

પારસી પ્રકાશ,

અથવા

પારસીઓના સંબંધમાં શરૂઆતથી તે અત્યારસુધીમાં બનેલા
અગત્યના બનાવોનો દર વર્ષેને અનુક્રમે નાંધ.

મુંબઈની પારસી પંચાયત હસ્તકના મરહુમ ખાં બાં બહમનજી બેહરાંમજી
પટેલની યાદગારીનાં ફંડના આશરા હેઠળ

રચનાર

રૂસ્તમ બરજોરજી પેમાસ્તર, બી. એ., એલ એલ. બી.,
વકીલ, હાઈ કોર્ટ.

દફતર ૩ બ્લો-લાગ ૮ મો. (ઈ૦ સ૦ ૧૮૯૯-૧૯૦૦.)

PARSEE PRAKASH

BEING

A RECORD OF IMPORTANT EVENTS IN THE GROWTH
OF THE

PARSEE COMMUNITY IN WESTERN INDIA,
CHRONOLOGICALLY ARRANGED

—o—

COMPILED BY

RUSTAM BARJORJI PA MASTER, B A, L L. B.,
Vakil, High Court,

SERIES III.—PART VIII. (1899—1900 A. D.)

(Registered under Act XXV of 1867)

—o—

BOMBAY.

PRINTED AT THE DULFUR ASHARA PRESS, FORT, PATEL STREET, BOMBAY

By Ardeshir Bhicajee Dubash

and published by R. B. Paymaster, at Chandanwadi, Bombay

1917 A. C. 1286 A. Y.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ એન્ડ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૩૩૬

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પાઠશાળા પ્રકાશન

વિષય સ્ત્રીશિક્ષણ (૪૨૬૫૮૦)

તા. ૩ લી જાનેવારી.

આજ દીન ત્રી વર્ષની ખુશાલીમાં અપાયલા ખેતાઓમાં કરાંચીવાળા શેઠ એલજી દીનચાહ મરાઈ તથા રાવલપીડીવાળા ખાંબાહકુર ધનજીભાઈ કુશીરજી કામો-ડારને “કમ્પેનીઅન ઓફ ધી ઇન્ડિઅન એમપાઈર” (સી. આઈ. ઇ.), તથા મુંબઈવાળા ખાંબાહકુર કુશીરજી જીવાજી મોમરેલીઆ, શેઠા દારાચાહ રતનજી ચીમગર, અને બહમનજી બેહરાંમજી પેલને “ખાંબાહકુર.”

૧ શેઠ એલજીને કરાંચીની પારસી અંજીમન તરફથી તેઓએ ત્યાં પારસીઓના લાભ માટે કરેલી સખાવતો માટે ત્યાંનાં પારસી ઇન્ટરડીટ્યુટમાં તા. ૧૦ મી એપ્રિલ ૧૮૯૬ ને દીને રાતનાં એક ઇવનીંગ પારસીના ચેલાવડો કરી માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. કમીશનર જી. એચ. ઇ. જેમણે એક મુખાપત્ર પાસણ કરી પારસી અંજીમન તરફથી એ માનપત્ર એનાયત કીધું હતું, તથા એક શેઆલ ફોરાડી હતી. વળી એવજીને એ બનાવની ખુશાલીમાં પુનાની “બઝમે રેઝે બેહરાંમ” ના સળાસેદોએ તા. ૨૩ મી જાનેવારી ૧૮૯૬ ને દીને ત્યાંના દરગુર હોલમાં એક બહેર ખાતું આપ્યું હતું.

૨ ખાંબાહકુર ધનજીભાઈને સી. આઈ. ઇ. ના ખેતાઓમાં ચાંદ આપવાની કીયા રાવલપીડી ખાતે દરબાર ખરીને પંખપના લશ્કરનું અવરનરે તા. ૨૭ મી ફેબ્રુઆરીને દીને કરી હતી, જે વેળા એવજી સરહદની લડાઈ વેળા સરકારની બળવેલી કોમતી સેવાઓની બહુ સ્તુતી કરી. ખેતાઓના ચાંદની જોડે એક સોનાનું ધડીયાળ અને દરબારી પોશાક પણ ભેટ આપ્યાં હતાં.

[રાસત ગોશ્તાર, તા. ૫ મી માર્ચ ૧૮૯૬.]

ખા. બા. ધનજીભાઈને કાશીખીરના જરથોસ્તીઓએ ખુબારકબાદીનું માનપત્ર તા. ૮ મી એપ્રિલ ૧૮૯૬ ને દીને ચોકલી આપ્યું હતું, તેજ સરવલપીડીના સર્વે કાચનાં લોકાનું એક માનપત્ર તા. ૧૦ મી એપ્રિલે ત્યાંની દેનીસ હાઈ સ્કુલનાં મકાનમાં ડેપુટી કમીશનર કરનલ એમ. પી. લી C. I. E. નાં પ્રમુખપણાં હેઠલ એક મોટો ચેલાવડો કરી એનાયત કર્યું હતું. એજ ચેલાવડામાં પુલેથી એમના મિત્રો તથા વખાણનારાઓ તરફથી આવેલું એક માનપત્ર પણ પ્રમુખે એમને એનાયત કર્યું હતું.

૩ એવજીને થાણાંની જરથોસ્તી અંજીમન તરફથી તા. ૧૫ મી જાનેવારી ૧૮૯૬ ને દીને ત્યાંની દરેનેહરમાં ખુબારકબાદીનું એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું, તથા તા. ૨૮ મી જાનેવારી ૧૮૯૬ ને દીને અતરે એમના મિત્રો તથા વખાણનારાઓ તરફથી એમનાં માનમાં એક ચેલાવડો પીપલસ ફ્રી રીડીંગ રૂમ એન્ડ લાઇબ્રેરીમાં કરવામાં આવ્યો હતો. એજ મુજબ અતરેની બઝમે જશને રૂઝે ફુરજબદના સળાસેદો તરફથી તા. ૧૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૬ ને દીને એમને ખુબારકબાદીનું એક માનપત્ર આપ્યું હતું.

તથા શેઠા નવરોજજી બેહરાંમજી મંતોક, પાલજીજી ચેશ-તનજી રાગીના, અને ઇઓલાના કસતમ મુખી-નંડે શેઠ આદરજી શેરામજીને “ખાંબાહકુર” ના ખેતાઓ નામદાર વાઇસરાએ આપ્યા હતા.

તા. ૩ જાનેવારી.

“ધી આપકારી” નામનાં બંડનમાં છપાતાં માહ-વરીના જાનેવારી માસના અંકમાં ૬૦ ધનજીભાઈ રસતમજી તાતાની તસવીર અને જનમજીતાં છપાયાં હતાં.

તા. ૫ મી જાનેવારી.

આજ દીને કરેલવાડીનું ખાંબા દીનખાંબા પીટીટવાલું વીધવા આમમ હર ઓલું મેલાયું.

૪ એવજીને ધાંભીતલાવના પારસી રેહવાસીઓએ પોતાના લતાની સેવા બળવા માટે આજે ખેતાઓ ચલવાની ખુબારકબાદીનું એક માનપત્ર તા. ૨૯ મી જાનેવારી ૧૮૯૬ ને ખાંબા આવાંખાઈ વાડીઆવાલી દરેનેહરમાં આપ્યું હતું.

૫ મુંબઈવાળા શેઠાને એ ખેતાઓની સનદ તા. ૨૭ મી માર્ચને દીને નાજદાર અવરનરે વાલકેધરના સરકારી ચેલનાં એક દરબાર ખરી એનાયત કીધી હતી.

૬ તા. ૨૦ માર્ચ ઇન્ડિઆ, તા. ૨ જાનેવારી ૧૮૯૬.

૭ જાને જાનેશ, તા. ૪ મી જાનેવારી ૧૮૯૬.

૮ રાસત ગોશ્તાર, તા. ૮ મી જાનેવારી ૧૮૯૬.

એ મકાનપર નીચે મુજબ તર્જી છે:—

“હાખાંબાઈ માલિકજી નશરવાનજી પીતીત વીધવા આમમ.

આ મકાન મરદુખ ખાંબા દીનખાંબા નશરવાનજી પીતીતે પોતાનાં મરદુખ સાસુજી ખાંબાઈ હાખાંબાઈ માલિકજી નશરવાનજી પીતીતની યાદગારી કાયમ રાખવા માટે ખરીદી અને તે મધે ધટો ફરશર તથા મરામત કરી, પારસી કોમની લાયકાર વીધવાઓના વસવાઢ કાજે એ મરદુખના ખાંબાઈ સ્થાપેલાં “ધી નશરવાનજી માલિકજી પીતીત ચેરીતી રેડ” ના તરતી સાહેબીને હવાલે કરવાને ઇસદો રાખ્યો હતો. જેમ કરવા આગમય મરદુખ ખાંબા સાહેબની કબ બનાવધો તેવજીનાં ખેરી ખાંબા આવાંખાઈ તે મરદુખ શેઠ શંખજી દીનશાહજી પીતીતનાં વીધવાઓ પોતાનાં માતાજીએ ધારેલી એ સખાવત સરંભ જીતારી મરદુખ ખાંબા દીન-ખાંબાની યોથા માસની બાબ રોજ ૨૩ મે દેવદીન દાદાર ફોરમજી, માહ ૪ થો તેરતર તીર યઝદ શાહનશાહી, સને ૧૨૬૮ યઝદજરી,

તા. ૫ મી જાનેવારી સને ૧૮૯૬ ઇસવી, અને વાર ગરેજીને દીને, મજુર કારજીસર ખુલું ચેલ્યું છે.

આ મકાન પાછત મધલો જીમલે રૂ. ૧,૧૦,૦૦૦ નો ખસ્ય મરદુખ શેઠ માલિકજી નશરવાનજી પીતીતે પોતાની હેયતીમાં પોતાના તેજ પોતાના બંધે ખેટાઓ સર દીન-શાહજી તથા શેઠ નશરવાનજીને નામે ખાતું પાડી જે રકમ એલાહેદી કાહડી હતી તે રકમ મધના મરદુખ શેઠ નશર-વાનજીને બાજે પડતા શાલા મધધીજીસવામાં આવ્યો છે.”

તાં ૧૧ મી જાનેવારી.

રોજ ૨૯ માહ ૪ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરહુ—કાવશજ પેશતનજ ગોરા—ઉમર ૧૫ (૭૧).

કલકત્તાના એક જુના અને જાણીતા વેપારી હતા, એવલુ પોતાની જવાન વયે વેપાર અરથે કામા કંપનીની પેહડીમાં ચીન ગયા હતા, અને ત્યાં થોડા વખતમાં મેસરસ પી. એંડ ડી. એફ. કામા કંપનીની પેહડીમાં ભાગ્યા થયા હતા, જે પેહડી પાછળથી પડી ભાગવાથી એવલુ કલકત્તે જમ રહ્યા. જ્યાં છેલ્લી અર્ધા સદી થઇ પોતાનાં કુટુંબ સાથે વસતા હતા, જે દરમિયાન મુંબાઇની મુન્નાકાત લીવીજ ન હતી. કલકત્તાના જરથોસ્તીઓનાં ધરમફૂડો અને ૧૮૬૪ માં પેહલાં સ્થાપ્યાં ત્યારે એવલે કેટલુંક સુધી તેના એક ટ્રસ્ટી તરીકે કામ બજાવ્યું હતું.

લંડનમાં મળનારી “ઇન્ટર નેશનલ ઓરિએન્ટલ કલ કોંગ્રેસ” ની ઇંગ્લાંડમાં સુડી કાહેડેલી કારોવાર મંડલીના એક આસ અધીકારી તરીકે ડાં જાહેરીર અરથેજી લીજાંડવાળા નેમાયા હતી.^૩

તાં ૧૨ મી જાનેવારી.

રોજ ૩૦ માહ ૪ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

આજ દીને પેશાવર મધે મરહુમ શેઠ પેશતનજ એદલજી મકલાતવાલાનાં ઉમલ્લામાં ત્યાંના જરથોસ્તીઓએ રૂ. ૨૦૦૦) ની રકમ તેમનાં પુત્રને માટે ધર્મખાતે બરી તે મધેથી રવાનેને અવલમજાજ પેહલાડવાની જગોની આરો તરફથી ઉંચી દેવાલ ઉભી કરવાને ઠેડ્યું હતું.^૩

તાં ૧૭ મી જાનેવારી.

રોજ ૫ માહ ૫ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

આજ દીને વલસાડ મધે આઠ ધનઆઠજી તે વલસાડના રેલવે પરમેનંટ વે ઇનસ્પેક્ટરનાં મેટ્રીની વરસીની કિઆમાં તે આઠનાં પુત્રને માટે રૂ. ૩૬૫૧) ધર્મખાતે આપ્યા હતા.^૪

શેઠ હીરજીભાઈ માણેકજી રૂસતમજી બનાજીને કલકત્તા ધુનીવરસીટીના એક ફેલો તરીકે ત્યાંની સરકારે નેમ્યા હતા.^૫

૧ શેઠ પાલનજી દોરાબજી રાનજીના જમાઈ, અને શેઠા હોરમજી, કેપશર (એલ. સી. ઇ.), અને મેહરવાનજી કાવશજ ગોરાના બાવા.

૨ જાને જમશેદ, તાં ૧૧ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

૩ રાસત ગોરાતાર, તાં ૫ મી ફેબ્રુવારી ૧૮૯૯.

૪ જાને જમશેદ, તાં ૧૭ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

૫ જાને જમશેદ, તાં ૧૮ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

શેઠ દાદાભાઈ નવરોજજી પ્રેમીસરે ઇંગ્લાંડની ઉત્તરે આવેલાં મેથાવર નામનાં પ્રગણાં માહેલાં હાઇડ નામનાં મથક ખાતે આજ દીને “હિંદુસ્થાન તથા ઇંગ્લાંડ વચ્ચેના સંબંધ” એ બાબદ ઉપર એક ભાષણ કીધું હતું. એ ભાષણની સેવટે એવો ઠેકાવ પસાર થયો હતો કે—હિંદુસ્તાન ખાતેની પોતાની ભાષણ પ્રજા સાથે જે રીતે કામ લેવાની અંગ્રેજ પ્રજા આદિય રાખે છે, તે રીતે તેના સંબંધમાં ગ્રેટબ્રિટન અને હિંદુસ્તાનની સરકારોએ કામ લઇને અંગ્રેજ પ્રજાની આદિયોને માંન આપેલું જણાવું નથી. પારલામેંટે કાયદાએ તથા ઈરાવો પસાર કરીને કીધેલી ગોઠવણોનો તે સરકારોએ ભંગ કીધેલો. એક કામ જેમાં બંને દેશોના લાભ સમાયેલા હોય, તે પાછળ કરવામાં આવેલા સંધોનો અરથ એકલાં હિંદુસ્તાનને જ માથે નાખવાનું વગણું અંગ્રેજ પ્રજા પોતાને નહીં જાણું પારે છે.^૬

તાં ૧૮ મી જાનેવારી.

મુંબઈના દલાલો મોનેા “દીનશાહ માણેકજી પીટીટ પ્રોક્ટરસ હૉલ” ખાલો મેલવાની કિઆ આજ દીને શેઠ બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કીધી હતી. પ્રથમમાં પ્રોક્ટરસ એશોરીએશનના પ્રમુખ શેઠ શાપુરજી બરજોરજી ભર્યાએ એ હૉલને લગતી વીગત કહી સંભળાવ્યા બાદ શેઠ બહમનજીએ એક ભાષણ કરી તે ખાલો મેલેલો જાહેર કીધો હતો, જે બાદ પારલામેંટના જાણીતા સમાસદ મીં જે. એમ. મેક્લીન કે જેવલુ થોડાક દીવસ મુંબઈમાં ફરવાને આપ્યા હતા, તેવલે મુંબઈના આપારના વધારા વિષે થોડુંક કહી સંભળાવ્યું હતું, જે બાદ રીફ્રેશમેંટ લઇ મેલાવડો અરખાસ્ત થયો હતો.^૭

૬ મુંબઈ સમાચાર, તાં ૬ થી ફેબ્રુવારી ૧૮૯૯.
“એજ મુજબ શેઠ દાદાભાઈએ “ડરબન” પ્રગણામાં એજ બાબદ ઉપર એક ભાષણ તાં ૧૯ મી જાનેવારીએ કીધું હતું, તથા તાં ૬ થી ફેબ્રુવારીએ લંડન મધે “હિંદુસ્થાન માટે ઇંગ્લાંડને માથેની જોખમદારી” એ બાબદ ઉપર ભાષણ કીધું હતું.

૭ ટાં આઈ ઇંડીઆ, તાં ૧૯ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

શેઠ શાપુરજીએ પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું કે:—તમારા પીતા સર દીનશાહજીને અમે આ મકાન મેળવવા માટે આભારી છીએ. એક ખીલ ઉભી કરી આપવામાં દલાલોએ બજાવેલી સેવાના બદલા તરીકે તેવલે રૂપીઆ ૧૯૦૦૦ ની ઉદાર રકમ અમને કહાડી આપી, જેમાં પાછળથી તેવલે સર નાઈટને ખેતાબ મેળવવાની ખુશાલીમાં રૂપીઆ ૧૨૦૦૦ ની રકમનો વધારો કરી આપયો હતો. એ સર રકમે અમે ધરાવે છીએ, તે ખયાલજોજ બાકીનું

તા. ૨૧ મી જાનેવારી.

આરથર રાડની મધુનીસીપલ આસપીટના તખીખ ખાનખહાકુર ડાક્ટર નજરવાનજી હોરમસજી ચોકસીની મરફીના સંબંધની અમુલ્ય હિમતવાન જાહેર સેવા, તેમજ એ મરફીના સંબંધમાં જોળ કરવા અત્રે આવેલા યુરોપીયન વીદવાને તેઓનાં કામમાં ખતી દરેક સમવડ આપવાની પીછાન તરફિ ઇટલીની મરકાર નાઇટને ખતાખ પોતાના મુખધના કૉનસલની મારફતે તેવણ ઉપર મોકલાવયો હતો, તે માટે મુખારકબાદી આપવાને તેવણના તખીખ વગેરે મીત્રો અને વખાણનારોએ એ કામેલ તખીખને આજે રાતના ટાઉનહાલમાં એક જાહેર ખાણું આપીયું હતું. પ્રમુખસ્થાને સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખારા-નેટ ખીરાજમા હતા. પ્રમુખે ડાક્ટર ચોકસીની સલામતી લેવાડી હતી જેને તેવણે ઇતર વાલયા ખાદ હાન-રેખલ ચંદાવરકરે ઇટલીઅન કૉનસલ અને તે રાજ્યના વિદ્વાન ડાક્ટરોની સલામતી લેવાડી હતી, જેને ડાક્ટર ગેલીઓટીએ જવાખ વાલયો હતો. ડા. બલેનીએ પ્રમુખની સલામતી લેવાડયા ખાદ મેલાવડો ખરખાસત થયો હતો.

અમેરીકાવાલા પ્રેફિસર જેકસને “અમલી ઇરાનને પેગમખર જરતોશત” એ નામનું જરતોશતના જનમારાનું ૩૦૦ મફાનું એક પુસ્તક પ્રગટ કીધું હતું.^૨

તા. ૩૦ મી જાનેવારી.

મુખધની ધુનીવરસીટીના ગ્રાડ્યુએટો તરફની ચુટણી આજ દીને યહ તેમાં ડાક્ટર કાવશજી એદલજી દાદા-ચાંનજી ૩૯૫ મતે ચુટી કઠાયા.^૩

તા. ૫ મી ફેબ્રવારી.

રોજ ૨૪ માહ ૫ (શિ.) ૧૨૯૮ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—એદલજી માણેજી વખારીઆ*—ઉમર વર્ષ ૭૩). એવણ આગલા વખતમાં મુરતના એક જાણીતા

કરવાની તલેસમાતીક અસર અત્રે દલાલો ઊપર યહ અખારી નાણાં સંબંધી હાલત આખાદ ગણાયછે. આ ઇમારત માટે અત્રેએ એક લાખ રૂપીઆની રકમ આપીછે અને તેમાં જરૂરી મુદારો કરવા માટે આશરે ૩૧૦૦૦ થી ૩૧૫૦૦૦ ખરચ્યાછે.

૧ ટા. ૦ આંધ ઇડીઆ, તા. ૨૩ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

૨ “Zoroaster, the prophet of ancient Iran.”

પાછલથી એ પુસ્તકનો તરજુમે શેઠ પાહલનજી ખર-જોરજી દેશાઈ પાસે કરાવી શેઠ શોરાખજી એદલજી વારડીને તેની ચાપડી પારસીઓમાં યુજત વેંઢચી હતી.

૩ ટા. ૦ આંધ ઇડીઆ, તા. ૩૧ મી જાનેવારી ૧૮૯૯.

૪ શેઠ રૂસતમજી, માણેકજી, અરદેશર અને વીકાજી એદલજી વખારીઆના ખાવા.

વેપારી હતા, તથા વેપારમાં પડી બાગવાથી એઓના વડીલોની જાહજલાલી ધયાનમાં લઇ મુરતના મતાવાળા-એએ એમને મરકારી નોકરીમાં લીધા હતા. ૧૮૫૨ માં એઓ શદિરના ફાજદાર તથા કોટવાલ અને તે પછી ૧૮૬૭ માં ખેડા જીલ્લાના તથા ૧૮૬૮ માં ભરૂચ જીલ્લાના ઇનસપેક્ટર ઓફ પોલીસ નેમાયા હતા. પાછળથી મી. ડી. સી. હોપે એમને મુખધ લાવી અહીંયાની મારફતેના મુખીનેડાંડ નેમયા હતા.

ભાવનગર મથે આજ સંજનાં ૧૮ વર્ષની એક હિંડુ છોકરી કુવામાંથી પાણી કાઢતાં અકસ્માત કુવામાં ઘુડી પડવાથી તેણીને ત્યાંથી રસ્તે જતા એક પારસી જવાન શેઠ ફરામજી કાવશજી મરકારે પોતાના જીવને જોખમે એક-દમ કપડાં મહીન કુવામાં નખાવી દઇ જીવતી બાહર કાઢી હતી.^૫

તા. ૧૧ મી ફેબ્રવારી.

આનરેખલ મી. શીરોજીશાહ મેરવાનજી મહેતા, જેઓ નામદાર વાઇસરાયની ધારાસભાની મેંકોમાં ભાગ લેવા કલકતે ગયા હતા, તેવણને કલકતના ખારીસ્ટરોની “ખાર લાઇબ્રેરી કલખ”ના એક આનરરી મલામદ તરફિ ચુટી કઠાડવામાં આવયા. એ કલખના ખીજન એકલા આનરરી મેમખરનું માન સર ફરેડરીક પોલોકને મળેલુંછે.^૬

તા. ૧૩ મી ફેબ્રવારી.

રોજ ૨ માહ ૬ (શિ.) ૧૨૯૮ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—હોરમસજી જમશેદજી રૂસતમજી કરાંચીના* —ઉમર વર્ષ ૫૩). એવણ કરાંચીના એક મોટા વેપારી હતા, અને કરાંચીવાળા એચ. જે. રૂસતમજીને નામે જોળખાતા હતા. ફક્ત ૯ વર્ષની ખાળ વયે કરાંચી મેરમાં રહેવાશ કરવા ગયા હતા, જ્યાં મીંધના કમીશનરને.

૫ મુખધ સમાચાર, તા. ૧૦ મી ફેબ્રવારી ૧૮૯૯.

૬ જાને જમશેદ, તા. ૧૬ મી ફેબ્રવારી ૧૮૯૯.

૭ શેઠ રૂસતમજી, મેંકરાંમજી, પેશતનજી, કાવશજી અને ધનજીશાહ એચ. જે. રૂસતમજીના ખાવા.

તા. ૨૬ મી ફેબ્રવારી ૧૮૯૯ ને દીને કરાંચીની મરજીમ હીરજીભાઈ મેંકરાંની દરેકરમમાં ત્યાંની અજીમનની સભા, શેઠ ફરાંમજી કુવરજી મોદીનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મલી હતી જ્યાં મી. બાંહાંગીર એચ. કોઠારીએ દરખાસ્ત કરી કે શેઠ એચ. જે. રૂસતમજીનાં આજતકારક ચેતથી કોખને બારે મોટી ખેડ ગઇછે તેથી સભા પોતાની દલગીરી ખડેર કરેછે, અને એ મરજીમ શેઠનાં દુખી કુટુંબને તેમના આ ગમના વખતમાં કોખ તરફથી દીલસોજી બતાવવા એક દીલાસાપત્ર સભાએ શેઠ હોરમજીનાં દુખી વીધવા તથા ખરચાંઓપર મોકલી આપવા.

એવી મરહુમ સર આરટલ ક્રીયર ભાગવતા હતા. મરહુમ મીં હોરમજીએ કરાંચીની આગેવાન શાખામાં ઉમંગી અભયાસ કરી ખતવેલી ચાલાકીથી રૂંધિના કેળવણી-ખાતાંના વડા મેન્ડર ગોલડસમીથનું તેમજ વડા કમીથનર સર આરટલનું પણ ધ્યાન ખેંચાયું હતું. મેન્ડર ગોલડ-સમીથનું ઉત્તેજનથીજ જવાન મીં હોરમજીએ પોતાની મધ્યમ કેળવણી પુરી કરી વેપાર તરફ લક્ષ દોડાવ્યું, અને ૨૦ વરસની વયે તે એક કાવકા વેપારીખ્યા તરીકે કામ કરવા મંડી ગયા. નાના ઓરડાની આશીસ ઉપરથી થોડાં વરસમાં “એચ. જે. રસતમજીની કંપની” ને બેહિજોની હમારત પોતાના ધંધાધાપા માટે ખરીદ કરવી પડી, જે હમારત ૧૦૦૦૦ ચોરસવાર કરતાં વધુ વીસતારની જમીન ઉપર ઉભી થયેલી છે અને જે હમારત પાછળ ખાસો ૩૪ લાખને આશરેના તેવણને ખરચ થયેલા ધારવામાં આવે છે, કે જે હમારતમાં ત્રામ સડક પણ માલની લાવજન માટે નાખવી પડેલી છે. એવી બેહિજો વીસતારની હમારતમાં દરરોજ ચાલતું “ધીકુ” કામ જાણે ધંગલડની કોષ બેહિજો વેપારી આશીસનોજ ખયાલ આપતું હતું. એ હમારતના મલેક જોકે રૂંધિના “શાહ વેપારી” તરન વાજખી રીતે લેખાતા હતા, તેવણ આખો દીવસ એક સાદા મદદનીશ હોય તેમ પોતે એમથી તેમ રગડોળાધને કામ ખજવયા જતા હતા, જેથી મદદ-નીશિને તથા છોકરાઓને પણ તેજ પગલે સખત કામ કરવાની ઉલટ થતી હતી. તેવણે કરાંચીની હાલની ચહ-ડતીમાં વગર શકે એક આગેવાન ભાગ આપ્યો હતો. તેવણે જ્યારે કરાંચીમાં વેપાર શરૂ કર્યો, ત્યારે એ શહેર કાંઈ વેપારી બંદર તરીકે લેખાતું જ ન હતું, જુજ ખ્રીડીશ વેપારી ખારકસો વરસમાં એકાદ એપ એ ખારાંની સફર કરી આવતાં હતાં અને વેપારની ઘણીખરી જીણસો તયાં

કરાંચીના ક્રીમેસન હોલમાં એમની યાદગારીમાં એક ચારખલની તપ્તી ૧૯૦૧ ના જુન માસમાં સુકી હતી, જેપર નીચેલા લેખ છે:—

“ I. T. N. O. T. G. A. O. T. U, and in memory of Wor. Bro. Hormusjee Jamsetjee Rustomjee, Past Senior Grand Warden and Honorary Past Substitute Grand Master, Grand Lodge, A. S. F. I. Bombay, Past District Junior Grand Warden, District Grand Lodge, E. C., Bombay. W. M. Lodge Harmony, No. 485, S. C. 1876, 1877 and 1886, W. M. Union Lodge, No. B. C. 1889-90 and 1890-91, W. M. Lodge Faith No. 2438, E. C., 1894-95, M. E. P. Z Chapter Faith and Charity, No. 72, S. C., 1877-78, who died at Karachi on the 13th February, 1899, aged 53 years. Deeply regretted. This tablet has been erected by the Masonic Fraternity of Sind as a mark of esteem and respect in which he was held for his sterling qualities both as a gentleman and a mason *Requiescat in pace.*”

ખતેલાઓમાં લઈ જવામાં આવતી હતી. મરહુમ મીં હોરમજી પોતાના વેપારના વધારા અરથે સને ૧૮૭૬ ની અધવચમાં પહેલીવાર યુરોપની મુલાકાતે ગયા હતા, અને ગ્રેટબ્રીટન, ફ્રાન્સ, આસ્ટ્રીયા, રશીયા, જર્મની, હટલી, બેલજીયમ, નેધરલેંડસ, નોરવે, સ્વીડન, ડેનમારક, સ્પેન, પોર્ટુગલ, વગેરે દેશોની મુલાકાત લઈ તયાંથી નયુઝીલેંડ, કેપકોલોની, જપાન, ચીન, યુનાઇટેડ સ્ટેટસ વગેરેના અગતના ભાગોમાં પણ ફરી આવયા હતા અને “ઉઘાડી આંખે” ફરેલા હોવાથી પોતાના વેપારને બેહિજો વધારે કરી શક્યા હતા. એ મેળવેલો અનુભવ તેવણે કરાંચીની પોતાની બેહિજો પેહડીમાં ગંજવર વધારે કરવામાં વાપર્યો હતો, એટલાં મુધી કે લારડ હેરીસ મુખધના મવરનર તરીકે કરાંચી ગયા હતા ત્યારે મીં હોરમજીની તયાંની ગંજ-વર આશીસ તથા તેમાં મેલેલી વેપારી જીણસો જોઈ બોલયા હતા કે, “ખીજ દેશો ગ્રેટબ્રીટન સામે ગમે એવી વેપારી હરીફાઈ કરે, પણ હીંડુસતાનના વેપારમાં ધંગલડ સાથે કદી પણ તેઓ સરખી હરીફાઈ કરી શકશેજ નહીં.” એટલું છતાં સાહાસીક મીં હોરમજી ખ્રીડીશ ખનાવટો ઉપરજ સંતોષ પકડતા નહીં હતા, પણ અમેરીકાથી તેવણું ગંજવર જ્યામાં લેખડકામ મંગાવતા, જ્યારે જર્મની, હટલી, વગેરે દેશોની જાણીતી ખનાવટો આ દેશમાં ઘુખ્ત કરી તેવણે ખ્રીડીશ માલને પણ વધારે સંસ્તા ભાવેના રાખવાની જાણે આડ-કતરી ફરજ પાડી હતી.

એવા સાહાસીક પારસી વેપારીખ્યાની એક ખીજ જાણવાજોગ ગરૂરી એ હતી કે તેવણ પોતાનાં સધળાં ખાતાઓમાં દેશી મદદનીશોનેજ રાખવાની સદા ઉલટ ખતાવતા હતા. લંડનનાં “ખ્રીડીશ ઇંડયન કોમરસ” ચોખાનીઆના પ્રતીનીધી સાથની મુલાકાતમાં તેવણે મગરૂરી સાથ જણાવ્યું હતું કે, “મારા હીંદીવાન નોકરો મને દરેક રીતે ઉપયોગી થઈ પડે છે, અને મારાં સધળાં ખાતાઓમાં દેશી કલારકો નોકરી બજાવે છે. મારાં દરેક ખાતાના સંબંધમાં મોટા ઓધેદારથી સાધારણ મજૂર પણ નજીક સધળા દેશીઓજ છે, જેઓએ મને પુરતો સંતોષ આપ્યો છે અને તેઓ હુશીયાર તથા સંચળ પુરવાર થયલા છે.” મરહુમ મીં હોરમજી સને ૧૮૮૩ ના જુન માસમાં ખીજ-વાર, સને ૧૮૮૭ માં ત્રીજવાર તથા સને ૧૮૯૭ માં ચોથીવાર ઇંગ્લંડ ગયા હતા. કરાંચીની ઇસ્ટ ઇંડયા ત્રામવે કં લીમીટેડની એજનસી મરનારના હાથમાં સને ૧૮૮૪ માં મેલાઈ હતી. મરનાર કરાંચીનાં પોર્ટ ત્રસ્ટના એક ત્રસ્ટી હતા, અને એક સુસત જુના ક્રીમેસન હોવાથી ત્યાંની લાડજ યુનીયને સને ૧૮૯૦ માં તેવણને પોતાના “રાષ્ટ્ર વરશીપદ્મ માસતર” તરીકે સુટી કહાડ્યા હતા. તેવણ કેટલાંક વગસ થયાં તયાંની મધુનીસીપત્ર પોરડમાં એક સરકારી પ્રતીનીધી તરીકે નેમાયલા હતા.

તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી.

શેઠ જમશેદજી નથરવાનજી તાતા મધરાજ હાલાકા બચ્ચી ફરવાને ગયા હતાં, તેવલુનાં માનમાં ત્યાંનાં ત્રિવિન-ડરમ શેઠમાં મી. ૦ નરગામ આપરે ઇવનીંગ પાર્ટીની એક મેલાવડા કર્યો હતો. ત્રાવનકોરમાં થયલા ઉંચી કેળવણીના મોટા ફેલાવા માટે શેઠ જમશેદજીએ એ મેલાવડામાં પોતાની ખુશાલી જાહેર કરી હતી.^૧

તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી.

મુંબઈની યુનીવર્સિટીના નવા “ફિલોઝ” તરીકે આએ સાલ નીચલા પારસીઓને નેમ્યા હતા :—

સર જમશેદજી જીજીભાઈ આરોનેટ, ડાક્ટર અરજોરજી ફરાંમજી લાલી, જી. જી. એમ. સી.^૨

અમદાવાદ શેઠમાં બંધાયેલી નવી “કમરશીયલ કોલન મીલ્સ” ચાલુ કરવાની ક્રીયા આનખહાદુર જાહંગીર પેશતનજી વકીલે આને અમદાવાદના મીલમાલિકો તથા યુરોપીયનો વગેરેના મોટા મેલાવડા મનમુખ કરી હતી, અને એજાંટો મેસરસ ધમજીભાઈ અને ત્રીકમલાલ તથા બાગીદારોને એ નવી મીલના સંબંધમાં ફતેહ ઇસ્છી હતી.^૩

તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૧૦ માઈ ૧ (શિ.) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરજી—નથરવાનજી ફરાંમજી ધીસતા—ઉમર વર્ષ ૭૫). એવલુનું કુટુંબ અસલ સુરતનું રહીય હતું. જ્યાંથી નાહની વયે પીતાનાં મરણથી મુંબઈ આવી સાધારણ કેળવણી લઈ સુરત જઈ કલેક્ટરની આઈસમાં નોકરી રહ્યા, પછી મી. ૦ હામ્રાહીમ નુરદીનની કંપની તરફથી ચીન ગયા હતા, જ્યાં થોડો વખત વેપાર ચલાવ્યા બાદ મુંબઈ પાછા ફરી મી. ૦ મીનીસ નામના ઇંગ્લેન્ડ સાથે લીલાઉખાનું કહાડ્યું હતું. જે મી. ૦ મીનીસનાં મરણ બાદ તેજ નામે એવલું ચાલુ રાખ્યું હતું.

મુંબઈની યુનીવર્સિટીનું ૩૮ માં વર્ષનું “કૉન-વોકેશન” સર કાવથજી જાહંગીર યુનીવર્સિટી હોલમાં બરાડ્યું હતું. પ્રમુખસ્થાને નામદાર વાઇસ-ચાન્સેલર જમ્સટીસ કેનડી ખીરાજો હતા. આ વેળાએ જે વિદ્યાર્થીઓને પદ્મીની મનદો આપવામાં આવી તેમાં નીચલા પારસીઓ હતા :—

૧ જાએ જમશેદ, તા. ૧૦ મી માર્ચ ૧૮૯૬.

૨ બોરએ ગ. ૦ ગેઝેટ, તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૬.

૩ જાએ જમશેદ, તા. ૧૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૬.

૪ શેઠા હોરજીજી, ધનજીભાઈ, ફરાંમજી, અને હોરજીભાઈ નથરવાનજી ધીસતાના પાવા.

એમ. એ. ની પદ્મી—અરદેશર ધનજીશાહ લાલ-કાકા, રસતમજી પેશતનજી મયાંની, બહમનજી નથરવાનજી ધામર, રતનજી ફરુનજી ગોરવાલા, રસતમ પીરોજશાહ મોદી, રસતમજી બેજનજી વાહા, પેશતનશાહ નથરવાનજી વકીલ, હોરમજી નવરોજી ખીલીમોરીઆ.

એલ. એલ. બી. ની પદ્મી—પીરોજશાહ નથરવાનજી ખીલીમોરીઆ, ધનજીશાહ ડાશાભાઈ કુવર, જાહંગીર ફેરશાસપજી દાદાયાંજી, જમાસપ શીરોઝ દસ્તુર, બેહરાંમજી જમશેદજી કરાઈ, પેશતનજી કાવથજી કોટવાલ, જાહંગીર શીરોજશાહ મેહતા, જાહંગીર ભીખાજી મોતીવાલા, શાવકશાહ શોરાખજી પંથકી, બેહરાંમજી અરદેશર રોડીઆ, કાવથશાહ અરશેદજી મુનાંવાલા, મનચેરશાહ રસતમજી વકીલ.

એલ. એમ. એ. ડ. એસ. ની પદ્મી—ફરાંમજી શોરાખજી જોશી, શાવકશાહ કેપ્પથર કાપરાજી, મેહરબાઈ નાનાબાઈ અરેગાત, નવાજબાઈ માણેકજી મેહતા.

એલ. સી. ઈ. ની પદ્મી—અરજોરજી એદલજી વાહા, બેજનજી અરશેદજી ખાના, બહમનજી અરદેશર વાડીઆ, ફરશેથતર શેઠરીઆરજી ભર્યા, પાલણુ શોરાખજી જોશી, હીરાજી દાદાભાઈ મીસ્ત્રી.

બી. એસ. સી. ની પદ્મી—હોરમજી નવરોજી ખીલીમોરીઆ; પેશતનજી તેહમુલજી પાવરી.

બી. એ. ની પદ્મી—પીરોજશાહ જમશેદજી ખીલીમોરીઆ, જાહંગીર કુવરજી કોયાજી, ધનજીભાઈ જમશેદજી વાડીઆ, નવરોજી ફરુનજી વલસાડા, તેહમુરજી ફરાંમજી ખાંમજી, પીરોજ ફરુનજી બનાજી, પીરોજશાહ બહમનજી ખીલીમોરીઆ, રતનશાહ અરદેશર ચીનાઈ, કેપ્પથર અરજોરજી દાદીઅરજોર, શોરાખ જમશેદજી દલાલ, કેકોઆદ ભીખાજી દસ્તુર, શોરાખજી બહમનશાહ જીનવાલા, અરદેશર રતનજી કરંજીઆ, અરદેશર શીરોજશાહ મેહતા, દીનશાહ માણેકજી મેહતા, શોરાખ શીરોજશાહ મેહતા, એરસ જાહંગીરજી પટેલ, નથરવાનજી શોરાખશાહ શેકરેટરી, રસતમજી જમશેદજી વીમાદલાલ, નવરોજી રતનજી રસતમજી વાડીઆ, પેશતનજી અરદેશર રતનજી વાડીઆ, જમશેદજી માણેકજી આંતીઆ, ફરાંમજી અરજોરજી બાદશાહ, જાહંગીર પોંદ્યાજી કામા, શોરાખજી દાદાભાઈ કામા, દોરાખજી મનચેરજી દારવાલા, રસતમ અરશેદજી ડીવંટરી, ફરાંમજી શોરાખશાહ ડાક્ટર, કાવથજી પેશતનજી ગોરવાલા, દાદીઆ અરશેદજી કાવથજી મેહતા, મનચેરશાહ એરસજી શહીઆર, રસતમજી એદલજી સંભાણુ, હોરજીજી કાવથજી સંતોક માણેકજી બહમનજી શેઠા, બેહરાંમજી એદલજી વાહા.

હૈરમજી નવરૌજી વકીલ, રસતમજી ખરચેલ
વેથલિવાલા.

મેત્રીકપુલેશનની પરીક્ષામાં નીચલાં પારસી બાનુઓ
પચાર થયાં હતાં:—બાઇઓ યુલબાઇ માણેકશાહ ડાકટર,
યુતલીબાઇ ખરચેલજી બહા, રતનબાઇ રતનજી કોહલા,
ડાસીબાઇ રસતમજી કાવથજી પટેલ, મેહર ખરચેલ
દાદાબાઇ નવરૌજી, બાઇમાય મેહરવાનજી બાહદુરજી,
અયુબાઇ રસતમજી બનાતવાલા, માતીબાઇ નાહતાબાઇ
ખરેલાત, શીરીન શોરાબજી પારખ, ધનબાઇ માણેકજી
કામા, શાકરબાઇ ખંબાતા, હીરાંબાઇ ખરચેલ કંટાકટર,
યુલબાઇ ખરચેલ ખંબાતા, અંબા નવરૌજી પરીઝ.

મધરાજ પુનીવરસીટીની આ સાલની મેત્રીકપુલેશનની
પરીક્ષામાં બાઇઓ અયુબાઇ એદલજી દસ્તુર અને ખર-
ચેલબાઇ સોરાબજી કાંગા પચાર થયાં હતાં.

આ વેળાએ અપાયલા પુનીવરસીટી મેડલોમાં કીન-
લાક ફારખજી ગોહડ મેડલ એંડ પ્રાઇઝ ખરચેલજી એદલજી
સંજાણને; જેમજી ખરકલી ગોહડ મેડલ એંડ પ્રાઇઝ ખર-
જોરજી એદલજી વાણને; કુવીન એમપ્રેસ સીલવર મેડલ—
લડી રેએ ગોહડ મેડલ તથા બાઇ હીરાંબાઇ પેથતનજી
હૈરમજી કામા ગોહડ મેડલ બાઇ મેહરબાઇ નાનાબાઇ
ખરેલાતને; તથા સ્કાલરશીપોમાં એલીસ સ્કાલરશીપ
ધનજીબાઇ જમચેલજી વાડીઆને, આરનોહડ સ્કાલરશીપ
પેથતનજી કાવથજી કોટવાલને, મેહરવાનજી ફરામજી પાંડે
સ્કાલરશીપ બેજનજી ખરચેલજી બાનાને, જમચેલજી નથર-
વાનજી પીટીટ જંદ સ્કાલરશીપ બહમનજી નથરવાનજી
ધાબરને, મેડીકલ લીમેન ફાર ઇડીઆ ફંડની સ્કાલર-
શીપ મેહરબાઇ નાનાબાઇ ખરેલાતને, પેથતનજી હૈરમજી
કામા સ્કાલરશીપ યુલબાઇ માણેકશાહ ડાકટરને, મનચેરજી
નવરૌજી બનાજી સ્કાલરશીપ મનચેરશાહ રસતમજી
વકીલને, વરડસવરથ સ્કાલરશીપ એંડ પ્રાઇઝ જાંહગીર
કુવરજી કોયાજીને, આઇમાએ ખરચેલજી રસતમજી
કામા સ્કાલરશીપ માણેકજી રતનજી દાવરને, પીરૌજ-
શાહ મેહરવાનજી જીજીબાઇ અવસ્તા એંડ પેહલવી
સ્કાલરશીપ કેપ્પથર ખરજોરજી દાદીખરજોરને, ફરામજી
શોરાબજી ભાવનગરી સ્કાલરશીપ મેહરવાનજી માણેકજી
ગદેવીઆને; તથા પ્રાઇઝોમાં જેમજી ટેલર પ્રાઇઝ જાંહગીર
કુવરજી કોયાજીને, અને જમચેલજી શોરાબજી નાએગામ-
વાલા પ્રાઇઝ ખરજોરજી એદલજી વાણને.

તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરી.

આજ દીને અતરેનાં મેદાનમાં થયલાં સુંદર ગાડી-
ધોડાનાં પ્રદર્શણમાં મોદીમે કોચમેક્ટરીવાલા શેઠ પેથતનજી
મેહરામજી પ્રેમને સ્થાનીક બનાવટની ઉત્તમ પ્રકારની
ગાડીઓ તથા વીજલીક રોશની કરવાની ગોઠવણ સાથની

ચાર પહાંની સુંદર “ક્રેમકાર” દેખાડવા માટે સોનાની
ચાંદ, તથા કોમપોઝીટ સી. સુપ્રીમ અને ગાડીઓને
ખરનો સ્થાનીક બનાવટનો બાળો ઉત્તમ સરસામાન દેખા-
ડવા માટે રૂપાની ચાંદ અને સરડીશ્કિટ; શેઠ દાદાબાઇ
બહમનજી પાલખીવાલાને ચાર પહાંની સરસ આશીસ
શીઝાંચિ દેખાડવા માટે સોનાની ચાંદ તથા ગાડીઓને
ખરનો સારા પ્રકારનો સરસામાન અને “ચારલટન પેટ-
કોઇલ વાયરડ તાયર” દેખાડવા માટે સરડીશ્કિટ; શેઠ
કેપ્પથર એદલજી તલાહીને ઉત્તમ બનાવટનાં દેશી ચામડાં
દેખાડવા માટે સોનાની ચાંદ તથા મોરેકો, શેમોપ, અને
ખીજી તરેહવાર જાતનાં દેશી બનાવટનાં ચામડાંના નમુના-
ઓ દેખાડવા માટે સરડીશ્કિટ; શેઠ રસતમજી શોરાબજી
પાંઉવાલાને ૧૪ હાથની ઉપરના “મીસ સ્વીટ વીલ્પમ”
નામની સરસ ઘોડી તથા મીસ હીરાંબાઇ ફરદુનજી સીરવાધને
સરસ સ્પેનીયલ કૂતરા માટે ઇનામો મળ્યાં હતાં.

તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી.

સુંબહની પારસી ચીફ મેડીશીનનીઅલ કોરટના એક
ડેલીગેટ મરહુમ થમસુલ ઝોલમા દસ્તુર પેથતનજી મેહ-
રામજી સંજાણની જગીયર શેઠ દાદાબાઇ મેહરવાનજી
જીજીબાઇને નેમ્યા હતા.

બાનબાહદુર મનચેરજી રસતમજી ધાલુ, સી. આઇ.
ઇ. અને શેઠ હૈરમજી કાવથજી દીનશાહેને એડનનાં
બારાંના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે પાછા નેમ્યા હતા.

તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૧૩ માહ ૬ (શિ.) ૧૨૬૮ યન્હેરરી.

મરુજી—મેહરવાનજી રસતમજી દલાલ^૧—ઉમર વર્ષ
૫૬). એવણુ અત્રેના એક આગેવાન દેશી દલાલ હતા.
આશરે ૩૨ વરસની વાત ઉપર તેવણુ પોતાના જીના
અતલગતા મીત મરહુમ મી. બેહરામજી રસતમજી બમન-
મેહરામના સાથ દલાલીનો ધંધો કરવા માટે ભાગયા
તરીકે “મેસરસ મેરવાનજી અને બેહરામજી” ને નામે
જોડાઇને, એ ધંધો થોડા વખતમાં મચાવી ચકયા હતા,
જે ફતેહની કુંચી, જાતી બાહોશી, નાણા સંબંધી બાબદો-
નો ઉંડો અભયાસ, એ બાબદોનો અભયાસ કરવાની
જાતી ઉલટ તથા ધંધાની પ્રમાણીક નીજામાં સમાયલી
ગણાય. હુડીપતી તથા સરકારી કાગળયાંઓ વગેરેની

૧ ટા. ૦ આઈ ઇડીઆ, તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૯.

૨ બોમ્બે ગવર્નમેંટ ગેઝેટ, તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી
૧૮૯૯.

૩ શેઠ દાદીબા, પીરૌજશાહ, બહચનશાહ, જાંહગીર,
શરામરૌજ, તથા રસતમજી મેહરવાનજી દલાલવા બાબ.

રૂપની અહીં સમજ તેવજીમાં હોવાથી, ઉપલાં બોહોળાં વાંચન તથા મુંબઈના આગેવાન બેંકરો તથા નાણાંની ઉચ્છવાયલ કરનારાઓના વીથવાસવાળા સંબંધમાં ફરિયાદ તેવજી આવતા હોવાથી, “મરવાનજી અને બેહરામજી” ની પેહેડીને તેવજી પોતાના મરહુમ બાગયા મીં બેહરામજી સાથે મુંબઈના દેશી દલાલોનાં મંડળમાં આગેવાન જગા અપાવી શક્યા હતા. મુંબઈની સઘળી એક્ષેન્જ બેંકો તેમજ મુંબઈ બેંકના મુકાનીઓને મરનાર સંપૂર્ણ વીથવાસ એવી શક્યા હતા, એટલાં મુખી કે અત્રેની ધણીકા હુદોધીયન વેપારી પેહેડીઓ પોતાનાં નાણાં સંબંધી કુભાથયા તરીકે, દેશી નાણાંવડીઓ પાસેથી નાણાંની સમ્પત્તિ વેપારવજીની જરૂરીઆત માટે મેલવવા થકી, મેસરસ મરવાનજી અને બેહરામજી ઉપર વધુ નીરાંત રહેતી. હુદોધીયન બેંકરો, વેપારીઓ, વગેરેના મેલવેલા એવા વીથવાસને જળથી રાખવા માટે મરહુમ મીં મરવાનજી કેવા ઇંતેજાર રહેતા, પોતાની અનુભવી સમજ મુજબનીજ સલાહ આપવાને કેવા તત્પર રહેતાં, તે નાણાં બજારની જાણીતી ખીના હતી. નાણાં બજારમાં મેલવેલા એવા પહેડી પંક્તીના વીથવાસને. લીધે મરહુમ મીં મરવાનજીએ પોતાની ધરાકી બોહોળી વધારી દીધી હતી.

શ્રેષ્ઠ મરવાનજીને મુંબઈ સરકારે ૪૦ સં ૧૮૮૭ માં એક મુલેહતા અમલદાર બનાવી માન આપ્યું હતું, અને મેહનતુ જીંદગી યુજારવા પછી તેવજી ૪૦ સં ૧૮૯૩ માં પહેલીવાર ઇંગ્લંડ ગયા હતા, જે અગાઉ ડરખીવાળી વેલાતી થોડાંડાની ઇંગ્લંડમાં દોડાતી સુરત ઉપર કલકતા “ટર્ક” કલમ તરફથી કહાડવામાં આવતી “સવી” અથવા સોરદીનું પહેલું ઇનામ તેવજીને લાગ્યું હતું. જે ઇનામથી તેવજીને રૂ.૧૭૯૨૭૦ ની રોકડ રકમ મળી હતી. ઇંગ્લંડથી પાછા ફરવા પછી તેવજી પોતાના ઇંદામાં પાછું જીવવાનું. પણ તે બાદ મુદત વીતાં પોતાની મુખી સહડતી ગયલી જીંદગીને પહેલા કટકો યાને ધા પોતાના જની મીત બાગયા તથા વેહવાઇ મીં બેહરામજી રૂસતમજી દલાલનાં તાં ૨૭ મી મે ૧૮૯૧ ને દીને નીપજેલાં મરજીથી સોસથો હતો. બોહોળો વહીવટ તો ચાલુ રાખ્યો, પણ તેને રસકસ તેવજી માટે જાણે ઉતરી ગયો હતો. તેવજી ગયાં વરસની તાં ૧ લી એપ્રિલને દીને ઇંગ્લંડ ગયા, જ્યાં થોડા વખતમાં તેવજીને હાલના કનઝરવેટીવ હોંદી વજર તરફથી માંગણી થઇ કે હોંદી ચલણની ગોડવણમાં ફરફાર કરી, હોંદી રૂપીઆને વધારે સહડતી અને સધીર હાલતના બનાવવા સર હેનરી ફાઉનરનાં પ્રમુખપણાં હેજ જે “હોંદી ચલણ કમીટી” નેમાઇ હતી, તે કમીટી સનમુખ જમાની આપવી. હોંદી વજરની એ માંગણી સવીકારી મરહુમ મીં મેહરામજી દલાલે, મુંબઈની પ્રોક્ટર આસોશીએશનને નામ, અઇ તાં ૧૧ મી નવેમ્બર ૧૮૯૮ ને દીને એ કમીટી સનમુખ જમાની આપી હતી, પણ એ કમીટીનું સેવટ

અધે તે અગાઉ, મીં મરવાનજી જેવા નીકમીત જીંદગી યુજારવા, રૂપીઆ મજબુત બાંધના અહમથની જીંદગીનું વજી માસમાં સેવટ આવી જશે, એવી કોઇએ વકી રાખી ન હતી.

મરહુમ શ્રેષ્ઠ ફરાંમજી દીનથાહજી પીટીટની પુજમાંથી તેમનાં નામથી પારસીઓને માંદગી પછી હવા ફરફાર કરવા જવા માટે અંબાલા હીલ ઉપર ૩૬૧ પારસી કુટુંબોને સમાવેશ ધરાવનારાં સેન્ટીટેરીયમને પાયો નાખવાની ક્રિયા આજ દીને મુંબઈના નામદાર ગવરનર લોર્ડ સેંડરસ્ટે એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કીધી હતી. યુજર્ગ સુર દીનથાહજી માણેકજી પીટીટ બારેનિટની તરફથી શ્રેષ્ઠ જીજ્ઞાસુ ફરાંમજી પીટીટે એ સેન્ટીટેરીયમ બંધાવવાને લગતી થોડીક વીગતો મોટી કહી સંબંધથી નામદાર ગવરનરને પાયો નાખવાને અરજ કીધી હતી, જે મુજબ તે નામદાર સરથતાની ક્રિયા સાથે પાયો નાખવા બાદ એક સુભાષીત બાષાણુ કીધું હતું.

તાં ૨૭ મી ફેબ્રુવારી.

રોજ ૧૬ માહ ૬ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—કુવરજી દીનથાહ મસોલાવાલા, મઉના—ઉમર વર્ષ ૫૩). એવજી મઉની અંજીમનના એક આગેવાન અકાબર હતા, અને ત્યાંજ યુજર્ગ. ૩૦ વર્ષ ઉપર કમીસરીયટખાતામાં એક કલાર્ક તરીકે નોકરી રહ્યા હતા, પણ પાછળથી ઇંદામાં પડી કંટાકટર તરીકે કામ બજાવવા માંડ્યું, અને પોતાની લાયકી અને સમ્પત્તિથી ત્યાં બધી કોમમાં લોકપ્રીય થઇ પડ્યા હતા.

મધરાજ મધે આએ સાલનાં ચીતારોનાં પ્રદર્શણમાં મુંબઈના એક જાણીતા પારસી ચીતારા શ્રેષ્ઠ મનચેરજી ફકીરજી પીડાંવાલાને ત્યાંના નામદાર ગવરનરવાળું રૂ.૧૦૦૦ હું ઇનામ સરમ ઓરીજનલ પીકચર પાડવા માટે આપ્યું હતું.

તાં ૧ લી મારચ.

રોજ ૧૮ માહ ૬ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—મેજનજી ફરફુજી જાહાંનસીવાલા—ઉમર વર્ષ ૭૧). એવજી ૧૮૮૨ નાં સાલમાં પોતાની જીંદગીને હેવાલ “મેજનની બેકસ્ટી” નામનાં પુસ્તકના આકારમાં

૧ ટાઇપસ આઇ ઇંડીઆ, તાં ૨૫ મી ફેબ્રુવારી ૧૮૯૫.

૨ બે મે જમશેદ, તાં ૩ જ મારચ ૧૮૯૫. એજ મુજબ કલકતા મધે આએ સાલ બરાપલાં ફુનરલિયોગનાં પ્રદર્શણમાં પણ એક બાગ બાઇ શીરીનબાઇ મનચેરશાહ જીનવાલાને એક મુજબ કેમીઅન ચીત મોટે પેલા વર્ગની સરટીફિકેટ મલા હતી.

પ્રગટ કર્યો હતો, જેમાં ૧૮૫૭ ના યજ્ઞવા વખતે યજ્ઞવેલી સેવાનું સાઈ વર્ણન કર્યું છે. એઓ બહાનસીમાં સાચી મીલકતો ધરાવતા હતા, અને ચહડતીપડતીના વખત જોઈ, સીકંદરાબાદમાં મરણ પામ્યા હતા.

આજ દીને મહિ મરહુમ શેઠ કુવરજી દીનશાહ મસાલાવાલાનાં ઉત્તમણમાં રૂ. ૨૧૩૮) ધર્મખાતાંઓમાં આપ્યા હતા. મરનારે મહુની જરથોસ્તી અંગ્રુમનનાં ફંડામાં અનેકવાર અપશયેશી કાવિલી હાવાથી તેમનું નામ બહેર ક્રિયાઓમાં ખીજ યુજગોનાં નામ સાથે દેવાનો ડેડાવ થયો હતો.^૧

અમદાવાદવાલા શેઠ ખરશેદજી નશરવાનજી વાડીઆ એ The Quarterly Companion નામનું એક ત્રિમાસીક ચોપાનિકું ઇંગ્લેન્ડમાં પરવરતાવવા માંડ્યું હતું.

તા ૦ ૨ જી મારચ.

નીચલા પારસી ગ્રહસ્થેને આ સાલ નામદાર સરકારે નવા સુધેહના અમલદારે નેમ્યા હતા:—ડાકટર બેજનજી દાદાભાઈ કાપડીઆ, શેઠા નવરોજજી શેરાખજી બંગાલી, રતનજી જમશેદજી તાતા.^૨

તા ૦ ૪ થી મારચ.

નવસારી મધિ પારસી ઓરોતોને માટે એક સુવાવડ-ખાનું સ્થાપવાનો ડેડાવ કરવાને આજ દીને ત્યાંની ઓરશેદવાડીમાં એક સભા મલી હતી. સરનશીનની ખુરસી દેસાઈ ફરાંમજી કાવશજીને આપવા બાદ નવસારીની જરથોસ્તી ઓરોતો માટે એક સુવાવડખાનું સ્થાપવાનો તથા તે માટે જરથોસ્તીઓમાં એક ઉધરાંણું કરી ફંડ ઉઘું કરવાનો ડેડાવ થયો હતો.^૩

૧ જાને જમશેદ, તા ૦ ૪ થી મારચ ૧૮૯૯.

એજ મુજબ ઇંગ્લેન્ડની દરેકેકરમાં પણ એવણનું નામ દેવાનો ડેડાવ થયો હતો. સખ્ય ત્યાંનાં ધર્મખાતાંઓમાં પણ એવણે ધણી મદદ આપેલી હતી. એમના માસીસાને દીને એમના વારસોએ ઇંગ્લેન્ડની દરેકેકરનાં નીખાવ શંડમાં રૂ. ૫૦૦) ની રકમ ભેટ આપી હતી.

૨ બોમ્બે ગવર્નમેંટ ગેઝેટ, તા ૦ ૨ જી મારચ ૧૮૯૯.

૩ રાસ્ટ ગોશ્તાર, તા ૦ ૧૨ થી મારચ ૧૮૯૯.

એ સુવાવડખાનાની કારોબાર ચંડલીમાં સરનશીન તરીકે દેશાઈજી શરાખજી કાવશજી અને નાયબ સરનશીન તરીકે દેશાઈજી મનચેરજી બરજોરજીને, જોડયા સેક્રેટરી તરીકે ડાકટરો એલજી રૂશતજી દાદાચાનજી અને બેકરા-જી દાદાભાઈ રાણાને, અને ખજનચીઓ તરીકે ખાન-શાહજી કાવશજી હોરજી દાદાચાનજી, શેઠા નવરોજજી શરાખજી તંબોલી અને ચેરવાનજી પાલજી હીગરીઆ હતા.

તા ૦ ૬ થી મારચ.

૨૧ જા ૨૬ માઈ ૬ (થિ ૦) ૧૨૯૮ ચન્દેજરદી.

મરાઠુ—ડાકટર નશરવાનજી ફરાંમજી બનશા—ઉમર વર્ષ ૩૮). એવણ ૧૮૮૩ માં ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાંથી તખ્તીખી ડીપ્લોમા મેળવી બાહર પડયા, અને એજ કોલેજમાં “મેયો ઇમનજેટર” નેમાયા. ૧૮૮૪ ના જ્યુન મહીનામાં સર જમશેદજી હાસપીટલના ઓનરરી આસીસ્ટંટ સરજન નેમાયા. બાદ ભાવનગર ગોંડલ રેલવેમાં તખ્તીખી અમલદાર નેમાયા જે બોધા મરણ સુધી ભોગવી, ભાવ-નગરમાંજ ગુજ્યા. ૧૮૯૩ માં એવણે “દરેક ધરધણીયાંણી-નો ભોમીયો” એવે નામનું એક પ્રસ્તક રચી પ્રગટ કર્યું હતું. ગણીત તથા ખગોળ જોતીથ જાણતા હતા, અને કપીસાની તકરારમાં શેઠ ખરશેદજી રસ્તમજી કામા સાથે તકરાર કરતા હતા.^૪

મુંખઈની યુનીવર્સીટીની વૈદક ફેકલ્ટીએ પોતાના સીનડીક તરીકે ડાકટર તેહમુલજી ભીખાજી નરીમાંન, કાય-દાની ફેકલ્ટીના સીનડીક તરીકે હાનરેબલ પીરોજશાહ મેહરવાનજી મેહતા, સી. આઈ. ઇ; આરટસી ફેકલ્ટીના સીનડીક તરીકે શેઠ રૂસતમજી મેહરવાનજી પટેલ, એમ. એ. એલ. એલ. બી; અને એનજીનીઅરીંગની ફેકલ્ટી-ના સીનડીક તરીકે ખાનબાહદુર મનચેરજી કાવશજી મરજ-ખાંન, સી. આઈ. ઇ. ને આજ દીને ચુંડી કાઢયા હતા.^૫

એજ યુનીવર્સીટીની “બોરડ ઓફ એકાઉન્ટસ” ના એક અધિકારી તરીકે સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારો-નેઠને સેનેટે ચુંડી કાઢયા હતા.^૬

મુંખઈનાં મ્યુનીસીપલ કારપોરેશનની સ્ટેનડીંગ કમી-ટીના નવા સભાસદ તરીકે શેઠ ખરશેદજી નશરવાનજી વાડીઆને આજ દીને ચુંડી કાઢયા હતા.

આ યોજના એ વખતે પાર પડી ન હતી. પણ ત્યાર-પછી ઇ. સ. ૧૯૧૫ ની શરૂઆતમાં કલકત્તાવાળા શેઠ મેહર-વાનજી નાહનાભાઈ મેહતાએ નવસારીમાં એક સુવાવડખાનું સ્થાપ્યું છે.

૪ એજનાં મરણ પછી થોડે સમયે એજનાં વીધવા બાઈ શીરીનબાઈએ “જુબરાત વનાંકયુલર સોસાઈટી” ને રૂ. ૧૦૦૦) નાં ૫) ટકાનાં બોન્ડ આપી, “ડા. નશરવાનજી શરાખજી બનશા પ્રાઈડ” નામે વારસીક રૂ. ૫૦) નું ઇનામ એજની ખાહેસ મુજબ જેત્રીકની પરીક્ષામાં ગણીતની બાબદમાં પહેલે નંબરે પાસ થઈ કોલેજનો અભ્યાસ ચાલુ રાખનાર વિદ્યાર્થીને આપવા ઇચ્છ્યું હતું.

[મુંખઈ સચાચાર, તા ૦ ૨૭ થી નવેમ્બર ૧૮૯૯.]

૫ ટાઈમસ ઓફ ઇન્ડીઆ, તા ૦ ૧૦ થી મારચ ૧૮૯૯.

૬ ટાઈમસ ઓફ ઇન્ડીઆ, તા ૦ ૧૫ થી મારચ ૧૮૯૯.

તા. ૧૬ મી માર્ચ.

રોજ ૩ માહ ૮ (કો) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—અમપંદીઆર નાશીરવાન ખહરાખાદી—
ઉમર વર્ષ ૧૧૬). એવણને જનમ સને ૧૧૫૨ યજ્ઞદે-
વરદી એટલે ૧૭૮૩ ઇસવીનાં સાલમાં ધરાનમાં યજ્ઞદે શહેર-
નાં નસરાખાદ ગામમાં થયેા હતા. એવણના જનમ પછી
ત્રણ દીવસે એવણના પેદર નાશીરવાન હક થયા અને
એવણનાં પાંચમે વરસે એવણનાં માદરખી હક પામયાં.
તેઓ પોતા પાછળ એક છોકરો તે મરહુમ અમપંદીયાર
તથા એક છોકરી જેવણ ૧૮૬૫ નાં સાલમાં ધરાન શહેર-
માં ૧૧૪ વરસની વયે હક થયાછે તેઓને મુકી ગયાં હતાં.

મરહુમનાં માખાપ એવણ સાર જીંદગીનું કાંઈપણ
સાધન રાખી ગયાં ન હતાં, તેથી એવણે પોતાનાં યુજ્ઞરાન
અરથે કાંઈપણ હુનર શીખવાની ઉલટ રાખી તેજ ગામમાં
એક દરજીને ત્યાં ધરાનીઓનાં કપડાં સીવવાનું કામ
શીખવાપર નજીવે પગારે નોકરીએ રહ્યા અને એ હુનરમાં
કાબિલ થવાથી પોતે સવતંત્ર ધંધો કરીને થોડાક પદસો
જમા કરી ખહરાખાદમાં જમીન ખરીદી એતીવાડીના ધંધો
ચલાવવા માંડયો કે જે બે ધંધાથી સારો પૈસો એકઠો
કર્યો. તયારપછી એવણની ૫૨) મે વરસે શાદી થઈ અને
એ શાદીથી જે પહેલા પુત્ર આવતરયો તે ૩ માસ પછી હક
પામયો. તયારપછી પાંચમે વરસે ખીજે એક પુત્ર આવ-
તરયો તેનું નામ હોરમજદ કે જેવણ હમણા ૫૮ વરસની
વયે પુના શહેરમાં હેયાત છે. તયારપછી ખીજા ત્રણ
પુત્રની વરૂંધી થઈ જેઓનું નામ રશીદ, હોરમજદ અને
અરદેશીર છે. એ ત્રણમાંના રશીદ ૧૮૯૧ માં ખહીના જુરા
રાગને વચ થઈ હક પામયાછે.

સને ૧૮૫૯ ને સણે ધરાન દેશમાં મુસલમાન લોકના
જીલ્લામાતને લીધે અને જરથોસ્તી ધરમ જાળવવાને વાસતે
એવણ પોતાના છોકરાઓ સાથે પોતાનો મુલક છોડી મુંબઈ
આવયા કે જ્યાં શરૂઆતમાં મરહુમ શેઠ પેસતનજી ખર-
શદજી કામાને ત્યાં દરજીનાં કામ ઉપર નોકરીએ રહ્યા.
ત્રણ વરસ બાદ પોતાનાં ધણીયાણી સાથે શ્રી ધરાન ખાતે
જતાં મારગમાં ધણીયાણી હક થયાં. એક વરસ બાદ
મુંબઈ આવી પોતાના છોકરાઓ સાથે પુના શહેરમાં રહે-
વાસ કર્યો કે જ્યાં છોકરાઓને ધંધે લગાડી પોતે પુનાની
કુંગરવાડી ઉપર ખતી કરવાની નોકરીએ રહ્યા. ૧૬ વરસ
મુધી નોકરી અજલવા પછી પોતાના છોકરાઓના આગ્રહથી
એ નોકરી છોડી દીધી કે જ્યાર પછી પોતાના છોકરાઓને
આશરે રહી એાદાની બંદગીમાં વખત યુજ્ઞરયો. એક
દીને મરહુમનો પગ પથરની સીડીપરથી લપસી જવાથી
તેવણ પડી ગયા અને તેવણની આંખનું નુર કમતી થયું, કે
જે દીવસથી લથડતી હાલતમાં જીંદગી યુજ્ઞરી, તોખી
આંખ સીવાય બધી ઇંદ્રીઓ સલામત હતી. ત્રણ વરસ

અગાઉ મીઠી પીસાખને મરજ બાથુ પડયાથી એ જુરા
રાગને વચ થઈ તથા ૧૧૬ વરસની વરૂંધ વચ થવાથી
હક થયાછે.

મરહુમની પાવદસતકીયામાં પુનાના શહેરીઓના મોટા
ભાગે મીજલસમાં હાજરી આપી મરહુમનાં રહેને માન
આપયું હતું. મરહુમનાં રવાનને અવલમંજલ પહેંચાડવાની
કીયામાં તેવણના છ નખીરાઓ તથા ખીજા ધરાની સાહેબો
કે જેઓએ આગળ ખાંધ મારી ન હતી તેઓએ ખાંધ મારી
હતી. જે ધરાની સાહેબોમાં શેઠ હોરમજદ શહેરીઆર, એાદાદ
રસતમ, સોરાખ મેરવાન, શહેરીઆર અરદેશીર વગેરે હતા.
એ સીવાય ખીજા ધણીક ધરાની ગ્રહસથો ખાંધ મારવાની
ખાએસ રાખતા હતા, પણ તેમ નહી થવા દેતાં ૧૬)જ
જણાઓને દાખલ કર્યા હતા.

મરહુમની ખાએસ મુજબ તેવણનાં ચહારમને દીને
આખાં ગામનું ખાણું કરવામાં આવયું હતું. મરહુમે
આર પેદીનું મુખ જોયું હતું.^૧

શેઠા જાંહગીર હોરમજદજી કોયારી અને રસતમજી
હોરમજદજી જમશેદજીને કરાંચીનાં ખારાંતા પોરટ ટ્રસ્ટીઓ
તરીકે ત્યાંની ચેમખર આફ કામરસ તથા મ્યુનીસીપાલીટી-
એ મુંદી કાઢ્યા હતા.^૨

તા. ૧૭ મી માર્ચ.

રોજ ૪ માહ ૭ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—રસતમજી બેહરાંમજી કોલાખિવાલા^૩—ઉમર
વર્ષ ૪૨). એવણ ઇંગ્લાંડ જઈ ખારીસ્ટર થઈ આવ્યા
હતા. પણ પછી કમનસીબે અપંગ થઈ જવાથી એકાંત
જીંદગી યુજ્ઞરી હતી.

તા. ૨૦ મી માર્ચ.

મુંબઈમાં ફેલાયલી મરકીનું કારણ શોધી કાઢાડવા
તથા તે સંબંધી તપાસ કરવાને ઇંગ્લાંડની સરકારે જે
કમીથન નેમયું હતું, તેના પ્રમુખ પ્રેફેસર ડી. આર. ફ્રેઝર,
એમ. ડી. નાં માનમાં ડાકટર તેમજ જી બીખાજી નરીમાન
તરફથી એક મેળાવડો આજે સાંજના કોઠમાં સર
કાવસજી-જાંહગીર યુનીવરસીટી હોલમાં કરવામાં આવ્યો
હતો.^૪

૧ જાને જયશેઠ, તા. ૨૦ મી માર્ચ ૧૮૯૯.

૨ બોમ્બે ઝવરજેંટ ગેઝેટ, તા. ૧૬ મી માર્ચ ૧૮૯૯.

૩ શેઠ દારાશા રસતમજી કોલાખિવાલા એલ. સી. ઇ.
ના ખાવા.

૪ મુંબઈ સમાચાર, તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૮૯૯.

તા ૦ ૨૨ મી મારચ.

રોજ ૬ માહ ૭ (શિ) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરણ—શાપુરજી જીવણજી પેશતનજી—ઉમર વર્ષ ૫૫). એવણુ પ્રથમ ઓરંગઝાબાદ ડીઝીક્ટમાં અવલ તાલુકદાર હતા, જે ઓઢો ધણી લાંબી મુદત સુધી ફતેહમંદીથી ચલાવ્યો હતો. મરહુમ નવાબ આસમાનજીની વજીરાતના જમાનામાં એ તાલુકાની પોલીસ તથા લશ્કરી સીપાહો વચે લડાઇ થઇ તેની બદાયસ્તી માટે તે વખતના ડીઝીક્ટ પોલીસ કમીશનર અને એવણુ વચે વાંધો ઉઠ્યો જેનાં પરીણામમાં એવણુને પેનશન ઉપર નોકરી છોડવી પડી. એવણુ સીકંદરાબાદ મધ્યેન યુગ્યાં હતા.

તા ૦ ૨૩ મી મારચ.

રોજ ૧૦ માહ ૭ (શિ) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરણ—અરદેશર શેરાબજી દસ્તુર કામદીનના—ઉમર વર્ષ ૬૨). એવણુને જનમ ભરૂચ મધે થયો હતો, જ્યાં મધ્યમ કેળવણી લઇ મુખ્યત્વે આપ્યા અને વડોદરા રેલવેનાં ઇન્જનેરી ખાતામાં નોકરી રહ્યા હતા. બાદ ૧૮૭૦ થી કંટ્રાક્ટ અને મિલિની મુકાદમી વગેરે કામોમાં પડ્યા હતા. એએને હસ્તક સર દીનચાહજી તથા મરહુમ શેઠ નશરવાનજી પીટીટની મિલિની મુકાદમી હતી, જે પોતાનાં મરણ સુધી ચલાવી, સારી પુંજ મેળવી હતી. “જમશેદી નોરોઝ” અને “કબીરા” ને લગતી ચરચામાં ઘણો ભાગ લેતા હતા, અને સાહિત્યની ખીલવણી અને દેશી ગ્રંથકારોને ઉત્તેજન આપવા માટે જાણીતા હતા. એવણુ પણ આપણી વરસની ગણતરી ઝાટી છે એમ માનતા હતા. પણ હમણા સુધી થયેલી એ જીવ સુધારવા માટે શેઠ અરદેશજી રસ્તમજી કામાજીના વિચારે મુજબ રોજ માહ ફરવવાને એવણુ તૈયાર ન હતા. શેઠ કામાજી પારસી નવું વર્ષ તા ૦ ૨૧ મી મારચે, પણ તે દહાડે દેહ મહીને ને હોરમજદ રોજ ગણી શરૂ કરવા માંગતા હતા, જે વિચારની એવણુ સંપ્ત વિરુદ્ધ થઇ ફરવરદીન મહીને ને હોરમજદ રોજને પેહલો દીવસ ગણવાની હક લેતા હતા.

૧ તારાપોરવાલા વીકાજ મહેરજીના બાઈ શેઠ પેસ્તનજીના દોકરાના દોકરા.

૨ શેઠ મેજનજી અરદેશર દસ્તુર કામદીનના આવા. એવણુની યાદગારી રાખવા એમના દોસ્તઆશના-એએ એક શંડ ઊણું કીધું હતું, જેમાં ૩. ૬૨૨૪) ભરાયા હતા. તે બાપે નાણાં ભરનારાઓની તા ૦ ૧૬ મી જુલાઈ ૧૯૦૦ ને દીને મેલેલી સભામાં ઠંડચું ક તેમાંથી ૩. ૫૦૦૦) ની રકમ મુખ્યદીની પારસી પંચાતનાં શંડમાં એવણુને નાચવું ખાતું પડાવી આપવી, અને બાકીની જ. ન. પીટીટ ઓરજનેજમાં આપવી.

૪૦ સ ૦ ૧૮૭૦ માં એવણે “કાંદાવાળા મોહાલા બાઈશ્રેરી” ની સ્થાપનામાં આગેવાની લઇ, સેવટ સુધી તેના એક ટ્રસ્ટી હતા. ૧૮૭૧ માં ઇંગ્લેન્ડ તથા યુજરાતી વાકયાવળીની ચોપડી પ્રગટ કરી હતી. ૧૮૭૭ થી ઇરાન દેશના ગરીબ જમીનોની હાલત સુધારનારી મંડલીના સેક્રેટરી નેમાયા, અને તેઓપરને જીજીયતો કર કાઢી નખાવવા માટે ધણી મહેનત લીધી, જેની કદરમાં એ મંડલીએ ૧૮૮૪ માં એવણુને એક રૂપાંનાં અફરગાનીયાનો સેટ, અને ૧૮૯૧ માં જ્યારે એવણે ઓઢો છોડ્યો ત્યારે ૩૧૦૦૦) ની વરસ અને ૩૨૫૦) નો એક ‘ટી સેટ’ મેટ આપ્યો હતો, જે રૂપીયા એજ મંડલીમાં ખાતું પડાવી એવણે પાછા મેટ આપ્યા હતા. ૧૮૭૮ માં ભરૂચવાળા કામદીન દસ્તુરની વંશાવળીનું પુસ્તક રચી પ્રગટ કર્યું હતું. અને ૧૮૭૯ માં ઇરાનના અસલી પારસી પાદશાહોની તવારીખના ટુક સારનું એક મોટું “બોરડ” એવણે છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું હતું. અને ૧૮૮૨ માં પારસીઓનું નવું તથા કસરનું વર્ષ, રપીથવન, ધંખારનાં જથ્થેના વગેરે બાબદોપર એવણે બે ચોપાનીઆં છપાયાં હતાં. ૧૮૮૩ થી નવસારીની પેહલા દસ્તુર મેહરજીરાણા બાઈશ્રેરીના એવણુ સેક્રેટરી હતા, અને ૧૮૯૧ માં તે ઓઢો છોડી એ ખાતાના સેવટ સુધી ટ્રસ્ટી અને ખજાનચી હતા. જુદાં જુદાં કેળવણીખાતાંએને અવારનવાર પૈસાની બક્ષેષ કરતા હતા. જ. ન. પીટીટ પારસી આરફતેજની સ્થાપનાથી ત્રણ વર્ષ સુધી તેના સેક્રેટરી હતા, અને તે ખાતાને ૩. ૩૦૦૦) ની બક્ષેષ કરી હતી. ૧૮૯૦ માં એવણે મુબાઈશ્રોજ મદરૈસાની કારોબાર મંડલી હસ્તક અવસ્તાનાં વિશેષ નામોની ફરહંગ બાપે ૩.૫૦૦) નાં ઇનામને રૈસાલો લખાવી મંગાવ્યો હતો. ૧૮૯૨ માં એજ મીસાલ અવસ્તાનાં તમામ પુસ્તકમાં આવેલા તમામ બેલોની ફરહંગ બનાવવાને ૩.૧૨૦૦) નું ઇનામ એજ મદરૈસાની કારોબાર મંડલી હસ્તક આપ્યું હતું. ૧૮૯૩ માં જર-થોસ્તી કોમની સંપૂર્ણ પુરાતમ તવારીખનો રૈસાલો ૩.૭૦૦) નું ઇનામ આપી લખાવ્યો હતો, અને એજ સાલમાં અસલ અવસ્તાપરથી પાક ગાથાવાણીના યુજરાતીમાં તર-જુમો કરવા માટે ૩.૫૦૦) નું ઇનામ આપ્યું હતું, જે બધા રૈસાલાઓ તેના ઇનામ મેલવનારાઓએ છપાવી પ્રગટ કર્યાં. ૧૮૯૫ માં એવણે “તા ૦ ૨૧ મી મારચ યા હાજના દેહ માસગી ૧૯ મી જીન જરથોસ્તી વર્ષનો પેહલો દીવસ નથી તથા ધંખારો રુગ્મોનાં જથ્થેના નથી” એ બાબદ ઉપર શેઠ અરદેશજી રસ્તમજી કામાજી સાથે તક-રાતનાં સાત જુદાં જુદાં ચોપાનીઆં છપાવી પ્રગટ કર્યાં હતાં. ૧૮૯૭ માં “શીખાઉ શખસેને વાસ્તે રૂની સમજ” ની એક ચોપડી રચી પ્રગટ કરી હતી. માન પ્રસારક મંડલી મારફતે યુજરાતી સાહિત્યને લગતી એનસાઇક્લોપીડીયાને એક ગ્રંથ રચાવાની એવણુની આદેશ હતી, અને તેને

પેહલો ભાગ ૩.૪૦૦) નું ધનામ આપી એવણે લખાવ્યો હતો. છેલ્લું એવણે જમશેદી નોરોજ વિશેનાં પોતાનાં આગલાં લખાણોના સંગ્રહનું ૧૩૬ પાનાનું એક પુસ્તક છપાવી પ્રગટ કર્યું હતું. એ રીતે સાહિત્યની ખીલવણી અને 'જમશેદી નોરોજ' ના ખરા દીવસની ચરચામાં એવણે ભણીતા થયા હતા.

તાં ૨૫ મી મારચ.

સુખધના ક્રીમેશનેનાં નવાં બંધાયેલાં મોટાં મકાનને જાણું મુકવાની ક્રિયા આજ દીને નામદાર ગવરનરે મેસોનીક ક્રિયાઓથી કીધી હતી. એ મકાનની તવારીખ જણાવતાં મરહુમ બિરાદર નવરોજજી નાનાભાઈ ફરામજીએ પોતાના બપાવા મરહુમ ફરામજી કાવચજી બનાજીની યાદગારીમાં આપેલી જમીન જે પારસી ક્રીમેશનેની પેહલ-પેહલી અને સર્વથી જુની લોડજી "રાધજીંગ સ્ટાર" ના સ્વાધીનમાં હતી, તે લાડજે તે જમીન વેચીને મેળવેલી રકમ આ મકાન ખાતે ભેટ આપવાથી તેને ખાસા ૩૧૫ હજારની મદદ થઈ પડી, તેમાંથી બધલાં નવાં મકાનનાં મોટાં દિવાનખાનાને મરહુમ શેઠ ફરામજી કાવચજીનું નામ આપ્યું છે. એજ પ્રમાણે હાલ કમિટીના રિપોર્ટમાં એ મકાન પાછલ પિટિટ ખાનદાનની અને ખીજાઓની સંખ્યાવત માન સાથ સ્વિકારી છે, અને અગત્ય કરીને હાલ કમિટીના સેક્રેટરી પુજ્યબંધુ દારાશાહ રતનજી ચીચગરે એ મકાનને માટે નાણું ભરાવવામાં લીધેલી અધ્યાગ ઝેહમતની જાળજી તારીફ કીધી હતી.

એ બાદ નામદાર ગવરનરે એક સુભાષીત બાષણ કીધું હતું, જેમાં ખા. બા. દારાશાહ રતનજી ચીચગરે લીધેલી તકલીફને માટે ઘણી તારીફ કીધી હતી.

જનનની આ મુઘળી ક્રિયા થઈ રહેવા પછી પુજ્ય બંધુ શિલ્પસની ફરમાથ ઉપરથી નામદાર ગવરનરે એક ખીજી કીધા એ કીધી કે મુઘળા મેસન બિરાદરોએ બિરાદર દારાશાહ ચીચગર તરફનાં પોતાનાં માન અને મમતાની ઇલાજી દેખાડવા માટે ત્યાં ત્યાંજ રૂપિયો રૂપિયો બરીને એક ઉધરાણું કીધું હતું, તેમાંથી એક રૂપિયો "વાઝ" એ બિરાદરને ભેટ આપવાની આ ક્રિયા હતી, કે જે ભેટ આપવાને આ વખત અને જગ્યા અનુકુલ હતી. નામદાર ગવરનરે પોતાની તરફની શાખાશીના સંખુને સાથે આ "વાઝ" ભેટ આપ્યા પછી બિરાદર દારાશાહ ચીચગરે જગ્યામાં ઉપકાર માનતાં એક છટાદાર બાષણ કીધું, જેમાં તેવણે કહ્યું કે આ ભેટની તેવણને ગદ્ય કલેજ અચ્છુચ ખબર થઈ હતી. આ ભેટ તેવણે માન સાથ કબુલ તો રાખી, પણ પોતાની તરફથી નવાં મકાનમાં વાપરવા માટે તે ભેટ દાખલ પાછી આપી.

૧ રાઈમ્સ ઓફ ઇંડીઆ, તા. ૨૭ મી માર્ચ ૧૮૯૮.

તાં ૨૭ મી મારચ.

ઇંગલાંડનાં હામ્પટન પ્રજાણની ડીક્ષીકટ કૌનસીલના છાપો ભરનારાઓ તરફના એક મેમબર તરીકે શેઠ નવરોજજી દાદાભાઈ આજબલેસને ૩૨૧ મતે સહી મથાણે પેહલે નંબર સુઠી કાઢ્યા હતા.

તાં ૧ લી આપરેલ.

આ શાલમાં જુદે જુદે કેકાણેની મુનીમીપલ મોરડામાં નીચલા પારસીઓ સુઠાયા યા નેમાયા હતા:—

પુણા—સરકારી—ડા. ૦ જંગીર પેથતનજી વાડીઆ; સીડી મુનીસીં ખા. ૦ બા. ૦ દોરાબજી પદમજી; કેન્ટોન-મેંટ કમીડી—હીરજીભાઈ ધનજીશાહ. શેલાપુર—સુઠી કાઢેલા—શાવકથાહ કાવચજી દાવર. કુવેટા—સરકારી—ખા. ૦ બા. ૦ બરજોરજી દોરાબજી પટેલ, અરદેશર ડાયાભાઈ મારકર. હંસીટ—સરકારી—ખા. ૦ બા. ૦ શોરાબજીશાહ હોરમજી, બેહરાંમજી ડાયાભાઈ બચલા. આમદ—સરકારી—ડાયાભાઈ મેરવાંનજી, ચીફ કાનસ્ટેબલ. કપડ-વંજ—સરકારી—ડાકટર શોરાબજી દોરાબજી દસ્તુર કામદીન. સતારા—સુઠી કાઢેલા—અરજેજી દાદાભાઈ સતારે-વાલા, નથરવાંનજી ડાયાભાઈ, માણેકજી બહમતજી, બેહરાંમજી કાવચજી. હંસીટ—સરકારી—ડાયાભાઈ મેરવાંનજી, ચીફ કાનસ્ટેબલ. સેતારા (સુબરખન)—સુઠી કાઢેલા—ડાયાભાઈ માણેકજી. કુરલા—સરકારી—શોરાબજી પેથતનજી રાણા.

તાલુકા લેકલ બેરડ.

થાણા—કાવચજી બેહરાંમજી દીવિયા. પ્રાંતીજ—એદ-લજ બેહરાંમજીશાહ હોડીવાલા.

તાં ૫ મી આપરેલ.

ડાકટર નાનાભાઈ નવરોજજી કાતરકને સુખધની મુનીમીસીપલ સ્ટેનડીંગ કમીટીના આમે શાલના પ્રમુખ નેમ્યા હતા.

સહવારનાં ચકાનને અરઘવાની ક્રિયા દેશી રીત પ્રમાણે થઈ હતી. એ મકાન શેઠ નથરવાંનજી દીનશાહ મીસીએ ખાંચ્યું હતું.

૨ રાસ્ટ ગોશ્તાર, તા. ૨૭ મી આપરેલ ૧૮૯૮.

એ સુઠાણી હરીશંઘની હતી, અને તેમાં ઊતરવા ચાટે શેઠ નવરોજજીએ હામ્પટન પ્રજાણના છાપો ભરનારાઓપર જે તરફચુલર ચોકલ્યો હતો તેમાં લખ્યું હતું કે હું આ તરફ આજ ૬૫ વર્ષનો રહેવાસી છું અને છતાં ચાર વર્ષ તો આ "પારિષ" (લતા) ઊપરજ રહેલો છું. ચાટે જો હલેકટરો અને સુઠી કાઢે તો પારિષ કાઠી-સીલમાં શેઠરી છાપોને ધરતી હદમાં રાખી છાપો ભરનારાઓના પુરતા લાભ ભળવવાની તેમાં કબુલાત આપી હતી.

૩ રાઈમ્સ ઓફ ઇંડીઆ, તા. ૬ ડી આપરેલ ૧૮૯૮.

તા. ૯ મી આપરેલ.

રોજ ૨૭ માહ ૭ (ચિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

એલાવ મધે અંજીમનનાં ઉચરાતથી તથા સર દીન-
શાહજી માણેકજી પીટીટ બારોનેટની આગેવાની હેઠલ
બંધાયલાં દોષમાંને પરવાની ક્રિયા આજ દીને કરવામાં
આવી હતી. જયનની ક્રિયા પુરી થવા બાદ શેઠ દીન-
શાહજી જીવણજી પટેલે એક અંજીમન પત્ર વાંચી સંભ-
લાયો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે “આ દોષમાંની જરૂર
દેખાવાથી અમારાં બેહસ્તનશીન માએ મોટીબાઈ જીવણજી
પટેલનાં ઉમણાની કીયામાં અમાએ ફંડ ઉભું કર્યું હતું
અને તયારપછી મુંબઈના જાણીતા પાનપહાડુર બહે-
મનજી બેહરામજી પટેલ અને શેઠ નાનાબાઈ ધનજીબાઈ
બનાજીનું અત્રે આવવું થયું. તેઓ સાહેબની સલાહથી
આપણા નેક જુઝરગ માનવંતા સખીવજીદ સર દીનશાજી
પીટીટને અરજ કરવામાં આવી જેઓએ તેમજ સખી-
વજીદ બાઈ દીનબાઈ પીટીટ અને બાઈસાહેબ મોટલાંબાઈ
વહાડયાએ પોતાનાં હાતમ દીલથી મોટી રકમ ભરી આપ-
વાથી આ કામ સરંજમ પાર પડ્યું છે.”

એ પછી એ દોષમાંનાં કામની આગેવાની કરનાર
એલાવના પંથકી એ. નશરવાનજી ફરામજીને તથા શેઠ
દીનશાહજી જીવણજી પટેલને તથા મુંબઈની ગોદાવરા
માબેદોની દરેકેરના આગલા પંથકી એ. દીનશાહ બર-
જોરજી ભાઠેનાને એકઠી શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી.
જે પછી નેઆતનું જમન જમી સર્વે લોક વદાય થયું
હતું. એ દોષમું નવસારીવાલા કંત્રાકટર શેઠ રતનજી
બરજોરજી શહીઆરે બાંધ્યું હતું.”

૧ બને જયશેઠ, તા. ૧૧ થી આપરેલ ૧૮૯૬.

દોષમાંની સામે નાંદોડવાલા શેઠ હોરજીનજી રતનજી
પટેલે શગડી તથા કુવો રૂ. ૩૦૦૦) ને ખરચે બંધાયાં હતાં.

એ દોષમાં બપર નીચે મુજબ તપ્તી મારેલીછે:—

“દાદાર અહુરજાનની મદદથી આ દોષમું ધલાવનાં
“અને બીજા જરથોસ્તીઓના વપરાશને માટે જરથોસ્તી
“અનજીમનનાં બિગરાટથી નામદાર સર દીનશાહ માણેકજી
“પીટીટ બારોનેટ સાહેબની આગેવાનીથી બંધાયું છે,
“અને રોજ ૧૯ મે ૧૨૫૨દીન માહ ૪ થી તીર શેનશાહી
“શને ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી તા. ૧ લી જાનેવારી ૧૮૯૬
“ઈસ્વી ને વાર રવેબને દીને જરથોસ્તી દીન મુજબ ધળવી
“બોલ્યું નેહ્યું છે.”

શગડી બપર નીચે મુજબ તપ્તી મારેલીછે:—

“શ્રી પાક દાદાર અહુરજાનની મદદથી આએ સગડી
“શેઠ રતનજી બચનજી નાંદોડવાલા બરજોરજી રોજ ૧૧
“બારશેઠ માહ ૬ થી સહરેવર સને ૧૨૫૪ યજ્ઞદેવરદીને
“દીને બેહસ્તનશીન થયા તેઓનાં પુત્રને માટે તેવણનાં
“વીધવા બાઈ મોટીબાઈએ તેવણનાં બિગરાટના કીયા

તા. ૧૧ મી આપરેલ.

મુંબઈ મધે ગ્રાંટરોડ ચીકલવાડી આગલ ગરીબ
દેશીઓનાં બાળકોને માટે ૧૮૮૯ માં ગ્રેઈસર વેલીનકર,
મી. ૦ રસ્તમ બરજોરજી પેમાસ્તર અને બીજાઓએ
સ્થાપેલી નિશાલને સાઈ એક મકાન બાંધવાને શેઠ દામી-
દરદાસ ગોરધનદાસ મુખ્યડવાલાએ રૂ. ૫૦૦૦) આપ્યા
હતા અને તેને શેઠ દાદાબાઈ નવરોજીજી ગ્રેઈસર (ગ્રાંડ
બોલડમેન ઓફ ઇંડીઆ) નાં નામ ઉપરથી “દાદાબાઈ
નવરોજીજી બીલડીંગસ” કરી નામ આપવામાં આવનાર
હતું તે મકાનના પાયો નાખવાની ક્રિયા આજ દીને
એક મોટા મેલાવડાની હજીરમાં હાનરેબલ ડાકટર બાલ-
ચંદર કીબ્લાનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ કરવામાં આવી હતી.”

તા. ૧૩ મી આપરેલ.

મરફીને લગતું કામકાજ બજાવનારા મુંબઈ ધલાકા
માહેલાં જીદાં જીદાં મથકો ખાતેના નીચલા ગ્રહસ્થોને
તેઓએ બજાવેલી સેવા માટે તેઓની ઘટતી સ્તુતી કરનારી
“સરદીશીકેટો ઓફ મેરીટ” નામદાર સરકાર તરફથી
ઓનાયત કરવામાં આવીછે:—

શેઠાં રસ્તમજી પેશતનજી રખાડી, બી. એચ. જે.
રસ્તમજી, બેહરામજી પેશતનજી બરડા, બરજોરજી નશર-
વાંનજી વકીલ, આદરજી જીવણજી માજી ઉપુટી, પાન-
બાહડુર કુવરજી કાવશજી શ્યાવાલા, પાનબાહડુર ડાકટર
ડાશાબાઈ પેશતનજી, બિજનજી માણેકજી જાંબુસરીઆ,
બી. એ., એલ. એલ. બી., જુસરોબાઈ નશરવાંનજી
બેહરેમંદખાંન, પાલજીજી એદલજી તારાપોરવાલા, માણેકજી
નાનાબાઈ, એદલજી રસ્તમજી નગરવાલા, હોરમજીજી
ધનજીબાઈ પટેલ, પેશતનજી લીમજીબાઈ, ડાકટર એસ.
એચ. મોદી, આદરજી કાવશજી નગરવાલા, આદરજી
મનચેરજી દલાલ, શાવકશાહ કાવશજી દાવર.”

“વખતે રૂ. ૩૦૦૦) ની તનદરસ્તી બનાવેલી તે રૂપોઆએ
“આએ સગડી બંધાવી ધલાવની જરથોસ્તી અનજીમનને
“વાપરવા આપીછે. રોજ ૧૧ મે માહ ૬ થી શને
“૧૨૬૬ ય. ૦ ૫ તા. ૨૨ થી રેખરવારી શને ૧૮૯૭
“ઈસ્વી. આ. ૦ રતનજી બરજોરજી સહીઆર રેહવાસી નૌશારી-
“નાંએ આએ સગડી કંટ્રાકથી બાંધીછે. મીસી ત્રીભોવન
“મુલજી.”

જોકે અસલ ડરાવ તપ્તીમાં જણાવ્યા મુજબની તારીખે
દોષમાને પરવાની ક્રિયા કરવાનો હતો, પણ તે દીવસ
રેવડી પાછલથી બપર તા. ૯ મી એપ્રિલ ૧૮૯૬ ને દીને
એ ક્રિયા થઈ હતી. અને સગડી તપ્તીમાં જણાવેલી
તારીખને દીનેજ ધળઈ હતી.

૨ બને જયશેઠ, તા. ૧૨ થી આપરેલ ૧૮૯૬.

૩ બોએ ૦ એએ, તા. ૧૩ થી આપરેલ ૧૮૯૬.

તાં ૧૭ મી આપરેલ.

રોજ ૫ માહ ૮ (શિં) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—દેશાધ. મનચેરજી એદલજી—ઉમર વર્ષ (૪). એવણને એપરેલ ૧૮૮૪ માં નવસારીના વડા દેશાધ મનચેરજી હોરમજીનાં મરણથી દેશાધ ખાનદાનના કાનુન મુજબ ઉમરે વરૂદ હોવાથી વડા દેશાધ કરાયા હતા, જે અધીકાર બરાબર ૧૫) વર્ષ સુધી ભોગવ્યો હતો. વડા-દેશાધ એવણ મેટા વગ ધરાવતા હતા અને મહલારરાવ ગાયકવાડ એવણને “છત્રી-મસાળ” નું માન આપ્યું હતું, જે માત્ર ત્રણ માસ એએએ ભોગવ્યું, કેમકે માહ-રાજ પદભ્રષ્ટ થયો હતો. એએએ ધણુ ભયુનારગણુનાર હતા, અને ફારસી, મરાઠી વગેરે ભાષાઓનું સારું જ્ઞાન ધરાવતા હતા.

તાં ૧૯ મી આપરેલ.

નવસારી મધે આજ દીને મરહુમ દેશાધ મનચેરજી એદલજીનાં ઉમરજીની ક્રિયામાં તેમનું નામ જરથોસ્તી મજહબને લગતી સર્વે જાહેર ક્રિયાઓમાં બીજા બુદ્ધિગી-ની સાથે દેવાના કંડાવ થયો હતો, તથા મરનારની જગા-એ નવસારીના એક અકાબર તરીકે દેશાધ ફરામજી કાવ-શજીને નેમી એક શેઆલ હોરાડી હતી.^૧

શેકા અરદેશર મેહરવાંનજી માદન, ખી. એ; એલ. એલ. ખી; જીવણજી હોરમજી સાહેવાલા, એમ. એ; એલ. એલ. ખી., માણેકશાહ નશરવાંનજી પોહ્યખાનાંવાલા, ખી. એ; એલ. એલ. ખી., અને દીનસાહ દોરાબજી રોમર, ખી. એ; એલ. એલ. ખી. એ હાઇકોર્ટના સોલીસીટરની પરીક્ષા ક્તેહમંદીથી પસાર કીધી હતી.^૨

તાં ૨૦ મી આપરેલ.

રોજ ૮ માહ ૮ (શિં) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

મુખ્ય ધોભીતજાવની મરહુમ શેક રસતમજી ઇડાંવાજા-ની દરેહમેહર ખીસમાર હાલતમાં આવી પડી હતી, તે ધોભીતજાવના જરથોસ્તી રહીશોની અરજ ઉપરથી શેક નવરોજજી નશરવાંનજી વાડીઆએ પોતાની ગીરોથી નવેસરથી બંધાવી આપી, તેની પાડોશમાંજ આવેલી પોતાનાં મરહુમ બપાઇ બાઇ આવાંબાઇ વાડીઆવાળી દરેહમેહર સાથે જોડી નાખી તે નવી દરેહમેહર ઇજાવાની કીયા આજ દીને કરવામાં આવી હતી. જથનની ક્રિયા પુરી થવા બાદ શેક નવરોજજી વાડીઆની તરફથી શેક નાનાબાઇ ધનજીબાઇ બનાજીએ એક અજીમનપત્ર

વાંચી મંબલાયો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે “ધોભીતજાવના રહીશોની સગવડ અરથે મરહુમ શેક રસતમજી સોરામજી ભર્યા તથા ઇડાંવાજાએ યજ્ઞદેવરદી સને ૧૨૧૨ માં એક આતથદાદગાહની દરેહમેહર સથાપી હતી. યજ્ઞદેવરદી ૧૨૧૭ માં મરહુમ શેક રસતમજી જીવણજી પોહ્યખાના-વાજાએ એજ મકાનમાં આતથ આદરાન સહિબને તખ્ત-નશીન કરાવયા હતા જેને રોશન રાખવાનો ખરચ અમારાં બપાઇ બાઇ આવાંબાઇ તે શેક અરદેશર ખરશેદજી વાડીઆનાં ધણીયાંણી આપતાં હતાં. યજ્ઞદેવરદી ૧૨૩૧ માં એવણે એ મકાનની પાડોશની જગા વેચાતી લીધી, અને પોતાનાં મરહુમ મેટી બાઇ સુનાબાઇ તે શેક અર-દેશર પેસતનજી નવરોજજી બનાજીનાં ધણીયાંણીનાં પુત્રને માટે તે ઉપર એક મકાન બાંધ્યું, અને ઇડાંવાજાની દરેહમેહરમાંના આદરાન સહિબને ત્યાંથી એ નવાં મકાનમાં લાવી તખ્તનશીન કરયા, જે આજ સુધી એજ બાઇની દરેહમેહરમાં રોશન છે. સને ૧૨૬૦ યજ્ઞદેવરદીનાં સાલમાં ઇડાંવાજાની દરેહમેહરનું અમલ મકાન મરહુમ શેક રસતમજી ઇડાંવાજાના મેટા શેક પાલનજી ઇડાંવાજાએ પોતાના તાબામાં લઇ લીધું અને જ્યારે એવણ સને ૧૨૬૨ યજ્ઞદેવરદીનાં સાલમાં કાંઇપણ ફરજદ વીના મેહસતનશીન થયા ત્યારે એવણના વારસ તરીકે એવણનાં ધણીયાણી બાઇ રતનબાઇ તથા બેન બાઇ પીરોજબાઇએ મુખબની હાઇકોર્ટના સને ૧૮૯૬ ના નંબર ૧૬૪ વાળા મુકદમાની કનસેટ ડીક્રીની રૂએ શેક નવરોજજી માણેકજી કનત્રાકટરને રીસીવર નેમાવી મરહુમ શેક ઇડાંવાજાની દરેહમેહરનું જીતું મકાન મરહુમ બાઇ આવાંબાઇ તે શેક અરદેશર ખરશેદજી વાડીઆનાં ધણીયાંણીની દરેહમેહરના ત્રસડીએને સવાધીન કરી આપ્યું હતું. એ વખતે મરહુમ દસગુરજી સહિબ ડાકટર જમાસપજી મીનેચેરજી જમાસપખાસાનાની તથા બીજા ધણુક ધોભીતજાવ ઉપર રહેનારા જરથોસ્તીઓની સહી સાથની એક અરજી અમીને મળી હતી, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એ જગા ઉપરનું મકાન ધણું ખીસમાર હાલતમાં હોવાથી એજ જગા ઉપર ખીજી નવું મકાન બાંધી આપીને અમારાં બપાઇજીવાળી દરેહ-મેહર સાથે જોડી નાંખીને સર્વે જરથોસ્તીઓને ત્યાંની દીનઆઇનને લગતી કીયા કરવા સારું પુલ્લું મુખી આપવું. જે ઉપરથી એ જગા ઉપર આ નવું મકાન બંધાવી આપ્યું છે અને સર્વે જરથોસ્તીઓને ત્યાંની દીનઆઇનની કીયા કરવા સારું આજ દીને પુલ્લું મુકકું છે. એ મકાનમાં સર્વે પંથના મોખેદોને જરથોસ્તીઓને ત્યાંની દીનઆઇનને લગતી કીયા કરવા દીધામાં આવશે, અને એ મકાન અમારે આજ દીને મરહુમ બાઇજી સહિબ આવાંબાઇ તે શેક અરદેશર ખરશેદજી વાડીઆનાં

૧ જાને જથશેક, તાં ૨૦ મી આપરેલ ૧૮૯૪.
૨ ડાઇમ્સ ઓફ ઇન્ડીઆ, તાં ૨૧ મી આપરેલ ૧૮૯૪.

ખણીયાંથીના દરેકમેહરના ત્રસ્ટીઓને સ્વાધીન કરાવે, જેને સરવે વહીવટ હવે પછી તેઓ સાહેબો કરતા રહેશે.”

એ બાદ શેઠ મનચેરજી હોયંગજી જંગોશી શેઠ નવચેરજી વાડીઆની ઇંગલાંડની ગેરહાજરીને લીધે તેમના બેટા શેઠ નશરવાંનજી નવચેરજી વાડીઆને ધીભી-તલાવના જરથોસ્તીઓ તરફથી એક માનપત્ર અર્પણ કર્યું હતું, જેને શેઠ નશરવાંનજીએ ધરતો. ઉત્તર વાલ્યા બાદ શેઠ પેશતનજી ફરામજી સીધવા તરફથી એ દરેકમેહરના પંચકી એ. માણેકજી જમામજી માદનને એક શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી, જે પછી આશની કરી સર્વે લોક વધાય થયું હતું.^૧

નવસારીની વાડીઆજીવાલી દરેકમેહરની અપીલનો ચુકાદો આજ દીને વડાદરાની વરિષ્ઠ કોર્ટમાં નામદાર વડા જડજી રાવબાહદુર અંબાલાલ શાકરલાલ દેસાઈ, એમ. એ. એ આપી નીચલી કોર્ટનો ચુકાદો બાહલ

૧ જાને જમશેદ, તા. ૨૧ મી આપરેલ ૧૮૯૬.

એ દરેકમેહરમાં નીચે મુજબ તપ્તી ચારેલીછે :—

“ શ્રી દાદાર હોરમજીની મદદ છે.

“ આએ દરેકમેહર પારસી શેઠ રસતમજી શોરાબજી “ ભરૂઆ તથા ઇંડાવાલાએ સને ૧૨૧૨ યઝદેજ્ઞરીનાં “ શાલમાં બંધાવી હતી, જે મરનાર ઇંડાવાલાના વારસાએ “ મુંબાઈની હાઈ કોર્ટની સને ૧૮૯૬ ઇસવીનાં ના. “ ૧૬૪ વાલા મુકરમમાંની કનચેનટ દીકરી ચેલવીને બાઈલ “ સાહેબ આવાંબાઈ તે શેઠ અરદેશરજી અરદેશજી વાડીઆની “ ધણીઆનીની દરેકમેહરના તરસતીઓને સને ૧૨૬૬ યઝદે- “ જરદીનાં સાલમાં સ્વાધીન કરી હતી જે મકાન પુરાણું “ થઈ જવાના સમયથી ધીભીતલાવના જરથોસ્તીઓએ “ મરહુમ બાઈ આવાંબાઈ વાડીઆના નખીરા ઓનરએબલ “ શેઠ નવચેરજી નશરવાંનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. ને “ એક અરજ કરી જે બપરથી શેઠજી નવચેરજીએ પોતાના “ અરજથી આએ મુકામ નવેસરથી બંધાવી પોતાનાં મરહુમ “ બપાઈજી આવાંબાઈની દરેકમેહર સાથે જોડી નાખી મજ- “ કુર દરેકમેહરના તરસતીઓને સ્વાધીન આપીછે. એ દરે- “ મેહર સરવે જરથોસ્તીઓને દીનઆઈનનાં કામ કરવા “ સાથે મુક્તી મુકીછે. રોજ ૮ મે માહા ૮ મે શેહેન- “ શાહી સને ૧૨૬૮ યઝદેજ્ઞરી તા. ૨૦ મી ઓપરેલ સને “ ૧૮૯૬ ઇસવી.”

એની વડાશમાંની બાઈ આવાંબાઈવાલી દરેકમેહરમાં નીચે મુજબ તપ્તી ચારેલીછે :—

“ શ્રી દાદાર હોરમજીની મદદ છે.

“ આએ દરેકમેહર બાઈ આવાંબાઈ તે શેઠ અરદે- “ શરજી અરદેશજી વાડીઆનાં ધણીઆનીએ પોતાનાં મરહુમ “ એડી બાઈ જુનાંબાઈનાં પુણને સાથે પોતાના અરજથી “ બંધાવી શરવે જરથોસ્તીઓને દીનઆઈનનાં કામ કરવા “ સાથે મુક્તી મુકીછે. રોજ ૨૪ મે માહા ૭ મે સને “ ૧૨૭૧ ઇસવીની તારીખ ૧૫ મી ઓપરેલ સને “ ૧૮૬૨ ઇસવી.”

રાખ્યો હતો, યાને દરેકમેહર ત્યાંથી ખસેડવાનો હુકમ કાયમ કીધો હતો.^૨

તા. ૨૨ મી આપરેલ.

રોજ ૧૦ માહ ૮ (શિ. ૦) ૧૨૬૮ યઝદેજ્ઞરી.

મરજી—તેહમુલજી માહીયારજી મીરજી—ઉમર વર્ષ (૬૫). એવણે જમનગરના એક ધણા જુના રહીશ અને ત્યાંના જાણીતા પારસી વેપારી હતા, અને ત્યાંજ યુજ્યા હતા. જમનગરમાં ફક્ત ૫) પાંચ પારસી ધરેલી વસ્તી છતાં, એવણે એક દરેકમેહર બંધાવી તે તા. ૧૫ મી માર્ચ ૧૮૯૫ ને દીને પરથાવી હતી.^૩

તા. ૨૪ મી આપરેલ.

રોજ ૧૨ માહ ૮ (શિ. ૦) ૧૨૬૮ યઝદેજ્ઞરી.

મરજી—અરદેશર દાદાભાઈ આરીઆ, ખી. એ.— (ઉમર વર્ષ ૪૨). ૧૮૮૨ માં મુંબાઈની બુનીવરસીટીની ખી. એ. ની પરીક્ષા પસાર કરી મરકારી નોકરીમાં સેક્રેટરીયટ આરીસમાં રહ્યા હતા.

તા. ૨૭ મી આપરેલ.

રોજ ૧૫ માહ ૮ (શિ. ૦) ૧૨૬૮ યઝદેજ્ઞરી.

મરજી—ડાક્ટર નાનાભાઈ રસતમજી ઉમરીગર— (ઉમર વર્ષ ૩૭). ૧૮૮૦ માં મુંબાઈની બુનીવરસીટીમાંથી એલ. એમ. એડ એસ. ની તપ્તી પરીક્ષા પસાર કરી હતી અને કેટલુંક સુધી બાહરકોટ ખાતે મરહુમ શેઠ અરદેશર હોરમજી વાડીઆનાં નામથી ઉધાડેલાં ધરમનાં દવાખાનાના તપ્તીય હતા.

૨ જાને જમશેદ, તા. ૨૪ થી ૨૬ મી આપરેલ ૧૮૯૬.

બપાઈ દરેકમેહર રોજ ૬ માહ ૪ (શિ. ૦) ૧૨૫૮ ય. ને દીને પરથાવામાં આવી હતી, અને નીચલી કોર્ટનો ચુકાદો તા. ૧૮ મી માર્ચ ૧૮૯૭ ને દીને આપ્યો હતો. (જુઓ પાનું ૨૭૭ દશર ૭ જુ.)

આ ચુકાદાની રહે આંતે એ આદરાંનને કબજો તા. ૨૧ મી માર્ચ ૧૯૦૦ ને દીને નવસારીથી બેચકી લઈ જઈ સુરત મંદિનાં મરહુમ શેઠ દાદાભાઈ નશરવાંનજી ચોદી-વાલાં આતશખોરાંમનાં મકાનમાં રાખી બપરું દરેકમેહરવાળું મકાન રહેઠાંજી તરીકે બાંડે આપ્યું હતું.

૩ એવણનાં મરજી માટે બેદ બતાવવા જમનગરના આગેવાંન રહીસોની એક જરૂર સભા તા. ૬ થી ૭ એ ૧૮૯૬ ને દીને ત્યાંની હાઈ સ્કુલનાં મકાનમાં શેઠ મહંત રામ પ્રસાદજીનાં પ્રમુખપણાં ફેઠલ મલી હતી, તે વેળાએ એવણનાં મરજી માટે ફત્વારી બતાવી એવણનાં કુટુંબ બપર દીવાસપત્ર મોકલવાનો તથા એમની એક તસવીર ચીતરાવી જમનગરના જુબીલી હાલમાં ચેલવાનો ઠેકા ધર્યો હતો.

૪ શેઠા ડોશાભાઈ, તથા હોરમજી (માસતર) રસ-તમજી બેચરીગરના બાઈ.

તા૦ ૨૯ મી આપરેલ.

વેટીનરી સરખપન ધનજીભાઈ નવરોજી પટેલે મરહુમ ડાક્ટર બાહુરજીની યાદગારીનાં ફંડના લાભને માટે પારસી ગાનારાઓને એક જલસો આજ રાત્રે ટાઉન હાલ મધે કર્યો હતો.

તા૦ ૫ મી મેએ.

અદરી મધે મરહુમ શેઠ નશરવાનજી જંગીરજી વાડીઆની પુત્ર મધેયા બંધાયલું ધર્મનું દવાખાનું આજ દીને એ મરહુમ શેઠની બીજાં વર્ષની બાજને દીને કાંઈ પલુ ક્રિયા વગર બોલું મુકવામાં આવ્યું હતું.

૧ રાસત ગોશ્તાર, તા૦ ૭ મી મેએ ૧૮૯૮.

એ જલસાની આવકના રૂ.૪૧૧-ના એ ફંડમાં જમે થયા હતા.

૨ જમે જમશેદ, તા૦ ૬ થી મેએ ૧૮૯૮.

આ સંખાપત માટે મરહુમ શેઠ નશરવાનજીનાં વીધવા બાઈ પીરોજબાઈને અદરીના રહેવાસીઓ તરફનાં એક ડિપુટેશને બીજે દીને એટલે તા૦ ૬ થી મેએ તેમનાં મકાનમાં આવી બપોર માનનારે એક માનપત એનાયત કીધું હતું.

એ મકાનપર નીચે મુજબ તત્તી મારેલી છે :-

"The Nusserwanjee Jehangirjee Wadia Andheri Charitable Dispensary was constructed and endowed at a Cost of Rs. 50,000 by

Bai Pirozbai in remembrance of her Husband Nusserwanjee Jehangirjee Wadia, who died in Bombay on the 5th of May 1897.

The land on which the building stands was acquired at a Cost of Rs. 5,000, and given for the Dispensary by the same Lady. The Building was opened on the 5th day of May 1899.

The 23rd day Depdeen of the 8th Month Avan Parsi Shenshai.

The 9th Month Adar Parsi Kadmi Yezdezardi year 1268.

આ ધર્મનું દવાખાનું મરહુમ શેઠ નશરવાનજી જંગીરજી વડાડીઆ

જેવલુ મુંબઈમાં તા૦ ૫ મી મે ઇ. સ. ૧૮૯૭ ને દીવસે ઉઠ થયા

તેવલુનાં ઘણીઆણી બાઈ પીરોજબાઈએ પોતાના મરહુમ પતીની યાદગારીનાં રૂ. ૫૦,૦૦૦ ના ખર્ચે સ્થાપ્યું છે.

આ દવાખાનાની જમીન પણ બપોલ બાઈએ રૂ. ૫૦૦૦ ને ખર્ચે ખરીદી આપી છે.

એ દવાખાનને માટે મરહુમ શેઠની પુત્રીમાંથી રૂ.૫૦૦૦૦ ની રકમ તથા ખાલી જમીનના કટકો બેટ આપવામાં આવ્યાં હતાં.

આજ દીને નામદાર માહરાણીજીના હુકમથી નામદાર ડ્યુક ઓફ ક્નાટે સેન્ટ જેમસીસ પાલેસમાં ભરેલી લેવીમાં શેઠ નવરોજીજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. તથા શેઠ નવરોજીજી હોરમજીજી મોદી હાજર થયા હતા.

તા૦ ૧૧ મી મેએ.

રાજ ૨૯ માહ ૮ (શિ૦) ૧૨૬૮ યજ્ઞજરદી.

મરજી—ધનજીભાઈ જમશેદજી મેધારા—ઉમર વર્ષ ૪૭. અમદાવાદના એક જાણીતા રેલવે કંટ્રાક્ટર હતા, અને ત્યાંની "કમરશીયત મીઝ" ના સ્થાપક હતા. આપણા ધર્મ વિષે સારા અભ્યાસ કરેલા, અને ચુસ્ત થીઓસોફીસ્ટ હતા, તથા ઘણીક ધર્મ સંખંધી ચોપડીઓ રચી હતી, જેમાં The dialogue on the gods નામની ઇંગ્રેજી ચોપડી ૧૮૮૫ માં છપાવી, તથા Zoroastrian & some other ancient systems વગેરેના કર્તા હતા.

તા૦ ૧૨ મી મેએ.

રાજ ૩૦ માહ ૮ (શિ૦) ૧૨૬૮ યજ્ઞજરદી.

મરજી—દાદાભાઈ રાંનજીભાઈ કરંજીઆ તથા મોદા—ઉમર વર્ષ ૬૨. એવલુ "મોદા" નાં નામથી ખાસકરિને ધોભીતજાવના લતા ઉપર જાણીતા હતા. ગરીબાઈમાંથી વધેલા હોવાથી ગરીબોની દાઝ ધરાવતા હતા, અને અસલી વિચારના ધર્મની લાગણી ધરાવનાર હતા. પોલીસ અમલદારો સાથે લાગવગ હોવાથી ગરીબોને મુશ્કેલીમાં મહાય થતા હતા. સીમોરમાં એવલુની મીઝ.

પારસી રોજ દેપદેન, માહ આવાં, શેહેનશાહી.

માહ આદર કદીમ સને ૧૨૬૮ યજ્ઞજરદીને દીને આ દવાખાનું બુલું મુકવામાં આવ્યું હતું.

૩ આ દવાખાનાંપર ખર્ચ રૂ.૫૪૨૦૪, અને એજ બાઈએ અદરીમાં બંધાવેલા ફુવારાપર ખર્ચ રૂ.૬૬૨૬, અને પાણીના નદી મુકાવવાનો ખર્ચ રૂ.૨૬૦૦૦ થયો હતો.

એ ફુવારાપર નીચે મુજબ તત્તી છે :-

"Nusserwanjee Jehangirjee Wadia, Fountain erected in his memory by his widow Bai Pirozbai, daughter of Nowrooji Jamsetji Wadia."

૪ રાસત ગોશ્તાર, તા૦ ૨૮ મી મેએ ૧૮૯૮.

૫ મરહુમ ડા૦ રસતજી દાદાભાઈ કરંજીઆ વગેરેના આવા.

કતો હતી, ત્યાં એક રસ્તાની જરૂર પડવાથી તે માટે એવણે પોતાની ફેટલીક જમીન સરકારને ભેટ આપી હતી. મરહુમ મીં મનચેરજી કાવથજી મનસુખના એવણુ એક હીમાયતી હતા.

સુરતીત્રાપેર ગામના તેહસીલદાર શેઠ શેરામજી શાપુરજીએ આજ દીને ત્યાંથી ત્રણ કોશ દુર કનજેરા ગામ-માં એક મોટો વાઘ માર્યો હતો.^૧

તાં ૧૫ મી મેએ.

રોજ ૩ માહ ૧૦ (૩૦) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરજી—કુવરજી સોરામજી નાજર^૨—ઉમર ૫૫.

એવણુને ૩૮ વર્ષની વાત ઉપર જ્યારે એવણુ કલિજમાં હતા ત્યારથી, નાટકને શોખ લાગેો હતો અને પાછળથી તે શોખ નાટક કરવાના ધંધામાં ફેરવાયેો, જે ધંધામાંજ તેવણે પોતાની જીંદગી ખતમ કરી. મરહુમ મીં કુવરજી નાજર ઇંગ્રેજ ભાષા છટાથી બોલનાર તેમજ લખનાર હતા. તેવણે પોતાની ફેળવણી સર જમશેદજી જીજીભાઈ પારસી બેનીવિલંટ ઇનસ્ટીટ્યુશનમાં લીધી હતી અને ૧૮૬૦ ના એંગ્રેજ માસમાં તે વેળાના કાઉનસીલર આનરેબલ એ. મેલેટનાં પ્રમુખપણા હેઠળ ભરાયલાં પ્રદર્શન વેળાએ એવણુને એ ખાતાની આરીટન સકાલરશીપની સન્દ મળી હતી. ૧૮૬૨ માં તેવણે એજ સકુલ મધ્યથી મુંબઈ યુનીવર્સીટીની મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પસાર કરી હતી, જે પછીનાં બેત્રણ વરસ એલફીનસ્ટન કૉલેજમાં અભ્યાસ આગળ વધારવામાં કહાડયાં હતાં. ૧૮૬૬ માં મરહુમ પહેલા બારીનેટ સર જમશેદજીની જીંદગીને લગતું એક ઇંગ્રેજ પ્રસત્તક તેવણે રચી પ્રગટ કરાવ્યું હતું. પારસીઓમાં પહેલવહેલાં ઇંગ્રેજ ભાષામાં નાટકો કરવાને “એલ-ફીનસ્ટન નાટક મંડળી” મીં કુવરજીએજ ઉભી કરી હતી, અને શેકસપીયરના કેટલાક નાટકો કૃતેહમંદી સાથે કરી ખતાવવા હતા. એ બાદ ૧૮૭૩ થી બે વરસ સુધી તેવણુ જાણીતી “વીક્ટોરીયા નાટક મંડળી” ના માલિક રહ્યા હતા અને યુજરાતી તથા હીંદુસ્તાની નાટકો કરવાનું શરૂ કર્યું. માજી ગવરનર સર રીચરડ ટેમપલના વખતના કેટલાક ઇંગ્રેજ બંદેખાંઓની સુચનાથી હાલની “ગ્રેઇટી થીએટર” વાળી મોટી નાટકથાળા મરનારેજ, સરકાર કનેથી જમીન ભાંચબાડે લઇને બંધાવી હતી, અને અંગ્રેજી સદતા દરજ્જાની નાટક ટોળાંને પોતાને ખરચે મુંબઈ બોલાવીને તેવણે એ નાટકથાળામાં અંગ્રેજ શોખીન પ્રજા

માટે ખેલો કરવા માંડ્યા હતા. એ કામમાં મરનારને મોટી ખોટ ગઇ હતી. ૧૮૮૫ ના સપ્ટેમ્બર માસમાં વીક્ટોરિયા નાટક મંડળી “ઇન્ડિયન એન્ડ કૉલોનીઅલ એક્ઝીપીશન” વખતે લંડન ખાતે નાટક કરવા ગઇ તે વખતે મીં બાલી-વાળાએ, મીં કુવરજી નાજરને એક ખાસ દુભાથયા તરીકે સાથે લીધા હતા. ત્યાંથી પાછા ફરવા પછી મરનારે એક જીંદી નાટક કંપની ઉભી કરી હતી અને તેવણુ છેલ્લાં કેટલાંક વરસો થયાં હીંદુસ્તાનનાં જીંદાં જીંદાં શેહેર ખાતે પોતાની ટોળી મારફતે નાટકો કરી ખતાવતા રહ્યા હતા. એવણુનું મરણ જોપેર મધી નીપજ્યું હતું.

તાં ૧૬ મી મેએ.

રોજ ૪ માહ ૬ (થેં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

સુરતથી આસરે પાંચ મૈલ દુર આવેલાં ખજોત ગામમાંથી ત્યાંના હોરમસજી બીખાજી ખજોતીયા નામના ૫૦ વરસની વયના પારસી એકુત તથા તરવાડા, પોતાનાં ધણીઆણી દીનખાઈ, ઉં ૧૦ ૪૫, દીકરી રતનખાઈ ઉં ૧૦ ૨૨, દીકરાઓ મનચેરજી ઉં ૧૦ ૧૫, કાવસજી ઉં ૧૦ ૬, દીકરી હીરાંખાઈ ઉં ૧૦ ૭, પોતાના બાઈ કાવસજી બીખાજી ઉં ૧૦ ૪૭, તેવણુને દીકરો પીરોજ-શાહ ઉં ૧૦ ૭, અને કાવસજી નવરોજજી વેસુવાળા ઉં ૧૦ ૧૫ મળી ૬ જણાં, તથા તેમની સાથે ડુમસથી ત્યાંનાં રહીશ દીનખાઈ ખરશેદજી દમણીઆ તથા રતન-ખાઈ કાવસજી ડુમસીઆ અને ખીજી બે પારસી બાઈઓ—મા દીકરી—મલી ૧૩ પારસીઓ હજીરે શીગીતર માતાને કાંઈ બાધા સ્થાવવાને આજ દીને સવારનાં એક મહવામાં બેશી ઉપડયાં હતાં. તેમની સાથે હજમ જતના બે ઢોલીઓ, ખજોત ગામના કાળીઓ ઢાંટી, એક ગાડી-વાન, તથા મછવો હાંકનારા બે ખારવાઓ મલી કુલે ૧૬ જણાં મહવામાં હતાં. તેઓ હજીરે સલામત પુગાં, અને શીગીતર માતાને બાધા સ્થાવી તેજ દીને પાછલા પોહરના ત્રણ કલાકે મહવામાં બેશી પાછાં ડુમસ જવાને હજીરેથી ઉપડયાં હતાં. ડુમસ તરફ આવતાં હજીરાની પેહલી જગાની ૧૧ કોશની નિશાંત આગલ મછવો પવનનાં ભારે તોફાનથી જોખમાયેો, અને તે ઉંધી વળતાં સમજાંઓ નદીમાં પડ્યાં. તેઓ મધ્યથી કાવસજી નવરોજજી વેસુવાળા તથા દીનખાઈ ખરશેદજી દમણીઆ તથા ખીજી એક પારસી સ્ત્રી મલી ત્રણ જણાં મહવાના ડોલે બાજી રહ્યાથી બચી ગયાં, અને બાકીનાં ૧૦ પારસીઓ નદી-માં ડુબી ગયાં હતાં—જેમાં ખજોતનું ઉપલું ૮ પારસી-ઓનું કુટુંબ તથા ડુમસની બે પારસી સ્ત્રીઓ હતાં. આ ખનાવથી પારસીઓમાં ધણી દલગીરી ફેલાઈ હતી.

ઉપલાં ૧૦ ડુબી ગયાં મધ્યથી ત્રણ જણાની લાશ તેજ દીને સાંજનાં હજીરા આગલથી, એક લાશ ખીજે

૧ જાને જમશેદ, તાં ૨૦ મી મેએ ૧૮૬૬.

૨ શેઠ રસતમ, અને બાઈઓ બચુખાઈ, બાઈલ (આડીરંટ), પુતલીખાઈ, ધનખાઈજી, રતનખાઈ (ડાકર), અને પીરોજ (ખી. એ.) કુવરજી નાજરના બાવા.

દીને બપોરનાં ક્રમશઃ આગલથી, બે લાસ મહદલા આગલ-થી તથા એક લાસ છઠાપોર અને એક લાસ કલાસ ગામ આગલથી મલી હતી. પાકીની બે લાસને પતો મહેલો હતો નહીં.^૧

તા. ૧૮ મી મેએ.

અજમેરના વડાદરા રેલવેની વૉલનટીયર રાઇફલસની ખીજી બટાલીયનના લાનસ કારપોરલ સોરાબજી ડાસાભાઈને, વૉલનટીયર તરીકે ૨૦ વર્ષથી લાંબી સુદત સુધી સેવા બજાવી તેની પીછાનમાં સરકાર તરફથી એક ચાંદ (લૉંગ સર્વીસ મેડલ) આપવામાં આવ્યો છે.^૨

તા. ૧૯ મી મેએ.

નામદાર માહરાણી વિક્ટોરિયાએ આજ દીને બરેલી એક ડ્રાઇંગ રૂમ પાર્ટીમાં મધરાત્રી હાલાકાવાળા સરજનન મેજર મેહરવાંનજી પેશતનજી ખરેખરાતનાં ધણીઆની પાછ રતનબાઈની પાસ મેલાકાતનું માન આપ્યું હતું.^૩

તા. ૨૦ મી મેએ.

રોજ ૮ માઈ ૯ (શિ.) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

મજા—અરદેશર નશરવાનજી મેહતા—ઉમર ૫૪ (૩૨). એણે અત્રેની પ્રોપ્રાયટરી હાઇ સ્કૂલના એક મદદનીશ શિક્ષક હતા, અને નાહનાં બચ્ચાંએને ઇંગ્લેન્ડની કેળવણી આપતાં પોતાને જે મુશ્કેલીઓ મારામ પડી તેના અનુભવથી “The Daily Companion or the Boy's Book (A Pleasure in Leisure)” એ નામનું એક પુસ્તક બાહર પાડ્યું હતું.

તા. ૨૧ મી મેએ.

રોજ ૯ માઈ ૯ (શિ.) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરદી.

ખીલીમોરા મધિ શેઠા દાદાભાઈ ધનજીભાઈ તથા શોરાબજી શાપુરજીએ પોતાને ખરચે બંધાવેલી આદરાંનની દરેમેહર પરઠાવવાની ક્રિયા આજ દીને નવસારીના વડા દસ્તુર દારાબજી માહીઆરજીનાં ઉપરીપણાં હેઠલ કરવામાં આવી હતી. આ વેળાએ ખીલીમોરા તથા બાહરગામના પુષ્કળ જરથોસ્તીઓના તથા મેલાવડો થયો હતો. જયનની ક્રિયા પુરી થવા બાદ મજકુર શેઠા દાદાભાઈ તથા શોરાબજી તરફથી એક અંગ્રુમન પત્ર વંચાયો હતો, જેમાં

૧ જામે જમશેદ, તા. ૨૦ મી મેએ ૧૮૯૯.

૨ જામે જમશેદ, તા. ૧૯ મી મેએ ૧૮૯૯.

૩ રાસત મોરાર, તા. ૧૧ મી જુન ૧૮૯૯.

જાણ્યું હતું કે એ દરેમેહરનું મકાન અંગ્રુમને એકઠાં કરેલાં ફંડ મધિથી ખરીદ કરેલી જગા ઉપર તેઓએ પોતાના ખરચથી બંધાવી તેમાં આજ દીને આતથ. આદરાંન તખ્તનશીન કરાવ્યાં છે, અને એ દરેમેહર ખીલીમોરાના જરથોસ્તીઓના વપડાસને મોટે એલ્લી મુકી લાંબી પંચાતને સ્વાધીન કરીદે છે. તેના ચાલુ ખરચને મોટે રૂ.૧૫૦૦) તથા મરામત ખરચ મોટે રૂ.૫૦૦), ની સરકારી નોટો ખીલીમોરાની અંગ્રુમનનાં ફંડના ટ્રસ્ટીઓને સ્વાધીન કરીદે છે. એ ઉપરાંત નવસારીના દસ્તુર દારાબજી, એ. એલજી કેરથાસપજી આંતીઆ, ડાકટર કાવશજી હોરમજી, અને શેઠ દીનથાહજી દારાબજી મીસ્ત્રી શીલ્પીના ઉપકાર માનવામાં આવ્યા હતા. એ બાદ એ. એલજી કેરથાસપજી આંતીઆએ વંદીદાદની ૮ મી પરગરદ પ્રમાણે આતથ મોટેનાં મનાને સ્થાપવા વીશે એક વાયજી કરી હતી. એ પછી ખીલીમોરાની અંગ્રુમન તરફથી ઉપલાં આદરાંન બંધાવનાર બધે સાહેબોને તથા દસ્તુર દારાબજી અને એ. એલજી આંતીઆને તેમની અંગ્રુમન પ્ર ને દીનસોજીને મોટે એકમી શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી. તેમજ મકાન બંધાવનારાઓ તરફથી પણ દસ્તુરજી દારાબજીને, નવસારીના બંને આકાબર દેસાઈઓ ફરામજી કાવશજી તથા એલજી બહમનજીને, એરવદો નશરવાનજી રતનજી કુટાર અને ફરામજી કેડો-બાદજી મેહરજીરાંણુને, ખીલીમોરાની પંચાતના વડા શેઠ રસતમજી કોલાભાઈને, શેઠ દીનથાહજી દારાબજી મીસ્ત્રી શીલ્પીને, ખીલીમોરાના મોખેદોને, તથા દસ્તુરજી દારાબજીના નાહના પુત્ર કેડોબાદજીને એકમી શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી. એ બાદ નેઆતનું જમન જમી સર્વે લોક વદાય થયું હતું.^૪

૪ જામે જમશેદ, તા. ૨૩ મી મેએ ૧૮૯૯.

આ દરેમેહર નીચલી તખ્તી મારેલી છે:—

“શ્રી દાદાર હોરમજીની મદદ હોજો.

“આએ આદરીઆન સાહેબને સુકામ ખીલીમોરાના “પારસી દાદાભાઈ ધનજીભાઈ તથા શોરાબજી શાપુરજીએ “પોતાના ખરચથી પોતાનાં વડીલ એડેસ્ટનશીન સુરખીએ. “ધનજીભાઈ કુંવરજી તથા શાપુરજી કુંવરજી તથા મેહરજીભાઈ “કુંવરજી નથુભાઈનાં પુનને વાસતે બંધાવી આપેઓ છ.

“તેજ સદર સુકામમાં આદરીઆન સાહેબ પ્રથાવીને “આ દરેમેહર ઇબલી આપી સરવે જરથોસ્તીઓનાં “વપરાશને સાદે ખીલીમોરાની પારસી પંચાએતનાં સવા- “ધીનમાં સોંપીછ.

“રોજ ૯ મે આદર માહ ૯ મે આદર સને “૧૨૬૮ ઇબજ્ઞદેવરદી તારીખ ૨૧ મી મેએ સને ૧૮૯૯. “સવત ૧૯૫૫ ના વર્ષાખ સુદ ૧૧ ને વાર રવેજી.”

તા ૦ ૨૩ મી મેએ.

ગઢ તા ૦ ૯ માં એપ્રિલને દિને મુંબઈની પડોશમાં માથેરાંની ટેકડીપર શેઠ નશરવાનજી ફરાંમજી ક્યાંની અથવા કોલાપુરવાલાનાં એક જવાંન બેટી બાઈ યુલબાઈ બળી જવાના અકસ્માતથી મરણ પામવાથી તેમના લાશ તે તરફ ૨૦૦x૨૦૦ ફીટના વીસ્તારની એક જગા સત્તા-વાલાઓ પાસે મેલવી ત્યાં ભૂમિદા કીધી હતી, અને એ જગા પારસીઓને માટે એજ કારણસર એલાહેદી વાપરવાને તથા 'બીબ' કાંઈ કારણસર તેના ઉપયોગ નહીં કરવાની સરતે સરકાર પાસેથી પરવાનગી મેલવી ત્યાં શેઠ ફરાંમજી કાવશજી મેહતાની આગેવાંની હેઠલ માથેરાંના પારસી વીઝી-ટરોમાં ૩.૨૭૧૨) નું એક ફંડ ઉભું કરી તેમાંથી એક ફરતી દેવાલ બંધાવી હતી. એ દેવાલ ઉપર કરસી દાહડાવારની તખ્તી મારેલી નથી, પણ એવી રીતે મુંબઈની છેક અડોઅડમાં પારસીઓને માટે ભૂમિદાના જગા એલાહેદી કાઢવાની બાબદ-માં અતરે ફેટકાક તીક્ષણ તકરાર ચાલી હતી, અને તેના મુંબઈમાં જોલાસો કરવાને માથેરાંન મધે આજે સર જમ-શેહજી જીજીબાઈ બારોનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ પારસીઓની એક જાહેર મળા મલી હતી.^૧

તા ૦ ૨૪ મી મેએ.

રોજ ૧૨ માઈ ૯ (શિ ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞેજરદી.

ઉરન મધે મોરારામદરમાં તે તરફના જરથોસ્તી બકી-વાજાઓએ ઊભાં ફરેલાં ફંડ મધેથી બંધાવતા ધારૂલાં દોખમનાં તાણો પુરવાની ક્રિયા આજ દિને તે તરફ પારસીઓના એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કરવામાં

૧ કપસરે હિંદ, તા ૦ ૨૮ મી મેએ ૧૮૯૯.

ત્યારપછી એ આરામગાહની જગા વધારે સુંદર અને સારી બનાવવાને ઇ. સ. ૧૯૧૫ માં ત્યાંના પંજલા પારસી સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ લશ્કરનંદ કરનલ મેહરવાંનજી પેશતનજી ખરેખાતનાં ઘણીઓની બાઈ રતનબાઈની આગેવાંની હેઠલ એક ફંડ ઊભું થયું હતું, જેમાં નજદીક ૩.૨૦૦૦૦) ભરાયાછે.

એ ફંડના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે સર કાવશજી બંહગીર, બેરોનેટ; શેઠા કાવશજી બલબાઈ શેઠ, દીનશાહ જીજીબાઈ વકીલ, અરદેશર બહમનજી દુયાશ, શોરાબજી લીમજીબાઈ માંડે, બેજનજી શોરાબજી ચીનાઈ, અને ફરાંમજી કાવશજી મેહતા નેમાયાછે. અને ૩.૧૦,૦૦૦) નાં ૫) ટકાનાં બાન્ડ લઈ એ જગાના નીબાવ માટે આજ વાપડવાની સરતે મુંબઈની પારસી પંચાયતને હવાલે કીધાછે. જગાની કારસાજ માટે શેઠ બહમનજી અરદેશર બંહગીર વાડીઆ ધજનેર પોતાની સલાહ મુજબ આપેછે, અને શેઠ શોરાબજી લીમજી પાંડેગ એ વર્ષ સુધી માલીના પગાર અને પાણીના ખર્ચ આપવા કમુલ્લુછે. ૧૯૧૬ સુધીમાં ત્યાં છ લાશ પુખીડા કરીછે.

આવી હતી. સવારના પોહરથી લોકોની લાવબહાલવ માટે મેથરસ શેપરડ કું ૦ની રીડીમરેા મુંબઈ અને ઉરન વચ્ચે ફરતી રખવામાં આવી હતી. તાણુની ક્રિયા મોદાવરાં પંચકના મોમેદા જમશેદજી પાલજીજી રાડેલીઆ અને કુવરજી શોરાબજી ઉકાજીએ કીધી હતી, જે પુરી થવા બાદ એ ૦ લીમજીબાઈ હોરમજી રાડેલીઆએ તાણુને લગતી કેટલીક સમજ આપી હતી, જે બાદ મુર્વે લોક વદાય થયું હતું.^૨

નામદાર માહરાણી વિક્ટોરીયાની ૮૧ માં વર્ષની ચાલગરેહ આજ દિને હોવાથી એ નામવર શેહનશાહ-બાનુની દરજીવશની માટે ખ્રિસ્તી, પારસી, મુસલમાનો તથા હિંદુઓએ પોતપોતાનાં દેવલો, આતથકરેહો, મસ-જીદો અને મંદીરોમાં ભેગા થઈ જાહેર બંદગી કીધી હતી. મુંબઈના પારસીઓએ પોતાનાં ચેહારે આતથમેહ-રાંમોમાં જથન કીધાં હતાં, જેની સેવે અંગુમનના ઉમરાતાનાં આતથમેહરાંમમાં દસ્તુર કેપશર જમામપજી જમામપઆશાના, મરહુમ શેઠ હોરમજી બહમનજી વાડીઆ-વાલાં આતથમેહરાંમમાં દસ્તુર દારાબજી પેશોતનજી મંજીજી, બી. એ., તથા મરહુમ શેઠ કાવશજી મેહરાંમજી બનાજીવાલાં આતથમેહરાંમમાં દસ્તુર પુરશેહજી બેજનજીએ વાચેજીઓ કરી નામદાર માહરાણીજીને બહી દોઆઓ આહી હતી.^૩

૨ રાસત ગોશતાર, તા ૦ ૨૮ મી મેએ ૧૮૯૯.

એ ક્રિયામાં શામેલ થવા માટે એ કામના મેનેજરો શેઠા હોરમજી માલિકજી ભીમરડીવાલા અને અરદેશર પેશતનજી બારીઆએ અતરેનાં સર્વે વર્તમાનપત્રોમાં જાહેર-બખ્ષર છપાવી હતી.

એ માટે ઊભાં કરેલાં ફંડમાં નીચલી રકમો ભરાઈ છે:—મેથરસ કુવરજી અને બેરોનજીજી બીમરીગર ૩૧૨૦૧, હોર-મજી માલિકજી ભીવંડીવાળા તથા ડોસાબાઈ હોરમજી ભીવંડીવાળાના ઊકારાઓ ૩૧૦૦૦, અરદેશર પેશતનજી બારીયા તથા બાઈઓ ૩૭૦૧, ઊકરંજી કાવસજી બીમરીગર ૩૭૦૦, હોરમજી દોરાબજી ભર્યા ૩૭૧૧, ચેરવાનજી અસલાહ ૩૭૦૧, શાપુરજી તથા સોરાબજી આદરજી ૩૨૦૧, કાવસજી તથા હોરમજી સીધવા ૩૨૦૧, જમશેદજી માલિકજી બીમરીગર ૩૧૫૧, રસતમજી બેરોનજી ૩૧૦૧, માલિકજી રતનજી ૩૧૦૧, દોરાબજી નવરોજી ૩૧૦૧, રસતમજી પેશતનજી બીમરીગર ૩૧૦૧, સોરાબજી ભીમજીબાઈ કુદીયાલે-વાળા ૩૧૦૧, નવરોજી હોરમજી ચેવડાંવાળા ૩૧૦૧ વગેરે મળી જુમલે ૩૫૮૪૮.

(જને જમશેદ, તા ૦ ૧ લી જુલાઈ ૧૮૯૯.)

૩ જને જમશેદ, તા ૦ ૨૫-૨૬ મી મેએ ૧૮૯૯.

એજ મુજબ થાના, પુણા, માહ્યલેશ્વર, અહમદનગર, શોલાપુર, મજી, ઇંડોર, બદનેરા, સીકંદરાબાદ, નાગપોર, બિદવાડા, નવસારી, સુરત, ભરૂચ, વડોદરા, અમદાવાદ, ખંખાત, રાજકોટ, ભાવનગર, અજમેર, કલીકટ અને એડન

નામદાર માહરાણીની સાગરદેહની ખુશાલીમાં અપા-
યલા ખેતાઓમાં રતલામના દીવાન ખાનખાહદુર ખરશેહ
રૂસતમજી થાણેવાલાને 'કમખેનીઅન ઓફ ધી ઇન્ડિઅન
એમપાયર' (સી. આઇ. ઇ.)^૧ તથા મુંબઇવાલા દસ્તુર
દારાબજી પેશાવતજી સંભાણ, ખી. એ. ને "શમ્સ ઉફ
ઓલમા" તથા પુણાવાલા ખાંતસાહેબ મેહર હોશંગ
દસ્તુર, ખી. એ. એલ. એલ. ખી.^૨ અને કરાંચીવાલા
શેઠ પાતલજી આદરજી મીસ્ત્રીને "ખાંતખાહદુર" તથા
શેઠા ભીખાજી રતનજી રાણા, અરદેશર શેરાબશાહ મુસ,
ભીમજીભાઇ રૂસતમજી આશખરનર, કાવથજી એદલજી
પટેલ અને માણેકજી જમશેદજી માંદાનાને "ખાંતસાહેબ"
ના ખેતાઓ નામદાર વાઇસરોયે આપ્યા હતા.^૩

ખતારસ મધે નાવારેસ હિંદુ બાળકો માટે એક
આરફનેજ સ્થાપી તેનું નામ "દાદાભાઈ નવરોજજી
આરફનેજ" કરી આપવામાં આવ્યું હતું.^૪

તા ૦ ૨૭ મી મેએ.

રોજ ૧૫ માઈ ૯ (શિં) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરજી—તાનાબાઇ નશરવાંજી ખરેધાત^૫ ઉમર
વર્ષ ૫૩). મુંબઇ ગેઝેટની ઓફીસમાં અને તે પછી
"જમ્મે જમશેદ" છાપાખાનામાં વરસો સુધી સુપ્રીન્ટેન-
ડેન્ટો એચી ભાગવયો હતો. એવણુ છાપાકળાનું ઉંચું-

વગેરે રથલોએ ત્યાંની દરેમેહરમાં જશનો કરી ઇંગ્રેજ
રાજની આપાદી ઇચ્છી હતી.

લંડન મધે એ દીને ત્યાંના મેટા મેટા બ્રમરાવેની
એક છયાશત ડૉલર સેસીલમાં થઈ હતી, જ્યાં શેઠ મનચેરજી
મેહરવાંજી ભાવનગરી, સી. આઇ. ઇ. એ "હિંદુસ્થાન"
ની તરફની સલામતીનો જવાબ સુભાષીત ભાષણમાં
આપ્યો હતો.

૧ એવણુને આ ખેતાખની મુંબારકપાદીમાં થાણુની જર-
યાશ્તી અજીમન તરફથી એક મુબારકપાદી ૫૨ મોકલવામાં
આવ્યું હતું, તથા રતલાંમના જરયાશ્તીઓ તરફથી તા ૦ ૨૪
મી મેએ ૧૯૦૦ ને દીને ત્યાંના રાજસાહેબના યગીયામાં
એક મેલાવડો કરી માનપત્ર આપ્યું હતું. એ બપોરાંત
રતલાંમમાં વસ્તા મુજરાતી હિંદુઓ તથા બીજાઓએ
તા ૦ ૨૦ મી અક્ટોબર ૧૯૦૦ ને દીને રાજ સાહેબના
રાખ્યાગમાં એક મેલાવડો કરી એમને માનપત્ર આપ્યું હતું.

૨ એવણુનાં માનમાં પુણીની બઝમે રોજે મેહસાંમ
તરફથી તા ૦ ૨૨ મી માર્ચ ૧૯૦૦ ને દીને સર્વે માનનાં
લોકોનો એક મેલાવડો કરવામાં આવ્યો હતો.

૩ રાઈમસ ઓફ ઇન્ડિઆ, તા ૦ ૩ જુન ૧૮૯૯.

૪ જમ્મે જમશેદ, તા ૦ ૩૦ મી મેએ ૧૮૯૯.

૫ શેઠ એસ નાઠનાભાઈ ખરેધાત તથા ડાક્ટરો
મીસ મેહરબાઈ અને મીસ ધનબાઈ નાઠનાભાઈ ખરેધાત
વગેરેના ખાવા.

માન ધરાવતા હતા, અને એવણુ હસ્તક લગભગ ૩૫૦)
માણસોનો સ્ટાફ હતો, અને "જમ્મે જમશેદ" પ્રેસનો
કારભાર ધણી દીલસોજીથી ચલાવતા હતા. મુંબઇ ગેઝેટ-
વાળા મી ૦ જી. એમ. મેકલીન જ્યારે મુંબઇ છોડી ગયા
ત્યારે એવણુની સેવાઓની પીછાનમાં એવણુને એક
સોનાનું ધડીયાળ અને સાંકળી બેટ આપ્યાં હતાં.

તા ૦ ૨૬ મી મેએ.

નામદાર માહરાણીજીના હોકમથી આજ દીને તેમના
પાટ્ટીકુવર નામદાર પ્રીનસ ઓફ વેલસે સેન્ટ જમ્મેસીસ
પેલેસમાં બરેલી લેવીમાં મરજયન મેજર મેહરવાંજી
પેશવતજી ખરેધાત અને શેઠ મેહરવાંજી મનચેરજી
ભાવનગરી હાજર થયા હતા.^૬

તા ૦ ૧ લી જુન.

ડાક્ટર શાપુરજી હોરમજી માણેકજી મોદીએ લંડન
મધે "એફ. આર. સી. એસ." (ફિલો ઓફ ધી રોએલ
કૉલેજ ઓફ મરજયન્સ) ની પરીક્ષા ક્લેરેમંટીથી પસાર
કીધી હતી.^૭

તા ૦ ૩ જુન.

રોજ ૨૨ માઈ ૯ (શિં) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

શેઠ કાવથજી દીનશાહજી એડનવાલા, સી. આઇ.
ઇ. એ પોતાનાં ધણીઆંની મરહુમ બાઈ જરબાઈનાં નામથી
લાનોલી મધે મકરપયાર રોડપર બંધાવેલી આનથદાદગાહ-
ની દરેમેહર પરઠવાની ક્રિઆ આજ દીને કરવામાં આવી
હતી. જયનતી ક્રિઆ દસ્તુર કેબશર જમામપજી જમામપ-
આશાનાએ પુરી કીધા બાદ શેઠ કાવથજીની તરફથી એક
અંજીમન પત્ર તેમના મેટા શેઠ કેકાબાદ કાવથજી એડન-
વાલાએ વાંચી સંભાળ્યો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે એ
દરેમેહર તેવણે પોતાનાં મરહુમ ધણીઆંની બાઈ જરબાઈ-
નાં પુનર્ને માટે બંધાવીએ, અને તેમાં ધર્મને લગતું સર્વે
ક્રિયાકામ કરવા માટે જીયુકતા બે મોમિદો રાખવામાં
આચાએ, અને તેનો સપ્રજો બીભાવ ખરચ તેવણુ તરફથી
કરવામાં આવશે, અને તે વીચિનો સારો બંદોબસ્ત હવે
પછી કરીશું. આ દરેમેહરના વડા દસ્તુરજી તરફે મુંબઇ-
વાલા દસ્તુર કેબશર જમામપજી જમામપઆશાનાને નેમ્યા
છે, અને તેવણે પોતાની ગેરહાજરીમાં નાયબ દસ્તુર તરફે
એ ૦ દારાબજી હોરમજી દસ્તુર મેહરજીરાણુને નેમ્યાએ.
દરેમેહરનું મકાન બાંધવા પાછલ શીલ્પી શેઠ દીનશાહ દારા-
બજી મીસ્ત્રી, એમ. એસ. એ. એ તથા કંત્રાક્ટર શેઠ
વીરોજશાહ ધનજીભાઈ પટેલે ધણી કાવથજી ખતાવી તે માટે
તેમનો તથા સર્વે ક્રિયાકામ મંજુરજી પાર ઉતારવા માટે

૬ જમ્મે જમશેદ, તા ૦ ૧૯ મી જુન ૧૮૯૯.

૭ રા ૦ ઓફ ઇન્ડિઆ, તા ૦ ૨ જુન ૧૮૯૯.

દસ્તુર કેપ્પથરૂનાં ઉપકાર માનવામાં આવ્યાં હતાં. એ બાદ દસ્તુર કેપ્પથરૂએ તથા પુણ્યાવાલા નાયમે દસ્તુર કેડોબાદ આદરબાદ નોશરવાંનજી જમાસ્પઆશાનાએ ધર્મનાં કામો કરવાના ફાએદા બાપે વાએજો કરી સંભાળી હતી. એ પછી લાનોલી તથા ખંડાલાના જરથોસ્તીઓ તરફથી ખાંતબાહદુર મનચેરજી કાવશજી મરજખાંત, સી. આઇ. ઇ. એ શેઠ કાવશજીને એક માનપત્ર વાંચી સંભાળી એના-યત કયું, તથા અંજુમન તરફની શેઆલ હોરાડી હતી. એજ મુજબ દસ્તુર કેપ્પથરૂ જમાસ્પજી જમાસ્પઆશાનાને તથા એ દરેમેહરના નાયમે દસ્તુર દારાબજી હોરમજી મેહરજીરાંણને પણ અંજુમન તરફથી શેઆલો હોરાડવામાં આવી હતી. સેવટે શેઠ કાવશજીએ દસ્તુર કેપ્પથરૂ જમા-સ્પજી, દસ્તુર કેડોબાદ આદરબાદ નોશરવાંનજી, દસ્તુર ખુરશેદજી બેજનજી, નાયમે દસ્તુર દારાબજી હોરમજી મેહરજીરાંણ, તથા પોતાનાં ધરના પંથકી એં બરજોરજી શારાબજી પાવરીને શેઆલો હોરાડી હતી, તેમજ શીલ્પી શેઠ દીનશાહજી દોરાબજી મીસ્ત્રીને એક ચાંદીનું વાજ તથા કંત્રાકટર શેઠ પીરેજશાહ ધનજીભાઇ પટેલને હીરાની વીટી ભેટ આપી હતી, જે પછી શેઠ કાવશજી તરફનું નેઆતનું જમન જમી સર્વે લોક વદાય થયાં હતાં.

તાં ૪ થી જીન.

રોજ ૨૩ માઈ ૯ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરી.

મરજી—નશરવાંનજી ખરશેદજી શેઠના—ઉમર વર્ષ ૪૮). એવજી અહમદનગરના માજી પોલીસ ઇનસ્પેક્ટર ખાં ૩૦ ખરશેદજી નશરવાંનજી શેઠનાના દીકરા તથા પુનાના ખાં ૫૦ અરદેશર નશરવાંનજી મુનસફના નખીરા થતા હતા. પેહલાં અહમદનગરના મુનીસીપાલ સેક્રેટરી તરીકે કામ બજાવી, સને ૧૮૭૭ ના દુકાળ વખતે ગરીબોને ફરેલી સારી મદદને લીધે ત્યાંના કમીશનરેએ તેમની ખદલી વધુ પગારે શાલાપુરના મુનીસીપાલ સેક્રેટરી તરીકે કરી હતી, જ્યાં એવજી પોતાનાં કામથી કલેક્ટરે વગેરે ઉપરી અમલદારોના સારે માહ મેજબો હતા. એ.જી સોલાપોરમાં ૨૦ વર્ષ સુધી નોકરી બજાવી, અને ત્યાંજ મુજબાં હતા.

૧ જામે જમશેદ, તાં ૫ થી જીન ૧૮૯૯.

આ દરેમેહરમાં નીચે મુજબ તપ્તી મારેલાઃ—

“મુખધવાશી પારશી કાવશજી દીનશાહજી એડનવાલા
“સી. આઇ. ઇ. એ પોતાનાં બહેનશીન ધણીઆની
“બાઇ જરથાઇ જેવજી મુખધ મધે રોજ ૨૨ મે ગોઆદ
“યજ્ઞ માઈ ૧૧ મે બેડમન અમશાશપદ શને ૧૨૬૬
“યજ્ઞદેવરીને રોજે ૬૪ થયાં તેવજીનાં પુનને માટે શ્રી
“લાનોલી મધે બંધાવી, સર્વ જરથોસ્તીઓના વપરાશ
“સારે મોક્ષી મુકીછે. રોજ ૨૨ મે ગોઆદ યજ્ઞ, માઈ
“૬ મે આદર યજ્ઞ સને ૧૨૬૮ યજ્ઞદેવરી, તાં ૩ જી
“જીન શને ૧૮૯૯ ઇશવી ને વાર શનેજી. પારશી દીનશાહ
“દોરાબજી મીશતરી એચ. એસ. એ. શીલ્પશાસ્ત્રી.”

તાં ૭ થી જીન.

મુખધમાં મરજીને સમે તે નાજુદ કરવાનાં કામમાં જે ખાનગી આસામીઓએ સરકારને મદદ આપી હતી, તેમને આભાર નામદાર સરકારે આજ દીને એક ટકાવ બાહર પાડી માનયો હતો. એ ટકાવમાં જણાવ્યું હતું કે—“નીચે જણાવેલા આસામીઓમાં મરજી સામે લડત ચલાવવામાં મદદ કરનારા સઘનાઓનાં નામે સમાવવામાં આવ્યાં નથી. પણ તેઓમાંના ઘણાઓએ બજાવેલાં સારાં કામ માટે નામદાર સરકારે ખીજી રીતે પોતાની પસંદગી જાહેર કરીછે. કંઠાળાબરેલી, અજખામણી અને વારંવાર બયભરેલી ફરજો બજાવયા વગર એવી લડત ચલાવી શકાય એમ નથી, પણ જેઓ એ કામ માટે ખુશીથી બાહર પડ્યા હતા, તેઓએ મોટે ભાગે પોતા સામેના બયબી કાંઇપણ દરકાર કર્યા વગર ડહાપણ અને કુનેહથી કામ લીધું હતું, અને ગયે વરસ મરજીના અટકાવ માટેના ઇલાજો કાંઇપણ ખટખટ થયા વગર અમલમાં મેલી શકાયા હતા તે ખીના મોટે ભાગે ખુશીથી બાહર પડેલા એવા વાલંટીયરેને આભારી છે. એવું સારું પરીણામ લાવવામાં નીચે જણાવેલા આસામીઓમાંના ઘણાઓ પોતાની સારી મજાહ, લાગવગ તથા અંગત દાખલાથી ઘણા ઉપયોગી થઇ પડ્યા હતા. તેઓમાંના ખીજા કેટલાકો-એ પોતાની ગીરેથી પછસા ખરચીને આસપીટલો, સીમી-ગેથન કેપો વગેરે બાંધીને સારી મદદ કરી હતી. નીચલી ટીપમાંના તખીમો, સારા શેહેરીઓ તરીકેની પોતાની ફરજ બજાવવા માટે પોતાના ખાનગી ધંધાનો ભાગ આપીને મદદ કરવા માટે બાહર પડ્યા હતા. નીચે જણાવેલા આસામીઓનો મોટો ભાગ પોતાની દહતા, કુનેહ તથા સખત મેહેનતથી ડીક્ષીકટ અમલદારોના વીશવાસ મેળવી શક્યો હતો, તેમજ મરજીના અટકાવ માટેના ઇલાજો પ્રજામાં લોકપ્રીય બતાવવામાં કુતેહમંદ નીવડ્યો હતો. તેઓનું કામ નામદાર ગવરનરે ખારીકીથી તપાસ્યું છે, અને હવે તેઓ સઘનાઓની કીમતી સેવાની પીછાન કરીને તેઓ દરેક જણને નામદાર ગવરનર ઇન કાઉનસીલ પુર્ણ આભાર માનેછે.”

એ આભાર માનેલાઓમાં ૧૮) ઇંગ્લેન્ડ, ૬૩) હિંડુ, ૩૭) મુસલમાન, ૪) પોરટુગીઝ, ૩) ઇબરાએલ અને નીચલા ૩૭) પારસીઓ મલી જીમલે ૧૬૨) ગ્રહસ્થોનાં નામ હતાં:—

સર દીનશાહજી માણેજી પીટીટ ખારાનેટ, શેઠ નવરોજજી માણેજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ., થમસુજ ઓલમા એં જીવજી જમશેદજી મોદી, ખી. એ.

“એ” વારડ—શેઠ ખરશેદજી રસતમજી કામાજી, જે. પી; ડાકટર નાનાભાઇ નવરોજજી કાતરક, જે. પી; ખાંતબાહદુર બહમજી મેહરામજી પટેલ, જે. પી; ડાકટર

દાદાભાઈ નવરોજી શાએર, ડાક્ટર બેહરામજી નવરોજી દારામથેડ, જે. પી; ડાક્ટર રતનશાહ તેહમુલજી નરીમાન, શેઠા રસતમજી પેશતનજી કરકરીઆ, નથરવાનજી નવરોજી ગજધર, અરદેશર નવરોજી ગજધર, બાપુજી પેશતનજી ઠાંડી.

“બી” વારડ—ખાનસાહેબ માણેકજી જમશેદજી ચાંદાના.

“સી” વારડ—ડાક્ટર કાવશજી હોરમજી, જે. પી; ડાક્ટર કાવશજી પેશતનજી, જે. પી; ડાક્ટર દીનશાહ. બહમનજી માસ્ટર, જે. પી; ડાક્ટર બેજનજી દાદાભાઈ કાપડીઆ, જે. પી; ખાનબાહદુર ફકીરજી જીવાજી મોગરેલીઆ, જે. પી; ખાનસાહેબ નવરોજી બેહરામજી સંતોક, જે. પી; ખાનસાહેબ ભીખાજી રતનજી રાંણા, ખાનબાહદુર દારાશાહ રતનજી સીચગર, જે. પી.

“ડી” વારડ—ડાક્ટર મનચેરજી બેહરામજી કોલાહ, જે. પી; ડાક્ટર ફરામજી શાપુરજી, જે. પી; શેઠ દારામજી નથરવાનજી બાધુરજી, ડાક્ટર અરદેશર દાદાભાઈ મોદી, જે. પી; ડાક્ટર માણેકજી ડોશાભાઈ કામા, ખાનબાહદુર બેહરામજી દાદાભાઈ રેજીઆર, જે. પી; નાનાભાઈ રસતમજી રાણીના, જે. પી; મનચેરજી દાદાભાઈ દાદીશેઠ બારીસટર.

“ઈ” વારડ—ખાનસાહેબ કાવશજી એદલજી પટેલ, ખાનસાહેબ અરદેશર શોરામશાહ મુસ, શેઠ પેશતનજી ફરામજી ભંડારા, ખાનસાહેબ ભીમજીભાઈ રસતમજી આશીખરનર, શેઠા જમશેદજી કાવશજી ખરાદી, પેશતનજી કુવરજી દારવાલા.

“એફ” વારડ—શેઠ જમશેદજી ફરકુનજી માદન. ઉપલા અહરથોના ખાસ આભાર માનયા ઉપરાંત તેઓને તથા ખાજ ૨૬૬) અહરથો, જેઓમાં ૧૫૪) હિંદુ, ૬૭) મુસલમાન, ૧) પોરટુગીઝ, ૪) ઇઝરાયેલ, અને નીચે મુજબ ૩૫) પારસીઓ હતા, તેમને નામદાર સરકારે “સરટીરીફ્ટ ઓફ મેરીટ” આપી હતી :—

“એ” વારડ—શેઠા મેહરવાંજી દાદાભાઈ કોલામિયાલા, શોરામજી એદલજી દારવાલા અથવા માછલીવાલા, હોરમજી ધનજીશાહ શાહ.

“બી” વારડ—શેઠ માણેકશાહ હોરમજી નીકલસન.

“સી” વારડ—શેઠા ફરામજી બેજનજી ખરશેદજી લીલાંબીવાલા, ડાક્ટર એદલજી કાવશજી તુકીના, શેઠ જોહાંગીરશાહ નાનાભાઈ ગજધર, ડાક્ટર ફરામજી એદલજી માદન, ડાક્ટર નથરવાંજી જમશેદજી રસતમજી શેઠના, શેઠા હોરમજી શોરામજી લેલીનવાલા, ખાનસાહેબ રતનજી ધનજીભાઈ મરવેશર, પેશતનજી બેહરામજી દાંતરા, દાદાબા હોરમજી ખીલીમોરીઆ, બાપુજી અરદેશર

ખીલીમોરીઆ, કેપ્તશર હોરમજી ખીલીમોરીઆ, રસતમજી ખરજોરજી પે-માસ્ટર, ખી. એ; એલ. એલ. ખી; દાદાભાઈ નથરવાંજી કેરાંવાલા, જે. પી; જાંહંગીર રસતમજી માસ્ટર, ડોશાભાઈ રસતમજી કેરાંવાલા, ડાક્ટર કેપ્તશર શોરામજી ઇબનેર, શેઠા હોશંગજી રસતમજી માબેદજીના, રસતમજી મેહરવાંજી માસ્ટર, નથરવાંજી માણેકજી અરબાણી.

“ડી” વારડ—શેઠા ફરકુનજી મેહરવાંજી ખનાજી, નવરોજી ધનજીભાઈ, જાંહંગીર જીજીભાઈ લાંમ, નથરવાંજી બહમનજી જશાવાલા, હોરજીભાઈ પેશતનજી દીનશાહ એડનવાલા.

“ઈ” વારડ—ખાનસાહેબ પાલજીજી પેશતનજી રાગીના.

“એફ” અને “જી” વારડ—ડાક્ટર શાવકશાહ શોરામજી બાટલીવાલા, શેઠા એન. એમ. મારશજીના, આર. આર. બાપાસોજીના, એદલજી મનચેરજી જોશી, બાપુજી ખરજોરજી ઇસકોરવાલા, મનચેરજી શાપુરજી.

તા ૧૨ મી જુન.

રોજ ૧ માઈ ૧૧ (૩૦) ૧૨૬૮ યરદેજરદી.

મરણ—ફરામજી કાવશજી ખનાજી, એમ. એ. ૧—ઉમર વર્ષ ૩૨. એવજી મરહુમ શેઠ માણેકજી લીમજી ખનાજીના નમીરા હતા. પ્રોપ્રાયટરી હાઈ સ્કુલમાં ફેળવણી લઈ તેવજી અને ૧૮૮૨ માં ૧૫ વરસની નાની વયે મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં પારસી કૃતેહમંદ ઉમેદવારોમાં પહેલી પદવીએ આવ્યા હતા. બાજેજ વરસે પ્રીવીયસની પરીક્ષા પસાર કરી અને ૧૮૮૫ નાં વરસમાં તેવજે ખી. એ. ની પરીક્ષા ચઢતી પદવી માય પસાર કરી, એફ સુનંદા ગ્રાડ્યુએટનું માન મેળવવું હતું, એટલેકે એલીસ મક્રોલરશીપ, જેમમ ટેલરવાણું ખનામ તથા કોલેડન કલબ-બજો સોનાનો ચાંદ મળી એફી વખતે ત્રણ આગેવાન ધનાઢો મેળવયાં હતાં. અને ૧૮૮૭ નાં વરસમાં તેવજે એમ. એ. ની યુનીવરસીટી ચઢતી ડીગ્રી પહેલા વરગમાં પસાર કરી ચેનસેલરવાજો સોનાનો ચાંદ પણ મેળવયો હતો, જે ધનામ શરમાળ ચેહેરે અને ૧૮૮૮ નાં યુનીવરસીટી કાનવેકેશનમાં ચેનસેલરના હાથે મેળવવા મોટે

૧ યોખ્ખે ગવરમેંટ ગેઝેટ, તા ૮ મી જુન ૧૮૯૯.

૨ એવજીની યાદગારીમાં એ જ. ઇન્ટર. ના ચેલા-ઓએ રંડકીધું હતું તેમાં ૩.૧૨૧૫) ભરાયા હતા. તે રકમ એ. જ. ઇ. માં વેપારી પત્રવેહવારમાં ચઢતા આવનારા ચેલાને રકાલરશીપ આપવાને ટ્રસ્ટીઓને સોંપી હતી.

એવજીની એકઠી કરેલી આસરે ૫૦૦) કેતામી એલશીનરેટન કાલેજ લાઈબ્રેરીને ચારખ ૧૯૦૧ માં ભેડ આપવામાં આવી હતી.

રજી થયા ત્યારે એ “છાકરા” નો સારો દેખાવ, શરમાળપણું તથા નાનું કદ જોઈ હાજર રહેલાંઓને કદાચ દયા લાગી આવી હોય, પણ એવાં ચંચળ બેનની યોગ્ય વાત્સલ્ય ગાવા માટે તેઓ સ્થળાઓએ મરનાર મીંડરામજીને તાલીઓની આંધુ શાખાશી આપી હતી. એ નવા “માસતર એવ આરટસ” ને તુરતજ એલશીનસટન કલિજમાં પગારદાર “ફેલો” નું રૂ.૧૨૦ ના ખાસ મુસારા-નું માન આપવામાં આવ્યું હતું, અને પહેલી તક મળતાં એને ૧૮૮૯ ના આગસ્ટ માસની શરૂઆતમાં મુંબઈ ઇલાકાની વડી સરકારી કલિજ—એલશીનસટન કલિજ—માં તેવણને તકશાસ્ત્ર તથા શીલસુશીના કામચલાઉ પ્રોફેસર નેમવામાં આવ્યા હતા, જે માન પચમીમ હાંદુસ્તાનમાં એક દેશીને પહેલીજ વાર મળેલું જણાયું હતું. એજ વરસથી મરહુમ મીંડરામજી યુનીવર્સિટીની મિત્રીકયુલેશન તથા સંકુલ ફાઇનલવાળી પરીક્ષાઓમાં તવારીખ તથા બુગોળ વીદ્યાના એક પરીક્ષક તરીકે નેમાતા આવ્યા હતા, જે પછી યુનીવર્સિટીની ચઢતી પરીક્ષાઓમાં પરીક્ષક નેમાવાનું તેવણને ગયા ડીસેમ્બર માસ સુધી માન મળેલું ચાલુ રહ્યું હતું. એને ૧૮૯૧ નાં વરસમાં નામદાર મુંબઈ સરકારે તેવણને આપણી યુનીવર્સિટીના એક ફેલો યાને સેનેટર નેમવાનું માન આપ્યું હતું, જે પદવીની રૂએ મરનારે એમ. એ. ની પરીક્ષાના “તવારીખ તથા શીલસુશી” નો અભ્યાસ વધારે સંગીન બનાવવાની નેમથી એ પત્રકની ગોઠવણમાં ફેરફાર કરવામાં સારો હિસો આપ્યો હતો. એ ઉપરાંત મરનારે યુનીવર્સિટી લાઇબ્રેરીમાં મિલેલાં પુસ્તકો વધારે સારી રીતે ગોઠવી આપ્યાં હતાં, એવી ખાહેશથી કે એ પુસ્તકોને વધારે લાભ લેવાય. એજ વરસની શરૂઆતમાં તેવણ એલશીનસટન કલિજમાં ઇંગ્રેજ સાહીત્યના કામચલાઉ પ્રોફેસર નેમાયા હતા, જે માન પણ મુંબઈ ઇલાકામાં એક હીંદીવાનને પહેલુંજ મળેલું સીધ થયું હતું. એક ચંચળ દેશી જવાનની લાયકાતની એવી પીછાન કરવાની નામદાર મુંબઈ સરકારે બતાવેલી ઉદારતા “ફરજયાત હતી” એમ તે વખતે કેટલેક ઠંકાણેથી બોલાયું હતું, એવા સખખ સાથે કે એ અગતને એધા લેવાને કોઈ લાયક ઇંગ્રેજ એધેદાર નામદાર સરકારને ન જડવાથી પોતાની એક કલિજની કારતી જાળવી રાખવા માટે એ પગલું ભરવાની નામદાર મુંબઈ સરકારને ફરજ પડી હતી. ગમે તે હોય, એ તકરાર તદ્દન ઝાઝીબી હોય, પણ એટલું તો પાછળથી જણાયું કે મરહુમ પ્રોફેસર ફરામજી કાવસજી બનાજીને એ ઓધા ઉપર કાયમ કરવામાં આવ્યું ન હતા. આખરે મુંબઈમાં મરહુમ શેઠ બેહરામજી જી. બાઈની નાદર સંખાવતથી ગરીબ પારસી છાકરાઓને સારી મધ્યમ કેળવણી આપવાને એક ધરમખાતું “શેઠ બેહ-

રામજી જી.બાઈ પારસી ચેરીટેબલ ઇનસ્ટીટ્યુશન” નામનું એને ૧૮૯૨ નાં વરસની શરૂઆતમાં સંખાવવામાં આવ્યું, જે ખાતાંના પ્રીનસીપલ તરીકે મરહુમ મીંડરામજી બનાજીની નેમણુંક તા. ૧લી માર્ચ ૧૮૯૩ થી કરી હતી, અને એ ચંચળ ગ્રાડ્યુએટ પોતાની ઉંચર મેલાયલા મોટા વીશવાસને પુરેપુરી રીતે સાચા નીવડ્યા હતા. મરહુમ શેઠ ખુરશીદજી નોશરવાનજી કામાજીની યાદગારીનાં જરથોસ્તી વીદ્યારથીઓને ઉત્તેજન આપવાનાં ફંડના એવણ એક ઘણા ઉપયોગી અધીકારી હતા, અને લાયક અભ્યાસીઓ સુઠી કાઠવામાં કમીટીને એવણની સલાહનો ઘણો લાભ મળતો હતો. એજ મુજબ અત્રેની નેટીવ જનરલ લાઇબ્રેરીની કમીટીના પણ મરનાર એક અધીકારી હતા, તથા તેનાં પુસ્તકોના હાલના “ફેટલગ” ની સારી ગોઠવણમાં મરનારનો મુખ્ય હાથ હતો. વગર શકે મરહુમ મીંડરામજી કાવસજી બનાજીનાં કવખતનાં મરણથી મુંબઈના કેળવાયલા દેશીઓએ પોતાનો એક તુરો, ખરેખર એક અતી શરમાળ, નમાનો તુરો ખાધો છે. મરનાર પોતા પાછળ જુઠાં, અપંગ માતાજી તથા નાનું કુટુંબ મેલી ફંવારી જીંદગીમાંજ આ દુનીયા છોડી ગયા છે.

તા. ૧૫ મી જ્યુન.

રોજ ૪ માઈ ૧૦ (ચે. ૧૨૬૮ યન્દેજરદી).

મરણ—ઇનજીબાઈ બરજોરજી અંજીરખાગ—ઉમર વર્ષ ૪૫). અત્રેની મીંડરામજી મેહરવાંનજી બાલી-વાળાની વીક્ટોરીયા નાટક મંડલીના એક લોકપ્રીય ખેલાડી હતા, અને મજબૂર મંડલી સાથે બરમાહ, સ્ટેટસ સંસ્થાન, હિંદુસ્થાનના ઘણાક ભાગો, કોલોનિયો અને છેક ઇંગ્લેન્ડ સુધી ફરી પોતાનાં નાટકી માનમાં સારો વધારો કીધો હતો. તેવણ એક રમુજી ખેલાડી ગણાતા હતા. “હરીશ-ચંદર” ના એ મંડલીના જાણીતા ખેલમાં “મંગલ-મીસર” ના ભાગથી અને “અડુ અડગરા” ના ફારસમાં “અડુ” નો મુખ્ય ભાગ બજાવી પોતાની નાટકી શક્તિ બતાવી લોકપ્રીય થયા હતા. એવણ એક અછા ચીતારા પણ હતા, અને એ મંડલીની “સીનરી” માં પણ એવણની પીછી વખરાતી હતી. મંડલી સાથે ખેંગડોક ગયલા ત્યાંજ યુજ્યાં હતા.

તા. ૧૯ મી જ્યુન.

આજ દીને નામદાર માહરંગીજીના હોકમથી પ્રીનસ આફ વેલસે સેન્ટ જેમસીસ પેલેસમાં ભરેલી લેવીમાં કરંચીવાલા શેઠ એદલજી દીનશાહ શરાફ, સી. આઈ. ઇ; તથા પુણાવાલા ખાંબાહુર લફ્ટનન્ટ દીનશાહ ડી. ખાંબાતા હાજર થયા હતા.

તાં ૨૨ મી જુન.

રોજ ૧૧ માહ ૧૦ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

આજ દીને સુરતમાં પેગમબર જરથોસ્તના દીશાની નેઆતનું જહેર જશન અને જમણુ કરવાનું થર યજ્ઞ હું. પેહલું એવું જહેર જમણુ સુરતમાં શેઠ દાદાભાઈ સોરાબજી જાણે આખજી ચાલમાં કદમી દીશાને દહાડે પોતાને ખરચે કીધું હતું, અને આજે શેઠા મેહરવાનજી એદલજી સરકાવાલા અને ફરામજી બેજનજી પોસ્ટવાલાએ કીધું હતું.

તાં ૨૮ મી જુન.

સુંખપના નામદાર ખવરનર લારડ સેંડરસ્ટે આજ દીને પુણી મધે કૌનસીજ હાલમાં એક “લેવી” ભરી હતી. આ વેળાએ નીચલા પારસી ગ્રહસ્થો ત્યાં પ્રાર્થવેદ એનત્રીમાં હાજર થયા હતા :—

સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખારોનેટ, સર જાંહંગીર કાવથજી જાંહંગીર રેડીમની, ડાકટર કાવથજી હોરમજી, સરદાર ખાંબાહદુર દોરાબજી પદમજી, શમસુલ એલમા સરદાર ખાંબાહદુર દસ્તુર હોશંગજી જામાસપજી જામાસપ-આથાના, નવરોજજી દોરાબજી ખંડાણવાલા.

તાં ૧ જી જુલાઈ.

પતીઆલાના માહરાજાએ પોતાના પારસી એડીકાંગ શેઠ કેખશર માણેકશાહ મીસ્ત્રી તથા શેઠ બહમનજી માણેકજી ખીલીમોરીઆને પોતાના મોડીગારડના કપટાનની પદવીએ ચઢાવી લશ્કરી લેખાસ પેહરવાનો હોકમ કીધો હતો.

૧ એ કાચ સદા જરી રાખવાને ચરફુજ ખાં બાં ખરજોરજી એદલજી મોદીની કોશેશધી તાં ૩૦ જી જુન ૧૮૯૯ થી જાણકરું શંડ જીણું કરી તેવું તાં ૧૫ જી જુલાઈ ૧૮૦૪ ને દીને ટૂસ્ટ કીધું છે. એ શંડના ટૂસ્ટીએ શેઠા કાવર કેખશર એદલજી મોદી, પુશરોભાઈ નોશરવાનજી એહેરેન્દ્રવાન, ફરાજજી બેજનજી પોસ્ટવાલા, અને નવરોજજી મેહરવાનજી સરકાવાલા હતા. એ શંડ જીણું કીધું તેમાં એવો કસવ કીધો છે કે જે રૂ. ૧૦૦૦) આપે તેવું નાચ જશનની બધી કીયાઓમાં ફરજાએશનીમાં દેવું, અને રૂ. ૧૦૦) આપે તેના એક ગુજરેલા મેશીનું નાચ ધરચ-કીયામાં દેવું. આ ટૂસ્ટનાં ૧૮૧૫ ના ફીસાબની ઓપડી-પરખી જાણાય છે કે તેની પુંજમાં રૂ. ૧૮૪૦૦) ની સરકારી નોટો છે. એ શંડમાં નીચલા ધણીઓએ ખાતાં પડાવેલાં છે :—રૂ. ૪૦૦૦) શેઠ મેહરવાનજી એદલજી સરકાવાલા, રૂ. ૧૦૦૦) શેઠ એદલજી કુવરજી પટેલ, રૂ. ૧૦૦૦) શેઠ નશરવાનજી ખરશેદજી રોડરીઆ, રૂ. ૫૦૦) શેઠ નવરોજજી મેહરવાનજી સરકાવાલા, રૂ. ૫૦૦) શેઠ નશરવાનજી ખરશેદજી સાહેર, રૂ. ૫૦૦) નવાબ ધનજીભાઈ શકીરજી કાચાકોર સી. આઈ. ઇ., રૂ. ૩૦૦) શેઠ એદલજી રસતજી ધડીઆલી.

૨ રાઈચસ ઓફ ઇંડીઆ, તાં ૩૦ જી જુન ૧૮૯૯.

૩ જામે જશશેદ, તાં ૫ જી જુલાઈ ૧૮૯૯.

તાં ૩ મી જુલાઈ.

રોજ ૨૬ માહ ૧૦ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરજી—ધનજીભાઈ હોરમજી વાડીઆ—ઉમર વર્ષ ૫૩). આપણું શેહરમાં જાણીતા થયાં દખણી વાડીઆ કુટુંબના પાંચ ભાઈઓમાંના એવણુ વડા ભાઈ હતા. એવણુના મમાવા પુનેવાળા શેઠ હોરમજી મનચેરજી મીનખતીવાલાએ પાલક કરવાથી તેમનું નામ લેઈ એવણુ ઓળખાતા હતા. કેળવણી લઈ બાહર પડવા પછી પેહલાં ટુક મુદત મુધી એવણુ પુણાની કાંપ સ્કુલમાં અને પછી વાંદરાની પારસી બોર્ડિંગ સ્કુલમાં શીક્ષક તરીકે રહ્યા હતા. છેલ્લાં ૨૦) વર્ષ થયાં સર દીનશાહજી પીટીટ હસ્તકની “મજગામ મીલ” ના સેક્રટરી હતા, અને એક સારા હીસાબી ગણાતા હતા. મરહુમ મીં કુવરજી નાજરવાલી એલફીનસ્ટન નાટક કંપની જ્યારે ઇંગ્લેંડ ભાષામાં શેક્સ-પીયરના એલો કરતી હતી, ત્યારે પોતાના ભાઈઓ સાથે તેમાં ભાગ લેઈ આજા હોવાડી તરીકે નામ મેલવું હતું. એવણે “ગુલીવરની મુસાફરી” નાં પુસ્તકને ગુજરાતી તરજુમો કરી તે ૧૮૭૩ માં બાહર પાડ્યું હતું. જે ઉપરાંત કેટલાક ગુજરાતી નાટકો તથા “પ્રેલોગ” એવણુની કલમથી લખાયલા બાહર પડ્યા છે. ૧૮૯૨ માં નામદાર સુંખજી સરકારે એવણુને એક મુલેહના અમલદાર નેમ્યા હતા.

તાં ૧૨ મી જુલાઈ.

રોજ ૧ માહ ૧૧ (શિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરજી—ભીખાજી કાવથજી મોતીવાલા—ઉમર વર્ષ ૫૫). એવણુ એડનના જાણીતા વેપારી હતા. પોતાની છેકરચન વધે એડન જઈ ચરઆતમાં સરકારી નોડરીમાં જોડાયા હતા. પછી વેપાર કરવા માંડયો, જેમાં બે મોટી ટુકોના એક તવાઈ બંદરે અને બીજી કાંપમાં ચલાવી મીલીટરી કંટ્રાક્ટો લેવા માંડયાં, અને આડોતો ચલાવી ધંધો બહુ વધાર્યો. એવણુ ત્યાંની જરથોસ્તી અંગુમનના અકાબર હતા. એવણુની પેહડી તરફથી એડનમાં દર વર્ષે એક ગાહામખાર યાપ છે.

૪ શેઠ જાંહંગીર ધનજીભાઈ વાડીઆ, તથા બાઈ પુતલીઆઈ જાંહંગીર કાવથજી વગેરેના બાવા.

૫ શેઠા ખરશેદજી (અચ્છાવાદના સરકારી વકીલ), પેશતનજી (શેઠ મેહરાંજી જીજીભાઈ પેહલાના ધર્મખાતાના સેક્રટરી), ડોસાભાઈ (સર જશશેદજીની સ્કુલના પ્રીનસીપાલ), અને મેહરવાનજી (અત્રેની મ્યુનીસીપાલીટીના સેક્રટરી) નશરવાનજી વાડીઆના ભાઈ.

૬ શેઠા જાંહંગીર ભીખાજી મોતીવાલાના બાવા.

એ ચરફુજ શેઠ ભીખાજીની એક તસવીર એડનના મેહરવાન ખાગમાં ત્યાંની અનજીયને મુકાવી એચની યાદગારી બજાવી છે.

તા. ૧૩ મી જુલાઈ.

મરહુમ શેઠ રૂઝતમજી જમશેદજી ચીચગરે ઇ. સ. ૧૮૩૦ માં સુઅંધમાં જરથોસ્તીઓને સરસ્વવસરે વાપડવાને ધર્મ આપેલી “કરેલવાડી” ની મીલકતપર તેના છેલ્લા માલિક શેઠ હોરમજી નવરોજી સકલાતવાલાના માગનારોએ ઇ. સ. ૧૮૮૩ માં દાવો કાઢી હતો તેના સંઅંધમાં અતરેની હાઇ કોર્ટે તે વેળાના રેજીસ્ટ્રાર મી. વાટકીન્સને મરનારની મીલકતના રીસીવર કરાવ્યા હતા. મી. વાટકીન્સે “કરેલવાડી” વેચવા માટે ટેન્ડર માંગ્યાં, પણ એ મીલકત ધરમખાતાને લગતી છે એવું જાહેરમાં જાણીતું હોવાથી એક શીવાય કોઇપણ ખરીદદાર બહાર પડ્યો હતો નહીં. જે એક ટેન્ડર રીસીવરને મળ્યું હતું તે મી. અહમદભાઈ હખીબભાઈ તરફનું રૂ. ૩૫૦૦ માટેનું હતું અને રીસીવરે તે બહાલ રાખ્યું હતું. “કરેલવાડી” ની મીલકતમાં ત્રણ ઘરો ઉપરાંત ખીજી કેટલીક જમ્યા આવેલી છે. તે મીલકતનો પાછળથી મી. અહમદભાઈ કબજે લેવા બહાર પડ્યા તે વેળા મરનારનાં કુટુંબીઓએ મીલકતનો કબજો આપવાની ના પાડતાં એવો વાંધો લીધો હતો કે મીલકત ધરમખાતાની છે જેથી તે વેચી કે ખરીદી શકાય નહીં. શેઠ અહમદભાઈએ આ ઉપરથી મરનારનાં વીધવા તથા કુટુંબીઓ ઉપર આ મીલકતપરનો પોતાનો હક સંપત્તિ કરવાની ફરીઆદી હાઇ કોર્ટમાં માડી હતી, જેને લગતો મુકદ્દમા નામદાર જરડીસ બદરુદીન તૈયમજીની હજુરમાં ગઇ તા. ૮ મીથી ચાર દોવસ સુધી ચાલ્યો હતો, અને તે દરમિયાન એ વાડી જરથોસ્તીઓના સરસ્વવસરના વપડાસમાં આવતી હતી તે વિષે પરતીવાદીઓ તરફથી શેઠા જમશેદજી નથરવાનજી ટાટા, ખાનખાહદુર દારાશાહ રતનજી ચીચગર, રતનજી બહમનજી કુખાચ, ખાનખાહદુર બહમનજી ખેરામજી પટેલ, પેશતનજી કાવશજી સોલીસીટર, દરગુર ખુરશીદજી ખેજનજી, દરગુર શાપુરજી મનચેરજી બહાપોરીઆ, એ. નથરવાનજી જમશેદજી પાવરી, અને ખાનખાહદુર ખેરામજી દાદાભાઈ રેજીસ્ટ્રારની શાક્ષી લેવામાં આવી હતી. જે પછી નામદાર જડને આજ દીને મુકદ્દમા આપ્યો કે “કરેલવાડી” વાળી તકરારી વાડી લગન તથા ખીજી ધરમકીયાઓ કરવા માટે સરસ્વવસરે વાપરવા અરથે પારસી કોમને કાયદા પ્રમાણે અરપણ કરવામાં આવેલી હતી, એવું મરહુમ મી. નવરોજીનાં વસયતનામાં ઉપરથી સંપત્તિ થાય છે કે નહીં, તે મારે તપાસવું જોઈએ. મરહુમ મી. નવરોજીએ ૧૮૫૮ નાં વરસમાં પોતાની હાલતી દરમયાન એક વસયતનામું કીધું હતું. તે વસયતનામાં તેઓએ એવું ફરમાવ્યું હતું કે, “કરેલવાડી” વાળી વાડીનો હું પારસી કોમને લગન તથા ખીજી ધરમકીયાઓ કરવા માટે સરસ્વવસરે જેવી રીતનો ઉપયોગ કરવા દેતા

હોતો, તેવી રીતનો ઉપયોગ કરવાની રજા મારી કબજા બદ મારા વડા છોડરા મી. હોરમજીએ પણ પારસી કોમને આપવી. તોપણ આ વસયતનામાં ઉપરથી પાછું વળી વધુ એવું પણ સંપત્તિ થાય છે કે, મરહુમ મી. નવરોજી આ “કરેલવાડી” વાળી તકરારી વાડીને ધરમખાતાની મીલકત તરીકે નહી, પણ ખુદ પોતાની જ મીલકત તરીકે ગણતા હતા, કારણકે તે વાડી ઉપર તેઓ પોતાના ત્રણ બેટાઓ મેથરસ હોરમજી, દીનશાહ અને મેહરવાનજીને સરખેભાગે હક આપી ગયા હતા. તથા તે આ ઉપરથી એવું જણાય છે કે, મરહુમ મી. નવરોજી “કરેલવાડી” વાળી વાડીનો પારસીઓને સરસ્વવસરે જે ઉપયોગ કરવા દેતા હતા, તે ફક્ત ધરમ કરવાના પરોપકારી હેતુથી જ કરવા દેતા હતા, પણ તે મીલકત કાંઈ ખરેખર ધરમખાતા આપવામાં આવેલી હતી નહીં. મરહુમ મી. નવરોજીનાં વસયતનામાં ઉપરથી એવું કશું પણ પુરવાર થયું નથી કે, આ તકરારી વાડી પારસી કોમને સરસ્વવસરે ધરમ સંઅંધી કીયાકામો કરવા અરથે વાપરવા માટે અરપણ કરવામાં આવેલી હતી. આ કારણને લીધે એ વાદીને ધરમખાતાની મીલકત ગણી શકાય નહીં, અને તેથી આ મુકદ્દમાનો મુકદ્દમા વાદીની તરફેણમાં આવી બધે ખોરડાનો ખર્ચ પ્રતીવાદીને માથે નાખ્યો હતો.

સરજનન મેજર એલજી પાલણજી ક્રૅચમેનને લશ્કરી તખ્તખાતામાં ૨૦ વર્ષની નોકરી પુરી થવાથી સરજનન લફ્ટનન્ટ કરનલની પદવીએ ચઢાવવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૨૧ મી જુલાઈ.

અરદેશર પેસતનજી ધડીઆળી અને દીનશાહ પેસતનજી ધડીઆળી વીરધ શીરીનબાઈ મેરવાનજી દલાલ અને રતનબાઈ જહાંગીરજી ધડીઆળીવાળા મુકદ્દમાનો મુકદ્દમા મી. જસડીસ કોએ હાઇ કોર્ટમાં આપ્યો હતો.

વાદીઓએ પોતાનાં ફરીઆદનામાં જણાવ્યું હતું કે જમશેદજી એમ. ધડીઆળીનાં વીધવા ધનબાઈજી ૧૮૭૯ ના અક્ટોબર માસમાં, વસીયતનામું કરીને મરણ પામ્યાં હતાં. તેવણે વસીયતનામાં ફરમાવ્યું હતું કે તેવણનાં માખાપ અને કુટુંબીઓના બાજરોજગાર તથા મુકતાદની કીયા કરવા માટે રૂ. ૩૫૦૦ ની રકમ, ત્રસ્ટમાં ગુલબાઈ તે જહાંગીર એલજી ધડીઆળીનાં વીધવાને આપવી. તેવણે એ વસીયતમાં એવું પણ ફરમાવ્યું હતું કે ગુલબાઈનાં મરણ બાદ એ રકમ બાજરોજગારની કીયા કરવા માટે તેવણના ભાઈઓ (તે હાલના વાદીઓ) ને

૧ સુઅંધ સચાચાર, તા. ૧૪ મી જુલાઈ ૧૮૯૯.

૨ જાને જમશેદ, તા. ૨૦ મી જુલાઈ ૧૮૯૯.

સવાધીન કરવી. મરનારની અસકયામતનો પાવર લઇ મજકુર રકમની સરકારી નોટા યુલખાઇને સવાધીન કરવામાં આવી હતી. યુલખાઇએ, વસીયતમાં ફરમાવવા મુજબ, પોતાની હુકમવાતી દરમયાન બાજરોજગાર કરાવવા હતા. ૧૮૯૮ ના એપ્રિલ માસમાં યુલખાઇ મરણ પામ્યાં, અને તેવણનાં મરણ પાદ મજકુર રકમની સરકારી નોટા તેવણનાં બેઠીઓ શીરીનખાઇ તથા રતનખાઇ તે (હાલનાં પ્રતિવાદીઓ) ના હાથમાં ગઇ હતી. પહેલા વાદીએ એ નોટા મેળવવાને પ્રતિવાદીઓ કને માંગણી કરી હતી, અને તેઓએ કબુલ કર્યું હતું કે, પહેલા વાદી એ બાબેની મંજુરીયાત ખીજ વાદી કનેથી મેળવે, તો એ નોટા તેઓને સવાધીન કરવામાં આવે. પહેલા વાદીએ, જોઇતી મંજુરીયાત ખીજ વાદી કનેથી મેળવીને જ્યારે પ્રતિવાદીઓને અરજ કરી કે, હવે એ નોટા સવાધીન કરવી, ત્યારે તેણીઓએ તે આપવાને ના પાડી હતી. વાદીઓનું કહેવું એ હતું કે, બાજરોજગાર, મુકતાદ વગેરે કરાવવા સાથે એ નોટા અમને મળવી જોઇયે. મોટે એ રકમની નોટા અમને અપાવવાને કોરટે પ્રતિવાદીઓને હુકમ કર્યો.

પ્રતિવાદી બાઇઓએ બચ્ચાવનામાં જણાવ્યું હતું કે બાજરોજગાર અને મુકતાદ કરાવવા સાથે મજકુર રકમની નોટા યુલખાઇને આપવામાં આવી હતી, તે કાયદા મુજબ ટકી શકે એવું ત્રસ્ટ નથી અને સુદતના કાયદાની બાધ લાય પડવાથી મજકુર રકમ ઉપર યુલખાઇનો સંપૂર્ણ હક બેઠા હતા. યુલખાઇએ પોતાની હુકમવાતી દરમયાનજ મજકુર રકમની નોટામાંથી રૂ૩૦૦૦ ની નોટા વેચી નાખી હતી અને બાકીનો ભાગ પોતાનાં મરણની આગમજ અમો વચે વહેંચી આપ્યો હતો. અમને રૂ૪૫૦૦ નીજ સરકારી નોટા મળી હતી અને તે ઉપર વાદીઓનો હક પુગતો નથી. મરનાર ધનખાઇજીની બાકી રહેલી મીલકતનો અવેજ મેળવવાનો હક ધરાવનારાઓ મનચેરજી માણેજી ધડીઆળી, નવરોજી માણેજી ધડીઆળી, મેરખાઇ તે માણેજી એદલજી ધડીઆળીનાં બેઠી તથા રતનજી બમતજી શરફના વજીલોની તરફથી અમને નોટીસો મળીછે કે મજકુર નોટામાંથી અમને ફાળો મેળવવાનો હક છે, તેથી તેમને પણ પક્ષકારો બનાવવાની જરૂર છે. આથી વાદીઓને મજકુર રકમ મેળવવાનો હક નથી.

નામદાર જડને વાદીઓના બાબમાં ચુકાદો આપી, રૂ૪૫૦૦ ની સરકારી નોટા અથવા હાલના બજાર ભાવે ઉપજતી તેની રકમ વાદીઓને આપવાને પ્રતિવાદીઓને હુકમો કર્યો હતો તથા ચુકદામો અરજ પ્રતિવાદીઓને માથે નાખ્યો હતો.

તા૦ ૨૧ મી જુલાઇ.

રોજ ૧૦ માહ ૧૧ (શિ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—૫૬મજી પાલજીજી ક્રૅચમેન—ઉમર વર્ષ ૪૯). પ્રણેવાલા શેઠ પાલજીજી નશરવાંજી ક્રૅચમેનના ખીજ દીકરા. નીજામ સરકારની નોકરીમાં એવણ તાલુકદારને બોલો ધરાવતા હતા, અને છેલ્લું દોહડ વર્ષ નીજામ સરકારના ડેપુટી પ્લેગ કમીશનરના બાથ મદદનીશ તરીકે શાલાપેર ખાતે કામ કરતા હતા. એવણની બાહિશી અને હમાનદારીની પીછાંમાં ખીજ સર સાલારજી વગેરેએ ઘટતા લેખો સાથનાં ધડીઆણો વગેરેની બેઠા એવણને કરી હતી. એવણ પુણામાં યુજ્યા હતા.

તા૦ ૨૧ મી જુલાઇ.

મરહુમ સર જમશેદજી જીજીબાઇ ખીજ બારેન્ટ કે જેવણે પુણાની દખલ કાલેજનું મકાન બાંધવા મોટે રૂ.૧૦૦૦૦૦) ની રકમ બેઠા આપી હતી. તેવણની એક સુંદર તસવીર તેમના પુત્ર મરહુમ સર જમશેદજી જીજીબાઇ ખીજ બારેન્ટે એ કાલેજમાં બેઠા આપેલી આજ દીને નામદાર ગવરનર લારડ સેંડરસ્ટે એ કાલેજની લાઇ-બ્રેરીવાલાં દીવાંખાનાંમાં એક મેલાવડાની હજુરમાં બાંધી મુકી હતી. સર જમશેદજી જીજીબાઇ ચોથા બારેન્ટે ઉઠી તે નામદારને ઉપકાર માન્યો હતો.

તા૦ ૨૭ મી જુલાઇ.

રોજ ૧૬ માહ ૧૧ (શિ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—જીવણજી હીરજીબાઇ રેડીમની—ઉમર વર્ષ ૭૦). મરહુમ સર કાવસજી બંદગીર રેડીમની, નાઇટ, ના વડા બાઇ શેઠ હીરજી બંદગીર રેડીમનીના એવણ વડા દીકરા હતા. એવણ પોતાના પીતા તથા કાકાની પેઠીઓની દલાલીમાં શામેલ થયા હતા, જે બોહલા વેપારને મુબ્બના શેરમેનીઆની ખુમારીમાં જયરા છાંટા લાગ્યા હતા, અને તે વખતથી એવણ ઘણી એકાંત જીંદગી યુજરતા હતા. એવણ એકમારગી, સાલેસ, મલતાવડા, અને ચીવટ અસલી વિચારના હતા. સર કાવસજી બંદગીર, પેહલા બેરેન્ટના એવણ સગા પીતા હતા.

૨ શેઠા કેપશર, રસતમજ, અને હોરમજી ૫૬મજી ક્રૅચમેનના બાવા.

૩ મુખજી સગામાર, તા. ૨૪ મી જુલાઇ ૧૮૯૮.

૪ શેઠા બંદગીર (સર કાવસજી બંદગીર ૧ લા બેરેન્ટ), નવરોજી, અને નશરવાંજી જીવણજી રેડીમનીના બાવા.

તા ૦ ૨ જી આગસ્ટ.

રોજ ૨૨ માહ ૧૧ (ચિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મશુ—શિરામજી કાવશજી ખંખાતા—ઉમર વર્ષ ૪૪). મુખમળના આગલા કામિલ ઇંગ્રેજી લેખક મી ૦ કાવશજી એદલજી ખંખાતાના એવણુ ખીજ દીકરા થતા હતા. એવણુ એક મારા યુગરાતી લેખક હતા. એજ-શીનસ્ટન કૉલેજમાં પ્રીન્સીપાલ કરકહામનાં હાવબાવની તેવણુ નકલ કરતા હોવાથી તેનાં નામ ઉપરથી મીત્રમંડળમાં “શિરામ કરકહામ” ને નામે એળખાતા હતા. એવણે “મધુર વચન” નામનું એક માસીક ૧૮૮૫ થી પ્રગટ કરવા માંડ્યું હતું. પણ તે થોડા વરસમાં ખંધ થયું હતું. તે ઉપરાંત “શુદ્ધ યુગરાતી લખવાની રીતી” અને “હોમલીખાઇની વાચન” નામના પુસ્તકો પણ રચ્યાં હતાં. અત્રેનાં “કચસરે હિન્દ” પત્રના અધી-પતીની ઇંગ્લાંડની ગેરહાજરી દરમિયાન કેટલાક માસ સુધી તે અઠવાડીક પત્ર એવણે ચલાવ્યું હતું.

તા ૦ ૬ થી આગસ્ટ.

રોજ ૨૬ માહ ૧૧ (ચિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

હાંસોટ મધે સર દીનશાહ માણેજી પીટીટ ખારોનેટ પોતાનાં બેટી બાઇ ભીખાઇજીનાં પુનને માટે એક દરેએહર ખંધાવી આજ દીને પરદાવી હતી.

તા ૦ ૭ થી આગસ્ટ.

રોજ ૨૭ માહ ૧૧ (ચિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મશુ—મનચેરશાહ ખમનશાહ મારશજનાર—ઉમર વર્ષ ૭૩). એવણુ ભરચના એક આગેવાન વેપારી તથા

૧ યુગરાત મિત્ર, તા ૦ ૧૩ થી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

આ દરેએહરમાં નીચે મુજબ તસ્તી મારેલીછે:—

“શ્રી પાક દાદાર અહુરમજ્દની મદદ હોજો.

“આએ દરેએહરનું મકાન શ્રી ગાય હાંસોટ જલે

“ભરચનાં તથા કુલે જરથોસ્તીએને દીનઆઈનનાં કાજ
“સાર વાપડવા માટે મુખાઈવાલા સર દીનશાહ માણેજી
“પીટીટ ખેરોનેટ પોતાની બેકસ્ટનશીન દીકરી બાઇ
“ભીખાઇજી તે શેઠ દાદી નશરવાંનજી દાદીશેઠનાં ધણીઆંણી
“પૃષ્ઠ) વરશની જિમરે મથિશંનમાં બીમાર પડવાથી તેવણુને
“રેલવેમાં મુખાઈ લાવતાં રસ્તામાં કલ્યાણીનાં રેશન
“આગલ રેલવેમાં રોજ આશતાદ ચાઠા આદર શેઠનશાહી
“શને ૧૨૬૭ ય ૦ જ ૦ તા ૦ ૭ થી જુન ૧૮૯૮ ને વાર
“ભાગને દીને યુગરી ગયાંછે, તેએનાં પુનને શાર
“ખંધાવી મુખી મુકાઈ. જેનો નીખાવ ખરચ ચંદ્રોકાજ
“મુખી હાંસોટની જરથોસ્તી અનજીમને કરવો. ઇ ૦ જ ૦
“૧૨૬૮. ઇ ૦ સ ૦ ૧૮૯૯. સા ૦ ૧૬૫૫.”

૨ શેઠ માણેજીશાહ, ચરકુચ નવરોજજી, શાપુરજી, અને ચરકુચ ડા ૦ બેહાંચશાહ મનચેરશાહ મારશજના બાવા.

શેઠરી તથા તયાંની પારસી પંચાયતના એક તસદી હતા અને ભરચ મધેજ યુગર્થા.

તા ૦ ૮ થી આગસ્ટ.

આજ દીને ભરચ મધે મરહુમ શેઠ મનચેરશાહ ખહમનશાહ મારશજનાં ઉંમરમાં તેમનાં બેશીએએ ૩. ૧૪૦૫) ધર્મખાતાંએમાં આપ્યા હતા. ક્રિયા પુરી થવા પછી ભરચની પારસી પંચાયતના મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી શેઠ આદરજી મનચેરજી દલાલ, ખી. એ. એ ઉઠી મરનારે લગભગ ૨૫) વર્ષ સુધી પંચાયતની બજાવેલી સેવાની સ્તુતી કરી તેમનાં મરણની નોંધ દફતરે રાખવાને જણાવ્યું હતું.

સીમલા ખાતે ભરાયજાં આ સાલનાં ચીતારોનાં વાર્ષિક પ્રદર્શનમાં મુખાઈવાલા શેઠ મનચેરજી ફકીરજી પીઠાંવાલા તથા પેથતનજી ખહમનજી પેનટરને ધનામાં મદયાં હતાં.

લંડનની ત્રિનિટિ કૉલેજ આવ મ્યુઝિક નામની ગાયન વિદ્યાને લગતી પાઠશાળા તરફથી મુખાઈમાં ગયા જુન માસમાં લેવાયલી પરીક્ષાનું પરિણામ નીચે મુજબ હતું:— જુન-યર વિભાગમાં બાઇઆઇ લીમજી પાલમકોટ અને જલ કેમુશરે નવરોજજી કાખરાજ; વચગાળેના વિભાગમાં ભીખાઇજી લીમજી પાલમકોટ, રસ્તમ ખી. માતીવાળા, સુનાબાઇ શાપુરજી જસાવાળા, અને આવાંબાઇ શાપુરજી જસાવાળા જે સ્થળાંએએ આ પરીક્ષા આંતર સાથ પસાર કીધી હતી.

કલકત્તા મધે લેવાયલી એ ગાયનની પરીક્ષામાં બાઇ ખરશેદબાનુ ખરશેદજી રસ્તમજી શેઠના પસાર થયાં હતાં.

લંડન મધે દેશપ્રદેશના કાન વગેરે દરદોના તખ્તિ-ની એક ઇન્ટરનેશનલ આટાલીજકલ કાનગ્રેસ ભરાઇ હતી, જેમાં અતરેવાલા એક તખ્તિય ડાકટર હીરજી બાંહગીર દાદીશેઠે કાનનાં દરદો તથા તેના સંબંધ-માં અતરેના દેશીએમાં વપડાતા તરેહવાર નવાઇ જેવા ઇલાજો વિષે એક નિબંધ રજુ કીધો હતો.

૩ જાએ જયશેઠ, તા ૦ ૧૧ થી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

૪ જાએ જયશેઠ, તા ૦ ૧૪ થી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

૫ રાસ્ત ગોશ્તાર, તા ૦ ૧૭ થી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

૬ રાસ્ત ગોશ્તાર, તા ૦ ૧૭ થી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

તા. ૧૧ મી આગસ્ટ.

અમદાવાદવાલા ખાનબાહદુર નવરોજી પેશતનજી વકીલ, સી. આઇ. ઇ. એ અમદાવાદ મધ્ય એક આંખની હાસ્પીટલ બાંધવા તથા ચલાવવા માટે રૂ. ૩૩૬,૦૦૦) સરકારમાં આપ્યા.

૧ ટા. ૨૦ ઓક્ટોબર, તા. ૧૧ મી આગસ્ટ ૧૮૯૮.
એ માટેનો સરકારી ફાવ નીચે આપેલો છે :—

With a view to provide an Ophthalmic Hospital for Gujarat, the want of which is much felt, and to remove the inconvenience caused by the absence of proper accommodation in the Hathesing and Premabhai Civil Hospital at Ahmedabad, for dispensing medicine to out-door patients, Khan Bahadur Nowrojee Pestonjee Vakil, C. I. E., of Ahmedabad, offered in 1894 a sum of Rs. 25,000, being half the cost as estimated by him of erecting the requisite buildings, in the compound of the Civil Hospital. The cost of the necessary buildings, including fittings, was found on enquiry to be about Rs. 32,000, and as the project also involved certain recurring charges, Government could not, in the then condition of their finances, assume responsibility for the expenditure.

Mr. Vakil subsequently offered to increase his donation so that Government would not have to incur any charges for some years to come, and after some correspondence he raised his gift to a total of Rs. 34,000, the conditions attached to it being (1) that a qualified ophthalmist be always placed in charge of the Hospital, (2) that the institution be called the Nowrojee Ophthalmic Hospital and Nowrojee Dispensary, and (3) that the designs be shown to Mr. Vakil before execution. The plans and estimate, the latter amounting to Rs. 30,950, of the buildings for the two institutions prepared by the Public Works Department and an estimate, amounting to Rs. 1,891-13-6, for the necessary furniture and fittings, have been accordingly forwarded to Mr. Vakil for approval. As regards the second condition Mr. Vakil has been informed that it has been accepted, and that Government have much pleasure in acknowledging his munificent gift by naming the buildings after him. But in respect to the first condition, it has been intimated to Mr. Vakil that Government will do their best, with due regard to the exigencies of the public service, to provide from time to time suitable incumbents for the post, and that they will also be prepared to give careful consideration to any proposals the Surgeon-General with the Government of Bombay may be able to make for training medical subordinates in Ophthalmic Surgery, but that they regret that they cannot agree to fetter their liberty of appointment by promising to invariably nominate a man of any particular class.

સુખદ બહાકાના સુનંદા ઇન્જિને (પ્રેસીડેન્સી) તથા પારસીઓ વચ્ચેની હરીફાઈની ક્રિકેટ મેચ હેલા. બે દિવસે પર અતરનાં મેદાનમાં રમાઈ હતી, અને તે પ્રેસીડેન્સીવાલાઓની તરફેણમાં અધુરે ગઈ હતી. આ વેળાનો જાણવાળોગે બનાવ એ હતો કે અત્યાર સુધી પારસીઓ તરફથી “અમપાયર” દાખલ એક કુશળિયનને જ ઉભા રાખવામાં આવતો હતો, પણ આ વેળા પારસીઓએ પોતાના “અમપાયર” ની ચુટણી પોતે જ કરવાનો હક મેજવવાથી, તેઓએ શેઠ શાપુરજી બરજોરજી સ્પેનસર, બી. એ., એલ. એલ. બી. ને નેમ્યા હતા.

તા. ૧૩ મી આગસ્ટ.

રોજ ૩ માઈ ૧૨ (ચિં) ૧૨૬૮ યજ્ઞજોરદી.

મરાઠા—જાંહગીરજી હોસ્તમજી પંથકી, થાણે-વાલા—ઉમર વર્ષ ૭૬). એવણે ૧૮૫૦ માં અત્રેની એલફીનસ્ટન ઇનસ્ટીટ્યુટમાંથી નોરમલ સ્કોલરની પદવી મેળવી હતી અને થોડાક માસ સુધી તે ઇનસ્ટીટ્યુટમાં એક શિક્ષક તરીકે રહ્યા હતા. ૧૮૫૧ માં એવણનાં જનમ વતન થાણા મધ્ય અત્રેની શિરડ ઓફ એન્થ્રોપોલોજી તરફથી પહેલવહેલી ઇન્જિન સ્કુલ ઉદ્ઘાટવામાં આવી, તેના વડા શિક્ષાચુર તરીકે એવણને નેમ્યા હતા. ૧૮૫૪ થી ૧૮૫૮ સુધી થાણાની જરથોસ્તી અંજુમનનાં ફંડના એવણ સેક્રેટરી હતા. થાણેથી એઓની બદલી ૧૮૫૯ માં સુખદની ફારટ બ્રાંચ સ્કુલના હેડમાસ્ટર તરીકે થઈ હતી. એ ઉપરાંત નામદાર સરકારે ૧૮૬૧ થી એવણને અત્રેના કેળવણીખાતાના ઉપુદી એન્થ્રોપોલોજી ઇનસપેક્ટર નેમ્યા હતા. કેળવણીખાતામાં ૧૭ વરસ સુધી નોકરી બજાવી

Mr. Vakil has approved of the plans and estimate and paid the sum of Rs. 34,000 into the Government Treasury. The Public Works Department have been requested to take early steps for the erection of the buildings, with the necessary furniture and fittings, out of the sum given by Mr. Vakil, the balance being utilized, with the aid of the contributions of the Municipality and the District Local Board of Ahmedabad, to meet the recurring charges. Arrangements having now been completed for the inauguration of the scheme, his Excellency the Governor in Council desires to make a public acknowledgment of Mr. Vakil's generous benefaction for so charitable an object as the provision of an Ophthalmic Hospital for Gujarat and an Out-door Dispensary at the Civil Hospital, Ahmedabad.

૨ ટા. ૨૦ ઓક્ટોબર, તા. ૧૨-૧૪ મી આગસ્ટ ૧૮૯૮.

૩ શેઠા હોરજીજી (શ્રીકેશવવાલા બેંકર) તથા હિન્દીજી જાંહગીરજી પંથકીના બાવા.

૧૮૯૭ માં પેનશન ઉપર રીટાયર થયા હતા અને ૩૨ વરસની બાંપી સુદત સુધી સરકારી પેનશન મેળવ્યું હતું. જરથોસતી હોકરીઓની નીશાળ મંડળીતા એવણ ૧૮૯૧ થી ૧૮૯૬ સુધી ૨૫ વરસેર આનરરી સેક્રેટરી હતા. ૧૮૭૧ થી મરહુમ શેઠ જીજીભાઈ દાદાભાઈનાં ધરમ-ખાતાનાં પણ એવણ સેક્રેટરી હતા. ૧૮૬૫ માં 'જર-થોસતી ધરમનું પુરાતમપણું', તેની ખરી ખુખી અને તેની ખાજા ધરમો ઉપર થયેલી અસર' એ નામનું એક ગુજરાતી પુસ્તક એવણે પ્રગટ કર્યું હતું. એવણનું મરણ ૬૫ણ દેદરાખાદ મધે નીપળ્યું હતું.

તા૦ ૨૨ મી આગસ્ટ.

આ સાલની હાઇ કોર્ટ અને ડીસ્ટ્રીક્ટ પલીડરની પરીક્ષામાં નીચલા પારસીઓ પસાર થયા હતા:—

હાઈ કોર્ટ પલીડર—રૂસ્તમજી ધનજીભાઈ ખર-શેદજી રતનાગર, નાદરશાહ શાપુરજી તારાપોરવાલા, શાવક-શાહ માણેકજી તલાડી.

ડીસ્ટ્રીક્ટ પલીડર—પીરજીશાહ ખરજેરજી પરવેયર, ખરશેદજી મેહરવાંનજી હકીમ.

શેઠ અહમદજી દીનશાહજી પીટીટને મુંબઈના નામદાર ગવરનરની લેજિસલેટીવ કૌન્સીલના એક સભાસદ તરીકે નેમ્યા હતા.

શેઠ જાંગીરજી ડાયાભાઈ કરાકનેનામદાર સરકારે કરાચીના પોર્ટ ટ્રસ્ટના વાઇસ-ચેરમેન નેમ્યા હતા.

તા૦ ૨ જી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૨૩ માઈ ૧૨ (શિ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

સુરત મધે રૂસ્તમપરાનાં બેહદીન સાથનાં ભર-થાણુંવાલાં દોખમાંઓની શગડી આગલ માંબેદને રેહવા તથા જશન વગેરે ક્રિઆ કરવા સારે ખાઇ આવાં ખાઇ તે મરહુમ શેઠ ફરાંમજી દીનશાહજી પીટીટનાં વીધવાએ પોતાનાં માતાજી ખાઇ દીનખાઇ નશરવાંનજી પીટીટનાં પુત્રને સારે રૂ.૩૧૦૦) ખરચી બંધાવેલું મકાન આજ દીને જશન કરી માંબેલું સુકયું હતું.

૧ જાને જમશેદ, તા૦ ૨૩ મી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

૨ બોમ્બે ગ૦ ગેઝેટ, તા૦ ૨૪ મી આગસ્ટ ૧૮૯૯.

૩ જાને જમશેદ, તા૦ ૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૯.

આ મકાનમાં નીચે મુજબ તર્જી ચારેલીછ:—

“પાક દાદાર હોરમજીની ચદ્દ હોજો.

“આ મકાન ચરફુજ ખાઇજી દીનખાઇ તે બેહુશત-
“નશીન શેઠ નશરવાંનજી માણેકજી પીતીતનાં વીધવાનાં
“પુણને ચાટે તેવણનાં બેટી ખાઇજી આવાંખાઇ તે ચરફુજ
“શેઠ શરાજી દીનશાહ પીતીતનાં વીધવાએ રૂ.૭૧૦૦) ના
“ખરચે બંધાવી આપ્યુંછે, અને તે શ્રી સુરતના રૂસ્તમ-
“પરાના બેહુશીન સાથના કુલે જરથોસતીઓના વપરાસ
“ચાટે, રોજ ૨૩ મે દેહદીન દાદાર હોરમજી, ચાહા ૧૨

તા૦ ૪ થી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૨૫ માઈ ૧૨ (શિ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—ડાકટર ડાયાભાઈ ખરજેરજી કાંદાવાલા—
ઉમર વર્ષ ૪૮). એવણ મુંબઈની યુનીવરસીટીની એલ.
એમ. એંડ એસ. ની તખીખી પરીક્ષા પસાર કરી મુંબઈ
મધે ધાભીતલાવપર તખીખપણું ચલાવતા હતા.

તા૦ ૧૦ મી સપ્ટેમ્બર.

ગાથા ૧ (શિ૦) ૧૨૯૮ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—શીરાખજી માણેકજી બાએઆ—ઉમર વર્ષ
(૩). એવણ સુરતના એક જાણીતા વેપારી તથા ત્યાંની
ડીસ્ટ્રીક્ટ મેજીસ્ટ્રીનીયલ કોર્ટના એક ડીલીગેટ તથા મરહુમ
સર જમશેદજીના પારસી ધરમનાં ફંડને લગતા સુરતના
એક મેનેજર હતા.

તા૦ ૨૬ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૧૧ માઈ ૧ (શિ૦) ૧૨૯૯ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—નશરવાંનજી શીરાખજી વજીફદાર—ઉમર
વર્ષ ૮૯). નવસારીના દસ્તુર ખાનદાનના નખીરાઓ સાથે
એશીનું નાટું હોવાથી એવણેના ત્યાંની અંગ્રજીમનમાં સારે
મામિા હતો. ૫૦) વર્ષની પાકટ વયે મુનસફની દીકત
પરીક્ષાને અભ્યાસ કરવાની ખંત ખતાવી ૧૮૯૩ નાં
સાલમાં એ પરીક્ષા પસાર કરી મુંબઈની વડી અદાલતના
જડજ સાહેબો તરફથી પ્રશંસા મેલવી હતી. પોતાના ધીકતા
ધંધામાં મુખી હોવાથી સરકારે અહમદનગરમાં તેમની
કરવા માગેલી મુનસફ તરીકેની નેમણુંક ના પાડી હતી.
હાઇ કોર્ટના જડજોની ઉપલી સારી સર્ટિફિકેટને બાધે
નામદાર સાહરાજી ગાયકવાડ એમને ૧૮૮૬ માં પોતાની
અદાલતોમાં કામ કરવાને યોગ્ય વકીલ ઠરાયા. તેને લગતી
ફરજ્યાત પરીક્ષા પસાર કરવા માટે હુજૂર ઠરાવ કરીને
તેમને તેની કડાકુટમાંથી ખાતલ કર્યાં. સેવટ લગણ પોતાને
માંબેદી મામિા અને પોશાક જાળવી રાખ્યા છતાં, પોતાના
મુનસફી ઓધાની આંટ ને બોજ નીભાવવાની ખાખતમાં
મરનાર કદી પણ પછાત પડ્યા ન હતા. એક વેળા કામ
પડતાં પોતાની શી મળવા વગર કશી પણ જીખાની
આપવાને હાઇ કોર્ટના કમિશનરની રખર એવણે ધસીને
ના પાડી. તકરાર સાંભળીને કમિશનરે આખરે સુકવ્યું કે
જોકે એવણ વકીલાત કે મુનસફીગીરી કરતા નથી, છતાં
એવણ જ્યારે પોતાની હકની લડાઇ ખાતર શી માંગે તો
તે મેળવવાને હાઇ કોર્ટના અધીકારી દાખલ એવણ
વાજખી છે.

“મેા સપ્તદશરૂદ અચસાસપંદ, શેહેનશાહી, અને ૧૨૬૮
“યજ્ઞદેવરદી. તા૦ ૨ જી સપ્ટેમ્બર અને ૧૮૯૯ ને વાર
“અનેજીને દીને, પુરુષ બેલવામાં આપ્યુંછે.”

તાં ૨૭ મી સપ્ટેમ્બર.

આ વર્ષની હાઇ કોર્ટના સોલીસીટરની પરીક્ષાના એક પરીક્ષક તરીકે નામદાર જડજીએ શેઠ દીનશાહ જીજીભાઈ સોલીસીટરને નેમ્યા હતા.^૧

શેઠ રસતમજી ધનજીભાઈ મેહતા, સી. આઇ. ઇ. ને ધરાવતી સરકારના કલકતા ખાતેના કૉનસલ નેમ્યા હતા, જે નેમણુકને હિંદુસ્થાનની નામદાર સરકારે ખાહલી આપી હતી.^૨

શેઠ નવરોજી ભાણેજી વાડીઆએ કરંજ મુદિ એક નિશાલનું મકાન બાંધવા માટે રૂ.૧૦૦૦) મેટ આપ્યા હતા.^૩

તાં ૧ લી ઓક્ટોબર.

મુંબઈની પારસી પંચાતનાં ફંડના તાં ૧ લી નવેમ્બર ૧૮૯૭ થી તાં ૩૧ મી ઓક્ટોબર ૧૮૯૮ સુધીના હિસાબની ચોપડી ટ્રસ્ટીઓએ છપાવી પ્રગટ કીધી

૧ ઠાં ૦ ઓફ ઇંડીઆ, તાં ૨૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૮.
૨ જાને જમશેદ, તાં ૨૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૮.
એ બાબે નામદાર શાહજી શરમાંન શેઠ રસતમજીને આપવા માટે તેમનાં કેનીંગ સ્ટ્રીટનાં મકાનમાં તાં ૪ થી ઓક્ટોબર ૧૮૯૮ ને દીને એક મોટો મેલાવડો થયો હતો. શીઆ પંથના વડા ધર્મશુર શમશુલ એલમા શેખ મહમદ ગેલાંનીએ શરમાંન શરસીમાં વાંચી એનાયત કીધું, અને તરત મકાન ઉપર ધરાંની વાવરો ચઢ્યો.

૩ જાને જમશેદ, તાં ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૮.

હતી. તેપરથી જોવામાં આવેલું કે, વરસની સેવે પંચાતનાં ફંડના ટ્રસ્ટીઓ હેસતકનાં ધરમનાં ફંડખાતાંઓની પુંજ એકંદર રૂ.૪૧૪૨૧૪૧૧૦૧ ની હતી. આગલાં વરસની સેવે એ પુંજ રૂ.૩૯૮૯૪૮૭૧૬ ની હતી. એટલે આ સાલમાં કુલે વધારો રૂ.૧૫૨૬૫૩૩૩૪૪ નો થયો હતો.^૪

૪ આ સાલમાં અનામત રકમનો વધારો નીચે પ્રમાણે છે :—

જુદાં જુદાં ખાતાંઓનાં આ સાલ તથા આગલાં સાલના વધારામાંથી નોટ તથા બાંડો ખરીદ કીધાં તેના ..... ૮૦૭૦૦)
જુદા જુદા ધણીઓએ ધરમખાતે અનામત રાખવા રકમો આપી ..... ૫૩૦૦૦)

કુલે રૂ.૧૩૭૩૦૦)

જુદા જુદા ધણીઓએ આપેલી રકમનાં આએ સાલ ત્રણ નવાં ખાતાં નીચે પ્રમાણે પાડ્યાં છે :—

૧—સર દીનશાહજી ભાણેજી પીટીટ બેરોનેટ પોતાના મુસ્લીમ બાવાજી ભાણેજી નશરવાંનજી પીટીટ તથા માતાજી બાઈ હમાબાઈ જીજીભાઈ દાદાભાઈ મુગાનાં પુનને સાથે શ્રી નવસારી મદિ સગડી બંધાવી, તેનાં નોંખાવ ફંડનું ધરમખાતું રૂ.૭૦૦૦) નું.

૨—શેઠ નવરોજી બાંહગીરજી ગામડીયાએ પોતાના બાવાના પેહલીવારના સસરા બેરતનશીન શેઠ નવરોજી મેહરજી તથા તેઓનાં ધણીઓની બાઈ મોટીબાઈનાં પુનને સાથે કરેલું ધરમખાતું રૂ.૫૦૦૦) નું.

૩—શેઠ કાવશજી દીનશાહજી એડનવાલા સી. આઇ. ઇ. એ પોતાનાં ધણીઓની બાઈ જરખાઈનાં પુનને સાથે કીધેલું ધરમખાતું રૂ.૫૦૦૦) નું.

૧૮૯૭-૯૮ માં જુદા જુદા ધણીઓએ રૂ.૩૭૦૦૦) ની રકમ અનામત જુદે જુદે ખાતે આપી તેની ટીપ.

નોટ તથા બાંડ આપનારનું નામ.	રકમ રૂ.	ખાતાંનું નામ.
શેઠ કાવશજી દાદાભાઈ દુપાશ તથા છોકરાઓ.	૫૦૦	મુંબઈનાં આંધનાંસંગલાં તથા લાચર જરતોસતીઓની પરવરશી કરવા માટે પગાર આપવાનાં ફંડ ખાતે.
શેઠા એલ્લજી તથા બેજનજી કાવશજી જસાવાલા.	૫૦૦	" " " "
શેઠ અરદેશર રસતમજી દલાલ.	૫૦૦	" " " "
આં શેઠ શરફુનજી કાવશજી મુલ્લાં તથા ધણીયાંણી બાઈ સુનાબાઈ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ મોદાદાદ ધનજીશાહ કુંગાલ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ જમશેદજી બાંહગીરજી લાલા તથા ધણીયાંણી બાઈ નવાજબાઈ.	૫૦૦	" " " "
શેઠા એલ્લજી તથા બેજનજી કાવશજી જસાવાલા.	૫૦૦	કુલ જરતોસતી રવાંને અવલમંજલ પોહોંચાડવાનાં ફંડ ખાતે.

(કુટુંબ પાને ૭૧૧ થી આશુ.)

નોંધ તથા આંડ આપનારનું નામ.	રકમ રૂ.	ખાતાનું નામ.
શેઠ એલ્ફ્રા કાવશાલ પાલણી શેઠના.	૫૦૦	કુલ જરતોસતી રવાંને અવલમંજલ પોહોંચાડવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ હીરજીભાઈ માણેકજી શેઠના તથા બેહેનો.	૧૦૦૦	" " " "
બાઈ શાકરબાઈ તે મરહુમ શેઠ મનચેરજી પેસતનજી ચીજગરનાં વીધવાનાં છોકરાંઓ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ બહાદુરશાહ પુરશેદજી કેમસરીવાલા તથા બેશીઓ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ બીખાજી કાવશાલ મામા.	૫૦૦	સુકતાદને ટાંકણે દેશાવરો ખાતેના ગરીબ જરતોસતી-ઓને રૂપિયા વેકુંચી આપવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ જીવણજી જમશેદજી મેદી.	૫૦૦	સર જમશેદજી જીભાઈ જરતોસતી મદરેસા રૂંડ ખાતે.
શેઠા એલ્ફ્રા તથા બેજનજી કાવશાલ જસાવાલા.	૫૦૦	આપાટીની ધરમશાલામાં આંધલાંપાંગલાં તથા લાચાર જરતોસતીઓને રાખી પરવરશી કરવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ રતનજી પેસતનજી સદરવાલા.	૨૦૦૦	" " " "
શેઠ હીરજીભાઈ માણેકજી શેઠના તથા બેહેનો.	૨૦૦૦	" " " "
બાઈ વીરબાઈજી તે મરહુમ શેઠ પેસતનજી શોરાબજી શેઠના વીધવાના એકઝીકપુટરો.	૨૦૦૦	" " " "
બાઈ શીરીનબાઈ નશરવાનજી બહમનજી કામા.	૩૦૦૦	" " " "
બાઈ અરશેદબાઈ અરદેશર દાદીશેઠ.	૫૦૦	ગરીબ લાચાર જરતોસતી વીધવાઓને આશરો આપવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ શોરાબજી બહમનજી માસતર.	૫૦૦	" " " "
શેઠ કાવશાલ દાદાભાઈ દુખાશ.	૫૦૦	" " " "
બાઈ ડોસીબાઈ તે મરહુમ શેઠ શોરાબજી માણેકજી પોહોંચાડવાનાવાલાનાં વીધવાના ટુસડીઓ.	૪૦૦૦	" " " "
શેઠ હીરજીભાઈ માણેકજી શેઠના તથા બેહેનો.	૧૦૦૦	" " " "
આ. શેઠ રૂદનજી કાવશાલ મુલ્લાં તથા ઘણીયાંણી બાઈ સુનાબાઈ.	૫૦૦	" " " "
ડાકટર કાવશાલ હોરમજી બીલીચેરીયા.	૫૦૦	" " " "
શેઠ બહાદુરશાહ પુરશેદજી કેમસરીવાલા તથા બેશીઓ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ દીનશાહજી નવરોજી બાદ.	૫૦૦	પંચાએતનાં જનરલ રૂંડ ખાતે.
શેઠ હોરમજી જમશેદજી કોટવાલ.	૫૦૦	નવસારીનાં જરતોસતી રવાંને અવલમંજલ પોહોંચાડવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ અરદેશરજી માણેકજી દેશાઈ.	૫૦૦	" " " "
શેઠ પેસતનજી હોરમજી ચીનાઈ.	૫૦૦	શ્રી ઇમતપુરાની અનજીમનનાં રૂંડ ખાતે.
સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટ.	૩૦૦૦	મરહુમ શેઠ કાવશાલ દીનશાહ પીટીટનાં પુનને સાહે તેવણુના બાવા તથા બેશીઓએ કીધેલાં ધરમ ખાતે.
સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટ.	૩૦૦૦	બેહેસતનશીન બાઈ રતનબાઈ દીનશાહજી પીટીટ તે શેઠ રામજી દોરાબજી પાંડેનાં ઘણીયાંણીનાં પુનને સાહે તેવણુના બાવા તથા બેશીઓએ કીધેલાં ધરમ ખાતે.
સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટ.	૧૫૦૦	સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટે પોતાની યાદગારી સાહે બાબાં કીધેલાં ધરમ ખાતે.
સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટ.	૨૦૦૦	સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બેરોનેટે પોતાના બેશીઓ તથા દોસતઆશનાઓનાં પુનને સાહે કીધેલાં ધરમ ખાતે.

તાં ૧ લી અક્ટોબર.

આમે વર્ષે મરકી પાછી આગસ્ટ માસથી થર થઇ. એ મહીનામાં કોટના પારસીઓમાં ધણું મરણો થયાં હતાં. ડાક્ટર હાફીનીની રૂસીની હીમાયતમાં ટ્રસ્ટીઓ તરફથી સુપ્રેમચર તથા અક્ટોબરમાં નીચના અહસ્થા પાસે બાધાણો આપ્યાં હતાં:—એં જીવણુજી નમશેદજી મોદી, રસતમજી મેહરવાનજી માસટર,—આનખાહુર પહમનજી મેહરામજી પેલ,—આનખાહુર દારાશાહ રતનજી ચીચગર,—ડાક્ટર નાનાબાઇ નવરોજી કાતરક,—નાનાબાઇ નશરવાનજી માસટર,—ડાક્ટર કાવચજી એદલજી દાદા—આનજી,—એં એદલજી ફેરશાસપજી આંતીઆ,—ડાક્ટર રસતમ નાનાબાઇ ર. રાણીના,—એં નશરવાનજી બરજોરજી દેચાઇ, ખરશેદજી રસતમજી કામા.

આમે વર્ષે વરસાદ થોડો પડવાથી દુકાલ પડે એવી ધાસ્તી હતી તેથી યુજરાતનાં શેઠેા અને ગામોમાં જંગે-જંગે જરૂરયાતીઓએ સંકટનીવારણુ માટે ફંડો કરી મદદ મોકલી હતી.

૧ સુબ્બની મરાઠા હાસ્પીટલના સંબંધમાં એક પડેગને વૉરડ ૩.૨૫૦૦) ને ખરચે શેઠ નવરોજી માણેકજી વાડીઆએ બાઇ મેટલાંબાઈનાં નામથી બંધાવી ડીએમબર ૧૮૯૯ માં વાપડવા આપ્યો હતો.

સુરતનાં રસતમપરામાં મરકીથી એક મરણુ તા. ૨૬ મી સુપ્રેમચર પેલજી આમે વર્ષે થયું. તેથી પ્રરામપરામાં મી. ધાલાની વાડીમાં મરકીની પારસી હાસ્પીટલ તથા કંપાબંડમાં મી. ગ્રીગેશન કેંપ બંધાવી હતી. ફંડ કરી શેઠ મેજનજી વકીલને સરનશીન તથા ખબનચી અને શેઠા હોરમજી નવરોજી ગોલવાલા તથા હોરમજીશાહ કાવશા ધાલાને સેક્રેટરીઓ નમ્યા હતા. ડાક્ટર શરફનજી એદલજી શેરડીવાલા સુરતની હીંફ હાસ્પીટલના હાનરરી સરખંધન હતા. ડાક્ટર દીનશાહ જીવાજી એદલમેહરામના મિગમપુરાની હાસ્પીટલના હાનરરી સરખંધન હતા.

પુણા મધે મરકી વખતે જરૂરયાતીઓની સેવા બખવવા માટે શેઠા પાલજીજી નશરવાનજી ફ્રેચમેન તથા ખા. બા. મેહરહેશંગ દસ્તુર (૫૦ હાસ્પીટલના સેક્રેટરીઓ) તેમજ ડા. શોરાબજી હોરમજીજી મોદી અને ડા. જમશેદજી પ્રશંચજી કાલાપુરવાલાને તા. ૨૬ મી અક્ટોબર ૧૯૦૧ ને દીને નશરવાનજી માણેકજી પીટીટ હાલમાં જરૂરયાતીઓની સભા ભરી ચાનપત્રો આંદીના દાખડામાં મેલી આપવામાં આપ્યાં હતાં.

૨ કાલકાદેવીવાલા મી. શેઠરીયાર અસપંદીઆર ધરાનીએ સંકટનીવારણુ ફંડ અર્થે એડીસનનાં શેનોગ્રાફનો એક કૉનસરટ તા. ૭ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯ ને દીને ગેઈટી થીએટરમાં કીધો હતો, અને તેનો ખરચ બાદ કપા વગર થયલી સર્વે બપજ ૩.૧૦૧૩૧ એ ફંડમાં આપી દીધી હતી. એજ મુજબ મી. કાવસજી પાલનજી ખરાબીએ પોતાની આલ-ફ્રેટ નાટક મંડળીનો બેલ તા. ૮ મી ડીસેમ્બરને દીને કરી તેની બપજ ૩.૧૧૨૧૧ એ ફંડમાં આપી હતી.

ખરચમાં થયેલાં ફંડમાં ૩.૧૦૦૧), મેશરસ ખરશેદજી એદલજી (૫૦૦) આદરજી તથા રતનજી મનચેરજી દલાલ, રસતમજી હોરમજીજી વખારીઆ, (૩૦૦) દીનશાહ શરફનજી એંડ પ્રધરસ, (૨૦૦) સરખંધન મેજર કાવશજી હે. મીસ્ત્રી, (૧૦૦) ધનજીશાહ દાદાબાઈ, રતનજી એદલજી કાંગા. મી. આદ-

તાં ૩ જી અક્ટોબર.

રેજ ૧૯ માઈ ૧ (શિં) ૧૨૬૯ મનદેજરદી.

તારાપોરનાં દોખમાં આગલ શમડીની પાસે જમન તથા જમણકામના ઉપયોગને માટે એક નાહનું મકાન ત્યાં-

રજ મનચેરજી દલાલ, જેઓએ એ શેઠરના ગરીબ, પણ જમાના ની ગીરદેશી નીચે આવી ગયેલાં આખરદાર મેહોમેદન કુટુંબી અને પરાદા બાનુએને મદદ કરવા માટે સરદાર હાલ કાસમ મીઠા તથા બીબીઓ સોડેથી મદદ મેળવીને નજદીક ૧૭૦ ચોખાની ગુણે અત્રે વેડુંઆવવા સાડે મેળવી હતી, તેઓએ તયારપછી સુબંધ ધલાકાનાં દુકાળ નીવારણુ ફંડની કમીટીના પ્રમુખ સર હોરનસ જેનકીનસ બપર એક અરજ-પત્રીકા મોકલીને રૂ. ૬૦૦૦) ની મદદ મેળવી હતી.

બાઈ આવાંબાઈ શરાંમજી પીટીટે બંદોબાસીનાં સેનીટરીયમ તથા રેલવે સ્ટેશન વચ્ચે રસ્તા બાંધવા સાડે રૂ. ૨૦૦૦) કલેક્ટરને આપ્યા હતા.

પાલજીપોરનાં દુકાલ ફંડમાં સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટે રૂ. ૬૨૧) તથા મનચેરજી વાડીવાલાની કુંએ રૂ. ૧૫૧) બપાં હતા.

ખંખાતનાં દુકાલનાં ફંડમાં સર દીનશાહજીએ રૂ. ૫૦૦) આપ્યા હતા.

અમદાવાદમાં ઢોરોનાં રક્ષણ માટે થયેલાં ફંડમાં ખા. બા. નવરોજી તથા બંગીર પેશતનજી વકીલે રૂ. ૧૦૦૦) તથા શેઠ જમશેદજી ન. તાતાએ પણ રૂ. ૧૦૦૦) બપાં હતા.

અમદાવાદવાલા ખા. બા. બંગીરજી પેશતનજી વકીલે શાહીયાગ આગલનાં એક ખેતરમાં નડું પુખ્ત હાલિસ બંધાડયું હતું, જ્યાં ૧૦ વર્ષની અંદરનાં છોકરાંઓને તથા બુખ અને દુખથી નાચાર થઈ ગયેલાંઓને દરરોજ ખીચડી ખવરાવવામાં આવતી.

રેએ ૧૯૦૦ માં મી. માણેકજી જમશેદજી આંદાએ એક એક આનો કરી દુકાલનું ફંડ બિધારવી રૂ. ૨૮૮૧—એકઠા કીધા હતા.

મી. બંગીરજી પહમનજી પીટીટવાલાં બે આના દુકાલ ફંડમાં ૧૦૯૦૦ માણેસોએ રૂ. ૩૦૪૬૬) બપાં હતા જેમાંથી ખરચ કરતાં રૂ. ૭૦૫૮) વધ્યા હતા.

શેઠ ધનજીશાહ દાદાબાઈએ દુકાલથી પોતે મુકસાન પામ્યા છતાંથી પોતાના બેડુતોને સવત ૧૯૫૬-૧૯૫૭ નું દેહણું માર કીધું હતું (એ બાબેનો તેમનો સરકયુલર તા. ૧૭ મી નવેમ્બર ૧૯૦૧ ના “રાસ્ત ગોશ્તર”માં છપાયેલો છે.)

મી. મેહરામજી પેશતનજી સુખડીઆ વલસાડવાલાએ વલસાડમાં આ દુકાલના વખતમાં ત્યાંનાં ગરીબ પારસી કુટુંબીમાં ગુપસુપ દર મહીને સાત સાત મણુ અનાજ નંખાવતા હતા.

જોધપુરનાં દુકાલનાં સંકટ નીવારણુ ફંડમાં મી. કેપશર બીખાજી દસ્તુર મેહરજીરાણુએ રૂ. ૧૦૦૦) બપ્યા હતા.

મી. શેઠરીયાર અસપંદીઆર ધરાનીએ દુકાલનાં ફંડમાં મદદ માટે એડીસનનાં શેનોગ્રાફનો એક બીજો કાનસરટ તા. ૩૦ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯ ને દીને નાવેલડી થીએટરમાં કીધો હતો, અને તેનો બપજના રૂ. ૬૨૩૧) એ ફંડમાં આપ્યા હતા.

શોલાપુરનાં દુકાલમાં સાડે માર્ચ ૧૯૦૦ માં બાઈ આવાંબાઈ પીટીટે રૂ. ૫૦૦) રોકડા મોકલ્યા હતા.

વાલા એં દારાબજ શેરાબજ તારાપેરવાલાએ બંધાવી આજ દીને જયન કરી આજી મુકયું હતું.

કેટલાક પારસી ગ્રહસ્થા અને બાનુએએ આપરેલ માસમાં એક કાનસર કરી તેની ઉપજના રૂ. ૧૪૦૦) દુકાલ શંડમાં નોકલ્યા હતા.

મેએ ૧૬૦૦ માં નવસારી કસબાનાં વાંકલ, ઘેલાછા, મહુવા, સોનગડ બારા, વગેરે ગામોના પારસીઓની દુકાલને લીધે ઘણી માઠી સ્થિતી થવાથી નવસારીના આગેવાનો કાવસજી હોરમજી દાદાબાજી, નશરવાનજી શરામજી તખ્તેલી, પેસ્તનજી રતનજી દાપુ એ એક શંડ ઊભું કરી તેઓને મદદ કીધી હતી.

કરંજ તથા તેની આસેપાસેનાં ગામોના ગરીબ જર-થોસ્તીઓ તેમજ બીજી કોમોના ગરીબોને અનાજની મદદ કરવા ડા. રૂસ્તમજી દાદાભાઈ કરંજયા તથા મી. શેઠરીઆરજી દાદાભાઈ કરંજયાએ રૂ. ૫૭૬) = ૬૦ શંડ તથા કેટલીક ચોખાની ગુણે ત્યાં નોકલી હતી.

વેસુ ગામના ગરીબ જરથોસ્તીઓને મદદ કરવા માટે મી. દોરાબજી ચેરવાનજી પટેલે અતરે શંડ કરી મદદ નોકલી હતી.

દેશાવરો ખાતેના ગરીબ જરથોસ્તીઓને મદદ કરવા અતરે પંચાયતના ટ્રસ્ટીઓએ શંડ કરી તેમાંથી ચોખાની ગુણે વગેરે દેશાવરોની પંચાયતની કમીટીઓપર નોકલી હતી. અમદાવાદમાં દુકાલીઓએ મદદ કરવા મી. એદ-લજી દોરાબજી તલાટીની મારફતે શંડમાં ઘણા પારસીઓએ મુંબઈથી મદદ નોકલી હતી, જેમાં સર દીનશાહજી તા. પીટી ૩.૧૦૦૦), સર જમશેદજી ૩.૨૫૦) વગેરે હતા.

ખાનદેશનાં દુકાલનીવારણનાં બાંધકામો ઉપર કાચે લાગેલાં ગરીબ ભુમે મરતાં મીલ મજૂરોમાં મુશ્ત વેંડચવા માટે સર દીનશાહજીએ ૨૫૦૦) આદરતું એક બંડલ આગશઠ ૧૯૦૦ માં નોકલયું હતું.

નવસારીના જરથોસ્તીઓની મદદ માટેનાં શંડમાં મુંબઈનાં પારસીઓની નીચલી મુખ્ય રકમો હતી:— ૩.૧૦૦૦) શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતા, ૩.૫૦૦) સર દીનશાહ જાણિકજી પીટીટ, બેરોનેટ, અને શેઠ રતનજી દાદા-ભાઈ તાતા, ૩.૨૦૦) બાઈ આવાંબાઈ શરામજી પીટીટ, ૩.૧૫૦) બાઈ જરબાઈ નવરોજી વાડીઆ, શેઠા બહનજી દીનશાહ પીટીટ, અને રવાવકશાઈ કાવસજી એડનવાલા; ૩.૧૦૦) બાઈ મોટલાંબાઈ બંગીર વાડીઆ, શેઠા હોરમજી શાપુરજી સીરવાઈ, સોરાબજી તથા કાવસજી દાદાભાઈ દુધારા, ડાકટર તેજુલજી ભીખાજી નરીખા, શરનજી તથા શેરાબજી જાણિકજી કાંગા, ચેરવાનજી તથા હોરમજી મનચેરલ કામા, દાદાભાઈ નશરવાનજી કંત્રાકટર, બંદેખાદા, ચેશરસ રત-નજી સોરાબજી તલાટી વગેરે.

હિંદી દુકાળ શંડમાં એડનના પારસીઓએ નીચલી મુખ્ય રકમો ભરી હતી:— ૩.૧૦૦૧) ચેસરસ કાવસજી દીન-શાહ અને ભાઈઓ; ૩.૫૦૦) ચેસરસ મનચેરલ એદલજી જાણિકજી, ચેસરસ પાલનજી દીનશાની કું, અને શેઠ ભીખાજી કાવસજી; ૩.૧૫૦) શેઠ એદલજી કુવરજી પટેલ; ૩.૧૦૦) ખા. ખા. મનચેરલ રૂસ્તમજી ધાણુ, શેઠ નવ-રોજી એદલજી વગેરે.

૧ બને જમશેદ, તા. ૫ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯.

તા. ૪ થી અક્ટોબર.

રોજ ૨૦ માં ૧ (શે. ૧૨૧૬ જમદજ્ઞરી.

મરજી—ઉકરજી ફકીરજી મીઝો, પલીડર—ઉમર વર્ષ ૫૦). એવણે ૧૮૭૭ માં ડીઝીકટ પલીડરની પરીક્ષા પસાર કીધી હતી, જે પછી નીઝામ હેદરાબાદમાં વકીલાત-પણું કરવા ગયા હતા, જ્યાં થોડા વખતમાં સારી ધરાકી મેળવી ફતેહમંદ થયા હતા. એવણની કોશિશથી હેદરાબાદમાં જરથોસ્તી રવાનેને અવજમંજલ પહેંચાડવાનું ફંડ ઉભું થયું, જેના એવણ કેટલુંક સુધી સેક્રેટરી હતા. એક મોટા મુકદમાના સંબંધમાં લંડનની પ્રીવી કાઉન્સિલ સુધી લડવાને એવણ ૧૮૯૭ માં હંગલડ ગયા હતા. એવણનું મરણ ઉમરાવતીમાં નીપજ્યું હતું.

તા. ૬ મી અક્ટોબર.

રોજ ૨૫ માં ૧ (શે. ૧૨૧૬ જમદજ્ઞરી.

મરજી—ફરામજી શેરાબજી ભચા—ઉમર વર્ષ ૬૨). મુંબઈ યુનીવર્સિટીની સ્થાપના પછી પેહલા મેટ્રી-ક્યુલેટ થયલાઓમાં એવણ એક હતા. એવણ હિસાબ કેતાબનાં કામમાં ઘણા બારીક નજરના અને ચોક્કસ હતા. તેથી ૧૮૬૪-૬૫ નાં શેરસતાનાં પરપોટા ખાતા-ઓના ઘોટાલા પકડવામાં ઘણી મેહનત કરી હતી. મુંબઈ-ની મ્યુનીસિપાલિટીનાં હિસાબી ખાતામાં પણ નોકરી કરી હતી. સને ૧૮૭૦ થી ૧૮૭૭ નાં સાત વર્ષ સુધી મરહુમે નવાનગરનાં રાજ્યમાં સર-ચાયાવીસને ઓધી ભાગ્યો હતો. પછી માસુન કું ૦ માં નોકરી હતા.

તા. ૧૩ મી અક્ટોબર.

શેઠ મેજનજી માણેકજી વલસાડા, ખી. એ; એલ. એલ. ખી. એ હાઇ કોરટના સોલીસિટરની પરીક્ષા ફતેહ-મંદીથી પસાર કીધી.

તા. ૧૭ મી અક્ટોબર.

સર જમશેદજી જીજીભાઈ પારસી મેનીયોલંટ ઇન-સ્ટીટ્યુટની કોટની મોટી સ્કુલને ઉંઘડવાને આજે બરાબર ૫૦) વર્ષ પૂરાં થવાથી તેની જીજીભાઈની ખુશાલીમાં એક મેલાવડો એ સ્કુલમાં શિષ્યેલા આગલા વિદ્યાર્થીઓએ એક ફંડ કરી કોટેકાટ એ સ્કુલનાં મોટાં મકાનમાં કર્યો હતો. આ વેળાએ એ ખાતાની કારોબારી પંચાતના સુવે મેમબરો, પુષ્કળ આગલા ચેલાઓ વગેરે હાજર થયા હતા. પ્રમુખની પુરસી સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનેટે

૨ (દરિયાઈ) કંપન કાવસજી ઉકરજી વકીલના બાવા. ૩ શેઠ શેરાબ (એલ. સી. ઇ.) શરામજી ભચાના બાવા.

૪ ટા. ઓઈ ઇંડીઆ, તા. ૧૪ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯.

લીલા બાદ ફેટલાક છોકરાઓએ કવિતા બોલી સંભલાવી હતી. જે પછી એક જુના વિદ્યાર્થી શેઠ કેપ્સચર નવરોજી કાબરાજીએ જુનીલીની યાદગારી બહવવા માટે ઉભી થયલી કમીટી તરફથી એક ભાષણ કરી એ ઇનસ્ટીટ્યુટ પારસી કોમને કહેલા કાએદા કહી સંભલાવ્યા, જે બાદ સર જમશેદજીને એ શાળાના સ્થાપકના નમીરા તરીકે આગલા તથા હાલના ચેલાઓ તરફથી આભાર દર્શાવનાર માનપત્ર કમીટીના એક સેક્રટરી શેઠ દીનશાહ ફરુનજી મુહલાં, એમ. એ. એ વાંચી સંભલાવ્યું. સર જમશેદજીએ તેના જવાબ વાલ્યા બાદ એક આગલા વિદ્યાર્થી ડાક્ટર હેરમજી માણેજી માસીનાએ ઉઠી એ આતાંતા પ્રીનસીપાલ શેઠ ડાયાભાઈ નશરવાનજી વાડીઆ, એમ. એ. તરફ આગલા વિદ્યાર્થીઓ જે માનભરેલી લાગણી ધરાવેછે, તે માટે તેઓ તરફથી એક સોનાનું ધડીઆલ તથા છેડા તેમને સર જમશેદજીને હાથે મિટ કરાવ્યો. શેઠ ડાયાભાઈએ તેનો વળતો ઉત્તર આપતાં પોતાના આગલા ચેલાઓ માટે મગરૂરી ખતાવી હતી. એ બાદ ખાંબાહુર બહમનજી બેહરામજી પટેલે લખેલી એ ઇનસ્ટીટ્યુટની ૫૦) વર્ષની તવારીખ વાંચ્યા તરફિં લખ તેની છપાયેલી ચોપડીઓ સમામાં વેંહયવામાં આવી હતી, અને સેવટે ફેટલીક પારસી બાનુઓએ શેઠ બહમનજી નવરોજી કાબરાજીનાં ઉપરીપણું હેઠલ ગાયતો ગાઇ તથા છોકરાંઓને મીઠાઈ ખવાડી મેલાવડો ખરખાસ્ત થયો હતો.

તા. ૨૦ મી અક્ટોબર.

વિજાયતનાં “ધી સ્કેચ” નામનાં માસીક અને “ધી કવીન” નામનાં અઠવાડીક વગેરે ચીત્રિવાળાં ચોપા-

૧ જાને જમશેદ, તા. ૧૮ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯.

એજ મુજબ એ અવસરની યાદગારીમાં નવસારી ખાતે મહેસર ફનીએની સર જમશેદજીવાલી સ્કુલમાં શેઠ હીરજી ભાઈ શરોજી ચારકર, બી. એ. ની આગેવાની હેઠલ ચેલાવડો કરવામાં આવ્યો હતો, તથા છોકરાંઓને મીઠાઈ વેંહયવામાં આવી હતી. એ વેળા બિનાં કરેલાં ફંડો બિયોગ નીચે મુજબ કયો હતો:—૩. ૫૦૦ ની રકમમાંથી “સાયન્ટીફીક એપ્રેન્ટિસ” ખરીદવાં; ૩. ૫૦૦ ની કીમતનું સ્કુલના બિયોગ માટે એક ટાઇપ રાઇટરનું યંત્ર ખરીદવું; ૩. ૫૦૦ નાં વધાજમાંથી સ્કુલમાંથી દર વરસે ત્રેત્રીકયુલેશનની પરીક્ષામાં પસાર થતા બિએદવારોમાં જે સરવધી વધુ ચારક જેળવીને પસાર થાય તેને એક આંદ આપતો કરવો; ૩. ૧૦૦ ના ખરચે જુનીલીને લગતો ડેવાલ છપાવવો અને તેમાં બિપલાં ફંડમાં નાણાં ભરનારાઓનાં નામ પણ મુકવાં અને બાકીની રકમ જે રૂપિયા ૧૫૦૦ જેટલી છે તે પંચાયતને હવાલે કરી એવી અરજ કરવી કે તે રકમમાં ઘટતી રકમ બિએરી તે અનાગત રાખવી, અને સ્કુલને લગતી કીકટ કલખને તે રકમનાં વધાજમાંથી દર વરસે ચઢે કરવી.

[મુંબઈ સપ્તાહાર, તા. ૧ લી ચારમ ૧૯૦૦.]

નીઆમાં મીસીસ રતનજી જમશેદજી તાતાની આખાં કદની સુંદર તસવીર આપી તેની હેઠલ લખ્યું હતું કે “મીસીસ તાતા, તે લંડનની છેલ્લી માસમમાં, સંસાર મંડળમાં, લોકપ્રીય થઇ પડેલી પારસી બુખમુરતી; આ બાઈ મીં જમશેદજી તાતાનાં વહુ થાયછે, જે ગ્રહસ્થે મુંબઈની યુનીવર્સીટીને બહુ મોટી રકમની મદદ કરીછે.”

મુંબઈના એક અર્થગ પારસી તરનાર શેઠ અરદેશર પેથનજી ગ્રીનને આજ દીને ગીરગામ સ્વીમીંગ બાઠના શેઠ ગોરખનદાસ ગોકલદાસ તેજપાત્રનાં પ્રમુખપણું હેઠલ થયલા અખાડામાં સોનાંને એક આંદ મિટ આપવામાં આવ્યો હતો.

તા. ૩૧ મી અક્ટોબર.

રોજ ૧૭ માઈ ૨ (થો) ૧૨૧૬ યજ્ઞદેવરદી.

આજ દીને મરહુમ શેઠ હેરમજી બહમનજી વાડીઆવાલાં આતશબેહરામની સાલગરેહનાં જથનની મીજલસમાં નાયબે દસ્તુર રસમનજી એદલજી મંજીણાએ એક ટુક ભાષણમાં દોઆ કીવી હતી, જે બાદ મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી શેઠ જમશેદજી બહમનજી વાડીઆએ એક અંગ્રુમન પત્ર વાંચી એક નવું ફંડ ઉખું કરવાની મદેહનજર વાંચી હતી, જે નવું ફંડ “શેઠ હેરમજી બહમનજી વહાડયાનાં આતશબેહરામને લગતું રવાનેનાં કીયામારગનું ફંડ” એમ આપવામાં આવ્યુંછે, અને એ ફંડના ટ્રસ્ટીઓ દાખલ મજકુર આતશબેહરામના મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી હોય તે તથા ખીજા ચાર આખરદાર ગ્રહસ્થો મળી પાંચ ટ્રસ્ટીઓની નેમણુંક કરવાને ઠરાવ કર્યો, અને તે મુજબ પહેલ-વહેલા ટ્રસ્ટીઓ દાખલ શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી જમશેદજી તથા શેઠ ફરામજી હેરમજી શેઠ તથા શેઠ મતચેરશાહ ફરામજી ખાન તથા શેઠ એદલજી નશરવાનજી શેઠના તથા શેઠ જમશેદજી બહમનજી વહાડયાની નેમણુંક કરી હતી. એ ફંડમાં ઓછામાંઓછી રૂ. ૫૦૦ ની રકમ લેવાને ઠરાવ કરી, તે આપનાર ગ્રહસ્થ અથવા બાનુનાં નામનું જીલ્ડું બાનું પાડી જમે કરવા, અને તેમના લખવા મુજબ તેમની અથવા તેમનાં બુજરેલાં વહાલાંની નહયતે તેમની વરસની બાજને દહાડે મજકુર આપેલી રકમની આવકનાં પ્રમાણ મુજબ પરચુટણ ખરચના અમુક ટકા બાદ કરી ઘટતું કીઆકામ આતશબેહરામના દસ્તુરની દખરેખ હેઠલ કરવાનું ઠેરજી હતું.

૨ જાને જમશેદ, તા. ૨૦ મી નવેમ્બર ૧૮૯૯.

૩ જાને જમશેદ, તા. ૨૭ મી અક્ટોબર ૧૮૯૯.

૪ જાને જમશેદ, તા. ૧ લી નવેમ્બર ૧૮૯૯.

તાં ૧ લી નવેમ્બર.

આ માલમાં જુદે જુદે ઠેકાણેની મ્યુનીસીપાલ બારડમાં નીચલા પારસીઓ સુઝાયા યા નેમાયા હતા:—

એડા જીનામાં—ડોક્ટર—સરકારી—શાપુરજી નાનાબાઈ, સીફ કાનરેખન. વલસાડ—ચુટેલા—મોટાબાઈ શાપુરજી. ધારવારમાં ગડક—સરકારી—ડાં રમતમજી જમ-શેદજી પેતીગરા. પુણા—સુખરખન મ્યુનીસીપાલીટી—ચુટેલા—દોરાખજી દાદાબાઈ જીતી. અમદાવાદ—સરકારી—ખાં ખાં ફરદુનજી કુવરજી તારાપોરવાલા. માનંદ—સરકારી—ખાં ખાં દાદાબાઈ નથરવાનજી નાણાવતી. ધોલકા—સરકારી—ખાં ખાં દાદાબાઈ નથરવાનજી નાણાવતી. ડોક્ટર—સરકારી—શાપુરજી નાનાબાઈ, સીફ કાનરેખન; ચુટેલા—એદલજી અરદેશર.

તાલુકા લોકલ બોરડ.

પુણા—ચુટેલા—પેશતનજી બહમનજી. અમદાવાદ—સરકારી—ખાં ખાં દાદાબાઈ નથરવાનજી નાણાવતી.

ડીસ્ટ્રિક્ટ લોકલ બોરડ.

અમદાવાદ—સરકારી—ખાં ખાં ફરદુનજી કુવરજી તારાપોરવાલા.

તાં ૯ મી નવેમ્બર.

રોજ ૨૬ માઈ ૩ (૩૦) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—મનચેરજી ફરામજી પોલ,^૧—ઉમર વર્ષ ૫૩). એવણુ મુખ્યની પુત્રીવરસીડીમાંથી ૧૮૬૯ માં ખા. એ. ની પદ્મી મેળવી તુરતજ અત્રેની મેશર્સ ગ્રાહમની વેપારી પેલેડીમાં સેલ્સમેન તરીકે રહ્યા હતા, અને ૩૦ વરસની લાંબી મુદત સુધી તે એાહો પોતાના ઇંગ્લેન્ડ વડાએના પુર મંત્રણ વચે ચત્રાચો હતા. પીચ-થુડમ યાને કાપડના વેપારમાં એવણુને મોટા અનુભવ મળી ગયો હતો જેની રૂએ અત્રે કોટેકોટના લતાપર એક નાની કાપડની વખાર ઉઘાડી હતી. એવણુ સઘળી અંગબળની કસરોતની તાલીમ—તરવાની કસરત, હલેસાં મારવાની કસરત, ઘોડેવારી, વગેરેનો મોટો શોખ ધરાવતા હતા. એવણુ અને ૧૮૭૯ માં આપણા મીત્રઉદ્યોગ વિષે ફરામજી હનસીટપુટમાં એક જાહેર બાણણ આપું હતું, જેમાં એજાંટનાં કમીશનથી એ ઉદ્યોગના થતા કચડાણુ માટે અખત ફર્માઈ કરી હતી. અને ૧૮૮૨ માં અત્રે આવેલાં સર વીલ્યમ હંટરવાળાં કેળવણી કમીશન સનમુખ એવણે જબાની આપી, અત્રે શાળાએમાં છોકરાંએને મોહડ ભરડાવાની રીતને વધુ ઉત્તેજન મળેછે, એવું જણાવી તેની સામે પોતાનું મત આપી, સુચના કરી કે દરેક વિદ્યાર્થીને અંગબળની કસરત કરવાની ફરજ પાડવામાં આવે તો કેળવણી દેશીએનાં જવાન વયનાં મરજીની સંખ્યામાં

૧ શેઠ જાહેરી મનચેરજી પટેલ (પટેલની પીસ થુડમ ડીપાવાલા) ના બાવા.

ઘટાડો થાય. ૧૮૮૩ થી એવણુ મેદાનમાંની કસરતશાળા કે જે હાલ સર દીનશાહ પીટીટ જીમનેસ્ટીક હનસીટપુટના નામે એજાખાયછે, તેના એવણુ આનરરી ઉપરી હતા. “પારસીબોર્ડીંગ કલબ” નામની હલેસાં મારવાની કસરતનો શોખ વધારનારી કલબ તથા “સરકલ લીટરર” નામની ફ્રેન્ચ ભાષાનો અભ્યાસ વધારનારી કલબ ઉઘાડવામાં એવણુની મુખ્ય આગેવાની હતી.

તાં ૧૦ મી નવેમ્બર.

રોજ ૨૭ માઈ ૩ (૩૦) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—દીનશાહ પેશતનજી ધડીઆલી—ઉમર વર્ષ ૪૪). એવણુ અત્રેના જાણીતા સીફ ધડીયાલીનાં કુટુંબના હતા. એમનો ઇંગ્લેન્ડ ભાષાપર તથા ગણીતપર ઘણોજ મરસ કાબુ હતો, અને શરૂઆતમાં ફોર્ટ હાઇસ્કુલના મદદનીશ શીક્ષક હતા, અને પાછળથી કરાચીની પારસી વીરબાઈજી સ્કુલના હેડ માસ્ટર થયા હતા, અને ત્યાંજ યુજ્યા હતા.

અકલેસર મધે મરહુમ બાઈ દીનબાઈ તે મરહુમ શેઠ નથરવાનજી માણેકજી પીટીટનાં વીધવાએ પોતાના જમાઈ મરહુમ શેઠ ફરામજી દીનશાહજી પીટીટનાં પુત્રને માટે રૂ.૧૦૦૦૦) ને ખરચે બંધાવેલી દરેમેહર આજ દીને પરડવામાં આવી હતી. જીવનની ક્રિયા પુરી થવા બાદ બાઈ આવાંબાઈ તે મરહુમ શેઠ ફરામજી દીનશાહજી પીટીટનાં વીધવા તરફથી એક અંગુમન પત્ર વંચાવી દરેમેહર અંગુમનના ઉપયોગ માટે એાહી મેલેલી જાહેર કીધી હતી. એ બાદ અંગુમન તરફથી બાઈ આવાંબાઈ પીટીટ ઉપર એક માનવત્ર મોકલવાનું વાંચી સંભાળી તે તથા એક શેઆલ શેઠ જીજીબાઈ ફરામજી પીટીટને માટે તથા એક શેઆલ શેઠ જીજીબાઈ મનચેરજી મેહરવાનજીને મરજી બાઈ આવાંબાઈના કારભારી એં હોરમજી બહમનજી કાતરકને સ્વાધીન કર્યા હતા, તથા એક શેઆલ ડાકટર જમશેદજી ફરદુનજી દસ્તુર કામદીને એ દરેમેહર બંધાતી વખતે લીધેલી મેહનત માટે તેમનો ઉપકાર માની હોરાડી હતી. બાઈ આવાંબાઈ તરફથી પણ એકકી શેઆલ ડાકટર જમશેદજીને, ત્યાંના પંથકી મોબેદ મનચેરજી દીનશાહજી અકલેસરીઆને, દરેમેહર બાંધનાર કંત્રાકટર શેઠ રતનજી બરજોરજી શહીઆરને, તથા અંગુમનના સેકરેટરી શેઠ પીટીટજીના પટેલને હોરાડવામાં આવી હતી. એ બાદ આશની કરી મીજમસ બરખાસત થઈ હતી.^૨

૨ જાહે જમશેદ, તાં ૧૮ મી નવેમ્બર ૧૮૯૯.

આ દરેમેહરમાં નીચલી તપ્તી ચારેલીછે:—

“પાક દાદાર હોરમજીની મદદ હોજો.

“ફરામજી દીનશાહ પીટીટ અકલેસર દરેમેહર.

“શ્રી અકલેસરની જરબોસતી અનજીબની અગીઆરીજી”

તાં ૧૨ મી નવેમ્બર.

શેઠ માણેકશાહ જાંહીરશાહ તલિયારખાં, ખી. એ; એલ. એલ. ખી. એ થાણા જીલ્લાના ગામીના ગરીબ રહીશોની આપકારી તેમજ જંગલખાતાં સંબંધી અનેક સેવાઓ બજવી હતી તેનું અહેસાન માનવા તેમની તે તરફનાં નારંગી ગામમાં મેલાકાતને લાભ લઈ આજ દીને ત્યાંના તથા આસપાસનાં ગામીના રહેવાસીઓએ શેઠ ફરામજી રસતમજીનાં મકાનમાં એક મેલાવડા કરી માનપત્ર આપ્યું હતું.^૧

તાં ૧૪ મી નવેમ્બર.

મુખ્ય શહેરના જુદા જુદા ભાગોમાં જે નવા રેલવેઓ બાંધવાની યોજનાઓ ધડાધડે તે બાબે તપાસ ચલાવી રીપોર્ટ કરવાને હિંદુસ્તાનની વડી સરકારે નેમલાં કમીશનની બેઠકે અતરેની સેક્રેટરીએટનાં દીવાનખાનામાં ભરાઈ હતી, જેની મનમુખ શેઠા જમશેદજી નશરવાનજી તાતા અને હાનરેબલ બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ જ્યાંની આપી હતી.^૨

તાં ૧૬ મી નવેમ્બર.

આખે વર્ષ વરસાદ ધણો ઓછો પડવાથી મુખ્ય ધલાકામાં ફુકાલ મુખત ફેલાયો હતો, અને આનાજની તાણ પડી હતી, જેથી પીડાતં ગરીબોના છુટકારાને માટે કેવાં પગલાં ભરવાં જોઈએ તે વિષે ઠરાવ કરવાને મુખ્યના

“આ જગ્યા ઉપરનું અસલ મકાન યજ્ઞસ્થળે સને ૯૧૯ નાં સાલમાં શેઠ નરસંજ ધમપાલે બાંધાવ્યું હતું. જ્યારે “બાદ સને ૧૨૧૭ યજ્ઞસ્થળેનાં સાલમાં શેઠ મેહરવાનજી “હોરમજી શરેજી તે રીથી બાંધવી આપ્યું હતું, અને “તે પણ ધણું પુરાનું થવાથી, અને અતીધણી ખોસમાર “હાલત મધે હોવાથી, એ જગ્યાના જરથોસ્તીઓની અરજ “ઉપરથી તે તોડી પડાવી, તેને બદલે આ નવું મકાન “મુખ્યધવાલાં મરહુમ બાઈ સાહેબ દીનબાઈ નશરવાનજી “પીતીતે પોતાની હેયાતીમાં પોતાના બેહસ્તનશીન “જમાઈ શેઠ ફરામજી દીનશાહ પીતીતનાં પુત્રને માટે “બાંધાવવાનું શરૂ કરીયું હતું, જ્યારે બાદ મજૂર બાઈ “સાહેબનું મરણ નિપજ્યાથી એ કામ તેવણનાં બેટી બાઈ “આવાંબાઈ ફરામજી પીતીતે પોતાના મરહુમ માતાજીની “ખાહેશ મુજબ પુરૂ કરી આપોને રોજ ૨૭ જો મીનો “આસમાન માઈ ૨ જે અરદીબહેસ્ત અમસાસપંદ શેઠન “શાહી સને ૧૨૬૬ યજ્ઞસ્થળે તાં ૧૦ મી નવેમ્બર “સને ૧૮૬૬ ઇસવી અને વાર સુકરને દીને શ્રી અંકલે “શવરની જરથોસ્તી અનજીમનના વપડાસ માટે ખુલ્લું “જેલું છે.”

૧ બને જમશેદ, તાં ૧૫ મી નવેમ્બર ૧૮૬૬.

૨ ઠાઈમસ આંશ ઇંડીઆ, તાં ૧૫ અને ૧૮ મી નવેમ્બર ૧૮૬૬.

રહેવાસીઓની એક જાહેર મળા મેલાવવાને શ્રીક મીં ૭. એ. બારનેટ, સી. આઈ. ઇ. ૫૨ ગયલાં એક રીકવીજીશનની રહે આજ દીને ઠાઉન-હાલમાં એક જાહેર મળા મલી હતી. સર જમશેદજી જીજીબાઈ ખારેનેટની દરખાસ્ત ઉપરથી પ્રમુખસ્થાન નામદાર ગવરનર લારડ સેંડરસ્ટે લીધું હતું, જે બાદ ફુકાલવાલા ભાગોમાં ફેલાયલાં મંકેટા ઠાલવા માટે “જોખે પ્રેસીડનસી ફીમીન રીલીફ ફંડ” ઉભું કરવા તથા તે માટે નજદીક ૩૦૦) ગ્રહસ્થોની એક કમીટી નેમવાના ઉઠાવો થયા હતા. એ કમીટીના સાત ગ્રહસ્થો સેક્રેટરી નેમાયા હતા, જેમાં એકજ પારસી હાનરેબલ પીરોજશાહ મેહરવાનજી મેહતા હતા. મળામાં તેવણે તથા શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતા અને હાનરેબલ બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ ભાગ લીધો હતો. શેઠ પીરોજશાહે જણાવ્યું કે “મખી-વજુદ મુખ્યએ અગર સખાવત કરવા બાહેર પડવું હોય તો હીલ કરવી નહીં જોઈયે.” “મદદ મોકલવામાં અકેક દાહડાની હીલ એટલે સેકંડાનું માત અને હજારોની કંગાલીઆત બાણવી.”^૩

૩ ઠાઈમસ આંશ ઇંડીઆ, તાં ૧૭ મી નવેમ્બર ૧૮૬૬.

એ માટે થયલાં ફંડમાં પારસીઓની મુખ્ય રકમે નીચલી હતી:—૩૧૫૦૦) શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતા, ૩.૧૦૦૦) સર જમશેદજી જીજીબાઈ, સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ, શેઠ બહમનજી દીનશાહ પીટીટ અને દીકરાઓ, આં ૩૦૦) ફરોજશાહ મેહરવાનજી મેહતા, શેઠા શોરાબજી તથા કાવશજી દાદાબાઈ દુપાશ, મેસરસ ફરામજી સનસની કું; ૩.૫૦૦) શેઠા શોરાબજી જમશેદજી તાતા, રતનજી જમશેદજી તાતા, ખરશેદજી માણેકજી ખરશેદજી, મેહરવાનજી તથા હોરમજી મનચેરજી કામા વગેરે.

ફુકાલનાં ફંડમાં મદદ કરવા થકી અતરેના કેટલાક ઇંગ્લેજ તથા દેશી ગ્રહસ્થો અને બાનુઓએ તાં ૬-૭-૮ મારચ ૧૯૦૦ ને દીને મેદાનમાં એક ફેનસી શેટ બપોરે હતો. તેમાં મોટી આગેવાની લેડી જેનકીનસ, મીશીસ ન્યુજેટ, લેડી ધનબાઈ રેડીમની, મીશીસ ગુલબાઈ બહમનજી પીટીટ વગેરેએ લીધી હતી, તથા તે મેલાથી ઉપજ ૩.૭૫,૦૦૦ ની થઈ હતી.

એ ફુકાળમાં મોઘી વધુ સંકટ ઊતરતી વરણના બિંડ-ઓને અને ઢારોને ખમવું પડેલ, તે માટે છેલ્લા ત્રણ માસમાં સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ ગુજરાત કાઠીયાવાડ તરફનાં એવાં જુદાં જુદાં ફંડોમાં ૩.૧૬,૭૮૭) ની રકમ માટે ભાગે ભુમિરતા ગરીબ બિંડુઓના લાભ માટે નાત-જાતના ફરક વગર સંકટ ઠાલવાની ચકસદ્ધીજ આપી હતી. જેવાં કે વેરાવળ તથા પ્રભાસપારણ ધાસચારા ફંડ, માણાં જીજીબાઈ ઢાર ફંડ, ધોરાજી અને પીવાડ ગાંધના ધાસચારા ફંડ, વીચનગર, પોરબંદર, જાનનગર, ગોંડળ, પાટણ, પાલન-પોર, ખંબાત, જિંહવાડા અને એવાં નજદીક ૭૫) પંચોતેર ગામનાં નીવારણ ફંડોમાં એ શેઠ રકમ આપી હતી.

તા ૧૮ મી નવેમ્બર.

કચ્છમાંડવીમાં છેલ્લાં ત્રણ વરસ થયાં મરકીતા ત્રાસ-
જનક સમયમાં માંડવીની આસપાસના વડા તખીબ ડાક્ટર
મરવાનજી ધનજીભાઈ કરંજ્યાએ, ત્યાંની વસતીની કીમતી
સેવા બજાવી હતી, તેણેનું હાથ મુંબઈ પધારવું થયેલું
જાણીને મુંબઈવાસી કચ્છમાંડવીના વતનીઓ તથા વેપારી-
ઓએ ડાક્ટર કરંજ્યાને જાહેરમાં એક માનપત્ર આપવાને
મેળાવડો આજે ફરામજી ધનસીટપુટમાં કર્યો. હતા. શેઠ
ગોરધનદાસ ગોકલદાસ તેજપાલ પ્રમુખસ્થાને ખીરાજ્યા બાદ
માનપત્ર વાંચી સંભળાવી રૂપાંત્ર કરકેટમાં ડાક્ટર સાહેબને
બેઠ આપવામાં આવ્યું હતું, જેનો ઉત્તર તેણે વાલયા
બાદ મેલાવડો બરખાસ્ત થયો હતા.^૧

તા ૨૦ મી નવેમ્બર.

રોજ ૭ માઈ ૩ (શિં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—શાપુરજી ભીમજીભાઈ તારાપોરવાલા^૧—
ઉંમર વર્ષ ૫૦). એવણે અનેક ઉપયોગી બાબત આનગી
મંડળો મારફતે તકરાર ચલાવી જ્ઞાન મેળવવાની ધણી
ઉલટ હતી, જે ઉલટમાં ૧૮૬૮ માં ‘જ્ઞાનવર્ધક’ મંડળી
નામની એક મંડળી પોતાનાં પ્રમુખપણા હેઠળ સ્થાપી
હતી. ૧૮૭૩ ના જુલાઈ માસથી ‘જ્ઞાનવર્ધક’ નામે
માસીક ચોપાનનું એવણે કાઢવા માંડ્યું હતું, જે ૧૮૮૨
સુધી એવણે પોતે ચલાવ્યું હતું. એવણે ધણી કઢેજ તથા
શાંત સ્વભાવના હતા. એવણેને એતીવાડીનો શોખ હતા.

તા ૨૧ મી નવેમ્બર.

રોજ ૮ માઈ ૩ (શિં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—દીનશાહ ધનજીભાઈ બોલટન^૩—ઉંમર વર્ષ
૫૪). મુગેમાહડે અંતથી ઉદ્યોગ વધારનારા સાહસીક પારસી-
ઓમાંના એવણે એક હતા. ગંદેવી ગામથી અત્રે અહીં
હંથેજી દુકાનમાં મદદનીશ તરીકે તાલીમ મેલવી, પોતાના
ભાઈ શેઠ અરદેશર સાથે બાગીદારીમાં ઇ. સ. ૧૮૬૮
માં “બોલટન કુંપની” ને નામે સરકતમાં હંથેજી સામાન
વેચવાની દુકાન ઉઘાડી હતી. પછી હૌરનખી રોડપર બોમ્બે
કલખની પાસેનું મકાન ખરીદી લઈ ત્યાં તેજ દુકાન મોટા
પાયપર કરી અંતથી તે ધણી વધારી હતી, અને જાણે
દુકાનનેજ પોતાને જાહેરી અરપણ કરી હતી.

૧ જાને જમશેદ, તા. ૨૦ મી નવેમ્બર ૧૮૯૪.

૨ શેઠા નાદરશાહ (હાઈ કોર્ટ પ્લીડર) અને જાંઘ-
ગીર (શાંદોઆર) શાપુરજી તારાપોરવાલાના બાવા.

૩ શેઠ ખરશેદજી દીનશાહ બોલટનના બાવા.

તા ૨૮ મી નવેમ્બર.

રોજ ૧૫ માઈ ૩ (શિં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—પાલજીજી ફકીરજી ડીગરીઆ^૪—ઉંમર વર્ષ
૮૨). એવણે નવસારીની મલેસરની જરથોસ્તી અંગ્રુમન-
ના એક આગેવાન તથા ત્યાંનાં ફોનાના એક અધીકારી
હતા, અને ગરીબાઈમાંથી વધી કાપડના ધંધામાં પડી
સારી આંઠ મેલવી હતી. એવણે નવસારીમાંજ મુજ્યાં
હતા.

અમેરીકાનાં યુનૅડ રોડમાં આવેલી નામીની ચેલ
યુનીવર્સીટીનો શ્રીજસુશી અને આત્મજ્ઞાનનો જાણીતો
વિદ્વાન પ્રોફેસર ડાક્ટર જાડ જે મુંબઈ ફરવાને આવ્યો
હતા તેનાં માનમાં એક રીસેપ્શનનો મેલાવડો આજ દીને
સાંજના શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતાએ પોતાનાં મેદાન-
નાં મકાનમાં કીધો હતો.^૫

તા ૧ લી ડીસેમ્બર.

ગરીબ છોકરાઓ માટેની નીશાલ “પુત્ર બોયલ
સેમીનરી” ને મોટે શેઠ દામોદર ગોરધનદાસે બંધાવી
આપેલી “દાદાભાઈ તવરોજી બીલડીંગ” આજ દીને
પ્રોફેસર રામકૃષ્ણ ગોપાલ ભંડારકરે એક મોટા મેલા-
વડાની હજુરમાં જાહી મુકી હતી.^૬

મુંબઈમાં પ્રગટ થતાં “એમપીયન” પત્રના અધીપતી
મીંડ ડબલ્યુ. સી. એમ્બરસે, “પોતાની બદનહી કરનારે”
લખાણ “રાત ગોકુતાર” પત્રમાં પ્રગટ કરવાને આરોપ.
તેના અધીપતી મીંડ કેપ્પુશરે નવરોજી કાપરાજી અને
મલેક મીંડ મેહરવાનજી ફરફુતજી મરખાન સામે મેલી,
નુકસાનીના બદલા તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦) ની રકમ મેળવવાનો
દાવાહાઈકોરટમાં નોંધાવ્યો હતો, તે મુકદમાની તપાસ નીકળે
તે પહેલાં તેના ઉપર ટીકા કરનારે એક પત્ર “મધરાજ સ્ટોડડ”
માં તેના મુંબઈના અખરપત્રી મીંડ દીનશાહ એદલજી વાહાને
હાથે લખાયેલું લખાણ પ્રગટ થવાથી, મીંડ કાપરાજીએ
હાઈ કોરટમાંથી મીંડ દીનશાહ વાહા સામે, રૂ. ૩૦૦૦ માં
હુકમનામું મેળવ્યું હતું કે, કોરટનો તીરસ્કાર કરવાના
વાંક મોટે મીંડ વાહાની અખર કાં લેવામાં નહીં આવે
તેનું કારણ બતાવવું. આ રૂ. ૩૦૦૦ મુકદમા આજ દીને
મીંડ જસ્ટીસ રમ્બે આપ્યો હતો કે મજકુર લખાણમાં
કોરટનો તીરસ્કાર થયોછે, તેથી રૂ. ૩૦૦૦ માં હુકમનામું
પાછું કરી આપવાના સંબંધમાં મારાં મનમાં કાંઈ શક
રહ્યો નથી. એ બાબદમાં દંડની સજા પુરતી છે, તેથી
પરતીવાદીને રૂ. ૩૦૦૦ નો દંડ કરી વાદીને થયેલો વકીલ
અને કુલ વચ્ચે આપવામાં આવેછે તેવો ખરચ આપ-
વાને પરતીવાદીને હુકમ કીધો હતો.^૭

૪ શેઠ મેહરવાનજી પાલજીજી ડીગરીઆના બાવા.

૫ દાદાજી આઈઈડીઆ, તા. ૩૦ મી નવેમ્બર ૧૮૯૪.

૬ જાને જમશેદ, તા. ૨ જી ડીસેમ્બર ૧૮૯૪.

૭ જાને જમશેદ, તા. ૨ જી ડીસેમ્બર ૧૮૯૪.

તા. ૨ જી ડીસેમ્બર.

રોજ ૧૯ માઈ ૩ (થો) ૧૨૬૯ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—જમશેદજી શાપુરજી વરકીંગબાક્ષવાલા, અલાહબાદના—ઉમર વર્ષ ૬૭. એવણુ અલાહબાદ તથા નાઇનીટાલ તરફના એક જીના વેપારી હતા, અને અલાહબાદમાં ઘણાં વર્ષો સુધી ભયુક્તો વસવાટ કર્યો હતો.

તા. ૫ મી ડીસેમ્બર.

પુના વૉલંટીયર રાઇફલ કોર્પના વૉલંટીયરોની નીશાન-બાજીની હરીફાઇની મેચ પુનાની વૉલંટીયર ગ્રાઉંડ ઉપર ખંડુકની નીશાનબાજીમાં સરસાઇ મટે રમાઇ હતી જે મેચમાં આશરે ૩૦ વૉલંટીયરોએ ભાગ લીધો હતો. એ વૉલંટીયરોની બી. કંપનીવાળા લેનસ કૉરપોરલ રતનજી હેરમજી નીમચવાળાએ ૩૫ માંથી ૩૪ પોઇન્ટ મેળવી પેહેલું ધનામ મેળવ્યું હતું.^૧

તા. ૬ થી ડીસેમ્બર.

મુંબઇના નામદાર ગવરનર લૉર્ડ સેંડરસ્ટે આજ દીને અત્રેના ટાઉન હાલમાં એક “લેવી” ભરી હતી, જે વેળાએ નીચના પારસી ગ્રહસ્થો ત્યાં ખાનગી એનર્જીમાં હાજર થયા હતા:—સર જમશેદજી જીજીભાઇ ખારેનેટ, સર જાંહંગીર કાવસજી જાંહંગીર રેડીમની, હાનરેબલ બહમનજી દીનશાહજી પીટીટ, રસતમજી ધનજીભાઇ મેહતા, સી. આઇ. ઇ., ખાનબાહદુર મનચેરજી કાવસજી મરજખાન, સી. આઇ. ઇ., હાનરેબલ પીરોજશાહ મેહરવાનજી મેહતા, ડાક્ટર નાનાભાઇ નવરોજજી કાતરક.^૨

મુંબઇનાં મ્યુનીસીપાલ કારપોરેશન તરફના લેજલ-લેટીવ કૉનસીલના એક સભાસદ તરીકે આજ દીને હાનરેબલ પીરોજશાહ મેહરવાનજી મેહતા, સી. આઇ. ઇ. ને એકમતે ચુંટી કાઢ્યા હતા.^૩

મુંબઇનાં મ્યુનીસીપાલ કારપોરેશનને અતરેની જાંઈટ સ્કુલસ કમીટીના પોતાની તરફના એક અધિકારી તરીકે શેઠ દીનશાહ એદલજી વાઘાને નમ્યા હતા.^૪

૧ જાને જમશેદ, તા. ૧૭ થી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.
૨ ટા. ૦ આર્ષ ઈડીઆ, તા. ૭ થી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.
૩-૪ ટાઇમસ આર્ષ ઈડીઆ, તા. ૮ થી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.

સર જમશેદજી જીજીભાઇ ખારેનેટને મુંબઇના આવતાં માલના શેરીફ તરીકે નામદાર સરકારે નમ્યા હતા.^૫

તા. ૯ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૨૬ માઈ ૩ (થો) ૧૨૬૯ યજ્ઞદેવરદી.

મુંબઇના કોટનાં મેદાન મધે બંધાયત્રાં પારસી સુવાવડખાનાંની પૂર્વે મરહુમ શેઠ નશરવાનજી જાંગીરજી વાડીઆનાં નામે તેમનાં વીધવા બાઇ પીરોજબાઇએ રૂ.૨૫૦૦૦) આપી એક જીદો વાડી બંધાવ્યો હતો તે બાજી મુકવાની ક્રિયા આજ દીને પારસીઓના એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં સર જમશેદજી જીજીભાઇ ખારેનેટ કાઢી હતી. એજ વખતે એ ખાતાના આગેવાન ડાક્ટર તેદમુતજી ભીખાજી નરીમાનજી રૂ.૧૫૦૦) ને ખરચે બનાવેલું એક ખસ્ટ પણ એ મકાનના હેઠના ખંડમાં બોલેલું મુકવામાં આવ્યું હતું.^૬

તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૨૭ માઈ ૩ (થો) ૧૨૬૯ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—શોરાબજી માણેકજી દમણવાલા—ઉમર વર્ષ ૪૯. એવણુ પોતાની બાપીકી જાગીરોના વહીવટ ચલાવતા હતા, જેમાં નાહતી દમણમાં આવેલું “કડી-રીઆ” નામનું ૩૦૦૦) માણસની વસ્તીવાળું ગામ અને ધરમપુર સંસ્થાન તરફનાં ૪૦) વર્ષના પતાએ મલેજાં ઇનામી ૧) છ ગામો હતાં. એવણુ દમણ તથા ઉદવાડાની અંગુ-મનના વડા અકાખર હતા, પણ કાંઈક મહિમાદેની ફાટ-કુટને લીધે ઉદવાડાની અંગુમનના સરનશીનને બોલો છોડવો હતો. દમણ મધે કેટલાંક પરમાર્થનાં કામો કરવાથી એવણુ માટે પોર્ટુગીઝ સરકારને મોટું માન હતું અને તે સરકારે એવણને પોર્ટુગીઝના ‘કેવેલાઅર બોર્ડ’ થી માલીટરી ઓરડર બોર્ડ નોમ્સ સેન્ટોરા ડી ફાનસીકે બોડાવીલાવી-સોરા’ નો ખેતાબ આપ્યો હતો. એવણુ પોર્ટુગીઝ ભાષા ધણી સારી જાણતા હતા, અને ૧૮૭૯ માં થયેલા એંગ્લો-પોર્ટુગીઝ ત્રીટીનું પોર્ટુગીઝમાંથી યુજરાતીમાં ભાષાંતર પોર્ટુગીઝ હિન્દની સરકારની ફરમાસથી કીધું હતું. છેલ્લી મરકી અને દુકાળ સમયે ઘણાંક અનાથોને એવણે આશરો આપ્યો હતો. દમણમાં એમના ઠાઠમાઠ પાદશાહી હતો, અને ધર્મપર ઘણા સુરત હતા.

૫ બોર્ડને ગવરમેંટ ગેઝેટ, તા. ૭ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.

૬ રાસ્ટ ગોશ્વતાર, તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.
૭ ખા. બા. બહમનજી દોસાબજી પદમળના સસરા.

સુરતની ડીઓફ્ટ પારસી મેનિમીનીઅલ કોરટના એક ડલીગેટ મરહુમ શેઠ શેરારાવજી માણેકજી બાએઆની જગ્યાએ નામદાર સરકારે શેઠ આદરજી જીવનજી ડેપુટીને નેમ્યા હતા.^૧

આતરની વિકેટોરીયા જ્યુબીલી ટેકનીકલ ઇનસ્ટીટ્યુટના ખોરડના રીપન મેમોરીઅલ ફંડ તરફના પ્રતીનીધી શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતાએ એકી હોડવાથી તેમની જગ્યાએ તે ફંડવાલાઓએ શેઠ દીનશાહ એલજી વાછાને ચુંટી કાઢ્યા હતા.^૨

તા. ૧૫ મી ડીસેમ્બર.

મુંબઇના ક્રીમિસનોની જાણીતી લૉડજ “ધી રાઇ-બ્રીંગ સ્ટાર” ના નવા મહાપુજ્ય ખીરાદર મી. ૭જીબાઇ ફરામજી પીટીટને ગયા મુકરવારે રાતના ક્રીમિસનોનાં મેદાન-માંનાં મોટાં દીવાનખાનામાં ગાદીનશીન કરવાની ક્રીયા થઇ હતી, જે પ્રસંગે નામદાર ગવરનર, નામદાર વડા જડજ વગેરે ઘણાક મેમ્બર ખીરાદરો ભેગા મળ્યા હતા. પોતાને મળેલાં એ માનની પુશાલીમાં રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ લૉડજનાં મુઆવતનાં ફંડમાં ભેટ આપી હતી, એ ઉપરાંત ગ્રાંડ લૉડજના જાણીતા એક મુકાની મી. ૦ દારાશાહ રતનજી ચીન્ગરે એ મકાન બંધાવવાનું ફંડ એકઠું કરવામાં અસાધારણ જહેમત ખેંચી હતી, તેની પાછાન તરીકે તેવણનાં નામથી, એ દીવસની નામદાર ગવરનરની લૉડજમાં થયેલી પધરામણીની યાદગારી તરીકે રૂ. ૧૦૦૦ ની રકમ ભરી આપી હતી.^૩

તા. ૧૯ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૬ માહ ૪ (ચિં) ૧૨૯૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરજી—નવરોજજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઇ. ઇ. —ઉમર વર્ષ ૫૦). એવણ પોતાની ૧૧ વર્ષની વયે ૧૮૬૧ માં મુંબઈ ડેવલપ્મી લેતા ગયા હતા, અને ત્યાં લીવરપુલની એક સ્કુલમાં તરખીયત લઇ ૧૮૬૬ માં મુંબઈ પાછા આવી તે પેલાની “રોયલ મીઝ” ના એસીસ્ટન્ટ મેનેજર તરીકે રહ્યા હતા. એ પછી વધતાં વધતાં ૧૮૭૪ માં અત્રેની જાણીતી માણેકજી પીટીટ મીલના મેનેજરને એવો મેજલો હતો. એ મીલમાં હોઝી-અરી અથવા મોન બનાવવાનો હુન્દર, તેમજ શીવવાનો દોરો વણવાનો ઉદ્યોગ પણ એવણે દાખલ કર્યો હતો,

૧-૨ બોમ્બે ગ. ગેઝેટ, તા. ૧૪ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૪.

૩ જનરે જમશેદ, તા. ૧૮ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૪.

૪ શેઠા પરશેદજી, નશરવાનજી, અને રસતમજી નવરોજજી વાડીઆના બાવા.

તથા મુંબઈમાં સુતર તથા કાપડ રંગવાનું એક ખાસ કારખાનું ‘બેબી ડાઇંગ કંપની’ ને નામે એવણે ઉઘાડ્યું હતું. ૧૮૭૭ થી એવણે મીણા વગેરેને માટે સંચાકામ મંગાવનારી આડતની એક પહેડી પેતે સ્થાપી હતી, અને તે ધંધા નાના પાયા ઉપરથી વધારી દીધી હતો. એવણની પહેડીની મારફતથી મુંબઈમાં બોઇલરો, એનજીનો, તથા ખીલ સંચાકામે પુષ્કળ આવવા લાગ્યાં હતાં, અને અત્રેની ઘણીક મીણા એવણનાં ઉપરીપણા હેઠલ મંગાવેલાં સંચાકામથી બંધાઇ છે. એ ઉપરાંત એવણે પોતાની ટેક્ષટાઇલ અને સેનચરી નામની બે મીણા બાંધી તેનો કારોબાર પોતાને એકલાને હસ્તક ચલાવ્યો હતો. ૧૮૮૫ થી મુંબઈની મીલ એનરસ એસોશીએશનના એવણ નાયબ-પ્રમુખ હતા. ૧૮૮૭ ના મારચ માસથી અત્રેની વીકેટોરીયા જ્યુબીલી ટેકનીકલ ઇનસ્ટીટ્યુટના એવણ એનરરી સેક્રેટરી તથા સરકાર તરફના એક અધીકારી નેમાયા હતા. ૧૮૮૮ થી અત્રેની જોઇન્ટ સ્કુલસ કમીટીના સરકાર તરફના એક મેમ્બર તરીકે એવણ નેમાયા હતા તથા ૧૮૯૪ થી એ કમીટીના પ્રમુખ થયા હતા. ૧૮૮૯ માં એવણે નામદાર સરકારે ‘કમ્પે-નીયન એક ધી ઇંડીયન એમપાયર’ (સી. આઇ. ઇ.) નો ખેતાબ આપ્યો હતો. એજ સાલના ઑગસ્ટ માસમાં મુંબઈના નામદાર ગવરનરની ધારાસભાના એવણ સરકાર તરફના એક અધીકારી નેમાયા હતા, જે માન છેક ૧૮૯૭ સુધી ચાર વાર એવણે ભોગવ્યું હતું. ૧૮૯૫ થી મુંબઈની મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના સરકાર તરફના એક અધીકારી તરીકે નેમાયા હતા. ૧૮૯૬ ના જુન માસથી ‘પંડાલા મધે એક ધરમનું દવાખાનું’ પોતાને ખરચે ઉઘાડ્યું હતું. એજ સાલથી મુંબઈની પારસી પંચાયતનાં ફંડના એવણ એક તરફી તથા સર જમશેદજી ઇન-સ્ટીટ્યુટના એક અધીકારી નેમાયા હતા. ૧૮૯૬ ના ફુકાળ વખતે એવણે મુંબઈ મધે ગરીબ જરથોસ્તીઓને સરતો અનાજ વેચવાને એક ફંડ ઉભું કર્યું હતું. ૧૮૯૭ માં એવણ મુંબઈ હુનીવરસીટીના એક ફેલો તથા અત્રેનાં ખારાંના પોર્ટ તરફી નેમાયા હતા. ૧૮૯૮ ની શરૂઆતમાં મુંબઈમાં મરફાનું જોર જરથોસ્તી કોમ ઉપર વિશેષ હુમલો કરતું જોઇ એવણે આગેવાની લઇ જર-થોસ્તીઓનું સંકટ નીવારણ ફંડ ઉભું કર્યું હતું. ૧૮૯૯ માં વોલીટજાવ તરફની ઇંડાવાળાની દરેદમેહર પોતાનાં બપાઇ બાઇ આવાંબાઇવાળી દરેદમેહર માથે જોડી નાખી એવણે નવેસરથી પરથાવી હતી. મુંબઈના જરથોસ્તીઓનાં મરણના લાભના ફંડના પ્રમુખ તરીકે ઘણો ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. એવણનું મરણ લંડન મધે ખોરનમાઉથ ખાતે નીવળ્યું હતું.

તા૦ ૨૧ મી ડીસેમ્બર.

આજ દીને મરહુમ શેઠ નવરોજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. ટાં ઉઠમણાંમાં તેમની પોતાની પુંજમાંથી રૂ.૩૫૧૦૦૦) તેવણનાં વસીહતાનામાં જણાવવા મુજબ પારસી કોમના લાભ તથા ફાયદા માટે એક ધર્મ-આતુ' સ્થાપવા માટે આપવાની તંદરેસ્તી પઠાવી હતી. એ ઉપરાંત મરનારનાં વીધવા બાઈ જરબાઈએ રૂ.૧૦૦૦૦), દીકરાઓ શેઠો ખરશેદજી, નશરવાનજી અને રસતમજીએ રૂ.૧૫૦૦૦), સસરા મરહુમ ખાનખાહદુર રસતમજી અરદે-શર વાડીઆ તથા સાસુ બાઈ નવાજબાઈએ રૂ.૧૦૦૦), સાલી બાઈ દીનબાઈ તે મરહુમ શેઠ ફરામજી શાપુરજી. ધનજીબાઈ બાટલીવાલાનાં વીધવા તથા તેમના બેટાઓ શેઠો ધનજીબાઈ અને રસતમજીએ રૂ.૧૦૦૦), સાલી બેડી યુલબાઈ જમશેદજી જીજીબાઈ તથા તેમનાં ફરજદો શેઠ રસતમજી તથા બાઈઓ શુનાબાઈ, વીરબાઈજી અને જર-બાઈએ રૂ.૧૫૦૦), ભોજબાઈ બાઈ મેહરબાઈ તે મરહુમ શેઠ શારામજી નશરવાનજી વાડીઆનાં વીધવાએ રૂ.૫૦૦), સાલાઓ શેઠો ખરશેદજી, ધનજીબાઈ અને ફરામજી રસ-તમજી વાડીઆએ રૂ.૬૦૩), સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બારોન્ટે રૂ.૫૦૦૦), તથા બીજાં બેશીઓ અને મિત્રોએ રૂ.૮૦૩) મળી રૂ.૩૮૬૭૦૬) ધર્મ-આતાંઓમાં આપ્યા હતા.

ઉઠમણાંની સેવેટ શમશુલ ઝોલમા દસ્તુર દારાબજી પેશીતનજી સજણા બી. એ. એ ઉઠી મરનારનું નામ જરથેસ્તી મજહબને લગતી જાહેર ક્રિયાઓમાં બીજા બુજર્ગોનાં નામ સાથે દેવાને અધ્યોરનાંને સુચના કીધી હતી, જેને એં નશરવાનજી ખરજેરજી દેસાઈએ ઠેકા આપ્યો હતો.

પાછલી રાતનાં ઉઠમણાંમાં મરનારની પુંજમાંથી બીજા રૂ.૧૦૦૦૦) ઉપલાં ખાસ પારસી ધર્મ-આતાંમાં આપ્યા હતા.

તા૦ ૨૬ મી ડીસેમ્બર.

બેજનજી મેહરવાનજી જોશી નામનો એક પારસી પોતાના બે દીકરાઓ, બે પલુઓ, અને એક બુઢી સાસુ મલી પોતાનાં આખાં કુટુંબ સાથે આજ દીને વાંદરા મધે જાહેર રીતે સુસલમાન ધર્મમાં વટલી ગયાં હતાં.

૧ જાને જમશેદ, તા૦ ૨૨ અને ૨૩ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.

૨ જાને જમશેદ, તા૦ ૩૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯.

તા૦ ૨૮ મીના “જાને” માં નીચે છાપેલું કુંડબીલ છપાયું છે, જે મુંબઈમાં મુસલમાન વગેરે લતાઓપર છુટકી વેંઢથાયું હતું :—

તા૦ ૩૦ મી ડીસેમ્બર.

બખ્તો ખાતે મલેલી આએ શાલની હિંદી નેશનલ કોંગ્રેસમાં મી૦ જમશેદજી નશરવાનજી તાતાએ ત્રીસ લાખ રૂપયાની જાંબવર રકમ હિંદીએને અસલ શાંધખોળ કરવાને લાયક થવા માટેની કેળવણી આપવા સાર એક નવી યુનીવર્સિટી સ્થાપવાને કાહાડી આપવામાં દેખાડલાં દેશ-ભીમાન અને સખી દીક્ષુરદા માટે તેમનો અંતઃકરણ-પુર્વક આભાર માનવાની દરખાસ્ત મેલવામાં આવી હતી, અને મુશહાલીના મોટા પોકારો વચ્ચે તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

તા૦ ૩૧ મી ડીસેમ્બર.

દક્ષિણ આફ્રિકાનાં ખ્રીતિય સંસ્થાન નેટલના એક જીના પારસી વેપારી શેઠ રસતમજી જીવણજી (ગોરખોડુ) કે જેવણ ૬૦ સં ૧૮૮૧ થી તે તરફ વેપાર કરતા હતા તેવણ લાંબી મુદતે પોતાને વતન મુંબઈ આવવા નીકળ્યા. તેવણે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિંદીવાનોના લાભ સંભાલવા કીજે ધણી મેહનત લીધી હતી તથા નેટલમાં હિંદીવાનોના લાભ સાચવવા થકી ઇંડીઅન કાનગ્રેસ ઉભી કીધી હતી, તે સંઘળાંનું અહેયાન માનવા સાર આજ દીને તેમનાં માનમાં નેટલ મધે એક મેલાવડો કરવામાં આપ્યો હતો, જ્યાં ધણાક ગ્રહસ્થોએ તેમની સ્તુતીમાં ભાષાણો કીધાં હતાં, તથા નેટલની ઇંડીઅન કોંગ્રેસ તરફથી તેમને એક માનપત્ર તથા સોનાનું ધડીઆલ, ઇંગ્રેજી ભાષા ભોલનારા નેટલના હિંદીવાનો તરફથી એક માનપત્ર તથા સોનાને છેડો, તથા ત્યાંની ઇંડીઅન સ્કુલના વિદ્યાર્થીઓ તરફથી એક માનપત્ર અને સોવરેન મેડલ બેટ આપવામાં આવ્યાં હતાં.

• “એક ગરીબ મીસકીન તમારી આગળ અરજ કરે- છું કે સાખાનની તા૦ ૨૫ મી ૧૮૯૭ હીજરી તારીખે અને જીમાને દીને કલાક ૧૧૧૧ વાગે વાંદરાના પુલ આગળની મસજીદમાં હું પોતે બેજનજી મેરવાનજી જોશી અને સાહે કુટુંબ મળીને ૬ માણસો હીસોબનથી તથા અમારી રાજ-પુશીથી મોહમ્મદી દીન અખતવાર કરીએ છીએ તે વાસતે તમે બાઈ સાહેબાને નમનતાઈથી અરજ કરું છું કે પુદાને વાસતે અને રસુલના વાસતે અમે ગરીબ મીસકીનોનાં માન હાખલ મીજલસમાં પધારશે તો મોટો ઉપકાર થશે.

લા૦ હું નીચે સહીને કરનાર,

બેજનજી મેહરવાનજી જોશી.”

૩ મુંબઈ સમાચાર, તા૦ ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૦.

૪ જાને જમશેદ, તા૦ ૭ મી ફેબ્રુવારી ૧૯૦૦.

તા ૩૧ મી ડીસેમ્બર.

આએ વર્ષમાં યાને તા ૧ હી જાનેવારીથી તે તા ૩૧ મી ડીસેમ્બર ૧૮૯૯ સુધીમાં મુખ્યપના પારસી-ઓમાં ૬૭૭ જન્મ થયાં હતાં.

એજ વર્ષમાં મુખ્ય મધે પારસીઓમાં ૩૧૩ જોડાનાં જાગત તથા ૧૨ જોડાનાં ગગરનાં નીચે મુજબની વીગતે થયાં હતાં:—

નર. નારી. જુમલે.

જાગત— ૫ થી ૧૦ વર્ષનાં....	૦	૧*	૧
૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં....	૧	૨૭	૨૮
૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં....	૧૪	૧૩૬	૧૫૦
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં....	૬૭	૧૦૪	૨૦૧
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં....	૧૦૩	૩૩	૧૩૬
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં....	૫૮	૧૧	૬૯
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં....	૨૧	૦	૨૧
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં....	૧૩	૦	૧૩
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં....	૬	૦	૬
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં....	૦	૧†	૧

૩૧૩ ૩૧૩ ૬૨૬

નર. નારી. જુમલે.

ગગરનાં—૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં....	૦	૧	૧
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં....	૦	૭	૭
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં ..	૧	૧	૨
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં ..	૨	૩	૫
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં ..	૬	૦	૬
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં ..	૩	૦	૩

૧૨ ૧૨ ૨૪

એજ વર્ષમાં મુખ્ય મધે પારસીઓમાં નીચે મુજબની વીગતે ૧૭૨૭ મરણ નિપજ્યાં હતાં:—

નર. નારી. જુમલે.

તરતનાં જન્મલેલાં.....	૫૨	૩૧	૮૩
૧ દીનથી ૧ માસ સુધીનાં..	૩૨	૩૧	૬૩
૧ માસથી ૧ વર્ષ સુધીનાં..	૧૦૨	૧૦૦	૨૦૨
૧ થી ૫ વર્ષનાં.....	૧૦૩	૧૧૧	૨૧૪
૬ થી ૧૦ વર્ષનાં.....	૧૮	૩૧	૪૯
૧૧ થી ૨૦ વર્ષનાં.....	૭૪	૭૧	૧૪૫

* એ એક ૬૬ વર્ષની નાહની છોકરી હતી.

† એ એક ૪૬ વર્ષનો કુવારો ૫૨ વર્ષની રંડાયલી સાથે પરણ્યો હતો;

નર. નારી. જુમલે.

૨૧ થી ૩૦ વર્ષનાં.....	૭૫	૮૪	૧૫૯
૩૧ થી ૪૦ વર્ષનાં.....	૬૨	૭૦	૧૩૨
૪૧ થી ૫૦ વર્ષનાં.....	૭૮	૭૩	૧૫૧
૫૧ થી ૬૦ વર્ષનાં.....	૧૧૧	૬૬	૨૦૭
૬૧ થી ૭૦ વર્ષનાં.....	૭૮	૮૬	૧૬૭
૭૧ થી ૮૦ વર્ષનાં.....	૪૫	૬૧	૧૦૬
૮૧ થી ૯૦ વર્ષનાં.....	૧૭	૨૫	૪૨
૯૧ થી ૧૦૦ વર્ષનાં.....	૪	૩	૭

૮૫૧ ૮૭૬ ૧૭૨૭

એ ૧૭૨૭) મરણ નીચલા લતાએ ઉપર થયાં હતાં:—

કોલાખા	૮	માહીમ	૧૦
કોટ	૩૬૫	વાંદરા	૨૫
ધાભીતલાવ ..	૩૦૨	મોદીખાના હાસપી-	
કરેલવાડી.....	૩૦	ટલ	૪૧
ગીરગામ	૩૯	આરદર રોડ હાસપી-	
ચોપાટી	૩૧	ટલ	૧૨
ઝાંટ રોડ.....	૫૨	પારસી હાસપીટલ. ૧૨૭	
તારદેવ.....	૨૫	પારસી સુતાવડખાનું ૪૪	
ગોવાલીઆ ..	૧૧	કામા હાસપીટલ..	૩
ખંખાલા	૫	ખાહ મોટલાંખાહ	
માહલક્ષ્મી ...	૧	હાસપીટલ ..	૨૧
વાલકેશ્વર.....	૬	મર જન્મ થે ૬૭	
ખાહરકોટ.....	૧૨૪	હાસપીટલ ..	૩૨
ખેતવાડી	૧૬૪	મર દીનચાહ પી-	
નલ ખજાર.....	૨૬	ટીટ હાસપીટલ. ૪	
કામાટીપુરા ..	૫	ખાંલખણેસ હાસપી-	
ખેટાંકી.....	૭	ટલ	૧૦
ઉમરખાડી ..	૧	ગોકળદાસ હાસપી-	
ભીડીખજાર.....	૧૮	ટલ	૪
ભાંખેખલા	૧૩	સાંતાકરેલ	૧
મજગામ	૬૨	સીમ	૧
પરેલ	૫૨	કુરલા	૧
ચીચપોગલી	૩	ધાટકુપર.....	૧
દાદર	૬	એરલાપારલા ..	૧
નાયગામ	૫	ઉરન.....	૧
મળુંગા	૧	માથેરાન.....	૧

એ ૧૭૨૭) મરણ નીચલાં કારણોથી નિપજ્યાં હતાં:—

તા. ૧૩૦	મરડો	૬૬
મરડો	૨૬૨	૬૨
ચાનતંત્રને લગતાં દરદો.	૨૨૩	૬૫
ફેફસાંને લગતાં દરદો.	૨૧૪	૩૧
ધાણી નિકાર	૫૦	૪૭
ખાણી	૮૦	૧૭
જલદર	૧૦	૧૭
શીતલા	૪	૬
ગોવર	૧૮	૨
કંધિરા	૩	૮૩
રગતપીત	૧	૧૨૨
આપધાત	૮*	

(૫) કુખી જાળને.
૨ જોર આપને.
૧ બારીએથી કુદકો
માર્ગને.)

* એ ૮) આપધાતો ૫) પુરૂષ અને ૩ સ્ત્રીઓએ કીધા હતા. પુરૂષોમાં એક ૩૩) વર્ષના મીલ કલાક નોકરી-એથી રજા મળવાથી ઊદાસ થઈ, એક ૫૨) વર્ષના કલાક તથા એક ૬૫) વર્ષના આરસીની ક્રેમ બનાવનારે ચાંદ-ગીથી કંટાલી, તથા એક ૭૨) વર્ષના જવાને ચેરસતામાં નાણાં ગુમાવવાથી કુખી જાળને; તથા એક ૨૭) વર્ષના કલાકે માએ મરી જવાના ગમમાં જોર આપને આપધાત કીધા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૩૫) વર્ષની ધરાની એરતે મગજનો અસ્થિર હાલતમાં દરીયામાં કુખીને, એક ૬૦) વર્ષનાએ મગજની અસ્થિર હાલતમાં ત્રિજા મીલની બારીએથી કુદકો મારીને, અને એક ૫૬) વર્ષનીએ ચાંદગીથી કંટાલી જોર આપને આપધાતો કીધા હતા.

હાનારત, અકસમાત

વગેરે	૧૨†
(૪) કપડાં સલગી જવાથી.	૧ મમતોલ પાણી
૨. ગાડી તથા ખતા-રાના આંચકાથી.	૧ દરીયામાં નાહતાં કુખી જવાથી.
૧ દરીયામાં પગ લપસી જવાથી.	૧ કાગજની ગાંસડી દીલપર પડવાથી.
૧ પ્રાંચપરથી પડી જવાથી.	૧ ઝાડની ડાહલી પગપર પડવાથી.)
	બીજાં દરદોથી ૨૧૫
	નાહિ જણાવવાં કારણો. ૧

૧૭૨૭

આએ વર્ષમાં નાદારીની અરજી ૬૧) પારસીઓએ કરી હતી તેમાં ત્રણ એરત હતી.

† હાનારતથી મરણ પામેલાં ૧૨) જણોમાં ૮) પુરૂષ અને ૪) સ્ત્રી હતાં. પુરૂષોમાં એક ૬૬) વર્ષના બજારથી સુલા આગલ કપડાં સલગી જવાથી, એક ૭૧) વર્ષના ગાડી તલે આવી જવાથી તથા એક ૮૩) વર્ષના ખટારાને આંચકા લાગાથી, એક ૨૫) વર્ષના કલાકે દરીયામાં પગ લપસી જવાથી, એક ૨૨) વર્ષના શીટર મીલમાં પ્રાંચપરથી પડી જવાથી, એક ૧૬) વર્ષના વીથારથી દરીયામાં નાહતાં કુખી જવાથી, એક ૧૧) વર્ષના છાકરો કાગજની મોટી ગાંસડી દીલપર પડી જવાથી, અને એક ૪૮) વર્ષના સુથાર ઝાડની ડાહલી પગપર પડવાથી મરણ પામ્યા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૭૫) વર્ષની તથા બીજી ૩૫) વર્ષની અને ત્રિજી ૨૮) વર્ષની રાંધતાં દીલમાંનાં કપડાં સલગી જવાથી, તથા એક ૧૭) વર્ષની બારીની બાહુરે બાંધુપર કપડાં સુકાવા નાખતાં પોતાનું સમતોલપણ જાવાથી બારીએથી પડી જઈ મરણ પામી હતી.

ઉઠમણમાં સખાવત ઈં સગ ૧૮૯૯.

ઈં સગ ૧૮૯૯.

તારીખ.	ઉઠમણ કોહનું.	રકમ રૂપીયા.	આપનાર.	આધાર.
સને ૧૨૬૮ વજરેજરદી. અને ૧૮૯૯ હસવી.				૧૮૯૯. તારીખ.
ડેજન ૨૯ માહ ૪ (ચિં), ૧૧ મી જાનેવારી.	આહ પીરોજમાહ તે શેક રૂસતમજી જમશેદજી દાદાભાઈ વાડીઆનો ધણીઆની.	૧૮૫૯	ચોતાની પુંછમાંથી અને ખેશીઆએ.	જામે જમશેદ, ૧૩—૧
૩૦ " ૪ (ચિં), ૧૨ મી "	શેક પેશનજી એદનજી સકલાતવાળા (ચેશાવર.).	૨૦૦૦	(૧)	રાસ ગોકુતાર, ૫—૨
૭ " ૫ (ચિં), ૧૯ મી "	માણેકજી રાતનજી બીમરડીવાલા.	૨૯૮૯	(૧) દીકરાઓએ ૩.૨૦૦૦ અને ખેશીઆએ.	જામે જમશેદ, ૨૦—૧
૯ " ૫ (ચિં), ૨૧ મી "	આહ આહમાય તે શેક ચોરાખજી દાદાભાઈ કુપાચનાં ધણીઆની.	૫૩૩૫	ચોતાની પુંછમાંથી ૩.૧૫૦૦ અને ખેશીઆએ.	૪ " , ૨૩—૧
૨૯ " ૫ (ચિં), ૧૦ મી ફેબ્રુઆરી.	આહ આવાળાહ તે શેક મનચેરયાહ બહમનશાહ મારશનનાં ધણીઆની (બરડેય).	૧૦૧૮	ખેશીઆએ.	૪ " , ૧૩—૨
૩૦ " ૫ (ચિં), ૧૧ મી "	આહ બચુઆહ તે શેક દાદાભાઈ બેહરામજી સરાફનાં બેટી.	૩૧૧૫	મમાવા તથા મમાહએ ૩.૨૩૦૦ અને ખેશીઆએ.	૪ " , ૧૪—૨
૪ " ૬ (ચિં), ૧૫ મી "	શેક હોરમજી જમશેદજી રૂસતમજી (કરાંચી).	૧૦૦૦૦		કચસરે હિંદ, ૨૬—૨
૧૦ " ૬ (ચિં), ૨૧ મી "	આહ શુનામાહ તે શેક આદરજી જમશેદજી ડાકરનાં ચીકવા (નવસારી).	૬૧૭	ખેશીઆએ.	જામે જમશેદ, ૨૫—૨
૧૩ " ૬ (ચિં), ૨૪ મી "	શેક હોરમજી નથરવાનજી મોસ્લી.	૫૧૮	ખેશીઆએ.	૪ " , ૭—૩
૧૫ " ૬ (ચિં), ૨૬ મી "	શેક નેહરવાનજી રૂસતમજી દલાલ.	૨૧૬૬૩	ચોતાની પુંછમાંથી ૩.૧૧૫૦૦ અને ખેશીઆએ.	૪ " , ૨૭—૨
૧૭ " ૬ (ચિં), ૨૮ મી "	શેક ફરુજનજી બેજનજી કાંપડીઆ (સુરત).	૩૨૭૨	ખેશીઆએ.	૪ " , ૨—૩
૧૮ " ૬ (ચિં), ૧ લી જાન્ય.	શેક ફુવરજી દીનશાહ મસાનાવાલા (મંડી).	૨૧૩૮	(૩)	૪ " , ૪—૩

૧. જુઓ પાનું ૭૩૪. ૨. કોમાંથી ૩૨૨૫૧ ની રકમ જીરન ખાતે પારસી જીતારા ચાટે જગા બાંધવા થકી જરનારના વડા દીકરા મીં હોરમજીએ ધાયું; તે કાચ ચાટે આપીછે, જ્યારે ૩૬૬૨ ની રકમ કલ્યાણીના જરથોક્તીઓનાં સંકલનીવારણુ ૫૬માં આપીછે. ૩. જુઓ પાનું ૭૪૦.

તારીખ.	ઉઠમણું કોણું.	રકમ રૂપિયા.	આ પનાર.	આધાર.
સને ૧૨૬૮ યજ્ઞેન્દ્રદી. સને ૧૮૯૯ ધસવી.				૧૮૯૯. તારીખ.
૨૦ માઠ ૬ (ચિં), ૩ જી મારચ.	શેઠ મનચેરજી બેરવાનજી કુકાનાં.	૩૩૭૫	પોતાની પુંજમાંથી રૂ. ૧૦૦૦ અને બચીએ.	બચે જમચેદ, ૬—૩
૨૬ " ૬ (ચિં), ૧૨ મી "	આમ પીરોજબાઈ તે શેઠ બેરવાનજી બીખાજી ખંડલિવાળાનાં ધણી-આની.	૫૮૫	બચીએ.	" " ૬ ૧૬—૩
૩ " ૭ (ચિં), ૧૬ મી "	શેઠ રસતમજી હોરમજી શરાફ.	૬૬૬	પોતાની પુંજમાંથી અને બચીએ.	" " ૨૨—૩
૮ " ૭ (ચિં), ૨૧ મી "	બાઈ બચુબાઈ તે શેઠ બેરવાનજી ખર-શેઠ હોરડીનાં ધણીઆની.	૫૦૦	ખરદી.	" " ૨૫—૩
૧૧ " ૭ (ચિં), ૨૪ મી "	શેઠ ફરામદોજ રતનજી પેશતનજી ચોકસી.	૫૫૫	બચીએ.	" " ૫—૪
૧૨ " ૭ (ચિં), ૨૫ મી "	બાઈ દીનબાઈ તે શેઠ ફરામજી ધનજી-બાઈ કોપર તથા ફેશરીવાલાનાં ધણીઆની.	૩૧૬૦	માખાપે રૂ. ૨૦૦૦ અને બચીએ.	" " ૨૮—૩
૧૨ " ૭ (ચિં), ૨૫ મી "	શેઠ અરદેશર ચોરાબજી દરુર કામ-દીનના. (૧)	૧૧૧૦૮	પોતાની પુંજમાંથી રૂ. ૬૦૦૦, મીન-ચર દી. મા. પોસ્ટિ રૂ. ૩૦૦૦, અને બચીએ.	" " ૨૮—૩
૨૫ " ૭ (ચિં), ૭ મી આપરેલ.	બાઈ રતનબાઈ તે આં નવદોજજી જમચેદજી બેરવારનાં વીધવા.	૫૮૬	બચીએ.	" " ૮—૪
૨૬ " ૭ (ચિં), ૧૧ મી "	બાઈ રતનબાઈ તે શેઠ રસતમજી બીખાજી ઉમરીગર, દારવાલાનાં વીધવા.	૧૩૩૦	બચીએ.	" " ૧૩—૪
૨૪ " ૮ (ચિં), ૬ ઠી મેએ.	બાઈ રતનબાઈ તે શેઠ રસતમજી નવ-દોજજી વંગડાનાં ધણીઆની.	૫૭૦	બચીએ.	" " ૬—૫
૨૮ " ૮ (ચિં), ૧૦ મી "	શેઠ રસતમજી કુંજબાઈ પોલીઆદેશાઈ.	૫૦૦	પોતાની પુંજમાંથી.	" " ૧૫—૫
૨ " ૯ (ચિં), ૧૪ મી "	શેઠ દાદાબાઈ રાનજીબાઈ કરંજીઆ-અથવા મોદા.	૫૭૬૦	પોતાની પુંજમાંથી રૂ. ૨૦૦૦ અને બચીએ.	" " ૧૭—૫
૨ " ૯ (ચિં), ૧૪ મી "	બાઈ ભીખાજી તે શેઠ મનચેરજી ફરા-મજી તંજોલીનાં ભિટ્ટી (નવસારી).	૫૦૦	બચીએ.	" " ૧૬—૫

તારીખ.	ઉકમણું કોણનું.	રકમ રૂપિયા.	આવનાર.	આધાર.
એને ૧૨૧૮ યન્દેનરદી. એને ૧૮૯૯ ધસવી				૧૮૯૯ તારીખ.
દોળ ૧૨ માહ ૬ (ચિં), ૨૪ મી એએ.	આપ ધનખાણે તે શેડ બહમનજી હોરમનજી જનરાલાનાં બેટી.	૨૫૦૦ તેમના ખાવાએ.		જામે જમશેદ, ૨૬—૧
" ૧૬ " ૧૦ (ચિં), ૨૭ મી જીન.	શેડ રતનશાહ જીનજી કપડીઆ.	૫૬૩૫ ખાવાએ રૂ. ૨૨૫૦૦ અને બેશીએએ.		" " , ૪—૭
" ૧૨ " ૧૧ (ચિં), ૨૩ મી જ્યુલાઈ.	" ૫૬મજી પાલસુજી રૂ. એએ.	૧૨૨૫ ખાવા તથા બેશીએએ.		" " , ૨૬—૭
" ૨૬ " ૧૧ (ચિં), ૬ મી આગસ્ટ.	" મનચેરશાહ બહમનશાહ મારસાહ.	૧૪૦ બેશીએએ (૧)		" " , ૧૧—૮
" " (ચિં), મી "	" શોરખજી નવરોજી ગન્ધર (ગદેવી).	૧૩૫૪ પોતાની પુંજીમાંથી તથા બેશીએએ.		" " , ૧૨—૮
" ૫ " ૧૨ (ચિં), ૧૫ મી "	" જાંગીરજી હોરમનજી પંચકી (સીકંદરાબાદ).	૭૩૪ બેશીએએ.		" " , ૨૪—૮
" ૬ " ૧૨ (ચિં), ૧૬ મી "	" કાવશજી રસતમજી બાટલીવાલા (નવસારી).	૧૩૦૩ બેશીએએ.		" " , ૨૪—૮
" ૧૨ " ૧૨ (ચિં), ૨૨ મી "	આપ જાણે તે શેડ બહમનજી અરે-શર રાગીનાં વીધવા.	૧૦૮૦ બેશીએએ.		" " , ૨૩—૮
" ૨૧ " ૧૨ (ચિં), ૩૧ મી "	આપ રતુખાણે તે શેડ રતનજી મેહર-વાનજી મીનવાલાનાં વીધવા (સુરત).	૫૭૪ પોતાની પુંજીમાંથી રૂ. ૫૦૦ અને બેશીએએ.		" " , ૪—૮
એને ૧૨૧૯ યન્દેનરદી.				૧૮૯૯
દોળ ૪ માહ ૧ (ચિં), ૧૮ મી યપ્તેમખર.	આપ માણેખાણે તે એ. દીનશાહ મીન-મેહર દરુર જમશાસપઆશાનાં ધણી-આની.	૧૬૬૬ ખાવંદ તથા બેશીએએ.		" " , ૨૦—૪
" ૧૬ " ૧ (ચિં), ૩૦ મી "	આપ રતનખાણે તે શેડ હોરમનજી ખરજોરજી કપડાંનાં વીધવા.	૮૦૦૦ પોતાની પુંજીમાંથી રૂ. ૫૦૦૦ અને દીકરા તથા વહુએ.		" " , ૪—૧૦
" ૨૦ " ૧ (ચિં), ૪ થી અક્ટોબર.	શેડ એદલજી દોરાખજી ઉમરીગર.	૫૭૦ પોતાની પુંજીમાંથી અને બેશીએએ.		" " , ૮—૧૨
" ૬ " ૨ (ચિં), ૨૦ મી "	આપ જરખાણે તે એ. જમશેદજી પેશો-તતજી દરુર જમશાસપઆશાનાં ધણી-આની (આકોલા).	૧૫૮૦ પોતાની પુંજીમાંથી રૂ. ૫૦૦ અને બેશીએએ.		" " , ૨૩—૧૦
" ૭ " ૨ (ચિં), ૨૧ મી "	આપ ખરજોદખાણે તે શેડ દારાશાહ મનચેરજી કુંગાજીનાં ધણીઆની (મરઘ).	૨૮૨૬ બેશીએએ.		" " , ૨૭—૧૦

તારીખ.	ઉઠમણું કોણનું.	રકમ રૂપિયા.	આપનાર.	આધાર.
અને ૧૨૬૯ મનદેવરી.	અને ૧૮૯૯ દસવી.			૧૮૯૯. તારીખ.
દાન ૨૧ માઈ ૨ (ચિં), ૪ થી નવેમ્બર.	શેઠ અંબલાળ શાપુરજી ગખા (ખીલી-ઝોરા).	૬૫૦૦	અશીઓએ.	યુનરાત મીત, ૫-૧૧
" ૩ " ૩ (ચિં), ૧૭ મી "	ખાન અરશિદખાન તે શેઠ કાનજીખાન દોરાખજી મીઠાહવાલાનાં વીથવા.	૯૪૫	પોતાની પુંજમાંથી તથા અશીઓએ.	જામે જમશિદ, ૨૨-૧૧
" ૨૧ " ૩ (ચિં), ૪ થી ડિસેમ્બર.	શેઠ જમશિદજી શાપુરજી વરકીંગખાસી-વાળા.	૬૪૫	પોતાની પુંજમાંથી ૩.૫૦૦) તથા અશીઓએ.	" " ૧૨-૧૨
" ૨૬ " ૩ (ચિં), ૧૨ મી "	શેઠ શોરાખજી માણેજી દમલુવાલા (કિલવાડ).	૫૩૦૦	પોતાની પુંજમાંથી ૩.૫૦૦૦) અને અશીઓએ.(૧)	" " ૧૬-૧૨
" ૮ " ૪ (ચિં), ૨૧ મી "	શેઠ નવદોનજી નથરવાનજી વાડીઆ.	૩૮૬૭૦૬	(૨)	" " ૨૨ અને ૨૩-૧૨
" ૧૮ " ૪ (ચિં), ૩૧ મી "	શેઠ ફરદુનજી અરદેથર જીવલુજી ફેરાં-વાળા.	૨૨૬૬	માતપીતાએ ૩.૧૦૦૦) અને અશીઓએ.	" " ૩-૧ ૧૬૦૦
" ૧૮ " ૪ (ચિં), ૩૧ મી "	ખાન વીરખાનજી તે શેઠ શાપુરજી શોરાખજી નાલીઝેરવાલાનાં વીથવા.	૭૧૩૩૩	પોતાની પુંજમાંથી ૩.૨૦૦૦) અને અશીઓએ.	" " ૪-૧ ૧૬૦૦

૧. જિલ્લા બપરાંત એવજીના બઠમણાં મુંખઈ, સુરત, નારગોલ, પુણ અને દેતાશ મધે પ્રયાગ આપ્યા હતા.

૧૮૯૯ સં નીચલા પારસીઓએ દેશાવરની જુદી જુદી પરીક્ષાઓ પસાર કરી પદવીઓ મેળવી હતી.

તારીખ.	નામ.	શ્રે. -	આધાર.
૨૬ મી જાન્યુઆરી.	શ્રી હિરજીભાઈ હોરમજી વાડીઆ.	બારીસ્ટર.	જામે જમશેદ, ૧૮૬૬.
૫ મી આપરેલ.	શ્રી: રણતમજી નવરોજી બરજોરજી, પદમજી પેશતનજી જીતલાલા, અને નવરોજી હોરમજી મોદી.	"	" " , તા. ૧૩-૨
૧ સી જુન.	ડા. શાપુરજી હોરમજી માણેજી મોદી.	લંડનની એફ. આર. સી. એસ.	તા. ૧-૫
૧૪ મી "	શ્રી: મહારવાનજી રણતમજી બાલસ અને પેશતનજી દાદાભાઈ.	બારીસ્ટર.	જામે જમશેદ, તા. ૩-૭
૧૯ મી "	શ્રી એરચંદ્ર માણેજી નાણાંવતી.	કેમબ્રીડજ યુનિવર્સિટીમાં તવાઈખના ત્રિયોગ્રમાં ખીબા વર્ગમાં ચઢતી પદ્વી.	" " , તા. ૧૦-૭
૨૫ મી જુલાઈ.	" રણતમ કેપ્પરજી શોરાખજી નડીમાં.	પંડાંડની કુપરજી હીંચ કૉલેજની સીવીલ હજનેરની પડીશી ચઢતી પદ્વી સાથે.	" " , તા. ૨૮-૭

પુસ્તકો—ઈ. સં. ૧૮૯૯.

તારીખ.	પુસ્તકો.	કર્તા.
૧૧ મી જાનેવારી.	પારસી અટકો.	શ્રેષ્ઠ શાપુરજ મેહરામજ કાતરક.
૧૨ મી "	Anglo-Gujarati Composition series Part, 1.	• દોરાયજ હીરજીભાઈ વાઘા.
" "	ગંગાખાન યાને ત્રીપાતેજ.	• ધનજીભાઈ નવરોજજ પટેલ.
૨ જી ફેબ્રુઆરી.	મરઝી—તેની તવારીખ—કારણ—લક્ષણ અને ઉપાય.	• નવરોજજ ડોશાભાઈ દેસાઈ.
૫ મી "	અથો જરતોશ્ત્ર, તેની દીન, તથા ઇરાન વતન.	• પદમજ શોરાયજ જોશી.
૧૬ મી "	The excellence of Zoroastrianism.	શ્રેષ્ઠ અરદેશર નથરવાનજ ખીલીમોરીયા અને દીનશાહ દાદાભાઈ આલપાઈવાલા.
૨૩ મી "	The Vendidad: Translated into English.	શ્રેષ્ઠ નવરોજજ માણેકજ નથરવાનજ કાંગા.
૨ જી માર્ચ.	જમશેદી નોરોજ સંખંધી શ્રેષ્ઠ ખ. ર. કામાજના ખુલભરેલા વિચારો.	• અરદેશર શોરાયજ દસ્તુરકામદીન.
૧૬ મી "	વેદક દુષ્કા સંગ્રહ.	મર દીનશાહજ માણેકજ પીટીટ મેરોનેટ.
" "	મીઠી મીઠી.	શ્રેષ્ઠ કેપ્પરજ નવરોજજ કાપરાજ.
" "	અંદરને આદરખાદ મારાસ્પનદાન, અંદરને વેહુ જાદ ફરખોશીરજ, અંદરને ખુશરૂએ કવાદાન, માદીગાને અતંગ અને કાર નામે અરતકથતર પાપકાન નામે પેહેલવી લખાણો અસલ ભાષામાં તેમના ઉચાર અને તરજુમા સહીત.	દસ્તુર ખોદાયાર શેહરીયાર.
૫ મી આપ્રેલ.	માન પ્રચારક વિષયો.	મં. ઓ. એરવદ જીવલુજ જમશેદજ મોદી.
" "	"The part taken by the Parsi Religion in the formation of Christianity and Judaism," translated from the German of the late Dr. A. Kohut.	શ્રેષ્ઠ પેથતનજ દાદાભાઈ કુકા.
૬ ડી "	પારસી કીર્તિ સંગ્રહ.	એ. દાદાભાઈ અરદેશજ દોરડી.
" "	દીલજન રમુજ બંડાર.	શ્રેષ્ઠ દાદી એદલજ તારાપોરવાલા.
" "	પાકદામાન પીરોજ.	" " " "
" "	પવિત્ર મુની.	મીસ આવાંખાનુ જાંહંગીરશાહ તાલેખારખાં.
૧૯ મી "	The Daily Companion or The Boys' Book.	શ્રેષ્ઠ અરદેશર નથરવાનજ મેહતા.
૨૦ મી "	પ્રેમાનંદ કૃત નજાખ્યાનની શાજોપયોગી આશુતિ.	શ્રેષ્ઠ જાંહંગીર નથરવાનજ પાલીસવાલા તથા માણેકશાહ મેહરામજ સંજાણા.
૭ મી મે.	"સેખ સાદીની યુલેસ્તાન" ફારસીમાંથી યુજરાતી નથર તથા નજમમાં.	શ્રેષ્ઠ હોરમજ ખહમનજ ગદેવીઆ.
૧ જી જુલાઈ.	ગ્લાસ ડોકોરેશન આર્ટ ગાઈડ, યાને કામપર સન-ગાર કરવાની રીત.	• શાવકશાહ શોરાયજ દારવાલા.
૨૧ મી "	The Indian stamp act of 1899.	• મરજખાન મંચેરજ મરજખાન.
" "	ઇંગ્લાંડ અને આફ્રીકાનો જળપ્રવાસ.	• આદરજ દાદાભાઈ પેટીવાલા.
" "	નજાખ્યાન.	શ્રેષ્ઠ જાંહંગીર ન. પાલીસવાલા તથા માણેકશાહ મેહરામજ સંજાણા.

૧૮૯૯.

તારીખ.	પુસ્તકો.	કર્તા.
૧ લી આગસ્ટ.	કર ને જો.	શ્રેઃ જાંહંગીરજી ખેહરામજી મરજખાન.
૧૬ મી "	અમેરેતાત.	" બી. એમ. બાકુરજી.
" "	અથોરનાનની આરાસ્તગી.	એ૦ માણેકજી નથરવાનજી ધાલા.
" "	અથોરનાં ટોળાની ભગર સાથ વંશાવલી.	" રસતમજી જામાસપજી ૬૦ મેહરજીરાણા.
૨૪ મી "	યાદગારે જરીરાંન, શત્રોહહાએ ધરાંન અને અફઘી-આવ સહીગીઅ એ સીસ્તાન; નોટ સાથે તરજુમો.	એ૦ જીવણજી જમશેદજી મોદી.
૯ મી સપ્ટેમ્બર.	અનંત પંચાગેનો સંગ્રહ; ખ્રિસ્તી, પારસી, મોહમેદન.	શ્રેઃ કેપ્તશર રતનજી શરાફ અને ખમતજી પેશતાનજી વાડીઆ.
૧૪ મી "	શાહગરેહ સંગ્રહ.	પ્રગટકર્તા જાંહંગીર બી. કરાણીના છોકરાઓ.
" "	જમશેદ હોલ.	શ્રેઃ પીરોશા રસતમજી ખાંખાતા.
૨૭ મી "	સર જમશેદજી પેહલા ખેરોનેટનું જન્મચરિત્ર.	" રતનજી ખેહરામજી માદન.
૨ જી ઓક્ટોબર.	નવજોત.	એ૦ બરજોરજી એરચજી ખર્જ.
૧૨ મી નવેમ્બર.	ખરતા તારાઓ વિષે આલાશાનું ચોપાનીયું.	શ્રેઃ કાવથજી દાદાબાઈ નાએગામવાળા.
૧૬ મી "	વીષારી વળીતા યા દગાખોર દોસ્ત.	બાઇ બીખાઇજી લીમજી પાલમકોટ.
૪ થી ડીસેમ્બર.	The Text of the Pahlvi Zand-i-Vohu-man yasht, with transliteration and translation into Gujarati, and Gujarati translation of the Pahlvi Mino-i-Khirad, with notes.	નાયબ દસ્તુર ફેકોબાદ આદરબાદ દસ્તુર નોશીરવાન.
૧૪ મી "	Mistri's Pocket Gujarati-English Dictionary.	શ્રેઃ રસતમજી હારમજી મીસ્ત્રી.
૨૯ મી "	દીન-ખેહ-મઝદયસ્ની વિષે પરધર્મી વિદ્વાનોના વિચારો.	શ્રેઃ જાંહંગીર જમશેદજી મોતીવાલા અને બહ-મનજી નવરોજજી સહીઆર.

૧. એ ચોપડી એવણે પોતાના પુરખી એ૦ હોરચજી નવરોજજી ધાલાને અરપણ કીધી હતી.

૨. એ ચોપડીનો મી૦ નવરોજજી ચણેકજી પરવેજે પોતાને ખરેખરે ૧૯૦૭ થાં ઇંગ્લેન્ડમાં મી૦ ન. ચા. કુપર પાસે તરજુમો કરાવી તે તરજુમો કીધી હતી. સર જોયોર્જ બર્ડવેલે તેનો દીખાવો લખ્યો છે.

ભાષા એ તથા વાચજીઓ અત વાંચણ.

તારીખ.	બાબદ.	કરનાર.	ક્યાં અને કોણની સનમુખ.	આધાર.
૧૮૯૬. તારીખ.				૧૮૯૬. તારીખ.
૩-૧ આપણા છોકરાઓનું શું કરવું.				જાસે જમશેદ,
૨૬-૧ પહેલવી પ્રસન્ન નામે 'સોહા-એ-હરાન' ના શબ્દો એરવદ જીવણુ જમશેદજી મોદી.			નવસારી મધે, પ્રમુખ, મુખા શાહેખ.	૪-૧
૨૮-૨ આદર ગોસ્વામી-ફરોખા-અને આદર જીવણુન મેહર ડાંગ નશરવાનજી નવરોજી ખંખાતા.			અત્રેની ગોંધવ એશીયાટીક સોસાયટીની સભામાં.	૨૭-૧
૨૪-૩ મધ્ય અને પશ્ચિમ એશીઆનાં ફેરફાર, શેહરોનાં થોંગ એરવદ જીવણુ જમશેદજી મોદી.			મુરતનાં અંગુભનનાં આદરાનમાં.	૨-૩
૭-૫ થાહનામા મધેથી થાહ ગોસ્વામી અને દોનુશમનદસ્તુર ફેરફાર આદરખાદ જમશેદજી આશીના.			અત્રેની ગોંધવ એશીયાટીક સોસાયટીની સભામાં.	૨૫-૩
૨-૬ આદર મહિના આતશના તેમજ ફરોહરનો છે.			પુણા મધે.	૧૦-૫
૬-૬ થાહનામા મધેથી "પાદશાહ દારા અને સીકંદર" થોંગ એરવદ જીવણુ કામાજી.			મુંખનાં નવાં આતશમેહરામનાં દીવાન-ખાનામાં.	૩-૬
૧૫-૬ સ્વેચ્છાએ અહુરહે મળદાઓ.			મુંખનાં નવાં આતશમેહરામનાં દીવાન-ખાનામાં.	૧૩-૬
૧૭-૧૦ આતશ દાદાર અહુરમજ્દની નીશાન છે.			મુંખનાં નવાં આતશમેહરામનાં દીવાન-ખાનામાં.	૧૮-૬
૩૧-૧૦ જરથોસ્તી પાક મળદખનાં ફરમોના, તથા હાલના દસ્તુર ફરમોના આદર વેળા ગરીબોને મદદ આપવાની જરથોસ્તી ફરજ.			અંગુભનનાં આતશમેહરામનાં.	૧૮-૧૦
૩-૧૧ "ઓરેહ" નામે મનીષ રેશની.			મુરતનાં મોદીવાલાં આતશમેહરામનાં.	૨-૧૧
૧૨-૧૧ જરથોસ્તીએને મોદે વિચાર કરવાભેગ ખાખદો.			મુરત, ખાગે પારસાનાં આદરાનમાં.	૮-૧૧
૫-૧૨ મરહા તવારીખ.			જે.એ. બ્રાંચ, ગોંધવ એશીયાટીક સોસાયટીની માસીક સભામાં.	૮-૧૧
				૭-૧૨

ને મ ભુક ત થા ઓ દધા—૧૮૯૬.

૬૦ સં ૧૮૯૬.

૭૮૧

લારીખ.	નામ.	ઓધા.	આધાર.	૧૮૯૬. તારીખ.
૧૨ મી બનેવારી.	શ્રીઠ ભાંહરી રૂખશર નવરોજી કામરાજી.	ખંખાતના પોલીટીકલ ઓફીસર.	ખામ્મે ગવર્નેટ ઓફીસ, ૧૨—૧	
૬ મી મારચ.	ફરુકનજી કુવરજી તારાપોરવાલા.	ઉત્તર વિભાગના સુપરટેન્ડેન્ટ હનજીનીઆર.	" " " " " " " "	
૩૦ મી " "	ખાંડ સાંભાંહરીજી એલજી ઓધા.	વડચાડના સમારડીનિટ નડલ.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	મારસીના સમારડીનિટ નડલ.	" " " " " " " "	
" " " "	શ્રીઠ ખરશદજી નશરવાંનજી કંટાકર.	ભરચ હાઇ સ્કુલના હેડ-માસ્ટર.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	હેક્રાખાદ હાઇ સ્કુલના હેડ-માસ્ટર.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	મુંખાળની સમાલ કાઝ કોર્ટના કામચલાઉ ચીફ નડલ.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	એલપ્રીનસ્ટન કલેજના ગણિતશાસ્ત્રના કામચલાઉ પ્રોફેસર.	" " " " " " " "	
" " " "	ફરુકનજી મનચેરજી દસ્તુર.	પુણી સ્પેનસ કલેજના ગણિતના કામચલાઉ પ્રોફેસર.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	મુંખાળની પોલીસના એક્ટીવ વિભાગ ઓફીસર.	" " " " " " " "	
૬ થી આપરેલ.	" " " " " " " " " " " "	" " " " " " " "	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	મીજપોરના ડીસ્ટ્રિક્ટ ડાયુટી કલેક્ટર.	" " " " " " " "	
૧૫ મી " "	ખાંડ સાં શેરાખશાહ હોરમજી.	તવસારીની કોર્ટમાં સેકંડ ક્લાસ મેજિસ્ટ્રેટની સપાનો હક.	ભામે નમશેદ, ૧૮—૪	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	અમદાવાદના પોલીસ હનરેબેક્ટર.	રાસત ગોધાર, ૩૦—૪	
૨૦ મી " "	શ્રીઠ ખેહરાંમશાહ નશરવાંનજી પોહ.	ગોવાની સરકારે દમણના "નડલ પોલીસર" (હાનરરી મેજિસ્ટ્રેટ.)	ભામે નમશેદ, ૫—૫	
૩ જી મએ.	શ્રીઠ એરમશાહ હોરમજી દાદરવાજા.	અમદાવાદના કામચલાઉ સીટી મેજિસ્ટ્રેટ.	ખામ્મે ગવર્નેટ ઓફીસ, ૪—૫	
" " " "	ખાંડ સાં એલજી ખેહરાંમશાહ હોડીવાલા.	પંચમાલજી જીલ્લાના ખીજ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ.	" " " " " " " "	
" " " "	" " " " " " " " " " " "	ગોધરા હાઇ સ્કુલના હેડ-માસ્ટર.	" " " " " " " "	
" " " "	શ્રીઠ હશતમજી ધનજીભાઇ પટેલ.	પંચમાલજીના દણેડ તાલુકાના મામલતદાર.	" " " " " " " "	
૧૧ મી " "	ખાંડ સાં દીનશાહ નમશેદજી દસ્તુર કામદીન.	રોડરા રાજ્યના કામચલાઉ દીવાન.	મુંખાળની સીટી હમયુનમેન્ટના મીજ ઓનરસ એસોસી-એશન તરફના ટ્રસ્ટી.	
૧૨ મી " "	ખાંડ સાં ફેરશાસજી હશતમજી દાદરવાજી.	મુંખાળની સીટી હમયુનમેન્ટના મીજ ઓનરસ એસોસી-એશન તરફના ટ્રસ્ટી.	અમદાવાદ જીલ્લાના પ્રાંતીજ ગામના કામચલાઉ મેજિસ્ટ્રેટ.	
૧૮ મી " "	શ્રીઠ બહમજી દીનશાહ પીટીટ.	મુંખાળની સીટી હમયુનમેન્ટના મીજ ઓનરસ એસોસી-એશન તરફના ટ્રસ્ટી.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	
" " " "	ખાંડ સાં દીનશાહ નમશેદજી દસ્તુર કામદીન.	અમદાવાદ જીલ્લાના પ્રાંતીજ ગામના કામચલાઉ મેજિસ્ટ્રેટ.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	
૧ થી જુન.	ખાંડ હોરમજી નશરવાંનજી સીરવાજી.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	
" " " "	શ્રીઠ પીરોજશાહ પાતણજી રૂચમેન.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	મુંખાળ સરકારના અપ્રીમખાતના તખીખ તરફી સરકારને જોડતું અપ્રીમખાતના મોટ.	

૧. એક દશી અને પારસીની આ ઓધો પેહલવેલો મલ્યો હતા.

તારીખ.	નામ.	ઓ.ધિ.	આ.ધિ.ર.	૧૮૯૯. તારીખ.
૨ જુન.	શ્રેષ્ઠ રેસતમજી ધનજીભાઈ શેઠા.	આ સાલની સંખ્યાડીનિત જડજ તથા હાઈ કોર્ટ પ્લીડરની પરીક્ષાના એક પરીક્ષક.	જામી જમશેદ,	૧-૬
" "	" દોરાબજી નથરવાંતજી બાકુરજી.	આ સાલની ડિસ્ટ્રિક્ટ પ્લીડરની પરીક્ષાના એક પરીક્ષક.	" " " ગેઝેટ,	૧-૬
૧૫ મી	" અરદેશર કેપ્તશર કામા.	બીજાપુરના આ. કલેક્ટર ને તે જીલ્લાના પેહલા વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ.	જામી ગવર્મેન્ટ ગેઝેટ,	૧૫-૬
૬ ડી જુલાઈ.	" પીરોજશાહ જાંહગીરશાહ તાલિયારખાં.	નાથકના જોઈન્ટ સંખ્યાડીનિત જડજ.	" " " "	૧-૭
" "	" પેશતનજી રેસતમજી મેહતા.	ગુજરાત રેવીન્યુ સરેના કામચલાઉ ડિપુટી સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ.	" " " "	૧-૭
૧૮ મી	ખાં બાં શોરાખશાહ હોરમજી.	રાજકોટના એડમીનીસ્ટ્રેટર.	જામી જમશેદ,	૨૦-૭
૩ જુ આગસ્ટ.	શ્રેષ્ઠ જાંહગીરજી ડોશાભાઈ કરાકા.	કરાંચીના કસ્ટમના કામચલાઉ કલેક્ટર (નીજવાર.)	જામી ગવર્મેન્ટ ગેઝેટ,	૩-૮
૧૦ મી	" શાવકશાહ કાવશજી દાવર.	અહમદનગરના સરકારી વકીલ અને પબ્લીક પ્રાસીક્યુટર.	" " " "	૧૦-૮
" "	" નવદોજજી દોરાબજી ધાકમારવાલા.	મુંબઈની વેટરીનરી કલિજના કામચલાઉ વાઇસ-પ્રીનસીપાલ.	" " " "	૧૭-૮
૧૭ મી	" એલજી દોરાબજી તલાટી.	ઉત્તર વિભાગના કામચલાઉ એડકુકેશનલ હનરેપેક્ટર.	" " " "	૩૧-૮
૩૧ મી	" ખાં શીરોજ હોશંગ દસ્તુર.	મુંબઈની પોલીસના કામચલાઉ ખીબ મેજિસ્ટ્રેટ.	" " " "	૭-૯
૭ મી સપ્ટેમ્બર.	શ્રેષ્ઠ પેશતનજી રેસતમજી મેહતા.	મુંબઈ હલાકાના ખેતીવાડીખાતાના કામચલાઉ ડિપુટી ડીરેક્ટર.	" " " "	૧૪-૯
૧૪ મી	" જાંહગીર કેપ્તશર કાખરાજી.	મુંબઈ સરકારનો ૧૮૯૮-૯૯ નાં સાલનો એડમીનીસ્ટ્રેશન ડિપોઝીટ લખવાને નેમ્બા.	મુંબઈ સમાચાર,	૪-૧૦
૨ જુ અક્ટોબર.	ખાં બાં કરશાખપજી રેસતમજી દાદાભાંતજી.	વડોદરાનાં રાજ્યના સરવે સેલેક્ટેડ કમિશનર.	જામી જમશેદ,	૧૬-૧૧
૧૨ મી નવેમ્બર.	શ્રેષ્ઠ ખરશેદજી નથરવાંતજી પેહવાઈ.	વડોદરાના કળાભવનના પ્રીનસીપાલ.	" " " ગેઝેટ,	૧૬-૧૧
૧૩ મી	ડાં બરજોરજી પેહરાંમજી.	ભાવનગરના કામચલાઉ દીવાન.	" " " "	૧૬-૧૧
૧૬ મી	શ્રેષ્ઠ ફરુજજી કુવરજી તારોપોરવાલા.	અમદાવાદના એક્ઝીક્યુટીવ મેજિસ્ટ્રેટ.	જામી ગવર્મેન્ટ ગેઝેટ,	૧૬-૧૧
" "	" એરસશાહ નાનાભાઈ ખરેશાત.	કરાંચી મ્યુનીસીપાલિટીના એકાઉન્ટન્ટ.	" " " "	૧૬-૧૧
૨૮ મી ડિસેમ્બર.	" જાંહગીરજી કેપ્તશર કાખરાજી.	ધારવારના આસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર તથા પેહલા વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ.	" " " "	૨૮-૧૨

ઈં સં ૧૯૦૦.

તાં ૧ લી જાનેવારી.

આજ દીને નવાં વર્ષની ખુશાલીમાં અપામલા જિતાબીમાં કરાંચીની નેલના વડા શેઠ દાદાભાઈ શિરામ-ચાહ મુનચંદ્રનાને “ખાનસાહેબ” નો જિતાબ નામદાર વાહસરાયે આપ્યો હતો.

ચેશમ નામનું જરથોસ્તીઓ મોટે ધર્મ તથા સંસાર સંબંધી યુજરાતી માસીક ચોપાનિયું શેઠ નથરવાનજી ફરામજી ખીલીમોરીઆએ પોતાનાં એજ નામનાં છાપખાના-માંથી પ્રગટ કરવા માંડ્યું.

તાં ૩ જાનેવારી.

રોજ ૨૧ માહ ૪ (શિં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—બહમનજી શિરામજી શેઠના—ઉમર વર્ષ ૬૦). એવજી પુણાંની કાંપની સરકારી સ્કુલમાં શીક્ષકના ઓદાપર આખી જાંગી યુજરી હતી, તેથી ત્યાં “બહમનજી માસ્ટર” કરી ઓળખાતા હતા. આજ તજી વર્ષપર નોકરી છોડી, તે વેળા એમના આગલા અને હાલના ચેલાઓએ એમની વાદગારી મોટે ફંડ કહું હતું. એવજી પુણામાં જ યુજ્યાં હતા:

તાં ૬ લી જાનેવારી.

રોજ ૨૪ માહ ૫ (કં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—ડાકટર નથરવાનજી જાહગીરજી લાંમ—ઉમર વર્ષ ૬૨). એવજી અત્રેના માહીમના લતાના જાણીતા તખીય હતા. મુખ્ય ધુનીવરસીટીનું પેહલું કોનવોકેશન જે ૧૮૬૨ માં સર બારટલ ફીઅરનાં પ્રમુખ-પણાં હેલ જરાડું હતું, તેમાં જે ચાર દેશી તખીયોને એલ. એમ. ની ડીગ્રી પેહલીજ વાર આપવામાં આવી હતી, તેઓમાં મરહુમ એક હતા. પછી સરકારી નોકરીમાં જોડાય, પણ બે વર્ષમાં તે છોડી દધ ખાનગી ધંધો કરવા માંડ્યો, અને તાં ૧ લી જાણાઈ ૧૮૬૭ થી માહીમનાં શેઠ નથરવાનજી જાહગીર વાડીઆવાલાં દવાખાનાના તખીય નેમાયા અને પોતાનાં મરજી સુધી—યાને ૩૩) વર્ષની લાંખી મુદત—તે ઓહો ભોગયો. વળી ૧૮૬૭ થી તે પોતાનાં મરજી સુધી માહીમ, વરલી, તથા સીમના જનમ મરજીના રેજીસ્ટ્રાર પણ હતા.

૧ ટાં ૧ ઓક ઇંડીઆ, તાં ૧ લી જાનેવારી ૧૯૦૦.

૨ શેઠા અરદેશર (વકીલ) તથા માલિકજી બચનજી શેઠના બી. એ. ના બાવા.

૩ મરહુમ શેઠ અરદેશર નથરવાનજી કાચાજના જામણ:

ખાનખાહુર નવરોજજી પેથતનજી વકીલ, સી. આઈ. ઇ. એ અમદાવાદ મધે આખની હાસ્પીટલ તથા સીવીલ હાસ્પીટલના બાહેરના દરદીઓ મોટે દવાખાનું બંધાવવાને સરકારમાં રૂ.૩૪૦૦૦) ની રકમ આપી હતી તે બંધે મકાનોના પાયો નાખવાની ક્રિયા આજ દીને ઉત્તર વિભાગના કમીશનર હાનરેબલ એફ. એસ. પી. લેલીએ કીધી હતી. ખાનખાહુર નવરોજજીએ એ બંધે મકાનોને લગતી વીગત કહી સંબલાવ્યા બાદ રવરંડ મીં ટેલર એક ટુકી બંદગી કીધી, જે પછી હાનરેબલ મીં લેલીએ પ્રથમ “નવરોજજી આપથેલમીક હાસ્પીટલ” અને તે પછી “નવરોજજી ડીસ્પેન્સરી” નો પાયો નાખ્યો, અને એક બાપાલુ કીકું હતું.

તાં ૧૦ મી જાનેવારી.

રોજ ૨૮ માહ ૪ (શિં) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—નાનાભાઈ રસતમજી રાણીના—ઉમર વર્ષ ૬૮). એવજી યુજરાતી ભાષાના અછ લેખક તથા ભોલ-નાર હતા. અત્રેની જીની એલજીનસ્ટન ઇનસ્ટીટ્યુટમાં કેળવણી લઈ તે ઇનસ્ટીટ્યુટમાંથી ૧૮૪૮ માં નીકલેલી સ્ટુડન્ટસ લીટરરી એંડ સાયંટીફીક સોસાયટી સ્થાપવામાં આગેવાની લીધી હતી. તેમજ એજ સંલમાં માન પ્રસારક સભા ઉભી કરવામાં પણ એવજીને હાથ હતો. અને તેના ધાણુંક સુધી ખજાનચી હતા, તથા તેની તરફથી નીકળતાં “માન પ્રસારક” ચોપાનીઆના અધીપતીનું કામ એવજી લાંખી મુદત સુધી ચલાવ્યું હતું, અને ૧૮૫૧ માં ઉભી થયલી “રાહુમાય માજદયસનાં સભા” ની કમીટી-ના એવજી હેવટ સુધી એક અધીકારી હતા. મુખ્યમાં યુજરાતી ભાષામાં નાટકો કરનારી એક મંડળી પેહલી એવજી કેટલાક કેળવણી પામેલા પારસી ગ્રહસ્થોની આગે-વાની હેઠળ ૧૮૫૨ માં સ્થાપી તેમાં એક ‘એકટર’ તરીકે ભાગ લીધો હતો. ૧૮૫૪ માં વીજળીના તાર મારફતે સંદેશ મોકલવાનું કામ પેહલું ચાલુ થયું તેનાં એવજી એક “સીગનલર” નેમાયા. પણ થોડા માસમાં તે છોડી દધ સ્ટુડન્ટસ સોસાયટીની છોડીઓની નિયાળના એક શીક્ષક તરીકે રહ્યા. ૧૮૫૫ માં યુજરાતી અંગ્રજીતની એક ચોપડી બાહેર પાડી, ૧૮૫૭ થી એવજી મરહુમ શેઠ અરદેશર ફરામજી મુસ સાથે ઇંગ્રેજી સંદેશના યુજરાતી અર્થોની એક માહી ડીક્ષનરી બનાવવાનું શરૂ કર્યું, પણ

૪ મુખ્ય સંચાચાર, તાં ૮ મી જાનેવારી ૧૯૦૦.

૫ બાઈ જીજાઈ દાદાભાઈ રાણીના તથા શેઠા મંચેરશાહ, ઇ. રસતમ, શોસાયજી, અને કેબરજી નાના-ભાઈ રાણીનાના બાવા.

તે કામ એટલું બારે હતું કે પોતાનાં મરણ સુધીમાં તેના ૧૨) બાગે burmount ચબ્દ સુધી બાહર પાડ્યા. ૧૮૫૮ થી "યુનિયન પ્રેસ" નામે છપાખાનું જુદા જુદા બાગ્યા-ઓ સાથે ચલાવ્યું, અને ૧૮૭૧ થી તેના એકલા માલિક થયા, જે અરસામાં જુદાં જુદાં વર્તમાનપત્રો બાહર પાડ્યાં હતાં. ૧૮૬૧-૬૨ માં "અભિધ" ચેપા-નીઆના એવણ અધિપતિ હતા, અને ૧૮૬૨ માં ઇંગ્લેન્ડ-યુજરાતીની એક નાહની ડીક્ષનરી બાહર પાડી હતી, જેની નજદીક સાત આજીતીઓ નીકળીછે. ૧૮૬૨ ના જુલાઈ માસથી મીઠું કરમનદાસ મુળજી સાથે "સત્ય દીપક" નામે રવીવારનું અઠવાડીક પ્રગટ કરવા માંડ્યું, જે ૧૮૬૬ સુધી ચાલુ રાખ્યું, જે અરસામાં મરહુમ મીઠું કરમનદાસને મહારાજ લાઇબલ કેસની લડતમાં એવણનો ટેકો હતો. ૧૮૬૩ માં એવણે "બાળ જ્ઞેન" તથા "સંસાર ચીત્ર" નામે બે પુસ્તકો પ્રગટ કર્યાં, અને ૧૮૬૫ માં એવણના કરેલા શેકસપીઅરના "કોમેડી ઓફ એરરસ" તથા "અધિલો" નામના બે નાટકોના યુજરાતી તરજુમાનું એક પુસ્તક છપાવ્યું હતું. ૧૮૬૭ માં પોતે કરેલાં લખાણો-માંથી સુઠી કાઢેલાં લખાણોનો સંગ્રહ "સ્ત્રી મીત્ર" નામે એક પુસ્તકમાં પ્રગટ કર્યાં. ૧૮૭૬ થી તે પોતાનાં મરણ સુધી સુખદ મ્યુનિસીપાલિટીના એવણ એક ઓફીસર હતા. ૧૮૭૯ માં સરકારે એવણને સુલેહના અમલદાર તથા યુનિવર્સિટીના ફેલોનું માન આપ્યું હતું, તથા એજ સાલથી સુખદની પારસી મેટ્રી-શોનીયલ કોરપ્શન એક ડેપુટી નેમાયા હતા. ૧૮૮૨ માં "સાવીત્રી" નામે યુજરાતી નાટકનું અને ૧૮૮૫ માં "કાળાં મેઢાં" તથા ૧૮૮૭ માં "હેમલો હાઉ" નામનાં બે નાટકો લખી તેનાં પુસ્તકો છપાવ્યાં હતાં, જે નાટકો બહુ લોકપ્રીય થયા હતા. અત્રેનાં ધણાંક આત્મીઓના એવણ ઉપયોગી અધીકારી હતાં. મરહુમ શેઠ નવરોજજી ફરુનજીની યાદગારીનું ફંડ એવણે એકલે હાથે ઉભું કરી તેમાંથી એમનું એક બરતેન્ડીવ જનરલ લાઇબ્રેરીમાં મુકાવી બાકીની રકમ રીપન ઇન્ટરસ્ટીયલ કૉલેજમાં આપી હતી.

તા. ૧૨ મી જાન્યુઆરી.

બાપ આવાંત્રાપ તે મરહુમ શેઠ કાવજી બેનનજી ફરંજીનાં વીધવાએ વેથથી એલપાડ સુધી જવાનો નવો રસ્તો નામદાર સરકારની મારફતે રૂ. ૫૦૦૦) ને ખરચે બંધાવ્યો હતો, તથા તેની દર સાલની મરામતને માટે રૂ. ૧૦૦૦૦) સરકારમાં આપ્યા હતા.

તા. ૧૬ મી જાન્યુઆરી.

મરહુમ શેઠ શિરામજી શાપુરજી બંગાલી, સી. આઇ. ઇ. નું આપ્ત કંટું બાવણું અતરે બેંડસ્ટાંડની

૧ જુનિયર મિત્ર, તા. ૧૪ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૦.

સામેનાં મેદાનમાં બાવણું મેલવાની ક્રિયા નામદાર ગવરનર બૉરડ સેંડરસ્ટે આજ દીને એક મોટા મેલાવડાની હજુરમાં કીધી હતી. પ્રથમમાં એ માટે ઉભાં થયલાં ફંડની કમીટીના એક હાનરરી સેક્રેટરી ખાનબાહુર દારાયાહ રતનજી ચીચગરે એક ટુક રીપૉર્ટ વાંચી સંબળાવ્યો, જેમાં જણાવ્યું હતું કે મરહુમ શેઠ શિરામજીએ એક સેપક, ચંચકાર, કેળવણીના હિતારથી, સંસારી સુધારક, મ્યુનિસીપાલ કોનસીલર, રાજપ્રીય બાબદોમાં સલાહ આપનાર, સ્ત્રીએને સ્ત્રી તબીબી મદદ પુરી પાડનાર આગેવાન, તથા મજુર વર્ગના હિતારથી તરફિકે જે વખાણવા જોગ સેવા બજવી હતી તેથી તેવણની યાદગારી રાખવા માટે તેવણનાં મરણ બાદ જે ફંડ ઉભું થયું હતું તેમાં રૂ. ૫૧૨૨૧૫) ભરાયા હતા, જે મેલના રૂ. ૫૦૦૦) તેવણની આગેવાની હેઠલ સ્થાપાયલી "ચર્નીરેડ ગર્લ્સ સ્કુલ" ને તેમનું નામ આપી તેને માટે એક મજબુત ઇમારત બાંધવાને અતરેની જોઈટ સ્કુલસ કમીટીને આપવામાં આવ્યાછે, તથા રૂ. ૨૨૦૦૦) ને ખ.એ આપે બાવણું ઇંગ્લાંડથી મીઠું થોમસ બ્રોચ, આર. એ. પાર્સે બનાવી મંગાવ્યુંછે. એ પછી નામદાર ગવરનરે એક સુબાખીત બાવણ કરી એક દોરી એંચી બાવણું બાવણું મુક્યું હતું.

૨ ટા. ૦૫. ઇ. ડી. આ, તા. ૧૭ મી જાન્યુઆરી ૧૯૦૦.

આ બાવણાંમાં શેઠ શિરામજી બંગાલીને બીજા રાખવામાં આવ્યાછે. તેવણે જામે પોહાડી પડેરયોછે, જે બપર યુનિવર્સિટીના "શ્લો" ના ઝલો એલવેલોછે. આ ઝભાની જમની બાજુની કારને એક બાગ તેવણે જમને હાથે પકડ્યોછે, જે તેવણે જાતી નજદીક વાળેલો રાખ્યોછે. ડાબે હાથ જુલેલો છે, જેમાં કાગલ્યાં પકડેલાંછે. તેવણની મોઢોડાંને ડાબી બાજુએ સેડેજ વલણ આપીછે. ચેડેરો એ મરનાર શેઠની આંખેડુ બનલ છે. તેવણને બહુ દમાચથી ત્રણ પગથીની બપર ગોઠવેલા બીજા સ્થળ બપર બીજા રાખવામાં આવ્યાછે. બાવણું સંગેમરમરનુંછે.

એ બાવણાંપર નીચેલા લેખ છે:—

Tribute of inhabitants of Bombay
To

Their esteemed fellow citizen
Sorabjee Shapurjee Bengalee C. I. E.
A man distinguished by his public
and private virtues,

by his ardent and disinterested benevolence,
by his unostentatious and universal philanthropy,
by his fearless independence and uprightness,
by his love of liberty and reform,
by his zeal for popular progress,
Universally esteemed by all classes and creeds.
Born 15th February 1831. Died 3rd April
1893.

તાં ૨૧ મી જાનવારી.

ખીરામાં આવેલાં મુરતીપારના તેહસીલદાર શેઠ શીરામજી યાપુરજીએ કારંજ ગામથી આર મેલને હોટે આવેલાં પીપરી ગામમાં ૩ ફીટ લાંબા અને ૩ ફીટ ઊંચા એક વામ આજ રાત્રે માર્યા હતા.

તાં ૨૭ મી જાનવારી.

શમશુલ એલમા એં જીવલુજી જમશેદજી મોદી, ખી. એ. એ આજ દીને ધોભીતળાવ નવાં આતશ-બેહરામાં દીવાનખાનામાં “ સખાવત ” વિષે એક વાંચેજ કરી સંબલાવી હતી. વાંચેજની સેવટે હાજર રહેલાં જરથોસ્તીઓએ હિંદુસ્થાનનો દુકાલ, મુંબઈની મરજી, અને ત્રાનસવાલની લડાઈમાં માર્યા ગયેલાંઓના આસરને માટે સખાવતમાં નાંખલી નાંખલી રકમો કાઢી આપી હતી જે રૂ.૫૨૨—૦—૭ પૈની થઈ હતી. એ રકમ મધિથી રૂ.૬૪) ત્રાનસવાલની લડાઈમાં ફંડમાં, રૂ.૧૩૦૧૧ પારસી સંકટ નીવારણ ફંડમાં અને રૂ.૨૬૭—૮—૭ દુકાળનાં ફંડમાં આપ્યા હતા.

મુંબઈની યુનીવર્સિટીના ગ્રાડ્યુએટે તરફની મુંદણી આજ દીને થઈ હતી તે મધે ડાકટર બીખાજી એદલજી ધાસવાલા (૨૨૫) મતે મુંદી નકાયા.

મુંબઈની પારસી પંચાતનાં ફંડના એક ટ્રસ્ટી શેઠ નવરોજજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. ની જગોએ નવા ટ્રસ્ટી તરીકે શેઠ મેહરવાનજી મનચેરજી કામાજી, ખી. એ. ની નેમણુક થઈ હતી.

તાં ૮ મી ફેબ્રવારી.

મુંબઈના નામદાર ગવર્નર લૉર્ડ સેંડહસ્તના એલ્ફાની સુદત પુરી થવાથી તે નામદાર પોતાને વતન જનાર હોવાથી તેના મિત્રો અને વખાણનારોઓની એક સભા ૨ ઇંગ્લેન્ડ, ૧ ચાલુધી, ૩ હિંદુ, ૧ મુસલમાન, અને ૨ પારસી (હાનરેબલ બહમનજી દીનશાહ પીટીટ અને શેઠ જમશેદજી માણેજી ફરામજી પટેલ) આજ દીને ઠાઉન હાલ મધે ભોલાવી હતી. સરનશીન પુરસી સર જયેરાજ

૧ જાને જમશેદ, તાં ૩૦ મી જાનવારી ૧૯૦૦.

૨ રાસ્ત ગોશ્તાર, તાં ૨૮ મી જાનવારી ૧૯૦૦.

એજ ત્રાનસવાલની લડાઈમાં માર્યા ગયેલાંઓનાં આસરને માટે કલકત્તામાં ઊભાં થયેલાં ફંડમાં ત્યાંની એલ-ફીનસ્ટન નાટક મંડળીના માણેક શેઠ જમશેદજી શરામજી શાદને બંગાળના લશ્કરનું ગવર્નરના આસરા તલે એક બેલ કરી તેની તમામ ઊપજ રૂ.૧૫૦૨) બેટ આપી હતી.

૩ ઠાં આઈ ઇંડીઆ, તાં ૩૧ મી જાનવારી ૧૯૦૦.

૪ જાને જમશેદ, તાં ૩ જા ફેબ્રવારી ૧૯૦૦.

કાઠને આવવા બાદ એવો ડેડાવ થયો કે એ નામદારની સેવાઓની નોંધ લઈ અતરે તેમની કાંઈ યાદગારી રાખવા માટે ફંડ બેચું કરી તથા તેની સર્વે ગોઠવણો કરવા માટે એક-મોટી કમીટી તથા તેના ૨ ઇંગ્લેન્ડ, ૩ હિંદુ, ૧ મુસલમાન, અને ૨ પારસી (હાનરેબલ બહમનજી દીન શાહજી પીટીટ અને શેઠ જમશેદજી માણેજી ફરામજી પટેલ) ને શેફ્ટરીઓ નેમી સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

તાં ૬ મી ફેબ્રવારી.

મુંબઈના ક્રીમિયોનોએ આજ રાત્રે પોતાના ગ્રાંડ માર્સ્ટરને અતરેના વીદાય થતા ગવર્નર નામદાર લૉર્ડ સેંડહસ્તને મેદાનમાં નવા ક્રીમિયન હાલમાં એક જીવાકત આપી હતી. આ વેળાએ મુંબઈના તમામ ક્રીમિયોનોએ એક મોટો મેલાવડો થયો હતો, અને તેઓની હજુરમાં નામદાર ગવર્નર હાલ કમીટીના એક સેફ્ટરી ખાનખાહદુર દારાશાહ રતનજી ચીચગરને તેમની ક્રીમતી સેવાઓની યાદગારીમાં આપ્યાં હિંદુસ્થાનના મિસન બીગદરોએ પોત-પોતાની હસ્તલેખિત સહીઓના એકઠા સંગ્રહનું એક આલબમ બેટ આપ્યું હતું.

તાં ૧૧ મી ફેબ્રવારી.

મરહુમ શેઠ નવરોજજી નશરવાનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. નાં મરણથી પારસી કોમને જે મોટી ખોટ ગઈ હતી તે માટે કોમ તરફની દલગીરીના ડેડાવ અંગુમનનાં દફતરમાં નોંધવા સાથે જરથોસ્તી અંગુમનની એક જાહેર સભા આંબલબેસ બાગમાં સર જમશેદજી જીજી-બાઈ બારોનેટનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મલી હતી. સરનશીન સાહેબે મરહુમ શેઠ નવરોજજીની તારીફમાં કેટલુંક કહી

૫ ટાઇમ્સ આઈ ઇંડીઆ તાં ૬ મી ફેબ્રવારી ૧૯૦૦.

એ ફંડમાં પારસીઓની મુખ્ય રકમો નીચે મુજબ હતી:—રૂ.૧૦૦૦) સર દીનશાહ માણેજી પીટીટ; રૂ.૭૫૦) આનરેબલ શેઠ બહમનજી દીનશાહ પીટીટ; રૂ.૫૦૦) શેઠ જમશેદજી નશરવાનજી તાતા; રૂ.૩૦૦) શેઠ કાવશજી દીન-શાહ એડનવાલા; રૂ.૨૫૦) સર જમશેદજી જીજીબાઈ, બેરો-નેટ; શેઠો બાંકગીર, બનજીબાઈ, અને પીરોજશાહ બહમનજી પીટીટ; દોરાબ જમશેદજી તાતા, રતન જમશેદજી તાતા; રૂ.૨૦૦) શેઠ જીજીબાઈ શરામજી પીટીટ; રૂ.૧૫૦) શેઠ જમ-શેદજી માણેજી ફરામજી પટેલ, અને બરશેદજી બહમનજીની કુંપની; રૂ.૧૨૫) શેઠો કોસાબાઈ શરામજી, સા. એસ. આઈ.; બલબાઈ અરદેશર શેઠ; રૂ.૧૦૦) શેઠો દીનશાહ બહમનજી, બેરોજીબજી જીજીબાઈ, દોરાબજી દીનશાહ એડન-વાલા, દોરાબજી બરશેદજી શરામજી હોરમજી એદજી આલબલેસ અને છાકરાઓ, ખાં ૫૦ મનચેરજી કાવ-શજી જરજખાન, સી આઈ. ઇ., ખાં ૫૦ સરદાર દોરા-બજી પદમજી, એચ. જે. રૂસતમજી ધવરસ, નવરોજજી શીરાબજી તલાટી, મીસીસ શીરાબજી શાપુરજી બંગાલી વગેરે.

૬ ટાં આઈ ઇંડીઆ, તાં ૧૨ મી ફેબ્રવારી ૧૯૦૦.

સુંબલાખા બાદ સર જાહેરી કાવચી જાહેરી રીડી-મનીએ દરખાસ્ત કીધી અને તેને હાનરબલ બહમનજી દીનચાહજી પીટીટ તથા ડાક્ટર કાવચી એલજી દાદાચાંજીએ ટેકા આપ્યો કે:—“શંક નવરોજી નસરવાનજી વાડિયા, સી. આઇ. ઇ., જેવલુ રાજ ૧૬ માહ ૪ થો શેનચાહી અને ૧૨૧૬ યર્હેજી, તા ૧૯ મી ડીસેમ્બર અને ૧૮૯૯ ને વાર મંગળને દીને ૫૦ વર્ષની ઉમરે ઇંગ્લેંડમાં બોર્નમાઉથ ખાતે હક થયાછે, તેવલુનાં દુઃખદાયક મરણ માટે જરથોસ્તી અનજીમનની આ સભા પોતાની દિલગીરી જાહેર કરેછે. આ શેહરમાં એલમ હુબરનો વધારો કરવામાં જેવલુ સાહેબે આગેવાન ભાગ લીધો હતો. સધળી કોમોના સામાન્ય લાભોનાં કેટલાંક કામો ઉપરાંત પારસી ટોળાના લાભોનાં ધણીકાં કામોમાં જેવલુ સાહેબે ધણો ઉલટમંદ ભાગ લીધો હતો. પોતાની હેયાતીમાં જેવલુ પારસીઓને લગતાં કેટલાંક ધર્મનાં કામોમાં નાણાંની સારી મદદ કરી હતી, અને તેમાં પારસી પંચાયતનાં ફંડોમાં રૂ.૨૧૦૦૦) ની રકમ આપી હતી. વળી પોતાનાં વસિહતનામાં પારસીઓના લાભ કાંઈ રૂ.૩૫૧૦૦૦) ની નાદર રકમ આપવાનું ફરમાવી જેવલુ સાહેબે પોતાના ટોળા તરફ બધી લાગણી દેખાડી-છે. એવા એક ઉદ્યોગી, ટોળાનાં બલાં માટે દિલસોજી દેખાડનાર, અને સખીવજીદ અકાબરને ઝાહવા માટે અનજીમનની આ સભા પોતાની દિલગીરી જાહેર કરેછે અને પોતાના સરનશીન નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ બારોનને અરજ કરેછે કે આ ડરાવની એક નકલ પારસી પંચાયતનાં ધર્મનાં ફંડો તથા મીલકતોના ટ્રસ્ટી સાહેબો ઉપર અનજીમનનાં દફતરમાં નોંધવા માટે મોકલવાવી અને એકેક નકલ મરનારનાં વિધવા બાઈ જરખાઈ નવરોજીજી નસરવાનજી વાડિયા ઉપર અને વડા મેટા શંક ખરશેદજી નવરોજીજી નસરવાનજી વાડિયા ઉપર એક ઘટનાં પત્ર સાથે મોકલાવવી.” બાદ રાખેતાના ઉપકારના ડરાવો પસાર કરી સભા ખરખારત થઈ હતી.”

તા ૧૩ મી ફેબ્રુઆરી.

સુંબહની પુનીવરસીડીની ૩૯ માં વર્ષની “કૉનવો-કેશન” સર કાવચી જાહેરી પુનીવરસીડી હોંતમાં ભરાઈ. પ્રમુખરથાને નામદાર આનસેલર લૉરડ સેંડરસ્ટ ખીરાજ્યો હતો. આ વેળાએ જે વિદ્યાર્થીઓને પદવીની સુનદો આપવામાં આવી તેમાં નીચલા પારસીઓ હતા:—

૧ જામે જમશેદ, તા ૧૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦.

એજ મુજબ ધોભીતલાવના તમામ જરથોસ્તીઓની એક સભાએ શંક મંચરજી હેશંગજી બગોશાનાં પ્રમુખપણા હેલ બાઈ આવાંબાઈ વાડીઆની દરનેઝરમાં તા ૭ મી બનેવારીને દીને જલી દીલસોજી બતાવી હતી.

એમ. એ. ની પદવી—પીથેન્સ ફરફુનજી બનાજી પીરાજ્યોહ જાહેરી મરજખાંન, મેહરવાનજી અરદેશર રાંડીઆ, કેપ્પસર એલજી મયાની.

એલ. એલ. બી. ની પદવી—ધનજીયાહ અરદેશર અકલેસરીઆ, રશતમજી મેહરવાનજી ખરડી, ખરશેદજી હોરમજી દાદીખરજોર, જીજીભાઈ ડાયાભાઈ ખંખાતા, અરદેશર ધનજીયાહ લાલકાકા, દીનચાહ દાદાભાઈ માચટર, શાવકચાહ મેહરામજી નરીમાન, જમશેદજી હોરમજી પારડીવાલા, પીરાજ્યોહ ખરજોરજી પરવેશર, ફરાંમજી માલેકજી વાહા, કુવરજી નવરોજીજી વાડીઆ.

એલ. એમ. એંડ એસ. ની પદવી—ધનજીભાઈ પેથતનજી શંકના, હીરજી નવરોજીજી અકલેસરીઆ, દીનચાહ ફરીરજી ખાલપોડીવાલા.

એલ. સી. ઈ. ની પદવી—હોરમજી અરદેશર લીલાઉવાલા, હોરમજી જમશેદજી ઉનવાલા; કાવચી ડાયાભાઈ ઝાંગા; મરજખાંન શોરાખજી કાવચી મરજખાંન, શોરાખજી બહમનજી મેહતા, પેથતનજી તેહમુલજી પાવરી.

બી. એસ. સી. ની પદવી—પેથતનજી તેહમુલજી પાવરી.

બી. એ. ની પદવી—જમશેદજી બેજનજી વાહા; હોરમજી માલેકજી છીખર, ખરશેદજી ફરાંમજી દલબ, જાંહબખશ મનચેરજી દસ્તુર કામદીનના, માલેકજી બહમનજી દાવર, જાંહગીર કાવચી ડાક્ટર, જાંહગીર શોરાખજી કાંગા, મેહરાંમજી શોરાખજી લાલકાકા, મેહરવાંજી રતનચાહ પારખ, રશતમજી ખરજોરજી પારખ, કેપ્પસર અરદેશર પેચ, જાંહગીર જમશેદજી બી. પાવરી, જાંહગીર શાપુરજી તારાપેરવાલા, ફરાંમજી હોરમજી વકીલ, જાંહગીર રશતમજી ખાના; પીથેન્સ ફરફુનજી હોરમજી ખરશેદજી ભાભા, ફરફુનજી ફરાંમજી જાપગર, અરદેશર ફરાંમજી સીનાઈ, જાંહગીર એમ. કુવર, બહમનજી ફરાંમજી દસ્તુર, જમશેદજી પેથતનજી દસ્તુર, એલજી જાંહગીર દાવર, શોરાખ હીરજીભાઈ દાવર, મેહરાંમજી મનચેરજી દેસાઈ, કાવચી અરદેશર ઠાલા, હોરમજી રશતમજી એનજીનીઅર, ખરજોર જમશેદજી એંડી, જમશેદજી પીરાજ્યોહ મેહરવાંજી જીજીભાઈ, શોરાખ જાંહગીરજી કાંગા, પાલજી શોરાખજી કાપડીઆ, મેહરવાંજી માલેકજી ખંખાતા, દીનચાહ જમશેદજી માદન, ફરાંમજી મેહરવાંજી મેહતા, જાંહગીર ગાંવીભાઈ મોદી, નથરવાંજી કાવચી પટેલ, શાવકચાહ નથરવાંજી સુનધરવાલા, શોરાખજી ખરજોરજી તાતા, પીરાજ્યોહ હોરમજી વકીલ.

મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષામાં નીચલાં પારસી બાનુઓ પસાર થયાં હતાં:—બાઈઓ સુનાંબાઈ શાપુરજી એનજીનીયર, બહીમાઈ બહમનજી એનજીનીયર, શીરીન બીમજી

ખનાજી, માણિક્યાજી નથરવાનજી શ્રીડગ ધનસ્પેકટર, શીરીન હીરાજી ખંખાતા, પીરોજી નવરોજી પાટક, શીરીન ખાપુજી દાદીશેઠ, મેહર પાઠનજી મોટાકુરામ.

આ વેળાએ અપામલી યુનીવર્સિટી ફિસાશીપોમાં ઉચ્ચ ઓફ એડીનખરે ફિસાશીપ જમશેદજી મેજનજી વાજાને; તથા પ્રાઇઝોમાં જમશેદજી દોરાબજી નાએગામવાલા પ્રાઇઝ હોરમજી જમશેદજી ઉનવાલાને, ચારલસ માર્વેડ પ્રાઇઝ ધનજીબાઇ પેશતનજી શેઠાને, એથખરનર પ્રાઇઝ પીરોજીશાહ રૂસતમજી નરીમાંન, ખી. એ. ને “ જે નવા હુનરઉદ્યોગો હિંદુસ્થાનમાં લાભ યાચ તેવી રીતે દાખલ થઇ શકે ” એ ખાખદ ઉપર સઉથી સરસ રેસાણો લખવા માટે; તથા સ્કાલરશીપોમાં જેમસ શ્રીવસ સ્કાલરશીપ પીરોજીશાહ અરદેશર મેહતાને, મનચેરજી નવરોજીજી ખનાજી સ્કાલરશીપ ચાવકશાહ મેહરાંમજી નરીમાંન અને ફરાંમજી માણિકજી વાજાને, મીશીસ સત્યવતી લલુભાઇ ચામલદાસ સ્કાલરશીપ નવાજખાઇ શોરાબજી કપડાંનને, સર દીનશાહ માણિકજી પીટી મેડીકલ સ્કાલરશીપ ધનખાઇ હોરમજીજી વાડીઆને, ડાથાબાઇ ફરાંમજી કામા સ્કાલરશીપ મેહરાંમજી કાવશજી વૉચ મેકરને, આઇમાએ ખરશેદજી રૂસતમજી કામા સ્કાલરશીપ તેહસુરથ દોરાબજી કાપડીઆને, પીરોજીશાહ મેહરવાંનજી જીજીબાઇ અવસ્તા એડ પેહલવી સ્કાલરશીપ માણિકજી બહમનજી દાવરને, ફરાંમજી શોરાબજી ભાવનગરી સ્કાલરશીપ માણિકજી રતનજી દાવરને, લેડી રે સ્કાલરશીપ માણિક્યાજી નથરવાંનજી શ્રીડગ ધનસ્પેકટરને, પેશતનજી હોરમજીજી કામા સ્કાલરશીપ શીરીન ખાપુજી શોરાબજી દાદીશેઠાને.

મુંબઇની યુનીવર્સિટીના નવા “ ફિલમ ” તરીકે આએ સાલ નીચલા પારસીઓને નેમ્યા હતા :—સરજયન લફ્ટનન્ટ કરનલ કેપ્તશર શોરાબજી નરીમાંન, ખાનખાહદુર દારાશાહ રતનજી ચીચગર, શેઠ કેપ્તશર કુવરજી કાપડીઆ, એમ. એ.

મુંબઇની પારસી ચીફ-મેટરીચોનીઆલ કોરટના એક ઉલોગેટ શેઠ જમશેદજી નથરવાનજી તાતાએ આલો છોડવાથી તેમની જગેએ ચમશુલ ઓલમા દસ્તુર દારાબજી પેશીતનજી સંજીજીને નેમ્યા હતા.

આજ દીને અતરેનાં મેદાનમાં થયલાં મુંદર ગાડી-ધોડાનાં પ્રદર્શણમાં મોદી-બે કોચ ફેક્ટરીવાલા શેઠ પેશતનજી મેહરામજી ગ્રેસને તેમની ખનાવેલી ગાડીઓની ઉંચ્ચી ક્રીસમની ખનાવટ તથા અછા ધાટને માટે એક સોનાંતો આંદ, તથા ગીરગામ કોચ ફેક્ટરીવાલા શેઠ દાદા-

૧-૨ બીએમ્બે ગ૦ ગેઝેટ, તા. ૧૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦.

બાઇ બહમનજી પાલખીવાલાને રૂપાની આંદ ધનામમાં મલયા હતા.

મધરાજની ફાઇન આરટસ સોસાયટીનાં વાર્ષિક પ્રદર્શણમાં સરસ ચીતારો દેખાડવા મેલનારાઓમાં મુંબઇ-વાલા શેઠ પેશતનજી બહમનજી આરટીસને રૂપાંતો તથા શેઠ મનચેરજી કુરીજી પીઠાવાલાને કાસાંતો આંદનાં ધનામો ગવરનર સર આરથર હેવેસાકે આપ્યાં હતાં.

તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી.

મધરાજની હાઇ કોરટમાં પારસીઓના રાહતવાતને લગતો એક મુકદ્દમો આવેલો હોવાથી તે ધારા પ્રમાણે પારસી ઉલોગેટો મારફતે મુકવવાની ત્યાંની હાઇ કોરટને જરૂર જણાવાથી પારસી લગન તથા તલાકના ૧૮૯૫ ના આક્ટની ૨૧ મી કલમ મુજબ મધરાજ શેહર માટે ત્યાંની સરકારે નીચલા પારસી ગ્રહસ્થોને ઉલોગેટો તરીકે નેમ્યા હતા :—

શેઠા હોરમજીજી નવરોજીજી એનજીનીઅર, મનચેરશાહ હોરમજીજી કુપર, અરદેશર ફરાંમજી ભમગરા, માણિકજી દોરાબજી, રતનજી દાદાબાઇ અપુ, દોરાબજી કાવશજી બજા, નવરોજીજી દોરાબજી દીત્યા, મેહરાંમજી રતનજી કરાંની, ફરદુનજી નથરવાંનજી મજગાંમવાલા, પીરોજીશાહ ખરજોરજી કુપર, લીમજી કાવશજી પાંડે, મનચેરજી શોરાબજી મેહતા, એદલજી કાવશજી પ્રણવાલા.

કરંજ મધે ખાઇ મોટલાંખાઇ વાડીઆનાં નામથી ખાંધવામાં આવનારાં ધર્મનાં દવાખાંનાં પાણે આજ દીને સુરતના પોલીસ મુપરીન્ટેન્ડેન્ટ ખાંખાહદુર નાનાબાઇ કાવશજીએ નાખ્યો હતો.

તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી.

રોજ ૧૩ માહ ૬ (શિ.) ૧૨૯૯ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—પેશતનજી ફરાંમજી બારીઆ—ઉમર વર્ષ ૫૮). એવણુ નવસારીમાં ઉસ્તાદ તરીકે જાણીતા હતા. નાનપણથીજ કસરતનો શોખ ધરાવતા, અને આઠ વર્ષની ઉંમરે સર કાવશજી જાહેગીર નવસારી મદરેસામાં કસરતના શીક્ષક નેમાયા હતા, અને ધણુક પેહલવાન ઉસ્તાદોને હરાવ્યા હતા. ખીજી જગાએ વધારે પગારે જવાની એમને માંગણી થતી ત્યાં પોતે ન જતાં પોતાના ચેલાઓને મોકલતા હતા. કુવામાં તથા રેલમાં પડેલાં ધણાં લોકોને એવણે ખાહદુરીથી બચાવ્યાં હતાં.

૩ જાને જમશેદ, તા. ૨૧ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦.

૪ જાને જમશેદ, તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦.

૫ જાને જમશેદ, તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૦.

૬ જાને જમશેદ, તા. ૨૪ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

૭ શેઠા માણિકજી તથા ફરાંમજી પેશતનજી બારીઆના બાપા.

તાં ૮ મી મારચ.

મરકીના મુખધર્મ નીચલા મહરથોએ સરકારની સારી સેવા બજાવેલી હોવાથી સરકારે તેમની સેવાની પીછાણ કરનારી સરટીફિકેટ આપી હતી:—

બરચ—શેઠા ફરકુનશાહ પેશતનજી બર, દીનશાહ ફરકુનજી જીનવાલા, ડાક્ટરો બરજોરજી શોરાબશાહ મુન-સફના, શોરાબજી ફરામજી કાપડીઆ, હોરમજી પેશતનજી કામાકાકા, અને શેઠ આદરજી મનચેરજી દલાલ.^૧

સુરત—ખાનબાહદુર કુવરજી કાવચજી ચખાવાલા, ખુશરબાહ નચરવાનજી ખાનસાહેબ, ભીખુભાઈ માણેકજી મદરઅમીનના, શોરાબજી કુવરજી, માણેકજી શાપુરજી, બેનનજી માણેકજી જુહાસરીઆ, હોરમજી નવરોજી, પેશતનજી રસતમજી, મનચેરશાહ ફરામજી વખારીઆ, એદલજી પાલજી લાલકાકા, જમામજી જીવાજી ડાક્ટર, હોરજીભાઈ જીવજી માજી ફાંદાર.

પંચમાહલ—કાવચજી ફરકુનજી.

નાથક—હોરમજી ધનજીભાઈ પટેલ.

પુણા—માણેકજી પેશતનજી.

સતારા—પીરોજશાહ મનચેરજી.^૨

મુખધર્મની પુનીવરસીડીની વેદક ફકલડીએ પોતાના સીનડીક તરીકે ડાક્ટર તેહમુલજી ભીખાજી નરીમાન, કાપડાની ફકલડીના સીનડીક તરીકે હાનરેબલ પીરોજશાહ મહરવાનજી મેહતા, સી. આઈ. ઇ; અને એનજીની-અરીંગની ફકલડીના સીનડીક તરીકે ખાનબાહદુર મન-ચેરજી કાવચજી મરજખાન, સી. આઈ. ઇ. ને આજ દીને ચુડી કાઢ્યા હતા.^૩

તાં ૧૦ મી મારચ.

રોજ ૨૭ માઈ ૬ (થિ) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—ડાક્ટર માણેકશાહ અસપંદીઆરજી રસો-ઈઆ^૪—ઉમર વર્ષ ૨૬). દમણવાળા શેઠ અસપંદી-આરજી ભીખાજી રસોઈઆના વડા દીકરા. અત્રેની ન્યુ હાઈ સ્કુલમાંથી નાહની ઉમરે મેટ્રીક થઈ, યોડાં વર્ષ બાદ અમદાવાદની મેટ્રીકલ સ્કુલમાં જોડાઈ, સી. એમ. ની ડીગ્રી મેળવી ઇંગ્લેન્ડ રાજ્યના લશ્કરી વીભાગમાં જોડાયા હતા. એવજી ડીગ્રીના કાંપમાં ગુજર્થા હતા.

૧ એએને એ સરટીફિકેટ તા. ૨૫ થી જુન ૧૯૦૦ ને દીને બરજના કલેક્ટર થી. જી. પાનસેએ એક મેળાવડા કરી ત્યાં એનાયત કીધી હતી.

૨ બ્રામ્પે ગવરનેટ ગેઝેટ, તા. ૮ થી મારચ ૧૯૦૦.

૩ ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિઆ, તા. ૮ થી મારચ ૧૯૦૦.

૪ શેઠ જમશેદજી અસપંદીઆરજી રસોઈઆ (ઇજનેર) ના ભાઈ.

ખાદિય સરકાર ને હાલ જાનસવામીના લડાઈમાં યુદ્ધાયલી હતી તે લડાઈમાં તેમને એક અગત્યની ફતેહ મળી તે માટે પાક ખુદાતાબાના શોકરના કરવા તથા એ લડાઈના જલદીથી નિવેડા આવે તે માટેની દોઆ ગુજ-રવા સાથે અતરેના કેટલાક પારસી મહરથોએ સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બારેનેટની આગેવાની હેઠલ ઉધરાણું કરી ધોભીતલાવપર નવાં આતથમેહરામના હોંલમાં દરુર કેપ્તશ જમામજી જમામજીઆથાનાનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ એક જથન કરાણું હતું.^૫

તાં ૧૩ મી મારચ.

રોજ ૩૦ માઈ ૬ (થિ) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

મરજી—હોરમજી ખરશેદજી મનીચેહરહોમજી-ના^૬—ઉમર વર્ષ ૭૩). એવજી નવસારીનું મનીચેહર-હોમજીનું મેષિદી ખાનદાન ને બગરસાથ અંગુમનનાં “બજ” કુટુંબવાળા વીભાગમાંથી છુટું પડ્યું તેના નખીરા હતા. એવજી “હોરમજી શેઠ” કરી એજાખાતા હતા, કારણ નવસારીમાં એવજીના બાવાની મેષિદી નિશાળ હતી, જ્યાં ઇજથને વંદીદાદ અને પાવ મેહલનું ખીકટ કીયાકામ શીખી અથેરનના બાહર પડતા અને તે ઉસ્તાદો “શેઠ” ના એલકાબથી એજાખાતા. બાવાના મરજી બાદ એ નિશાળ એવજી પોતાનાં ભાઈની સાથે વર્ષો સુધી ચલાવી હતી. એવજી વર્ષો સુધી નવસારી ખાતે મનીચેહરહોમજી ટોળાના આગેવાન ગણાતા હતા. પણ પછી બગર અંગુમન આપણા વડીલ છે તેથી તેમના મરતબો મનીચેહરહોમજીના “ચાર સાથ” કરતાં આલા છે, એવું મત એવજી જાહેર કરતાં મીનાકેસો થયો હતો, અને નવસારીમાં એકાંતવાસ લઈ ત્યાં જ ગુજર્થા હતા.

મરજી—કેપ્તશ હોરાબજી સોલા ડાક્ટરના—ઉમર વર્ષ ૩૬). સુરતમાં પ્રખ્યાત થયલા “સોલા ડાક્ટર” નાં એવજી પઉજ હતા, અને પોતાના મમાવા માફક ગુમડાં, પાડાં વગેરે ખીકટ દરદો સાજાં કરવામાં જણીતા હતા.

તાં ૧૬ મી મારચ.

રોજ ૩ માઈ ૭ (થિ) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજરદી.

આજ દીને મરહુમ બાઈ ગુલબાઈ તે શેઠ પેશતનજી દીનશાહજી ખાનનાં ધણીઆંની તથા મરહુમ શેઠ ફરામજી

૫ જાને જમશેદ, તા. ૧૨ થી મારચ ૧૯૦૦.

એજ ગુજર્થ કરાંચી, અહમદનગર, અમદાવાદ, સુરત, નવસારી, કલકાટ, આગરોલ, બેલગાચ, વગેરે કેકાણે પણ પારસીઓએ જથન કીધાં હતાં.

૬ શેઠા રસતમજી (ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિઆના રીપોર્ટર), શોરાબજી, અને બચનશાહ હોરમજી જીનિ-ચેહરહોમજીના બાવા.

ભીખાજી ખાનનાં મેટીનાં હામણાંમાં તેમની પોતાની પુણ્યમાંથી રૂ.૧૦૦૦), મરનારના ખાવૈં મીં પેસતનજી દીનથાહ ખાને રૂ.૫૦૦૦), મરનારના દીકરાઓ ભાઇઓ નથરવાનજી તથા ફરામજી પેસતનજી ખાને રૂ.૧૦૦૦), મરનારની દીકરી બાઇ તેહેમીના પેસતનજી ખાને રૂ.૫૦૦), મરનારના ભાઇ મીં ભીખાજી ફરામજી ખાન તથા ધણીઆણી બાઇ આવાબાઇ અને છોકરાંઓએ રૂ.૧૫૦૦), મરનારના ભાઇ મીં મનચેરથાહ ફરામજી ખાન તથા ધણીઆણી બાઇ શીરીનબાઇ અને છોકરાંઓએ રૂ.૧૫૦૦), બાઇ રતનબાઇ વીધવા બનજી દીનથાહ ખાન તથા ફરજદાએ રૂ.૧૦૦૦), તથા ખીજાં બેસીઓએ રૂ.૨૧૨) મળી રૂ.૧૧૭૧૨) ધર્મખાતાઓમાં આપ્યા હતા.

એ બાઇની વરસીનું ટાંકણું લઈને એમના ખાવૈં મીં પેસતનજી દીનથાહજી ખાન તથા ભાઇઓ ભીખાજી ફરામજી અને મનચેરજી ફરામજી ખાને પોતાની તરફથી ખીજા રૂપિઆ ઉમેરીને કુલ રૂ.૧૫૦૦૦) ની રકમ પારસી લાઆરેના ફાયદા માટે આપીછે. એ વીથે એવી ગોઠવણ કરવામાં આવીછે કે એ રકમનાં બેઅડધીયાં મુખબ બેંકમાં ટ્રસ્ટીઓને નામે અનામત મુકવી, એ કારણ માટે નીચલા ટ્રસ્ટીઓ ડરાવવામાં આવ્યાછે:—મીં જહાંગીર બેહેરામજી મરઝખાન, ડાકટર જહાંગીર જ. ખ. લીલાદિવાળા, ડાકટર દીનથાહ બનજી માસ્તર અને ખાનનાં કુટુંબના રૂઝી-કેન્ટેરીવ તરીકે મીં પેસતનજી દીનથાહજી ખાન અને મીં મનચેરજી ફરામજી ખાન. આ ફંડમાંથી ઉપજતાં આજની રકમ દર સાલ મીં જહાંગીર મરઝખાનને હસ્તક કરવામાં આવશે અને તેમાંથી તેઓ પોતાને હસ્તક ચાલતા ગરીબ જરથોસ્તીઓનાં મદદનાં કામ માટે પોતાને ધ્યાનમાં આવે તેવી રીતે વાપરવાની તેઓને મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી દાખલ છુટ આપવામાં આવીછે. જ્યારેખી મીં જહાંગીર મરઝખાન આ કામ આગળ ચલાવવાને ના પાડે અથવા કોઇખી કારણથી એ કામ બંધ પડે તો ગરીબ જરથોસ્તીઓના ફાયદા માટે એવાંજ કોઇ કામમાં ઉપલી રકમનું બાજ વાપરવાની મતા ટ્રસ્ટીઓએ પોતાને સ્વાધીન રાખીછે. એ ફંડનું નામ બાઇ “મુજબાઇ તે પેસતનજી દીનથાહજી ખાનનાં ધણીઆણી તથા ફરામજી ભીખાજી ખાનની મેટીનું” ગરીબ જરથોસ્તીઓની મદદનું ફંડ” એવી રીતે રાખવામાં આવ્યુંછે.

અત્રેની “પારસી નાટક મંડળી” ને મધરાત્રમાં પોતાના એકા ક્તેહમંદીથી કરતી હતી, તેની વીદાયગીરીને ટાંકણે આજે ત્યાંનાં લોકો તરફનાં ઉધરાણાથી તેના મુલિકો (મેચરસ અપ્પ, બજા, દીત્યા, અને મીચી) ને એક માંદીનું મોટું “કપ” બેટ આપ્યું હતું.

૧ જાને જાન્યેરી, તાં ૧૭ મી મારચ ૧૯૦૦.

૨ જાને જાન્યેરી, તાં ૧૪ મી મારચ ૧૯૦૧.

૩ રાસત ગોષ્ઠતાર, તાં ૧ લી એપ્રિલ ૧૯૦૦.

તાં ૧૯ મી મારચ.

રોજ ૧ માહ ૮ (કો) ૧૨૧૯ ચન્દ્રેશ્વરદી.

મહાજી—જમથેજી ખરથેજી કામાજી—ઉમર વર્ષ ૫૩). મરહુમ શેઠ ખરથેજી નથરવાનજી કામાજીના નાહના દીકરા. એવણને બાળવયથીજ એટલે ૧૨) વર્ષની ઉંમરે એમના પીતાએ ચહડતી કેળવણી લેવા માટે શેઠ દાદાભાઈ નવરોજજીની સાથે તાં ૧૦ મી જાનેવારી ૧૮૫૬ ને દીને ઇંગ્લાંડ મોકલ્યા હતા. જેવણની રાહબરી હેઠળ અબ્યાસ કરી ૧૮૬૪ માં લંડન યુનીવર્સીટીની મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પસાર કરી હતી, જે પછી ત્યાંની એક આગેવાન સોલીસીટરની પેઠીમાં આરટીકલ કલારક તરીકે જોડાઈ ૧૮૭૧ માં સોલીસીટર થયા, અને ૧૮૭૨ માં મુખબ આવી પોતાને એકલે નામે ધંધા ચાલુ કર્યા. પોતાના મરહુમ પીતા જે મંખ્યાબંધ ધર્મખાતાઓ સાથે જોડાયલા હતા, તે મુજબનાં ખાતાઓએ એવણને કારોબારી ચાટ્રસ્ટી તરીકે શામેલ કર્યા અને તે દરેક ખાતાને પોતાથી બનતો ટેકો એવણ આપતા હતા. અલેક્ઝાંડર નેટીવ ગર્લસ ઇનસ્ટીટ્યુટના ૧૮૮૫ થી આં સેક્રેટરી અને ખજાનચી હતા. કદમી દસ્તુરને મુસારે આપવાનાં ફંડના એજ સાલથી તે સેવટ મુખી ખજાનચી હતા. ૧૮૮૬ થી માહીમ ચેરીટેબલ ડીમ્પેન્સરીના આં સેક્રેટરી હતા. એજ સાલમાં સરકારે એમને મુલેહના અમલદાર નેમ્યા હતા, અને ૧૮૮૯ થી મુખબની મ્યુનીસીપાલ કોર્પોરેશનમાં મુલેહના અમલદાર તરફની એક બેઠક ધરાવતા હતા. મરહુમ શેઠો માણેજી ખરથેજી થરાઈ, ફરામજી નથરવાનજી પટેલ અને ફરામજી દીનથાહ વીઠીટ મેજારીયલ ફંડના આનરરી સેક્રેટરી હતા. ગાયબ ઉત્તેજક મંડળીના ૧૮૮૭ થી નાયબ પ્રમુખ અને ૧૮૯૪ થી પ્રમુખ હતા. છેલ્લાં બાર વર્ષ મુખી પારસીઓની જાણીતી રીપન કલબના આં સેક્રેટરી હતા. મુખબના જરથોસ્તીઓનાં મરણ પુખતના અરસપરસના લાભનાં ફંડના તથા વડોદરા રેલવેના જરથોસ્તી કામદારોનાં એવાંજ ફંડના તેની સ્થાપનાથી એવણ આનરરી ધારા મંખંધી સલાહકાર હતા. ધણાંક ધર્મખાતાનાં ખતપત્રો વારંવાર મુક્ત કરી આપતા, ધણાં રમુજ અને માણજા છતાં મહુમ ઉપયોગી જાહેરી યુગરી હતી.

તાં ૨૧ મી મારચ.

મેચરસ દાદી અને ફરામજી ખરથેજી ગોલવાલાએ બેઠબેપર બંધાવવા માડેલા સ્વીમીંગ બાથને પાયો નાખવાની ક્રિઆ આજ રોજે મુખબના ચીફ-જસ્ટીસ સર લારેનસ જેનકીનસે કીધી હતી. પ્રથમમાં એ બાથનાં હાનરરી શેક્રેટરી મીં રસ્તમ ખરજેરજી પે-માસટરે મેચરસ ગોલવાલા તરફથી એ બાથને લગતો રીપોર્ટ

વાંચી સંબંધાઓ, જે બાદ નામદાર વડા જડને રૂપાંતરી થાવીવડે પાથે નાખ્યા બાદ એક સુભાષીત બાવણુ છાંકું હતું.^૧

પ્રથુની પારસી વૉલંટીયર ફોરના એક મેમબર શેઠ મેહરવાન હોરમજી ધરાનીએ નીશાનખાણની શરતમાં સોનાના ચાંદ તથા મીઠા મીઠા રૂપાંતરી રૂપાના ચાંદનાં ધનામ મેલ્યાં હતાં.^૨

કરાંચીવાલા શેઠ એદલજી દીનશાહ શરાફને મહેલા સી. અ. ધ. ના ખેતાખને ચાંદ તથા મુદદ આજ દીને નામદાર માહરાણીએ પોતે વીંડસર કાસ્ટલમાં એક દરબાર ભરી આપ્યા હતા.^૩

તા. ૨૬ મી માર્ચ.

અતરે પ્રગટ થતાં અઠવાડીક “ચેમપીયન” પત્રના મલિક તથા અધીપતી મી. ડબલ્યુ. એ. ચેમબરસે, “રાસ્ટ ગોક્તાર” પત્રમાં પોતાની બદનક્ષી કરનારાં લખાણુ પ્રગટ કરવાનો આરોપ તેના મલિક મી. મેહરવાનજી ફરકુનજી મરજવાન તથા અધીપતી મી. કેપ્તુશરે નવરોજજી કામરાજ, અને પ્રીંટર મી. એદલજી માલેકજી વાછા સમિતે મેલી, પોતાને થયેલી નુકસાનીના બદલા તરીકે રૂ. ૧૦,૦૦૦ મેળવવાનો દાવો કર્યો છે, તે મુકદ્દમા પાંચ દીવસ સંબંધી તેના મુકદ્દમા આજ દીને નામદાર જડજી હાનરેબલ બદલ દીને તૈયમજીએ આપ્યો કે એક હાથ ઉપર પ્રતીવાદીઓની વર્તણૂક તથા વાદી સમિતના તેઓના હુજતખોર તથા વેર-ભાવીક લખાણો ધ્યાનમાં લઈ તથા ખીજા હાથ ઉપર વાદી મી. ચેમબરસ અધીપતી દાખલગી પોતાની ફરજગી હદ ઓળંગી ગયા હતા તે ધ્યાનમાં લઈ વાદીને નુકસાનીના રૂ. ૧૦૦૦) તથા સંઘળો ખરચ આપવાનું પ્રતીવાદીઓ ઉપર હુકમનામું કરી આપ્યું હતું.^૪

શેઠ રસતમજી મેહરામજી જીજીભાઈએ મરહુમ શેઠ મેહરામજી જીજીભાઈ ટ્રસ્ટ સેટલમેન્ટના ટ્રસ્ટીઓની તરફથી એ ફંડ^૫ મધિથી માથેરાન મધિ એક ધર્મનું દવા-

૧ બચે જમશેદ, તા. ૨૨ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

૨ બચે જમશેદ, તા. ૨૮ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

૩ રાસ્ટ ગોક્તાર, તા. ૧૫ મી આપરેલ ૧૯૦૦.

૪ ટાઇમસ આર્થ ઇં, તા. ૨૭ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

૫ બચે જમશેદ, તા. ૨૭ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

એને લગતો સરકારી કાવ સરકારના સેક્રેટરી મી. જે. ડી. સી. એટકીનસની સહી સાથે ગઈ કાલે બહાર પડ્યો હતો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે માથેરાન ખાતે એક દવાખાનાની ત્રાટી હાજત હતી, જે પુરી પાડવા માટે મી. રસતમજી મેહરામજી જીજીભાઈએ “ધી આનરેબલ મેહરામજી જીજીભાઈ ટ્રસ્ટ સેટલમેન્ટ, ૧૮૭૨” ના ટ્રસ્ટીઓની વતી રૂપીઆ

ખાતું ખાંધવા તથા તે આજી રાખવા માટે રૂ. ૧૨૦૦૦) ની રકમ સરકારમાં આપી હતી.

૭૦૦૦ ની રકમ દવાખાનાનું નવું મકાન બાંધવાની આપવા માંગણી કરી હતી, પણ એક લાંબક મકાન માટે એથી વધુ રકમ જોઈશે એવું જ્યારે મી. રસતમજીને જણાવવામાં આવ્યું, ત્યારે તેવલે એ રકમ વધારીને રૂ. ૧૦૦૦૦ આપવાની માંગણી કરી છે. નામદાર અવરનરની કાબીનસીલ એ બહાર માંગણી, મી. રસતમજી મેહરામજી જીજીભાઈએ જે શરતોએ આપવા ઇચ્છા ખતાવી છે, તે શરતો સાથે કમુલ રાખવાને ધણી ખુશી ખતાવે છે.

એ શરતો એવી છે કે, (૧) દવાખાનાનું એ મકાન બાંધાઈ રહે ત્યારે તેના સમારકામ વગેરેનો ખરચ માથેરાનનાં સ્ટેશન શંડમાંથી નીભાવવો, એ દવાખાનાનાં મકાનને મુખ્યદી કાંઈ પડેલા વરગની લીખા કંપનીમાં આજનો થીંચો બીતરાવવો, અને તેનું પ્રીમીયમ માથેરાનનાં સ્ટેશન શંડમાંથી ભરવું, અને કાંઈ આગ જવા અચાનક સંજોગથી એ મકાન બગી જાય તો કાંઈપણ હીલ વગર એ મકાન શરીને બાંધવું. (૨) સંઘળો સરંજમ સાથની એક હાસપીટલ માથેરાનને બરની મજુર મકાનમાં માથેરાન સ્ટેશન શંડના ખરચે બાંધકની નીભાવવો. (૩) જે ગરીબો હાસપીટલમાં દવા લેવા આવે, તેમને મુશ્કેલ દવા પુરી પાડવી અને તખીખી સલાહ પણ તેઓને મુશ્કેલ આપવી. (૪) ખાનગી તખીખીના પ્રીસક્રીપશનો પ્રમાણેની દવા ખતાવી આપવી અને સરકાર વખતોવખત જે ફરનકી કરે તે પ્રમાણે તેનું દાખ લેવું. (૫) સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ અને મી. રસતમજીએ, સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટની હાલની આશીસ અથવા તેની બીતરને જમીનનો ખુલ્લો કડકો, જેની બપર હાસપીટલ બાંધવાને પસંદ કર્યું છે, તે બિમાંની એક જગાએ એ હાસપીટલ બની કરવી અને તેને એક અલાઈટ્ડ કમપાઉન્ડ રાખવો. (૬) મજુર હાસપીટલને “ધી મેહરામજી જીજીભાઈ હાસપીટલ, માથેરાન” એવું નામ આપવું, અને તે નામની એક તખતી અથવા ઘરતો લેખ કીતરાવી હાસપીટલની એ ઇમારતના મુખડાના ભાગ બપર મેલવો. કમપાઉન્ડના ફરવાળ આગળ મજુર નામનું એક બેરડ મારવું અને બપરું નામ આપું સંઘળો વરતખાનપત્રોમાં, લેખલોમાં, પત્રવહેવારો અને હાસપીટલને લગતા રીપોરટોમાં વાપરવું. (૭) બપવી શરતો સાથનું એક ટ્રસ્ટીડ માથેરાન સ્ટેશન શંડના એકલા ખરચે કરાવવું.

બપવી શરતો કમુલ રાખવા પછી સરકાર હાસપીટલના જરૂરી સરંજમ અને પરચુરણ સામાન પુરો પાડવાના ખરચમાં મજુર ટ્રસ્ટ સેટલમેન્ટના ટ્રસ્ટીઓએ રૂ. ૨૦૦૦ ની વધુ રકમ આપવા માંગી છે, તે ખુશી સાથે સ્વીકારે છે. માથેરાનના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને સત્તા આપવામાં આવી છે કે એ રકમ હાસપીટલ માટે જોઈતી ચીજો તેની જમીનમાં આવે તે પ્રમાણે ખરીદવામાં વાપરવી. મી. રસતમજી મેહરામજી જીજીભાઈ પાસે એ બેજી સખાવતોની રૂપીઆ ૧૨૦૦૦ ની રકમ સરકારી ટ્રેઝરીમાં સરકારે અનામત મેલાવવા માંગી જણાવ્યું છે જે જહેર બાંધકામખાતું હાસપીટલનું મકાન બાંધવાનાં જરૂરી પગલાં ભરશે. ઉલ્લે નામદાર સરકાર આ બહાર બક્ષેશ જહેર રીતે પોતાના આ કાવમાં સ્વીકારે છે. બચે જમશેદ, ૨૭ મી માર્ચ ૧૯૦૦.

સર જમશેદજી જીજીભાઈ પારસી બેનિવાલંટ ધન-
ચીટપુટના એક અધીકારી મરહુમ શ્રી નવરોજજી નથર-
વાનજી વાડીઆ, સી. આઈ. ઇ. ની જગ્યાએ આજ દીને
શ્રી મેહરવાનજી મનચેરજી • કામાજી, ખી. એ. ને નેમ્યા
હતા.

તા. ૩૧ મી મારચ.

રોજ ૧૮ માઈ ૭ (શિ.) ૧૨૯૬ યજ્ઞદેજરદી.

મરજી—જમશેદજી ફરામંજી કથોક—ઉમર વર્ષ
૭૧). એવણુ પેહલાં એક ઇંગ્લેંજ પેહડીમાં ગોડાઉન કાપર
દાખલ નાહની વરે નોકરી રહ્યા હતા. પછી ૧૮૪૮ માં
પોતાના ભાઈ હોસ્મજીની ઇંગ્લેંજ દારૂ તથા ચીની-
કામની દુકાનમાં રૂ.૨૫) ના પગારે નોકરી રહ્યા, અને
૧૮૫૬ માં ભાઈનાં મરણુ બાદ તે ધંધા ખરીદી લઈ
પારસી ખજાર જીટમાં ઇંગ્લેંજ દારૂની મોટી દુકાન ચલા-
વતા હતા, અને સરકારી દરીયાવરદીખાતાંના લયકરને
દારૂ પુરો પાડતા હતા. જી. આઈ. પી. રેલવેના અમલ-
દારને એવણે સુચના કરવાથી તેઓએ પોતાની લાઇનપર
કોઓપરેટીવ સ્ટોર્સ ઉભા કર્યા હતા, જે પેહલાં લાઇનો-
પર માલ બહુ મોઢો મલતો હતો.

તા. ૧ લી. આપરેલ.

રોજ ૧૯ માઈ ૭ (શિ.) ૧૨૯૬ યજ્ઞદેજરદી.

મરજી—ડાકટર રસતમજી નથરવાનજી લયકરી—
ઉમર વર્ષ ૪૫). એવણે ઇ. સ. ૧૮૮૩ ની આખેરીએ
સુખઈ યુનીવર્સીટીની તખ્તીખી ડીગ્રી મેલવી હતી, અને
છેલ્લાં દસ વર્ષ થયાં ઉદવાડાનાં ધરમનાં દવાખાનાના
તખ્તીખ હતા, અને ઉદવાડા તથા દમણમાં સારી ધરાઈ
ધરાવતા હતા.

મરજી—શોરાખજી માણેકજી શરાફ—ઉમર વર્ષ
૩૫). એવણુ ઇંગ્લેંજ તથા ફ્રેંચ ભાષાનું જ્ઞાન ધરાવતા
હોવાથી છેલ્લાં ચાર વર્ષપર પારીસ ખાતે એક વેપારીના
એજંટ દાખલ ગયા હતા, અને પાછલથી ત્યાંની એક
મોટી દુકાનપર કલારક તરીકે નોકરી રહ્યા હતા, અને
ત્યાંજ મરણુ પામ્યા હતા.

તા. ૧ લી આપરેલ.

આ સાતમાં જુદે જુદે કેકાણેની મુનીસીપલ તથા
તાલુકા લોકલ બોરડમાં નીચલા પારસીઓ ચુંટાયા યા
નેમાયા હતા :—

૧ જાને જમશેદ, તા. ૬. ડી આપરેલ ૧૯૦૦.

૨ શ્રી દરાજજી જમશેદજી કથોકના બાવા.

તાલુકા લોકલ બોરડ.

ભરૂચ—સરકારી—ખા. ૨૦ અરદેશર ફરફુનજી
દલાલ, શ્રીકે એદલજી મનચેરજી, બહમનજી પેથતનજી,
હેડ કારકુન; મેહરામજી ડાયાભાઈ, માહલકરી; પીરોજશાહ
દીનશાહ, અંકલેસરના—અરદેશર બરજોરજી, ચુંડી
કાઢેલા—જીવણજી લીમજીભાઈ, એદલજી લીમજી-
ભાઈ. પંચમાહલ—સરકારી—ખા. ૫૦ રતનજી એદલજી
કાંગા, ખા. ૨૦ ડાયાભાઈ ધનજીભાઈ ખીલીમીરીયા,
ખા. ૫૦ શોરાખ માણેકશાહ ભરૂચ. ચુંડી કાઢેલા—
ફરફુનજી કાવથજી, બહમનજી અરદેશર દલાલ. વલસાડ—
સરકારી—ડા. ૧૦ પીરોશ પાલનજી મુદ્દાં.

ડીમીકલ લોકલ બોરડ.

ભરૂચ—સરકારી—ખા. ૫૦ એદલજી મેહરામશાહ,
આદરજી મનચેરજી દલાલ. મુનીસીપાલીટીના—ફરફુનશાહ
પેથતનજી, અમદાવાદ—સરકારી—ખા. ૫૦ જાંહગીર
પેથતનજી વકીલ, ખાનદેશ—સરકારી—જાંહગીર કે. ન.
કાબરાજી. ખીજપુર—સરકારી—અરદેશર કેપ્પથર કામા.
વીરમગામ—સરકારી—દાદાભાઈ નથરવાનજી નાણાવડી.
અંકલેસર—સરકારી—ખા. ૨૦ ડાયાભાઈ ધનજીભાઈ
ખીલીમીરીયા.

મુનીસીપલ બોરડ.

ભરૂચ—સરકારી—ખા. ૨૦ અરદેશર ફરફુનજી દલાલ,
અને ખા. ૫૦ એદલજી મેહરામશાહ. નડીયાદ—સરકારી—
દોરાખજી હીરજીભાઈ વાછા, એમ. એ. અમદાવાદ—સર. ૦—
ડા. ૧૦ નવરોજજી કાવથજી કલીઆણીવાલા. પુણા (સુબર-
ખન)—સરકારી—પેથતનજી બહમનજી; ચુંડી કાઢેલા—
દોરાખજી દાદાભાઈ જુતી, નવરોજજી ફરામજી અરદેશર,
દાદાભાઈ શોરાખજી, મેજનજી નથરવાનજી. ફરલા—સર-
કારી—નવરોજજી એદલજી ઇસકાંરવાલા. અલીપાગ—ચુંડી
કાઢેલા—અરદેશર મેહરવાનજી હકીમ. ખાનદેશ—સર-
કારી—જાંહગીર કે. ન. કાબરાજી. કરાચી—ચુંડી કાઢેલા—
પેથતનજી જમામજી પાદશાહ, પેથતનજી મેહરામજી
કોટવાલ, નાદરશાહ એદલજી દીનશાહ; સરકારી—ફરામ-
રોજ એદલજી પંથકી, જાંહગીર હોરમજી કોથારી,
રસતમજી એચ. જે. રસતમજી. ભરૂચ—સરકારી—ખા. ૨૦
ખા. ૩૦ કેપ્પથર બરજોરજી કુપર. કલીઆણી—સર-
કારી—ખા. ૫૦ ખા. ૩૦ પાલનજી હોરમજી દાદાખાનજી.
વલસાડ—સરકારી—ડા. ૧૦ પીરોજશાહ પાલનજી મુદ્દાં.
સુરત—સરકારી—લફ્ટનંટ કરનલ કેપ્પથર શોરાખજી નરી-
માન. વાંદરા—સરકારી—ખા. ૫૦ ખા. ૩૦ રતનજી રસતમજી
દાદીનાં. મેલગામ—સરકારી—અરદેશર નવરોજજી. દોહડ,
પંચમાહલ—સરકારી—ખા. ૫૦ એદલજી મેહરામશાહ
હેડીવાલા, મિંગસોર—ચુંડી કાઢેલા—દીનશાહ એમ.
ખીલીમીરીયા, કવેરા—સરકારી—ખા. ૫૦ બરજોરજી

દોરામજી પટેલ, અરદેશર દાદાભાઈ આરકર. બાનોલી—
સરકારી—દોરામજી મનચેરજી ડાકટર, વીરમજામ—સર-
કારી—ખાં ૫૦ ૫૦ દાદાભાઈ નચરવાનજી નાણાવતી.
અંધેશર—સરકારી—ખાં ૫૦ ૫૦ રતનજી એદલજી કાંગા.

તાં ૧૫ મી આપરેલ.

રોજ ૩ માહ ૮ (શિં) ૧૨૬૬ યજ્ઞેશ્વરી.

નવસારીની પાસે આવેલાં તવડી ગામની જીની
દરેમેહર જે ૪૦ સં ૧૮૬૬ માં મરહુમ શેઠ એદલજી
રતનજી વીઆજોરાએ બંધાવી હતી તે ખીસમાર થવાથી
તેજ જોપાર અંજીમનનાં ઉધરાતથી રૂ.૮૬૦૦) ને ખરચે
બંધાવેલી નવી દરેમેહર પરકવાની કિઆ આજ દીને
કરવામાં આવી હતી. જયનની કિઆ પુરી થવા બાદ
તવડીના પટેલ શેઠ એદલજી માણેકજી તરફથી એ દરેમેહર
મોટે ઉભાં કરેલાં ફંડની વીગત કહી સંભલાવી, તથા
દરેમેહરનાં એ સુંદર મકાનને ડીમાધન બનાવવા અને તે
બાંધવાપર દેખરેખ રાખવા શીલ્પી શેઠ દીનશાહ દોરામજી
મીસ્ત્રીના તેઓએ વગર હાંસલે બજાવેલી સેવા મોટે,
તેમજ તવડીવાલા મરહુમ શેઠ રસતમજી શાપુરજી મોગરા-
નાં વીધવા બાદ વીલરખાઈ તથા બેટા શેઠ એદલજીએ
ફંડમાં મોટી રકમ બચાઈ ઉપરાંત દાદાગાહેને મોટે નવું
પાતર પોતાને ખર્ચે સુકાવી તેને લગતાં કાઠી સુખડને બદો-
બસ્ત કર્યો હતો તેમનો, તથા સુંબધવાલા શેઠ પેશતનજી
જાંહગીરજી હોરમજી મોદીએ દરેમેહરમાં હિંધાલા તથા
તેને લગતો શર્વે સામાન તથા નવું ફરનીચર મેલાવી
આપું તેમના આભાર માનયા હતા. એ બાદ મજકુર
શેઠ એદલજી પટેલને, નવસારીના દરુર દોરામજી માહી-
આરજી તથા બંધે દેશાઈએ, તવડીના પંથકોએ એ
રસતમજી હોરમજી દાદાચાંનજી તથા એ દાદાભાઈ
રસતમજી દાદાચાંનજીને, તથા શીલ્પી શેઠ દીનશાહ દોરા-
મજી મીસ્ત્રીને અંજીમન તરફથી શેઆણે હોરાડવામાં
આવી હતી, જે પછી ચાસની કરી મીજલસ બરખોસ્ત
થઈ હતી.^૧

૧ જાને જયશીદ, તાં ૧૭ મી આપરેલ ૧૬૦૦.

એ દરેમેહરપર નીચે સુજબ તસ્તી છે:—

“આ દરેમેહર પહેલાં એક નેકબખત જરથોસ્તીએ
બંધાવી આવી હતી, જે ખીસમાર થવાથી સને ૧૨૩૮
યજ્ઞેશ્વરીનાં સલમાં શેઠ એદલજી રતનજી વધાજોરાએ
બંધાવી આપી હતી, જે પુરાણી થવાથી જરથોસ્તી અંજી-
મનના ઉધરાતથી તવડીના પટેલ એદલજી માણેકજીની
આગેવાની હેઠળ નવેસરથી બાંધીને આજ દીને પુલ્લી
સુકી છે. (રોજ ૩ જા અરદેશરેસત અમસાસપંદ, માહ
૮ મે આવાં યજ્ઞ સને ૧૨૬૬ યજ્ઞેશ્વરી રહેનશાહી,
તાં ૧૫ મી એપ્રેલ ૧૬૦૦ ઇસવી. વાર રવેલ, દીનશાહ
દોરામજી મીસ્ત્રી આનરરી સીલશાહી.)”

તાં ૧૮ મી આપરેલ.

રોજ ૬ માહ ૮ (શિં) ૧૨૬૬ યજ્ઞેશ્વરી.

મરજી—જમશેદજી દોરામજી માસ્ટર, કરાંચીના—
ઉમર વર્ષ (૨). એવણે કરાંચીની “પારસી વીરખાઈજી
સ્કુલ” ના હેડ માસ્ટર તરીકે ૨૧ વર્ષની બાંખી મુદત
સુધી એવો ચલાવ્યો હતો, અને કરાંચીમાં પેહલાં આઠાની
મીલ એવણે સ્થાપી તે ફતેહમંદીથી ચલાવી હતી. એવણે
કરાંચીમાંજ ગુજર્થા હતા.

નીચલા પારસી ગ્રહસ્થાને આ સાલ નામદાર સર
કારે નવા સુધેહના અમલદારો નેમ્યા હતા:—

શેઠ અરદેશર બેહરામજી પટેલ, દોરામજી જમ-
શેદજી તાતા, ખી. એ., ફરુજજી દોરામજી કરાકા, હોર-
મજી શોરામજી લેલીનવાલા, પીરાજશાહ બહમનજી
જીભાઈ, રસતમજી શોરામજી પાંડિવાલા, ડાકટર રતન-
શાહ તેહમુલજી નરીમાન.^૧

સુંબધની પારસી ચીફ મેટરીમોનીઅલ કોરટના
એક ઉલગેટ મરહુમ શેઠ નાનાભાઈ રસતમજી રાણીનાની
જગોએ શેઠ દોરામજી-દોરામજી પાંડેને નેમ્યા હતા.^૨

શેઠ જાંહગીર કોરશાસપજી દાદાચાંનજી, ખી. એ,
એલ. એલ. ખી. તથા પીરાજશાહ નચરવાનજી ખીલી-
મારીઆ, ખી. એ; એલ. એલ. ખી. એ હાઈ કોરટના
સોલીસીટરની પરીક્ષા ફતેહમંદીથી પસાર કીધી હતી.^૩

શેઠ રસતમજી જમાસપજી ગારડાએ નવસારીથી
૧૨ મેલને છોટે આવેલાં વીલનપોર ગામમાં ૮ ફીટની
લંબાઈના એક મોટા ચીતા વાધને શેકાર કર્યો હતો.^૪

તાં ૨૬ મી આપરેલ.

રોજ ૧૪ માહ ૮ (શિં) ૧૨૬૬ યજ્ઞેશ્વરી.

મરજી—ડાકટર પીરાજશાહ બેહરામજી ભર્યા,
વરોડરાવાલા^૧—ઉમર વર્ષ ૪૮). એવણે વરોડરાની લશ્કરી
હોંસપીટલના ડાકટર હતા. પોતાની ૨૨-૨૩ વર્ષની
ઉમરથી ગાયકવાડ રાજની નોકરીમાં જોડાઈ કડી, પાટણ
અને દ્વારકામાં ડાકટર નેમાયા બાદ છેલ્લાં ૬ થ વર્ષ થયાં
વરોડરે મીલીટરી સરજનના ઓફીસર હતા. ગરીબાઈ-
માંથી વધી પોતાની ખંત અને હુશીઆરીથી છેલ્લાં
રૂ.૫૦૦) નો દરમાયો મેલવતા હતા, અને વરોડરેજ
ગુજર્થા હતા.

૨-૩ જાએ ગં ગેઝેટ, તાં ૧૬ મી આપરેલ ૧૬૦૦.

૪ જાને જયશીદ, તાં ૨૧ મી આપરેલ ૧૬૦૦.

૫ જાને જયશીદ, તાં ૩ જા મે ૧૬૦૦.

૬ શેઠ અરદેશર પીરાજશાહ ભર્યાના બાવા.

મુખ્યનાં મુનિસીપલ કારપોરેશનના મુખેના અમલદારો તરફના એક મેમબર મરહુમ શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી કામાજીની જગાએ ખાનબાહદુર ખહમનજી બેહરામજી પટેલને આજ દીને ચુંટી કાઢ્યા હતા.

તા. ૩ મી મેએ.

રોજ ૨૫ માહ ૬ (ક૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ખાનબાહદુર રસતમજી જમાસપજી આચ-
ખરનર—ઉમર વર્ષ ૬૬. એવણુ ૩૫) વર્ષની લાંબી
મુદત મુખી અત્રેની સરકારી કરનસી બેંકમાં વડા ત્રેઝરરને
જોખમબયોં ઓફો ધરાવતા હતા, અને મરણુની થોડાજ
દિવસ આગમજ પેનશનપર રીટાયર થયા હતા. ૧૮૮૬
ના મે માસમાં નામદાર સરકારે એવણુને “ખાનબાહદુર”
નો ખિતાબ આપ્યો હતો, અને ૧૮૯૩ માં મુખેના
અમલદાર નેમ્યા હતા. “બેહરામજી જીજીબાઈ ચેરી-
ટેબલ ઇન્ટરીટયુશન” ના એવણુને એ ખાતાના સ્થાપકો
ટ્રસ્ટી નેમ્યા હતા, અને તેની ખીલવણીમાં એવણે ઘણો
ઉલટમંદ ભાગ લીધો હતો.

તા. ૧૦ મી મેએ.

ઈંગલાંડનાં નોર્થ-ઈસ્ટ બેથનલ ક્રીનની કનઝરવેટીવ
કલમે પાલાંમિંટમાં પોતાના વિભાગ તરફથી બેઠક ધરાવ-
નાર શેઠ મનચેરજી મેહરવાંનજી બાવનગરી, સી. આઈ.
ઈ. એ પાલાંમિંટમાં બજવેલી ક્રીમતી સેવાઓને માટે
તેમને આજ દીને એક કૉનસરટને માટે મલાવડા કરી
માનપત્ર આપ્યું હતું.

તા. ૧૭ મી મેએ.

રોજ ૫ માહ ૬ (શિ. ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ફરામજી તેહમુલજી મીરજી—ઉમર વર્ષ
૬૬. એવણુ એક અછા હીસાખી હતા, અને અત્રેના
હાઉઝ ગ્રેસરોથી ચાલતી કેટલીક જાણીતી જોઈંટ ક
કંપનીઓના ઓડીટર હતા, અને પોતાને હીસાખે વેપાર
પણ કરતા હતા. અત્રેની મેદાનમાંની જીનિ કસરતશાલા
ને હાલ સર દીનથાહજી પીટીટનાં નામથી ઓળખાયછે,
તેનાં છેલ્લાં ૨૮) વર્ષ થયાં બજનચી હતા.

૧ ટાઇમસ ઓફ ઈ. ૦, તા. ૩૦ જી આપરેલ ૧૯૦૦.
૨ શેઠા જમાસપજી, ખીમજીબાઈ, તથા કાવશજી
રસતમજી આચખરનરના બાવા.
૩ રાસ્ટ ગોધાર, તા. ૩ જી જુન ૧૯૦૦.
૪ શેઠા નરસવાંનજી તથા કાવશજી ફરાજી મીરજી-
ના બાવા.

તા. ૧૮ મી મેએ.

રોજ ૬ માહ ૬ (શિ. ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ડાકટર જમશેદજી દીનથાહ ખંખાતા—
ઉમર વર્ષ ૫૪. એવણુ બરચના વતની હતા, અને
મુખ્યની એલ. એમ. એંડ એસ. ની તખીખી ડીઝી
મેજવી, સરકારી નોકરીમાં થોડો વખત બેલગામ તરફ
નેમાઈ છેલ્લાં ૨૨) વર્ષ અમદાવાદમાં આસીસ્ટન્ટ સીવીલ
સરખન હતા, અને પોતાની લાયકી, સાદાઈ, અને
ઉદારતાથી ત્યાં ઘણા લોકપ્રીય થયા હતા. ત્યાંની મુનિ-
સીપાલીટીના સરકાર તરફના કમીશનર નેમાતા હતા, અને
મુખ્યશાંતીની કમીટીના પ્રમુખ હતા. અમદાવાદના જાણીતા
આવક અને ખીજ શેઠીયાઓને એમને માટે બહુ માન
હતું. ડુકાળ અને મરકીનાં કામમાં પણ બહુ મેહનત
લીધી હતી, અમદાવાદની પારસી કલખના તેની શરૂઆતથી
એવણુ સેફ્ટરી હતા.

તા. ૧૯ મી મેએ.

રોજ ૭ માહ ૬ (શિ. ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ડાકટર ધનબાઈજી શોરામજી નાદરથાહ—
ઉમર વર્ષ ૪૨. એવણુ અત્રેની અલેક્ઝાંદ્રા સ્કુલમાં
કેળવણી લઈ, વૈદક જ્ઞાન મેળવવાની ઉલટ થવાથી અને
૧૮૮૫ ને આશરે ગ્રાંટ મેડીકલ કોલેજમાં સ્થાપેલા
અખળા તખીખી કેળવણીના આસ વર્ગમાં દાખલ થયાં,
જ્યાં ૪) વર્ષના અભ્યાસ પછી તખીખ તરીકે કામ
ચલાવવાની સંવદ અને ૧૮૮૬ ના ડીસેમ્બર માસમાં મેજવી.
શેઠ પેસંતનજી કામાવાળી મુખ્યની અખળા હોસ્પિ-
ટલમાં વધુ અનુભવ મેળવ્યો. પછી ધરમપોર રાજમાં
પોતાના પતી સાથે નોકરી ગયાં હતાં. થોડુંક પછી ત્યાંથી
મુખ્ય પાછાં ફરી અત્રે મેમલુવાડાના જીજી મોહલાના
અખળાઓ માટેનાં દવાખાતાના તખીખ તરીકે કામ કરતાં
હતાં. અત્રેની જ્ઞાન પ્રચારક મંડળી તરફથી બાનુઓને બરની
વૈદક બાબદર એવણે ભાવણે આપ્યાં હતાં.

તા. ૧૯ મી મેએ.

રોજ ૭ માહ ૬ (શિ. ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ધનજીથાહ જમશેદજી અલેક્ઝાંદ્રા—ઉમર
વર્ષ ૭૮. એવણુ પુનાના એક શ્રીમંત જગીરદાર હતા.

૫ શેઠ ફરાજી જમશેદજી ખંખાતાના બાવા.

૬ એવણુનાં નામથી એવણુનાં વીંચવા બાઈ કોશી-
બાઈએ અમદાવાદની હાઈ સ્કુલના બે વીધારથીઓને ફર
સાલ રૂ. ૧૦) અને રૂ. ૩૦ નાં બે ઇનામો આપવાને રૂ. ૫૦૦)
ની સરકારી નોટ ૧૯૦૧ માં સરકારમાં આપી હતી.

૭ શેઠા ઈરમથાહ, ખરશેદજી, ગુસ્તાદજી, નશર-
વાંનજી, હીરજીબાઈ, જમશેદજી, શાપુરજી, મોરાબાઈ અને
કાવશજી ધનજીથાહ અલેક્ઝાંદ્રાના બાવા.

એવણના પીતા અને કાકા આગલી પેશવાઈના વખતથી અંકલેશર છોડી પુના ખાતે ધંધાને અર્થે જઇ વસ્યા હતા. પેહલાં તેમની કાંપમાં કુકાન હતી, અને પછી કંદાકટો લેવા માંડ્યાં હતાં, અને એવણ પુણ્યાની જાણીતી “ઝોર અને હોરજીભાઈ” ની પેહડીના સ્થાપક હતા. ૧૮૬૫ માં પારસી મિટ્રીમિનીયલ એકઠની રૂઢે પુના ખાતે સ્થાપેલી મિટ્રીમિનીયલ કોરંટના એવણ એક ઉલ્લેખિત નેમાયા હતા, અને ૧૮૯૮ માં પુનામાં પારસી રવાનેને અવલમનજલ પોંદ્યાડવાનું જે ફંડ સ્થાપ્યું હતું, તેના એવણ એક દ્રસ્ટી હતા.

તા૦ ૨૧ મી મેએ.

અમદાવાદ મધે ત્યાંના નગરશેઠ મનીભાઈ ત્રેમાભાઈ તથા ડાકટર જમશેદજી દીનશાહ અંખાતાનાં નીપજેલાં અકાશ મરણ માટે દનગીરી ખતાવવા તથા તેમનાં કુટુંબીઓને દીલાસાપત્રો મોકલવા માટે એક જાહેર સભા કલેક્ટર મી૦ ગીખનાં પ્રમુખપણાં હેઠલ મલી હતી, જે વેળાએ ત્યાંના આગેવાન શેઠાએ અંધે મરનારોના સંયુક્તો વિષે વીવિચન કર્યા બાદ ડાકટર જમશેદજીનાં મરણ બાપે એક મંતે ડેડાવ કરવામાં આવ્યો કે—“આપણા માયાણ અને કાષિલ ડાકટર જમશેદજી દીનશાહ અંખાતા જેમના તખીખી દાનના લાભ ધણાં વર્ષો સુધી આ શહેરના લોકોએ લીધા હોતો, તેમનું એકાએક અને અકાળ મૃત્યુ સાંભળી આ સભા દલગીર છે, અને તે દલગીરી દેખાડનારે પત્ર સભાના પ્રમુખની સહીથી તેમના કુટુંબ ઉપર મોકલેલો.”

તા૦ ૨૩ મી મેએ.

રોજ ૧૧ માહ ૯ (શિ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—દારાબજી ધનજીભાઈ શરાફ—ઉમર વર્ષ ૪૫).

એવણ ગણીતમાં ધણાજ કાષિલ હતા, અને અત્રે દેશીઓમાં જાણીતી થયલી “ઓરીયંટલ લાઇફ ઇનસુરંસ” નામની જીંદગીના વીમા ઉતારનારી પેહડીની સ્થાપનામાં મોટા લાભ લેધ તેના મેનેજરના જમણા હાથ જેવા થઇ પડ્યા હતા, અને જીંદગીના વીમાની બાબતપર એવણને અનુભવ મોહજો હતો, અને એ કંપનીમાં ધણાક પારસી સંચળ જવાનેને નોકરીએ લગાડ્યા હતા, પણ શેવટે કમનસીમે એજ કંપનીમાંથી મોટી રકમના ગોંડાલામાં સપડાઇ ગયા હતા જે બાપે અત્રેની સેશન કોર્ટમાં તેમની તપાસ થવા બાદ તેમને છોડી મુકવામાં આવ્યા હતા.

તા૦ ૨૪ મી મેએ.

નામદાર માહરાણીની સાલગરેહની ખુશાલીમાં આ સામયી “કયસરે હિંદ” નામનો નવો ખેતાબ સ્થાપવામાં

૧ મુખ્ય સમાચાર, તા૦ ૨૬ મી મેએ ૧૯૦૦.

આવ્યો હતો, તે ખેતાબના પેહલાં વર્ગના સોભાના આદ તથા ખીજા વર્ગના રૂપાના આદ નીમથા પારસી ગ્રંથસેને આવવામાં આવ્યા હતા:—

સીનાનો આદ—શ્રી મહારામજી મહારવાનજી મલખારી.

રૂપાના આદ—ખીજાસુપરના કુકાજ નીવારણ અમલદાર શ્રી જહમનજી મનચેરજી, બેંગલોરના મરકીખાતાના વડા તખીખી અમલદાર ડાકટર ડોશાભાઈ અરદેશર ચોક્સી, અમદાવાદના એકઠીકપુડીવ ઇજનેર ખાનખાહુર ફરદુનજી કુવરજી તારાપોરવાલા, સુરતના સરકારી તખીખ સરખખન લફ્ટનન્ટ કરનજ કેપ્ટનજ શેરાખજી નરીમાન.

કરંજ મધે મરહુમ બાઈ મોટલાંખાઈ જાંહગીર વાડીઆનાં નામનું ધર્મનું દવાખાનું ખોલ્યું મુકવાની ક્રિયા આજ દીને સુરતના કલેક્ટર મી૦ વેરે કીધી હતી. મજકુર બાઈના દીકરા શ્રી નવરોજજી માણેકજી વાડીઆએ તે નામદારે લીધેલી તસદીને માટે ઉપકાર માન્યો હતો, તથા કુકાલીઆંએને વેંદ્યો આવવાને રૂ.૫૦૦) ની રકમ મી૦ વેરને આપી હતી.

મુખ્ય ઇલાકાનાં કુકાલીઆં લોકોને આંગ લોકવા માટે વસો મેટ આવવાને નામદાર માહરાણીની સાલગરેહની ખુશાલીમાં એક ફંડ ઉઘાડવાને ટાઇમસ આફ ઇન્ડીઆમાં એક પારસી ગ્રંથસે Mymite ને છુપે નામે રૂ.૫૦૦) ની રકમ મોકલવાથી તે બાપિનું એક ફંડ એ પત્રે કીધું હતું, જે મધે સર દીનશાહજી માણેકજી પીટીટ બારેનેટે રૂ.૨૦૦૦), શ્રી જમશેદજી નથરવાનજી તાતાએ રૂ.૫૦૦), અને ખીજા પારસીઓએ નાઇલી નાઇલી રકમો બરી હતી.

તા૦ ૨૬ મી મેએ.

રોજ ૧૬ માહ ૯ (શિ૦) ૧૨૯૬ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—કુરામજી અરદેશર દાવર—ઉમર વર્ષ ૭૩).

પોતાના પીતા અરદેશર કુરામજી દાવરનાં ૧૮૫૪ માં નીપજેલાં મરણ બાદ તેવણનો ફોંચ તથા જરમન વેપાર તેવણે ધણો ખીલવ્યો હતો. પોતાની ૧૭ વર્ષની છોકરવણ વયથી ઉચકીનાં કોલનવોટરની એજંસી મેલવી હતી. અને

૨ એવણને આંદ તા૦ ૨૨ મી નવેમ્બર ૧૯૦૦ ને દીને બેંગલોરના ખ્રીટિય રેસીડન્ટ એક મોટા મેલાવડા કરી એનાયત કીધી હતો.

૩ ટાઇમસ આંદ ઇં, તા૦ ૨૪ મી મેએ ૧૯૦૦.

૪ ટાઇમસ આંદ ઇં, તા૦ ૨૫ મી મેએ ૧૯૦૦.

૫ ટાઇમસ આંદ ઇં, તા૦ ૨૬ મી મેએ ૧૯૦૦.

૬ થોડો કાવશજી અને અરદેશર શરાખજી દાવરના બાવા.

૧૮૯૫ માં મિસ્ત્રસ એ. સી. મંપરે કુલમાં દલાલ થયા હતા, અને વેપાર પણ આણ રાખ્યો હતો.

આતરેની એલશીનસ્ટન કોર્ટ કમળને માટે મેદાનમાં નવું બંધાયું મકાન બાંધ્યું મુકવાની ક્રિયા આજ દિને સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખારોને કાધી હતી.

તા. ૩૧ મી મે.

મરકીના સંબંધમાં નીચલા ગ્રહસ્થાએ સરકારની સારી સેવા બજાવેલી હોવાથી સરકારે તેમની સેવાની પીછાણ કરનારી સરટીફિકેટ આપી હતી:—

કોલાખા—શેઠ હોરમજી માણેજી ભીમરડીવાલા.

બેલગામ—ડાક્ટર ખરશેદજી પેસતનજી બાઈસ, શેઠ જમશેદજી ખરશેદજી બાઈસ.

તા. ૧૧ મી જુન.

રોજ ૩૦ માઈ ૬ (ચિ) ૧૨૬૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં આવેલાં તાનસવાલ ખાતે બ્રિટિશ સરકારને ત્યાંના બોમ્બર લોકો સાથે આ સ્થાનમાં ચાલેલી મોટી લડાઈમાં ઇંગ્લેન્ડની ફોર્સ થઈ, અને તેઓએ બોમ્બરોની રાજવાની “પ્રિટોરિયા” નો કબજો મેલ્યો તેની ખુશાલી ખતાવવાને આજને દિવસ સરકારે મુકર કાધી હતો. તે મુજબ મુબંધમાં પારસીઓનાં ચંદનવાડી ખાતેનાં બગીચામાં મોંઘેદાનાં અંજુમનના ઉદ્ધરતાનાં આતથ્યેહરામમાં સહવારનાં શેકરચુભરીનું એક જથ્થન થયું હતું, તેમજ પારસી પંચાતના ટ્રસ્ટી સાહેબોએ પણ અંજુમનનાં કુંડ મધ્યે સંજનાં એક જાહેર જથ્થન મરહુમ શેઠ હોરમજી બહમનજી વાડીઆવાલાં આતથ્યેહરામમાં કરાવ્યું હતું, જેની શેવટે ટ્રસ્ટીઓની તરફથી શેફ્ટરથી ચમચુક ઓલમા એ. જીવણજી જમશેદજી મોદીએ નામદાર માહરાણીપર મોકલવાનો મુખારકબાદીનો તારનો સંદેશો વાંચી સંભલાયો હતો.

૧ જાને જમશેદ, તા. ૨૮ મી મે ૧૯૦૦.

૨ બોમ્બે ગવર્નેર ડેવિડ, તા. ૩૧ મી મે ૧૯૦૦.

૩ એ તાર સર જમશેદજીએ નીચે મુજબ નામદાર ચાહરાણીજી ઉપર મોકલ્યો હતો:—

“The Parsee community of Bombay assembled to-day at a public thanksgiving service beg to offer to Her Gracious Majesty their respectful congratulations for the British successes in South Africa, and pray for the Queen's health and long life.”—

મુબંધ ઉપરાંત કલકત્તા, લંડન, પુણા, મુરત, ભરૂચ, અમદાવાદ, બેલગામ, થોલાપુર, વજીરના જમશેદજીઓએ પણ એ જ મુજબ જથ્થો કાધી હતો.

તા. ૧૧ મી જુન.

રોજ ૫ માઈ ૧૧ (કો) ૧૨૬૬ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરહુ—માણેજીશાહ બંહગીરશાહ તાલેધારખાં વકીલ—ઉમર વર્ષ ૫૨). એવણ અત્રેની એલશીનસ્ટન ઇન્ટીડક્ટરમાં કેળવણી લઈ ૧૮૯૫ માં મેટ્રીક થયા. બાદ ૧૮૯૮ માં બી. એ. ની ડિગ્રી મેળવી હતી, અને એલશીનસ્ટન કોલેજના દક્ષણ ફિલો તરીકે એક વર્ષ કામ કર્યું હતું, અને ૧૮૭૦ માં એલ એલ. બી. અથવા વકીલની પરીક્ષા પસાર કરી ત્યારથી આજ ૩૦ વર્ષ થયાં અત્રેની હાઈ કોર્ટમાં એક ફોર્મલ વકીલ તરીકે કામ ચલાવતા હતા, અને વકીલ મંડળમાં તથા ન્યાયાધીશમાં એવણનાં ધારાસંબંધી માન માટે એવણ ઉચ્ચ મત હતું કે હાઈ કોર્ટમાં દેશી જડજની જગા ખાલી પડતાં એવણની નેમણૂક થવાની એવણના મિત્રો આશા રાખતા હતા.

વકીલ ઉપરાંત એવણ જાહેર કામમાં પણ મોટો ભાગ લેતા હતા, અને ગરીબોની ફરિયાદ દાલવા માટે પોતાથી ખર્ચ મદદ કરતા. થાણા જીલ્લાના આખકારી કાયદાની સમ્પતાઈ માટે ચોપડી ચોપાનીયાં કાઢી, તથા સરકારમાં અરજીઓ કરી હતી, જે માટે વારંવાર થાણા તથા જાહેર જીલ્લાનાં લોકોએ એવણને માનપત્રો આપ્યાં હતાં. ૧૮૮૯ માં એવણે “મુબંધના આખકારી કાયદાનાં પરીણામ” વિષે ઇંગ્લેન્ડમાં એક ચોપાનીયું પ્રગટ કર્યું હતું, જેણે સત્તાવાળાઓનું સારું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. ૧૮૮૮ માં અત્રેની યુનીવર્સીટીના એક ફિલો નેમાયા હતા, અને એ જ સ્થાનમાં હાઈ કોર્ટ તથા ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટ પ્લીડરોની પરીક્ષાના એક પરીક્ષક તરીકે હાઈ કોર્ટના નામદાર જડજોએ એમને નેમ્યા હતા. ૧૮૮૬ થી ૯૩ સુધી અત્રેની કોરપોરેશનમાં યુનીવર્સીટી તરફની બેઠક ધરાવી હતી. ૧૮૯૩ માં જીનાગઢમાં પ્રભાસપાટણ ખાતે થયેલાં ઈન્ડુ-મુસલમાનના હુલડમાં પકડાયેલા મુસલમાનોની તપાસ માટે નેમાયલાં કમીશનમાં સરકારી વકીલ તરીકે જીનાગઢનાં રાજ્યે એવણની નેમણૂક કરી હતી. ૧૮૯૪ ના નવેમ્બર માસમાં પ્રેવીનશીઅલ કોનફરન્સની ૭ મી બેઠક મુબંધમાં મળી હતી, ત્યાં મરહુમ મી. માણેજીશાહે “સરવધખાતાની આંકણી” વિષે કરેલાં બાષણો સારું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. મુબંધની પલીડરસ અશોશીએથન આર્થ વેસ્ટરન ઇડીઆના ૧૭ વર્ષ સુધી હાનરરી સેક્રેટરી હતા. ઉદવાડાના મોંઘેદાએ બેગા મલી પોતાના પત્ની આતથ્યેહરામના કેમલાપરને પોતાનો સેંકડો વર્ષનો હક છુટાવાની જે ફરિયાદ સુરતની કોર્ટમાં નોંધાવી

૪ શેકા બંહગીરશાહ, કેપટ (બેરીસ્ટર), ડા. શીરોઝશાહ, અને શીરામશાહ ચાણેજીશાહ તાલેધારખાં ખાવા.

હતી, તે મુદ્દમાં એવલુ પોતાના કુષોના અનંત વીચાર સાથે ચલાવતા હતા, તે અંકુરે રાખી એવલુ મેરલુની દોહડ મહીનો અગાઉ ઇ'માંડ ગયા હતા, અને ત્યાં એક રેલવે અકસ્માતના ભાગ યદ્ય માર્યા ગયા હતા. ઇ'ડયા આંશીય તરફથી એક અહુ' બહામણુપત્ર લઈ એવલુ નામદાર માહરાણી વીકટોરીયાના વીડ્યરના મેહલ તરફ જતા હતા, તેણેલાં સજાઉ નામનાં રોશન આગલ એમની ત્રેન સાથે એક એક્સપ્રેસ ત્રેનના અડ-વાથી આ હોનારન બની હતી. એવલુની સાથે એજ આગગાડીમાં શેઠ શ્રીરાજ અરશેદજી શેઠના હતા તેવલુ પણ ધાએજ યથા હતા, અને બે ત્રણ માસ હાસ્પીટલમાં રહ્યા હતા. મરહુમ ધણુ બાયકીવાલા અને બલા હતા.

તા ૦ ૨૦ મી જુન.

રોજ ૬ માહ ૧૦ (શિ) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—ડાક્ટર હોરમજી કુવરજી તવરીઆ—(ઉમર વર્ષ ૩૫). એવલુ એલફીનસ્ટન હાઇ સ્કૂલમાંથી અને ૧૮૮૨ નાં વરસમાં મેટ્રીક્યુલેટ યદ્ય રાષ્ટ્રતાની મુદતમાં યાને અને ૧૮૮૭ માં તખીખી ડીગ્રી મેળવી, બે વરસ પછી મેચેલર એવ સાયનસની ડીગ્રી મેળવવા પામ્યા હતા, જે પછી લંડનની ઇલેક્ટ્રીકલ એનજીનીયરની મુ'બઇમાં ખાસ યેવાયલી પરીક્ષા તેવણે અને ૧૮૯૩ નાં વરસમાં પસાર કરી હતી, કે જે પરીક્ષા હોંદી વીદ્યાર-થીઓ સનમુખ રજી કરવા માટે મરનારે મીં એલજી દોરામજી તલાટી સાથે ખાસ મેહેનત કરી હતી. અને ૧૮૯૪ માં “ટેલીગ્રાફ અને ટેલીફોન” ની ખાસ પરીક્ષા પણ મુ'બઇમાં પહેલીજ વાર યેવાઇ હતી, જે પરીક્ષા પણ તેવણે પહેલા વરગમાં પસાર કરી હતી. એજ અને ૧૮૯૪ નાં વરસમાં મેપરીસ્ટ ચરચ સોસાયટી તરફથી મરનારે “ઇંગ્રેજી ખાણુની વાણીઓ અકેક પછી કાં ખાલી જોઇયે, અને તેથી થતા પાચનચકતીને ફાયદા” એવી મતલબના વીશય ઉપર એક જહેર બાથણુ આપયું હતું, જે બાથણુ અત્રે માર્જે જે'ચાણુ કયું હતું. અને ૧૮૯૫ નાં વરસમાં અત્રેની સાસુન મકિનીકસ ઇનસ્ટી-ટ્યુટ તરફથી મરનારે “મુ'બઇ શેહેરમાં વીજળીક રાશની” એ વીશય ઉપર ઇંગ્રેજીમાં એક જહેર બાથણુ આપયું હતું, જે પછી થોડા માસમાં “હીંદુસ્તાનમાં રંગવાને ઉદ્યોગ” એ વીશય ઉપર ઇંગ્રેજીમાં એક ઉપયોગી પુસ્તક પ્રગટ કરયું હતું. વીધા હુનરના વધારા માટેની એવી

૧ એવલુનાં જીવનમાં જિદવારા તથા નારગોલ મધે કરવામાં આવ્યાં હતાં. જિદવારાની અજીબને એમનું નામ જહેર ક્રિયાઓમાં બીજા મુજગોનાં નામ સાથે દેવાને કેડયું હતું.

૨ શેઠ કેપુશરો નવરોજી કાપરાજના જન્મદ.

તારીફાયક ઉમરની બીજા તરફે મરનારને લંડનની સોસાયટી ઓફ આરટસે પોતાના એક આંતરની મેમબર નેમવાનું માન આપયું હતું, તેમજ એજ વરસમાં લંડનની સીટી એંડ ગીલ્ડસ તરફથી અત્રે યેવાયલી “વીજળીથી ધાતુ ઉપર થતી અસર” એ વીશય ઉપર મરનારે હુનરની એક વધુ પરીક્ષા પસાર કરી વીજળીક વીધા તરફને પોતાનો વધેલો ભાવ વધુ સીધ કરી આપયો હતો. અત્રેની ગુજરાતી માન પ્રચારક મંડળી તરફથી અને ૧૮૯૫ તથા અને ૧૮૯૮ ના શીયાળામાં યયજા ફોનવરસેમીયોનીના મેળાવડાઓ મરનારની ઉલટ તથા મેહેનતને ખાસ કરી આભારી હતા. અને ૧૮૯૫ માં મરનાર થોડાક માસ ઇંગ્લંડની મુલાકાતે ગયા હતા, અને ત્યાં પણ વીધા હુનરનું વધુ માન મેળવવાના પોતાના શોખને ખીલવવાની બની થકતી તક લીધી હતી. મુ'બઇની વીકટોરીયા જીયીલી ટેકનીકલ ઇનસ્ટીટ્યુટ અને ૧૮૮૭ નાં વરસમાં સ્થાપવામાં આવી ત્યારથી મરનાર તેના એક ઉચ્ચતાદ નેમાયા હતા, જે એધા તેવણે પોતાનાં મરણ સુધી આહ રાખ્યો હતો. તેવણે કમનસીમે આપધાત કીધો હતો.

તા ૦ ૨૧ મી જુન.

આએ સાલની ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટ પલીડરની પરીક્ષાના પરીક્ષકો તરફે હાઇ કોર્ટના નામદાર જડજીએ ડપ્યુટી રજીસ્ટ્રાર શેઠ કેપ્સર ફરામજી મોદી, શેઠા મરજખાન મનચેરજી મરજખાન અને હોરમજીદયાર કુવરજી કોયાજીને નેમ્યા હતા.

તા ૦ ૨૩ મી જુન.

રોજ ૧૨ માહ ૧૦ (શિ) ૧૨૬૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મરણ—કાવસજી દીનશાહ એડનવાલા, સી. આઇ. ઇ. (ઉમર વર્ષ ૭૩). એવલુ ગરીબ મામાપને પેટે જનમ લઈ પોતાના ઉદ્યોગ, જતી અંચણાઇ, પ્રમાણીકપણું અને સારી નીજાથી વધી એક લક્ષાપતી શેડીયાને દરજ્જે પુગા હતા. એવણે ૬૦ સં ૧૮૪૫ ના એપ્રેલ માસમાં ગુડ-ફ્રાઇડેને દીને એડનમાં પહેલવહેલો પગ મુકયો હતો, અને ત્યાંની એક પેહડીમાં મદદગીશ તરફે રહ્યા હતા.

૭ એવલુની યાદગારી રાખવા માટે એક શંડ જીતુ કરવાને એમના મિત્રોની એક સભા તા ૦ ૨૮ મી જુલાઇ ૧૯૦૦ ને દીને નોવેલટી થીએટરમાં ટેકનીકલ ૬૦ ના પ્રીન્સીપાલ ગોં હયુચોનીનાં પ્રમુખપણુ ઉઠલ ભરાઈ હતી. જે મધે ૩.૨૦૦૦ ભરાયા હતા, અને તે રકમમાંથી ખડાસે ગરીબ જરથોસ્તીઓ માટેનાં સેનીટરીયમમાં એવલુને નામનો એક ખ્લાક બંધાયો હતો.

૪ જાએ જમથેદ, તા ૦ ૨૦ મી જુન ૧૯૦૦.

૫ શેઠા હોરમજી, એમ. વી. ઓ.: કંકોખાદ, સ્થાવકશાહ અને શોરાખજ કાવસજી એડનવાલાના ખાવા.

તે વખતે એવલુને તે જુમીપરની પોતાની ભદીષની જાહે-
જાહેના ખ્યાલ પણ ન હતી. પાંચ વરસમાં એવલે ત્યાં
પોતાની જુદી પેઢી સ્ટીમર પોર્ટ ઉપર ઉઠાડી હતી,
અને ત્યાં પોતાના ધંધામરે એક નાહનું મકાન બાંધ્યું,
જે આજે વધતાં ત્યાં એક મેહન જેવી હમારત થઇ છે,
તે વેળા એ મરહુમ શેઠ પોતે જાતે મેહનત કરી કલાકો
સુધી તડકામાં ઘોડાપર સવારી કરતા. એ પછી સ્ટીમર
પોર્ટ તરફ ઇસ્ટ ઇન્ડીઆ કંપનીનાં ખારકસો તથા મેલ
સ્ટીમરો ઉભાં રહેવા લાગવાથી એવલુની પેઢીનું કામ
ધીકવા લાગ્યું, અને દરેક જાતનાં કંટાળેલા વગેરે લઇ
સરકારને તે વેળાએ ધણી ઉપયોગી મદદ કીધી હતી. તે
વેળાના એડનના પહેલવહેલા પોલીટીકલ એજન્ટ કેપ્ટન
હેનસે એવલુની કામતી નોકરીના બદલામાં એક મોટું
ઘડીઆળ ભેટ આપ્યું હતું. એ પછી એડનમાં રસીડનસ્ટી,
ખરાઓ, ગોડાઉનો, સરકારી તથા વેપારીઓની આશીસો
બંધાયાં હતાં અને એડન એક ધીકતું ખારં થઇ પડ્યું
હતું, જેને ઉપયોગી બનાવામાં એ મરહુમનો મોટો હાથ
હતો. એડન મધે પાણીની તંગાશ અને માખવારીને લીધે
એવલે પાણી મીઠું કરવાના સાંધાઓ જાલ્યા હતા, તથા
ખરકનું કારખાનું, શરારી પેઢી અને બીજાનીક તારની
ઓશીસો ઉઠાડી હતી. ઇન્ડિયન તથા ખીજા પરમુલકોની
ડગન ઉપર આડતો એવલુની પેઢી હસ્તક હતી. વેલાત
તથા મુંબઇની છ સાત સ્ટીમર કંપનીની એજન્સીઓ
એવલુની પેઢી હસ્તક હતી, તેમજ સ્પેન અને પોર્ટુગલ
દેશનાં એડન ખાતેના કોનસલ પણ એવલુની પેઢી
હતી. ૧૮૬૭ ની એપ્રિલીનીયાની લડાઇ વખતે, તથા
૧૮૮૨ ની સુઆકીમની ચઢાઇ વખતે એવલે ઇંગ્લેન્ડ
લશ્કરખાતાંને ધણીક મદદ કરી હતી. વેપાર ધંધામાં
પગભર થયા પછી એવલે દરેક પ્રજાઉપયોગી કામોમાં
પોતાની સંપાવતને દસ્ત લખાવ્યો હતો. પહેલવહેલી
એડન મધે એઓએ એક નાની દરેમહેર ૧૮૫૪ માં
બંધાવી હતી. ૧૮૭૦ માં આગેવાની કરી એડન મધે
એક લાઇબ્રેરી ઉઠાડી હતી. ૧૮૭૩ માં પોતાનાં વેપારનાં
કારણસર મેથરસ ફારબસની કંપની પાસેથી 'સર બાર્ટલ
ક્રીમ્સ' નામની સ્ટીમર ૩૩૭૫૦૦ ની કામતે ખરીદી
હતી. ૧૮૭૫ માં મુંબઇ મધે પોતાને ખરચે 'કાવસજી
દીનથાહ રીડીંગ રૂમ અને લાઇબ્રેરી' ને નામે એક
પુસ્તકખાનું ઉઠાડ્યું હતું, કે જે હાલમાં પુતાની આલ-
બર્ટ ઇન્સ્ટીટ્યુટ સાથે જોડી નાખવામાં આવ્યું છે. મરહુમ
શહેનશાહ એડવર્ડ તે તે વેળાના પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ પહેલ-
વહેલા તા. ૧ લી નવેમ્બર ૧૮૭૫ ને દીને એડનમાં
ઉતરયા તે નામદારને એડનની વેપારી આલમ તરફથી એક
માનપત્ર એવલે જમાવીહોડી સાથના પારસી સેવામમાં ઉભા
ગહી વાંચી સંભળાવ્યું હતું. શાહજહાં એવલુની સાથે ફરી
એડનની જોવા લાવક જગ્યાઓ નીહાજવા ગયા હતા. એ

પધરામણીના યાદગારીમાં એવલુની આગેવાની હેઠળ ત્યાંના
રહેવાસીઓએ એક મોટું ફૂડ ઉબુ કરી 'પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ
ચેરીટીબલ ડીસ્પેન્સરી' ના નામથી એક ધરમનું દવાખાનું
સરકારની મારફતે ઉઠાડ્યું હતું. એ ફૂડમાં એવલુનો મોટો
હોસો હતો. એડનમાં એવલે ૧૮૫૪ માં બંધાવેલી દરેમહેર
જુની થવાથી મોટો ખરચ કરી એડન મધે એક નવી ભપકા-
દાર દરેમહેર બંધાવી તે મધે નવા આલાતથી આતશ
આદરનાનો કેબલો તા. ૮ મી ઓક્ટોબર ૧૮૮૩ ને
દીને પરઠાવ્યો હતો. એડન ઉપરાંત એવલે પોતાની પેઢી
જંગખાર ખાતે પણ સ્થાપી હતી, અને ત્યાં પણ કેટલીક
સંપાવતો કરી હતી. એડનનાં ખારાં મોટે પોર્ટ ટ્રસ્ટ
એકઠ આણ થયા પછી અને ૧૮૮૯ ના માર્ચ માસમાં
એવલુને ત્યાંનાં ખારાંના પહેલવહેલા એક પોર્ટ ટ્રસ્ટી
નમ્યા હતા. એડન મધે એવલે લંડનથી એક મોટી
સામંડની તરતી ગોદી બનાવી મંગાવી તે તા. ૧૨ મી
જુન ૧૮૯૩ ને દીને પાણીમાં ઉતારી હતી. એ ગોદીને
'દીનથાહ પોનટુન' કરી નામ આપવામાં આવ્યું હતું.
૧૮૯૪ માં નામદાર મહારાણીજીની સાલગિરેને દીને
એવલુને સી. આઇ. ઇ. અથવા કમ્પેનીયન ઓફ ધી
ઇન્ડિયન એમ્પાયરનો એટામ મળયો હતો. તા. ૧૨ મી
એપ્રિલ ૧૮૯૫ ને દીને એવલે એડનમાં પગ મુક્યાને
ખરાખર ૫૦ વરસ પુરાં થયાં તેના 'જ્યુબીલી ડ' ધામ-
ધુમથી પાળવામાં આવ્યો હતો. એડન મધે તવાહી ખાતે
એવલે પોતાનાં ધણીઆણીને નામે એક ધરમનું દવા-
ખાનું બાઇ જરખાઇ ચેરીટીબલ ડીસ્પેન્સરીને નામે તા. ૧૦
૯ મી જાનેવારી ૧૮૩૫ ને દીને ખુલ્લું મુક્યું હતું,
અને તેના જાણકના નીભાવ મોટે રૂ. ૫૦,૦૦૦ ની રકમ
અલાહેદી કહાડી હતી. મુંબઇમાં મરકીની શરૂઆત-
માં પારસી આસપીટલ મોટે એવલે ધણીક મદદ કીધી
હતી. ૧૮૯૯ માં પોતાનાં ધણીઆણી મરહુમ બાઇ
જરખાઇનાં નામથી લાનેલી મધે એક દરેમહેર બંધાવી
જરથાવી હતી. ૩૦ વરસ સુધી આટલીમધી જાહેજાહી
ભોગવ્યા છતાં કરી રીતને ગર્વ કે યુમાન રાખતા હતા
નહીં અને પોતે મેળવેલી સન્માનની દોષતને સારે ભાગ
મનુષ્યજાતનાં કલ્યાણ મોટે સંપાવતનાં કામોમાં ખરચી
પોતાનાં દીન સાથે સંતોષ મેળવ્યો હતો.

તા. ૨૫ મી જુન.

રોજ ૧૪ માહ ૧૦ (શિવ) ૧૨૧૯ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

આજ દીને મરહુમ શેઠ કાવસજી દીનથાહજી એડન-
વાલા, સી. આઇ. ઇ. નાં ઉમણામાં તેમની પોતાની

૧ ઇંગ્લેન્ડમાં પ્રગટ થતાં "પ્રાસીક" ના તા. ૭
મી જુલાઇ ૧૯૦૦ ના આંકમાં મરહુમની એક તસવીર
તથા ઇંગ્લેન્ડના ઘોડાક અહેવાલ પ્રગટ થયા હતા.

૧૭માંથી રૂ.૩૦૦૦૦), દીકરાઓ શેઠા હોરમજી, કોકેલાદ, શેરામજી, અને શાવકશાહે રૂ.૬૦૦૦, દીકરીઓ બાઇઓ કુવરબાઇ વીધવા રતનજી હોરમજી એડનવાલા, આઇમાએ ધણી રસતમજી હોરમજી એડનવાલા, અને શીરીનબાઇ ધણી દારાશાહ પેશતનજી એડનવાલાએ રૂ.૩૦૦૦), વહુઓ બાઇઓ માણેકબાઇ ધણી હોરમજી કાવસજી, ખરશેદબાઇ ધણી કોકેલાદ કાવસજી, ધનબાઇજી ધણી શેરામજી કાવસજી, અને આવાંબાઇ ધણી શાવકશાહે કાવસજીએ રૂ.૨૦૦૦), બાઇ શેઠા હોરમજી દીનશાહજી એડનવાલા તથા ધણીઆણી ડાશીબાઇએ રૂ.૫૦૦૦), ભત્રીજાઓ શેઠા મનચેરજી, રસતમજી, અને દીનશાહે હોરમજી એડનવાલા તથા તેમનાં ધણીઆણી બાઇઓ ધનબાઇજી, આઇમાએ અને બપાઇજીએ રૂ.૧૦૦૦), ભત્રીજાઓ બાઇઓ ધનબાઇજી ધણી રસતમજી બેહરાંમજી ખરાસ, પુતલીબાઇ ધણી એરમશાહે હોરમજી કોપર, અને નવાજબાઇ ધણી ફરામજી નવરોજજી બનાજીએ રૂ.૧૫૦૦), મરનારનાં નખીરાંઓ તથા દોતરાંઓએ રૂ.૧૩૦૦), તથા બીજાં બેશીઓ અને મિત્રોએ રૂ.૮૫૦) મલી રૂ.૫૮૬૫૦) ધર્મપાતાંઓમાં આપ્યા હતા.

ઉઠમણની સેવટ દસ્તુર કેપથર જમાસપજી જમા-રૂપઆશાનાએ મરહુમ શેઠા કાવસજીની સ્તુતીમાં કેટલુંક કહી સંબંધાવી તેમનું નામ જરથેશ્તી મજહબને લગતી બહેર ક્રિયાઓમાં બીજા બુજર્ગોનાં નામ સાથે દેવાની દરખાસ્ત કીધી, જેને એડનના પંથકી એં ફરામજી રસતમજી કોટવાલે ટેકા આપ્યો હતો, અને સર્વેએ મંજૂર રાખી હતી.

પાછલી રાતનાં ઉઠમણમાં મરહુમની પુંજમાંથી બીજા રૂ.૨૦૦૦) ધર્મપાતાંઓમાં આપ્યા હતા.

ખાનબાહદુર ડાકટર નશરવાનજી હોરમજી ચોકસીને જરમનીની કીપરગ યુનીવર્સીટીએ એમ. ડી. (ડાકટર ઓફ મેડીસીન) ની હાનરરી પદ્વી એનાયત કીધી હતી. જ્યારે જરમન વીદ્વાન ડાકટરોનું કમીશન મુંબઇ મધે મરફીને લગતી બાબદને અબખાસ અને તપાસ કરવા

૧ બને જમશેદ, તા. ૨૬-૨૭ મી જુન ૧૯૦૦.

લેનાલી, ચીકલી તથા નવસારીમાં મીનેચેરકોમજી-વાલી દરેનેહરમાં પણ એ મરહુમના ઉઠમણાં થયાં હતાં.

એડન મધે થયેલાં એમનાં ઉઠમણાંમાં એમનાં બેશીઓ તરશ્થી રૂ.૧૫૦૦૦) તથા પેઠીનાં માણસો અને મિત્રોએ રૂ.૫૦૦) ધર્મપાતાંઓમાં આપ્યા હતા. (બને જમશેદ, તા. ૬ મી જુલાઈ ૧૯૦૦.)

જગપાર મધે થયેલાં એમનાં ઉઠમણાંમાં બેશીઓ તરશ્થી રૂ.૧૧૬૬) તથા પેઠીનાં માણસો અને મિત્રોએ રૂ.૬૨૮ મલી રૂ.૧૭૬૭) ધર્મપાતાંઓમાં આપ્યા હતા. (બને જમશેદ, તા. ૨૩ મી જુલાઈ ૧૯૦૦.)

અને પધારણ હવું, ત્યારે તેને ડાકટર ચોકસીએ કીમતી મદદ આપી હતી, તેમજ મરફીના મુજબ, ખાસિયત, ઉપાધ્યક્ષતાદીના મુંબઇમાં કેટલીક શોષણો કરીને વધુકે વીદ્યાની ડાકટર ચોકસીએ સારી સેવા બજાવી, તેની વીજાનમાં તેઓને આ પદવી આપવામાં આવી હતી.

તા. ૨૭ મી જુન.

નવરોજજી માણેકજી શીર નામના ૫૦) વર્ષની ઉમરના એક પારસી શીરે ગઇ તા. ૧૬ મી આપરેલે રાતનાં પહેલ મધે બાયવાડામાં પોતે રાખેલી બાસડીન નામની ૩૫) વર્ષની વયની એક મધરાજી સ્ત્રીનું તેણીનાં માથાં ઉપર મોટા પથર મારી પુન કીધું હતું, અને જેને કારણે જુરી ભરી તે વાંકસર થયેલ કમીટ કીમી હતો, તેની તપાસ અપરાધીઓની છાંડણ કરનારી થયેલમાં નામદાર જસડીસ કેનડી તથા ખાસ જુરીની હજુરમાં બે દીવસ મુકી ચાલ્યા બાદ આજ દીને તેને જન્મદેશ-નિકાળની સજા કીધી હતી.

તા. ૨૮ મી જુન.

મુંબઇના નામદાર ગવરનર લોર્ડ નાર્થકોટે આજ દીને પુણા મધે કૌનસીલ હાલમાં એક “સેવી” ભરી હતી. આ વેળાએ નીમચા પારસી ગ્રહસ્થો ડાહ્યેદ આનચીમાં ત્યાં હાજર થયા હતા :—સર જમશેદજી જીજીભાઇ ખારો-નેટ, સરદાર ખાનબાહદુર હોરમજી પદમજી, ડાકટર કાવ-સજી હોરમજી, શેઠા નવરોજજી હોરમજી ખંડાસેવાલા.

તા. ૩૦ મી જુન.

• મરહુમ શેઠા કાવસજી દીનશાહજી એડનવાલા, સી. આઇ. ઇ. નાં મરણ બાબે દલગીરી બતાવવા એડનમાં ત્યાંના જરથેશ્તીઓની એક સભા મેહરવાન બાગમાં મલી હતી, તે વેળાએ એવલુનાં મરણથી એડનના જરથેશ્તી-ઓને ગયલી ખોટ બાબે દલગીરી બતાવી એમની યાદ-ગારીમાં એક ફંડ ઉભું કરવાને તથા એમની જગ્યાએ એડનની જરથેશ્તી કોમના વડા અકાબર તરીકે એમના વડા બેટા શેઠા હોરમજી કાવસજીને નેમવાના ડેડાવિ થયા હતા.

૨ ડાહ્યેસ ઓફ ઇંડીઆ, તા. ૨૫ મી જુન ૧૯૦૦.

એ પદ્વીની સનદ જરમનીની યુનીવર્સીટીએ મુંબઇ-ની યુનીવર્સીટી ઉપર મોકલવાથી તે તા. ૨૫ મી જાનેવારી ૧૯૦૨ ને દીને સેનેટની સભા મળી તે વેળાએ વાઇસ-ચાન્સેલર મી. જસડીસ કેનડીએ ડા. ચોકસીને હાથોહાથ આપી હતી.

૩ ડા. ઓફ ઇંડીઆ, તા. ૨૮ મી જુન ૧૯૦૦.

૪ ડા. ઓફ ઇંડીઆ, તા. ૩૦ મી જુન ૧૯૦૦.

૫ બને જમશેદ, તા. ૬ મી જુલાઈ ૧૯૦૦.

તા. ૨ જુલાઈ.

રોજ ૨૧ મા. ૧૦ (થો) ૧૨૬૯ યન્દેજરદી.

શ્રેષ્ઠ ડાહ્યાભાઈ ફરામજી કરાકા, સી. એસ. આઈ. એ સુરત મધે નાનપરા નજીક કુમર જવાના રસ્તા ઉપર રૂ.૨૫૦૦) ને ખરચે એક સુંદર કુવારો પોતાના બાવા મરહુમ શ્રેષ્ઠ ફરામજી દાદાભાઈ કરાકાની યાદગારીમાં ત્યાંના કલેક્ટરની મારફતે બંધાવી આપ્યો હતો.

તા. ૪ થી જુલાઈ.

રોજ ૨૩ મા. ૧૦ (થો) ૧૨૬૯ યન્દેજરદી.

મરહુમ—નશરવાનજી મેહરવાનજી માસટર અથવા મીનવાળા—એવજી સુરતના વતની હતા, પણ લગભગ ૪૦) વર્ષ ઉપર તારાપોરની છોકરાઓની ઇંગ્લેજી સ્કૂલના શીક્ષક નેમાઈ સુરતથી ત્યાં આવ્યા હતા, અને તે ધણી કાળજીથી ચલાવી હતી. એ નિશાળ બંધ થવા બાદ પણ એવજી તારાપોરમાં જ રહ્યા, અને ત્યાં જ મરજી પણ પામ્યા, અને તે ગામમાં દોખમું, દોખમાપર જવાની સડક, દવાખાનું, ખાડીપરનો પુલ, જીની દરેમેહરની મરામત વગેરે કામમાં એવજીની આગેવાની હતી. આ બધી સેવાઓની પીઠાનમાં તારાપોરના પારસીઓએ એવજીને એક જાહેર મેળાવડામાં માનપત્ર તથા પરચ મિટ કીધાં હતાં.

તા. ૧૩ મી જુલાઈ.

રોજ ૨ મા. ૧૧ (થો) ૧૨૬૯ યન્દેજરદી.

મરહુમ—નવરોજજી માણેકજી કાંગા—ઉમર વર્ષ ૨૬). એવજી અવસ્તા, પેહેલવી, ફારસી વગેરે ભાષાઓનું.

૧ બને જમશેદ, તા. ૧૦ મી જુલાઈ ૧૯૦૦.

એ કુવારાપર નીચે મુજબ તપ્તી છે:—

આ કુઆરો

સુરતની મીયુનીશીપાલીટીની પરવાનગીથી

સુરતના આગળા રહેવાસી

મરહુમ શ્રેષ્ઠ ફરામજી દાદાભાઈ કરાકાની યાદગારીમાં

એવજીના દીકરા સુબ્બલાલ ડાહ્યાભાઈ ફરામજી

કરાકા સી. એસ. આઈ. પ્રજ્ઞા વપરાશ

ચાટે બાંધીયો છે.

૧૨૬૯ યન્દેજરદી.

By kind permission of the Municipality
for the use of the Public in Memory
of the late Framji Dadabhai
Karaka formerly of Surat

By his son

Dossabhai Framji Karaka, C. S. I.
of Bombay.

૨ શ્રેષ્ઠ નાદરશાહ નશરવાનજી માસટર (સખ જડજી)
વગેરેના બાવા.

મારું માન પરાવતા હતા, અને આપણી મુનીશીપીટીની ખી. એ. ની પરીક્ષાને અભ્યાસ કરતાં, ફાઈ હાઈ સ્કૂલમાં થોડા કલાક ફારસીના શિક્ષક તરીકે રોકાયેલા હતા. પેહેલવી વંદીદાદના મુજરાતી ઇંગ્લેજી તરજુમા તથા ૧૯ મી સદીની રીવાયતના એવજી કર્તા હતા.

સર મનચેરજી મેહરવાનજી ભાવનગરી, સી. આઈ. ઇ. એ સીટી ઓફ લંડનની છાત્રીનાં દરદા મોટેની વિક્ટોરીઆ પાર્ક હાસ્પીટલમાં નામદાર માહરાણી વિક્ટોરીયાનું 'બોનમ ધાતુનું' એક અરધાં કદનું 'બાહવજી' મિટ આપ્યું હતું તે લંડનના લૉરડ મેયર સર આલફ્રેડ ન્યુટને આજ દીને એક મોટા મેળાવડા હજુર ખાણે મુકવાની કિઆ કીવી હતી.

તા. ૧૭ મી જુલાઈ.

રોજ ૬ મા. ૧૧ (થો) ૧૨૬૯ યન્દેજરદી.

મરહુમ—દસ્તુર એરચજી શેરામજી મેહરજીરાંણા—ઉમર વર્ષ ૭૮). એવજીમાં ફારસી તેમજ અંદ પહેલવી ભાષાઓનું મારું માન હતું અને ફારસી ભાષાના તે એક મુનંદા અભ્યાસી લેખાતા હતા. આગલા વખતમાં ધરાનથી અત્રે આવેલી સઘળી રેવાયતોના મરનારે પ્રખત અભ્યાસ કર્યો હતો. ૧૮૬૨ થી ૧૮૮૭ સુધી એઓ અત્રેનાં મુલ્લાંશીરૈમ કેતાબખાનાના લાઇબ્રેરીયન હતા અને એ ૨૫ વરસના અરસામાં એ કેતાબખાનામાં જરથોસ્તી મહંમ્મદ તથા તવારીખને લગતી હાથની લખેલી બેસુમાર ફારસી અંદ પહેલવી વગેરે કેતાબોની નકલો પોતાને હાથે કરી હતી, જે સઘળી એ કેતાબખાનાને આજે દીપાવેછે. વીઘા અભ્યાસ ઉપરાંત મેમ્બેદીનાં કામો તથા કીયાકામોમાં પણ એઓ ધણા ખમરદાર હતા. ૧૮૬૩ માં 'તાવહમીનમને' તથા 'યા વીશાદ' ના આકૃતિગાનના કરદા વીશે એવજી સુબ્બલાલમાં કેટલીક જીર ઉઠાવી હતી અને 'કેટલાંક ચોપાનીઆં પણ પ્રગટ કર્યાં હતાં. ૧૮૬૪ માં સુબ્બલાલની જરથોસ્તી દીનની ખાળ કરનારી મંડળીની શરૂઆતથીજ એવજી તેમાં સામેલ થયા હતા અને ૧૮૬૯ થી ૧૮૭૫ સુધી તેનાં પ્રમુખનું માન ભોગમ્યું હતું. ૧૮૬૯ માં એવજી ખુલ્લવરસ અને પેહેલવી ભાષાના ખોસોને લગતી એક 'ફરહંગ' તથા 'રહેખર

૩ બને જમશેદ, તા. ૬ થી આગસ્ટ ૧૯૦૦.

એ બાબે નામદાર માહરાણીએ તથા પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સે સર મનચેરજીપર પત્રો લખી એમને ઉપકાર માન્યો હતો.

૪ નવસારી પ્રકાશના ચાલ અધીપતિ દસ્તુર રસ્તજી ભચાસજી મેહરજીરાંણા કાકા તથા શ્રેષ્ઠ અરદેશર ખરશેદજી દસ્તુરના વીગેરેના બાવા.

દીને જરથોસ્તી' નામની જરથોસ્તી મહાજ્ઞને લગતી કેટલીક ખીનાઓની એક ચોપડી તથા ચત્રાં આ માએનીને નામ કેટલીક ચત્રાંના યુજરાતી તરજુમાનાં પુસ્તકો રચી પ્રગટ કર્યાં હતાં. પોતાની આંખનું નુર જોવાથી એવણુ ધણુ બેચેન થઇ ગયા હતા, અને ૧૮૯૭ ના એપ્રિલ માસમાં પોતાનું આનગી કેતાબખાનું બે મોટી કપાટ ભરી નવસારીનાં મિહરજીરાણુ કેતાબખાનાને ભેટ આપ્યું હતું, કે જેમાં ધણીક નામોની તથા ઉપયોગી કેતાબો છે.

આ ઉપરાંત એમનાં મરણુ વેળા તા. ૨૧ મી જુલાઇ ૧૯૦૦ ના "જમિ જમશેદ" માં આવેલી નોંધ નીચે ઉતારી લઇએ છીએ:—

એવણુ જરથોસ્તી ધર્મને લગતી બારીક કીવાએક ક્રમ કરવી તે વીથે ધણું પુસ્તકો લખ્યાં છે, તેમજ જરથોસ્તી ધર્મને લગતા સવાલ જવાબો સાહદતો સાથે ધણી ચોપડીના આકારમાં લખ્યાં છે, જે બહુ ઉપયોગી છે. જરથોસ્તી ધર્મને લગતી કોઇપણ બાબદ જોવી હોય તો તે મરનારનાં કેતાબખાનામાંથી જરૂર મળી આવશે, એમ કહેવામાં સરાહગાત જેવું કશું નથી. મરનાર ફારસીમાં ધણુ કાબેલ હતા, અને એ બાશામાં કેટલાંક લખાણો કર્યાં છે, જેવાં કે— "માહીઆરનામું" (દસ્તુર મિહરજીરાણુને હેવાલ), "ફરોગે આઇન" (જરથોસ્તી ધર્મને લગતા સવાલ જવાબો), મોનાબનો, "પંદ નામે એરમ્," "તારીએ આતથમેહરામ નવસારી," યજ્ઞથને તથા વંદીદાદની સીફતના ખેતો, ખા. ૫૦ દાદાબાઇ હોરમસજી કુબાથ, શેઠ રસ્તમજી ડાસાબાઇ શેઠના તથા શેઠ ખેહરમજી સીરવાઇની તારીફના ખેતો. એ ઉપરાંત યુજરાતીમાં નામ સેતાયથનીના રેસાણો, "રદીએ ફરમાને દીનના" રદજવાબ, "ઇઆલીસાદ" ની બાબદમાં દસ્તુર પેશીતત સાથે રદજવાબ, "તાવહમીનમાને" તથા ખીજ સવાલો મહુમ શેઠ મેરવાનજી માણેકજી શેઠનાએ પુછ્યા હતા, તેના જવાબો વગેરે છપાયા વગર રહી ગયાં છે. કહેછે કે છેલ્લાં લખાણુથી મહુમ શેઠ મેરવાનજી તથા શેઠ ખ. ર. કામાં ધણુ ખુશ થઇ ગયા હતા. એ લખાણુમાં અનેક સાહદતો ટાંકવામાં આવી છે. મરનાર યોજદામ્નેગરીનાં કામમાં એકા હોવાથી ખાણુ-તરમાંથી મોટી સામેતીએ સેહેલાઇથી આવી શક્યા હતા, તેમજ મહુમ દસ્તુર પેશીતત સંજનાએ એક શહેરમાં એકથી વધારે આતથમેહરામ નહીં થાય એવો ને ફતવો આપ્યો હતો, તે માટે એરવદ જીવનજી મોદીએ એ મહુમ દસ્તુરજીને સવાલ પુછાવ્યો હતો. દસ્તુર પેશીતતના ફતવા વીરૂધ મરનારે અવસ્તા, પહેલવી તથા તવારીખની કેતાબોમાંની પુશકળ સાહદતો ટાંકી એરવદ જીવનજીની ખાતી કરી હતી, તેમજ "સારેસતાને ચેઆર ચમન" નામની મોતેખર ફારસી કેતાબનો યુજરાતી તરજુમા મરનારે કર્યો હતો. કમનસીમે આ સંધ્યું છપાયા વગર રહી ગયું છે.

પણુ સારેસતાનના તરજુમાની નકલ પણુ મરનારની બાઇ-થેરીમાં જોવામાં આવતી નથી, કારણકે મરનારના આધાપાનો ખરાબ લાભ લઇ કેટલાક "સાહુકારો" મરનારનું કેતાબખાનું જોવાને બહાને કેટલીક કીમતી ચોપડીઓ તફાવી ગયાં છે, જેમાં મજફૂર કેતાબ તથા ધરાનથી આવેલાં કાગળોની નકલની ચોપડી ખાસ ધ્યાન એવે છે. કેટલાકોને જુના કીમતી હસ્તલેખો ફક્ત પોતાના કમળમાં રાખવાનો ધણુ અભાવ રહેય છે, અને પોતાને કાંઇ થાકવું નહીં હોવા છતાં, ધાસની ગંજીપરના કુતરા માફક ખીજ કોઇને તેનો ઉપોગ પણુ કરવા દેતા નથી. આવી રીતે ધણી કીમતી ચોપડીઓ ઉધઇના ઝોરાક થઇ પડે છે, જે ખીના અફસોસકારક છે. સારાં નસીબે સારેસતાનના તરજુમાની ખીજ નકલ એ મરહુમ શેઠ દાદાબાઇ કુબાથને ભેટ આપી હતી. તે તેવણુના વારસોના હાથમાં છે. મેસર્સ કુબાથ બાઇએને આ તકે ભલામણુ થઇ શકે કે, એ કેતાબ મરનાર તરફનાં માનની હધાણી દાખલ મરનારનાં કેતાબખાનામાં ભેટ આપવી, કે નેથી તે યુમ થઇ જવાની ધાસ્તી રહે નહીં, અને તેનો સાર્વજનિક ઉપોગ થાય. એ કેતાબ છપાવવી જરૂરની છે, માટે મેસર્સ કુબાથ ખીરાદરો અથવા સર જ. જી. ત્રાન્સલેશન ફંડની મદદથી એ કામ થશે, તો જરથોસ્તી ટોળાની એક કીમતી સેવા બજાવેલી ગણાશે. કાંઇખી કરીને મરનાર દસ્તુર એરસજીની જેહમતભરી મેહેનત ફાકટ જતી બચાવવી જોઇએ છે. જરથોસ્તી ધર્મ તથા તવારીખનો અભ્યાસીજ મરનારની કદર ખરાબર જુજી શકશે. મરનારની જોદ ફક્ત મિહરજીરાણુ ખાનદાનનેજ નહીં, પણુ પારસી આલમને ગઇ છે. મરનાર જો આંખે અપંગ નહીં હોતે તો હજી ખીજું ધણું કરી શકતે, એમ માલમ પડે છે. પારસી ધર્મ તથા રીવાજને લગતા યુચવણુભર્યાં સવાલો સુખધ તથા દેશવરોથી મરનારને પુછાવવામાં આવતા હતા, જેના જવાબો સાહદતો સાથે આખી દરેક જાણને તેવણુ સંતોષ આપતા. મરનારે એક ચોપડીમાં અનેક બાબદો લખી છે, જેથી સાધારણ રીતે કોઇ બાબદ જોતાં બહુ યુચવણુ પડે છે. જરથોસ્તી ધર્મના અભ્યાસીઓએ મરનારનું કેતાબખાનું ને દસ્તુર મિહરજીરાણુ લાઇબ્રેરીમાં જુદી કપાટોમાં સાચવી રાખવામાં આવ્યું છે, તે જાતે એકવાર જોવું એવી મારી ભજામણુ છે. પણુ એ કેતાબખાનાનું લીસ્ટ કેટલીક રીતે જોડું અને અસંતોષકારક છે એમ જણાવવાની ફરજ પડે છે. કેતાબખાનાનું લીસ્ટ ગોઠવવું એ કાંઇ જેવું તેવું કામ નથી, માટે કોઇ કાબેલ હાયે તે થવું જોઇએ. એ કેતાબખાનાથી મિહરજીરાણુ લાઇબ્રેરીની કીમત તથા નામનામાં મોટા વધારો થયે છે, અને હવે તે સુક્ષ્મશીરક લાઇબ્રેરી ઉપર પણુ સરસાઇ ભાગવતી જણાવવામાં આવે છે. ગોસ્તાના ઝોરાક તથા મરણુ પાછળના મોટા ખર્ચોની

વિશ્વ મરનારના વિચાર હતા, અને તે પ્રમાણે પોતાના વસીલતાનામાં પણ વસીલતા કરી મૂકાશે. મરનારને ઘડા બાદ મહેરજીરાણા ખાનદાનના જ્ઞાન નખીરાઓ જરથોસ્તી ધર્મના અભ્યાસ ઉપર પોતાનું મન દોડાવતા રહે, તો બહે સારું.

તા ૧૮ મી જુલાઈ.

રોજ ૭ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

મરજી—રતનજી નશરવાનજી કોઠાવાલા^૧—એવણ વડોદરા તથા અમદાવાદની જેલના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ હતા. વડોદરાની જેલ અને ૧૮૮૧ માં મરજી માજી દીવાન સર ડી. માધવરાવના દીવાનપદ દરમ્યાન સ્થાપવામાં આવી હતી. શરૂઆતમાં તે જેલનો વહીવટ શ્રીદીય રાજ્યના બાહ્ય અને અનુભવી અમલદાર મરજી શેઠ રતનજી નશરવાનજી કોઠાવાલાને સોંપવામાં આવ્યો હતો. પોતાના બાહ્યના અનુભવ અને જાતી બાહ્યથીથી તેણે તે જોખમભરેલા એવા લાગેલા વખત ભોગવી આ જેલમાં વીધવીધ સુધારા વધારા કરી શ્રીદીય જેલોની પંક્તિએ તેને મેલી હતી. તેણે અમદાવાદની પારસી પંચાયતનાં ફંડના એક ટ્રસ્ટી હતા, અને ત્યાં ૧૮૭૫ માં આવેલી રેલ વખતે પારસીઓને ધણીક મદદો કરી હતી.

તા ૨૨ મી જુલાઈ.

રોજ ૧૧ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

મરજી—એ દોરાબજી બીખાજી બરડા^૧—તારાપોરવાળા મરજી શેઠ બીખાજી દોરાબજી બરડાના વડા દીકરા. એવણના બાપ કાકા દમણ ખાતે વેપાર ચલાવતા હતા, અને તેઓને માંડવીના રાજ તરફથી ધનામી જમીન ઉદવાડા ખાતે મળી હતી. એવણે પોતાની આખી જીંદગી દમણ ખાતે જ ગુજરી હતી. એવણની માલવા તથા પટણા અમીનની એજન્સી હતી, જે પાછળથી શેઠ માણેજી કાવસજી દમણવાલાને હસ્તક ગઈ હતી. એવણ અસલી વિચારના યુક્ત જરથોસ્તી હતા.

તા ૨૩ મી જુલાઈ.

રોજ ૧૨ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

મરજી—અરદેશર રસતમજી દિવેચા^૧—ઉમર ૫૭. પોતાના વડવાઓનાં ધનામી ગામ માહવલના ખોટ

૧ શેઠ રસતમજી, નરીચાન, પીરોજશાહ, ફેક્ટર, તેમજ, ચાલકજ, બેનજ, અને ડા. મરજીખાન રતનજી કોઠાવાલાના બાપ.

૨ શેઠ કાવસજી અને જલભાઈ (નું હાથ રૂબવાલા) દોરાબજી બરડાના બાપ.

૩ શેઠ જલભાઈ, શાપરજ, તથા પરીસી અરદેશર દિવેચા જેનેના બાપ.

તરીકે તેનો વહીવટ અને આખકારી તથા મીઠાનો અગરનાં કંટાકનું કામ કરતા હતા.

મરજી—બહમનજી શેરાબજી જીવવાલા^૧—ઉમર ૪૫. એવણ બહમન રેહવાસી હતા, અને ગાયકવાડી હતા એક ગામમાં જીર્ણ ફેક્ટરી ઉંઘાડી, પાછળથી તેમાં સુધારો કરી એક ખીજ નવી ફેક્ટરી સ્થાપી હતી, અને બહમની મુનીસીપાલિટીના એક જીના કમીશનર હતા, તથા તેના વહીવટમાં સારો ભાગ લેતા હતા.

તા ૨૬ મી જુલાઈ.

રોજ ૧૫ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

મરજી—નશરવાનજી વીરજીભાઈ ગોધપોરીઆ ઉરે વીરજી—ઉમર ૪૩. એવણ અત્રેની “પારસી નાટક મંડળી” ના એક આગેવાન બેલાડી હતા, અને એ મંડળી સાથે સીકંદરાબાદ બેસી કરવા ગયા હતા, ત્યાં યુજ્ઞા. એવણને ઉરડુ ઉસ્તાદી ગાયનેનો ધણો શાખ હોવાથી મોટે ખરચે તેની તાલીમ લીધી હતી, અને “હામાન,” “બકાવલી” વગેરે જીના લોકપ્રીય બેલામાં ઉસ્તાદી ગાયનેથી એવી લોકપ્રીયતા મેલવી કે એ સેહજતદાર ગાયને માહલે માહલે ગવાવા લાગ્યાં.

તા ૨૮ મી જુલાઈ.

રોજ ૧૭ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

મરજી—રતનજી જીવણજી વકીલ, રેહજીના—ઉમર ૪૮. એવણ રેહજીના એક જાણીતા વકીલ હતા. તે તરફના ગરીબ લોકોને એવણ સારી સલાહ આપવા મોટે જાણીતા હતા.

તા ૨૯ મી જુલાઈ.

રોજ ૧૮ માઈ ૧૧ (શિવ) ૧૨૬૬ યજ્ઞજેન્મરદી.

• મરજી—આદરજી દોરાબજી ધાસવાલા^૧, પુનાના—ઉમર ૪૦. એવણે પુના શહેરનો તેમજ સતારાનો દાર્જો ધજારો ૧૮ વર્ષ સુધી ચલાવ્યો હતો, તે પછી પુનાના યુંડવા ગામમાં પહેલવહેલી “યુગર ફેક્ટરી” સ્થાપી હતી, જ્યાં ૨૫ દારૂ પણ બનાવતા હતા. આખકારીખાતાંએ પેહલાં એ ફેક્ટરીને ઉત્તેજન આપ્યું, પણ પાછળથી જો એ દારૂ મોટા જથ્થામાં બીકજે તો દેશી દારૂનો ખપ ધડી જાય ને ધજારદારને નુકસાન પોહ્યે તેથી ઉત્તેજન બંધ કરીધાથી તેના સંબંધમાં એવણે નામદાર

૪ શેઠ શેરાબજી બી. એ., એલએલ. બી., રસતમજી તથા દીનશાહ બહમનજી જીવવાલાના બાપ.

૫ શેઠ કેમશર (પિરીસર) અને અરદેશર આદરજી ધાસવાલાના બાપ.

પ્રમુખશ્રીય મુન્શી બડત સહાયની હતી. પ્રમુખ મુન્શીશ્રીય મુન્શીના એવલુ એક સભાસદ હતા અને અમદાવાદ મથા હતા ત્યાં અમલદાર મરણ પામ્યા હતા.

તા. ૬ મી આગસ્ટ.

લંડનની ત્રીનીટી કૉલેજની ગાયનની પરિક્ષામાં પચાસ થઇ સરટીફિકેટ નીચલાં પારસીઓએ મેળવીછે :—
ફિસ્ટીયર ડીવીઝન) મીસ આવાબાઇ શાપુરજી સોરાબજી જ્યાવાળા, મીસ મુનાબાઇ શાપુરજી સોરાબજી જ્યાવાળા, (ઇન્ટરમીડિયેટ ડીવીઝન) મીસ બાઇઆઇ લીમજી-જાઇ પાલમકાટ તથા મી. જલ કૃષ્ણજી કાપરાજી, (ઇન્જીનીયર વીભાગની આનર્સની પરિક્ષા) મીસ જાઇજી કુવરજી સોરાબજી નાજર તથા મીસ પ્રતિબાઇ કુવરજી સોરાબજી નાજર.

તા. ૧૧ મી આગસ્ટ.

શ્રી ફરિદુલ પુરશદજી પાવરી, ખી. એ. એ ઇંગ્લેન્ડની કુપરસ હીલની રૉયલ ઇન્ડિઅન એનજીનીઅરીંગ કૉલેજના ઇન્સ્ટ્રુક્ટરની સેવટની પરીક્ષા ૩૦ ફેબ્રુઆરીએ એલાઓમાં પહેલે નંબરે પચાસ કીધી હતી.

તા. ૧૪ મી આગસ્ટ.

મુખ્ય મથકે એલવાડીના રસ્તા ઉપર શ્રી શેરાબજી મેહરવાનજી તાડીવાલા નામના એક પારસીનું ચાર મજલાનું મોટું ઘર આજ દિને બપોરનાં બાર વાગાને શુભારે પડી અગ્નિ હતું, જેથી એ ઘરમાં રહેનારાં બાઇ મોટીબાઇ તે શ્રી મેહરવાનજી રમતમજી જોશીનાં ધણીઆણી ૨૪) વર્ષનાં, બાઇ હીરાબાઇ તે શ્રી શેરાબજી મેહરવાનજી તાડીવાલાનાં ધણીઆણી ઉમર વર્ષ ૨૬), તેણીને સાવકે ઇકરે પોરોજશાહ શેરાબજી તાડીવાલા ઉમર વર્ષ ૬), બાપુજી ખરશદજી જોશી ઉમર વર્ષ ૨૪) અને સામે રહે-નર બાઇ રતનબાઇ તે શ્રી મનચેરજી જામાસપજી બોડેજીનાં ધણીઆણી ઉમર વર્ષ ૩૦) જેઓ ઘરમાં કાંઇ કામચર મજવાને આપ્યાં હતાં તેઓ મહી પાંચ જણાં કમડાઇ

૧ જાને જન્મે, તા. ૧૧ મી આગસ્ટ ૧૮૦૦.

૨ જાને જન્મે, તા. ૧૩ મી આગસ્ટ ૧૮૦૦.

મી. જન્મેલ નસરવાનજી તાતાવાળી સ્કોલરશીપ લઈને અત્રેથી ઇંગ્લંડની કુપરસ હીલવાળી ઇન્જીની કોલેજમાં ગયલા આ મંચળ જવાને 'રેલો' થવા બપોરનાં, એ સ્કોલરશીપ તથા ફેલોશી ઇનામે મેળવ્યાં છે. તેમને રેલવે ખાતામાં એધા મળેલો ફોવાથી, ઇંગ્લંડની 'ગ્રેટ નોર્થવર્ન રેલવે' માં ત્રણ મહીના પહેલાં માન સંપાદન કર્યું હતું. થયાં મુજબ એ પરીણાષમાં પહેલા બીજા દેશી એવલુ છે.

મુખ્ય સચાચાર, તા. ૧૪ મી આગસ્ટ ૧૮૦૦.

મરણ પામ્યાં હતાં. આં હોનારતથી એલવાડી મથકે રહેનારાં પારસીઓમાં ધણી જનાર કલાયે હતા.

તા. ૧૬ મી આગસ્ટ.

આએ સાલની હાઇ કોર્ટ અને ડીસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટની પરીક્ષામાં નીચલા પારસીઓ પચાસ થયા હતા :—

હાઈ કોર્ટ ૧લી ડિવિઝન—કાવજી જમશદજી પેટીગરા.

ડીસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ—મેહરામશાહ એલજી પારડીવાલા, મનચેરજી જમશદજી દાદાબાઇ વાડીઆ.

તા. ૩૧ મી આગસ્ટ.

ધરાનના નામદાર શાહ મુમ્તઝઉદ્દીન જેઓ હાલ પુરોપમાં મુસાફરીએ ગયા હતા તેઓએ શ્રી મનચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરીને પોતાનાં રાજ્યને "શીરે ખોર-શદ" નો એતાબ આપ્યો હતો.

તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૨૫ માં ૧૨ (શિ.) ૧૨૬૬ યજ્ઞેન્દ્રી.

મરણ—રતુબાઇ તે મરહુમ ખરજોરજી નવરોજજી લાકડાંવાલાનાં વીધવા, પુણાનાં—ઉમર વર્ષ ૧૦૦). એવલુ પુણા કાંપ મથકે રહેતાં હતાં અને પોતાની ૧૦૦) વર્ષની વયે બેહસ્તનશીન થયાં હતાં, "એમની બાંહેળીના હેવાલ આજના દોડાદોડી ને ઊછાછલા તથા ફાશીનની શીશી-ચારીવાળા જમાનાને બોધ લેવાજોગ છે." ૨૫) વર્ષની બરજવાન વયે વીધવા થયાં, ત્યારથી પોતાની ત્રણ બેટીઓ સાથે એલવાડી બાંહેળી અને ધરમધ્યાન ઉપર રાતદહાડે કહાડતાં, તેમજ અતીથય સાદાપથી સાદો ખોરાક અને પોચાક ઉપર રહેતાં, એ સાથે પાકો એકાંત-વાસ સાધી સરિઓ યુગરતાં. કદીપણ પોતાના અતલગતા બેટીઓને ત્યાં શાદી રામચંદ્રીમાં જતાં નહીં અને કોઇ અતીથય માંહેળીને ખીજાને પડ્યું હોય, તે એકાદ ફરે મારતાં હતાં. પુણાના જણીતા સરદાર દોરાબજી પદમજી ખાનખાહાદુરનાં માસી થતાં હતાં.

તા. ૬ થી સપ્ટેમ્બર.

મુખ્ય મથકે પારસી મી. મેટ્રીમોનીઅલ કોર્ટના એક ડીસ્ટ્રિક્ટ ખાનખાહાદુર મેહરામજી દાદાબાઇ રેજીસ્ટ્રાર પોતાના એકો છોડવાથી તેમની જગેએ સર બાંહેળીર કાવજી રેડીમનીને નેમા હતા.

૩ જાને જન્મે, તા. ૧૫, ૧૬, ૧૭ મી આગસ્ટ ૧૮૦૦.

૪ જાને જન્મે, તા. ૧૬ મી આગસ્ટ ૧૮૦૦.

૫ રાસ્ટ જોશવાર, તા. ૨ જી સપ્ટેમ્બર ૧૮૦૦.

૬ જાને જન્મે, તા. ૬ થી સપ્ટેમ્બર ૧૮૦૦.

તા૦ ૧૦ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૨૬ માઈ ૧ (ક૦) ૧૨૭૦ યન્દેજરદી.

મરજી—દાદાબાઈ નચરવાનજી કંઠાકર—ઉમર વર્ષ ૬૫). એવણુ આપણાં શહેરના એક જાણીતા કંઠાકર હતા. એવણે આગમાં વર્ષોમાં ઇક્કી, આઝા અને ખીજાં મથકાએ બાંધકામોનાં કંઠાકરો બધાં સારી દોલત મેળવી હતી. એઓ સખી દીકરુરદાના હતા અને હાજત-મદાને છુપી મદદ કરતા હતા. અત્રેનાં અંગુમનનાં આતશખેરામમાં એવણે પોતાને નામને એક “હૉલ” બાંધવા ૩.૨૮૦૦૦ ની મોટી રકમ આપી હતી. એવણે પોતાનાં વસીહતાનામાં ૩.૫૦૦૦૦ ની કીમતની, વીક્ટો-રીઆ મીઠ કંપનીને પટે આપેલી જમીન જેનું ભાડું ૬૨ વર્ષે ૩.૧૬૮૦ નું ઉપજે, તે પારસી અંગુમનના ટ્રસ્ટીઓને એવી શરતે સ્વાધીન કરીછે કે, તેની આવક-માંથી ગરીબ જરથોસ્તીઓને સસ્તે ભાવે અનાજ પુરો પાડવો.

તા૦ ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર.

ગાથા ૨ (શિ૦) ૧૨૬૬ યન્દેજરદી.

આજ દીને કલ્હીઆણીવાલા મરહુમ શેઠ બાલાબાઈ ફરામજી નવરોજજીનાં સુખધ મધિ થયલાં ઉમરમાં તેમનાં માતાજી બાઈ મેહરી તોઈ તે મરહુમ શેઠ ફરામજી નવરોજજી બાલાબાઈનાં વીધવાએ ૩.૨૫૦૦૦) તથા ખીજા ૩.૧૦૦૦), બાઈ શેઠ મી૦ સોરાયજી ફરામજી બાલાબાઈએ ૩.૧૦૦૦), મરનારનાં બેનો બાઈઓ ડોસી-બાઈ તથા નાજાંમાંએ ૩.૧૦૦૦), મરનારના અનેવી મી૦ નાનાબાઈ હેરામજી માણેકજી ભીમરડીવાળા તથા તેના માતપીતાએ ૩.૫૦૦) તથા ખીજાં ખેશીઓએ ૩.૨૪૦) મલી ૩.૨૮૭૪૦) ધર્મખાતાંઓમાં આપ્યા હતા.

૧ જામે જમશેદ, તા૦ ૧૨ ચી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૦.

મરનારનાં ચાતાજી બાઈ મેહરબાઈ વીધવા ફરામજી બાલાબાઈએ મરનારની પુંજમાંથી ૩.૨૫૦૦૦) ની સરકારી લોન ડા ટકાનાં વ્યાજની આપીછે, કે કલ્યાણી ગાથમાં ગરીબ જરથોસ્તીઓને તેનાં વ્યાજમાંથી પગાર આપવો તથા બીજી રીતે તેઓનાં ગરીબ ગુજરાને લાયકના આસરો આપવો, પણ નોટ સદા અનાચત રાખવી. એ નોટ મરનારનાં ચાતાજી તથા તેવણના વારસો પાસે હાલતુરત અનાચત રહે, પણ જ્યારે કલ્યાણીની જરથોસ્તી અંગુમનના ટ્રસ્ટીઓ કાયદાપુર્વક નકી થાય, ત્યારે એ ૩.૨૫૦૦૦) ની લોન તે ટ્રસ્ટીઓને સ્વાધીન કરવામાં આવશે કે, મરહુમ બાઈ બાલાબાઈ ફરામજી કલ્યાણીવાળાનાં નાથજી જુહાં પાતું પાંડી વારસીક વ્યાજ બેવળાં કાચો ચાટે વાપરજી, અને મુદલ રકમ અનાચત રાખવી.

તા૦ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૨૮ માઈ ૧ (ક૦) ૧૨૭૦ યન્દેજરદી.

આજ દીને મરહુમ શેઠ દાદાબાઈ નચરવાનજી કંઠાકરનાં ઉમરમાં તેમની પોતાની પુંજમાંથી ૩.૧૦૦૦૦), વીધવા બાઈ કુવરબાઈએ ૩.૨૦૨૫), તથા ખીજાં ખેશી-ઓએ ૩.૮૬૬) મલી ૩.૧૨૬૨૧) ધર્મખાતાંઓમાં આપ્યા હતા. ઉમરમાંની સેવટે દસ્તુર કેપ્તશ જમામજી જમાસપ-આથાનાએ મરહુમ જરથોસ્તી અંગુમનનાં આતશખેરામનું દીવાનખાતું બંધાવવા માટે ૩.૨૮૦૦૦) ની રકમ આપેલી હેવાથી એવણુનાં નામ બગરસાય અંગુમને જરથોસ્તી મજહબને લગતી કિઆઓમાં ખીજા બુજર્ગોનાં નામ સાથે દેવાને સુચના કીધી હતી.

તા૦ ૧૩ મી સપ્ટેમ્બર.

ગાથા ૪ (શિ૦) ૧૨૬૬ યન્દેજરદી.

મરજી—શોરાયજી મનચેરજી ટાવરનવાલા—ઉમર વર્ષ ૫૫). એવણુ બીએ હાઈ સ્કુલના એક માણેક તથા હેડ-માસ્ટર હતા, અને પાછલથી મીલમાં નોકરી હતા.

તા૦ ૧૦ મી સપ્ટેમ્બર.

રોજ ૬ માઈ ૧ (શિ૦) ૧૨૭૦ યન્દેજરદી.

મરજી—ડાકર કેપ્તશ એલજી નચરવાનજી—ઉમર વર્ષ ૩૨). એવણે ૧૮૮૮ માં ગ્રાંટ મેડીકલ કૉલેજ-માંથી એલ. એમ. એડ એસ. ની તખ્તીખી ડીગ્રી પેહલા વર્ગમાં પસાર થઈ મેળવી હતી. ડાકર થવા પછી ૪૦ સં ૧૮૯૨ માં એવણે યુનીવર્સીટીની ખી. એ. ની પદવી મેળવી હતી, અને બે વર્ષ બાદ એમ. ડી. ની પરીક્ષામાં નીચકું ગયા હતા. એ બાદ અત્રે તખ્તીખી ધંધા થોડુંક સુધી ચલાવ્યો હતો.

તા૦ ૨૨ મી સપ્ટેમ્બર.

પારીસ મધિ આએ સાલ બરાયલાં દેશપ્રદેશનાં પ્રદર્શણમાં સરસ કારીગરીના માલ રજુ કરવા માટે તે પ્રદર્શણની કમીટી તરફથી નીચલા પારસીઓને ધનામે આપવામાં આવ્યાં હતાં:—

મિશરસ ફરામજી પેથતજી ભમગરાની કુંને ઝવે. રાત, કસબકામ, ગાલીઆ, તથા સરસ કારીગરીનાં ફરની-ચર માટે સોનાના એક તથા કાંથાના બે ચાંદ અને “હાનરેબલ મેનશન”. મિશરસ અરદેશર અને મેહરામજી-ને ઉપલાંજ માટે રૂપાના એક અને કાંથાના ત્રણ ચાંદો. મિશરસ માણેકજી પુંજઆજી એડ મેનસને સરસ ચતણી,

૨ જામે જમશેદ, તા૦ ૧૩ ચી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૦.

૩ શેઠ મનચેરસાહે શોરાયજી ટાવરનવાલાના બાવા.

સુરખી તથા અધાણી માટે એક રૂપિયા માંદ. મેથરસ મેહરવાનજી પુછ્યાછ એડ સનસને ઉપલાજ માટે એક કાંચના માંદ. શેઠ પેચતનજી મેહરામજી પ્રેમને સરસ ગાડીઓની કારીગરી માટે “હાનરેબલ મેનશન.” શેઠ કેપ્તર એલજી તલાટીને સરસ આમડાંઓની કારીગરી માટે “હાનરેબલ મેનશન.”

આએ સાબની હાઇ કોરટના સોલીસીટરની પરીક્ષાના પરીક્ષકો તરીકે માસર ધન હકવીટી શેઠ જમશેદજી જીવજી ગજધર, તથા શેઠ હોરમજી નશરવાનજી વકીલ સોલીસીટરને નમ્યા હતા.

શેઠ એરચથાહ માણેજી નાણાવતી, ખી. એ. એ. લંડન મધે લેવાયલી ઇંડીઅન સીવીલ સરવીસની પરીક્ષા ફેલેમંદીથી પસાર કરી હતી.

લંડન ખાતે પ્રગટ થતાં “જીતિષ ઇંડીઅન કૉમરસ” નામનાં માસીક ચોપાનીઆના આએ માસના આંકમાં શેઠ કેપ્તર નવરોજી કાપરાજી જેવજી ઇંગલાંડ ફરવા ગયલા હતા તેવજીની એક તસવીર તથા તેમની અધીપતીએ લીધેલી મોહાકાતનો અહેવાલ પ્રગટ થયો હતો.

તા. ૩ જી અક્ટોબર.

તારદેવ ચીકલવાડી તરફ ગરીબોને વાંચવા સારું શેઠ દામોદરદાસ ગોરધનદાસની મદદથી એક ફ્રી લાઇબ્રેરી “ધી દાદાબાઇ નવરોજી ફ્રી રીડીંગરૂમ એડ લાઇબ્રેરી” નાં નામથી બાંધી ચુકવાની ક્રિયા આજ દિને શેઠ જનારધન ગોપાલ સોલીસીટરે કીધી હતી.

તા. ૪ થી અક્ટોબર.

રોજ ૨૦ માહ ૧ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરજી—દસ્તુર જમશેદજી શેરાબજી કુકાદાર (ઉમર વર્ષ ૭૦). એવજી એક સારા જોતીય તરીકે બાહર-કોટના પારસી લતા ઉપર જણીતા થયા હતા, અને બાહરકોટની મરહુમ શેઠ શાપુરજી કપાવાલાવાળી દરેહ-મેહરના તેની શરૂઆતથીજ વડા પંથકી હતા. આમલા વખતના મુખ્યમાં નવસારી પંથકને લગતા મેમ્બરોમાં

૧ મોએ જ. ગેઝેટ, તા. ૧૪ થી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧.

૨ હાઇસ આર્દિ ઇ. તા. ૨૭ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૦.

૩ હાઇસ આર્દિ ઇ. તા. ૨૬ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૦.

૪ અખબારે સોદાગર, તા. ૩૦ થી અક્ટોબર ૧૯૦૦.

૫ જામે જમશેદ, તા. ૪ થી અક્ટોબર ૧૯૦૦.

૬ શેઠા શરાબજી જમશેદજી કુકા (ખાસ્તર) તથા એ. શાપુરજી જમશેદજી કુકાદારના પાપા.

“પ્રત્યાવીશાહ” અને “તાજ હમી નમાને” ફરદોશી વીધે બાજમડ ચાલી હતી તેમાં એવજી પણ મોટા ભાગ લીધા હતા, અને જુઓ ચાર ચોપાનીયાઓ પ્રગટ કીધાં હતાં. અત્રે નીકળતા “યજ્ઞેન્દ્રસત” પત્રમાં ધરમને લગતી બાબતો કેટલુંક મુધી એવજી લખી હતી. ૧૮૯૨ માં અત્રે જે “પારસી બો કમીશન” નેમાણું હતું તેમાં છોકરીઓને વારસો આપવાની વીરુદ્ધ તથા પાલક કરવાની ફરજ બાબે મત આપ્યું હતું. ૧૮૭૦ માં અત્રે મરહુમ શેઠ જીજીબાઇ દાદાબાઇનાં ધરમખાતાં તરફથી કોટ મધે એક મંદ અવસ્તાની મદરેસા ઉધાડવામાં આવી હતી તેના એવજી શરૂઆતથી તે તે મદરેસા બંધ થઇ ત્યાંસુધી વડા ચીક્ષાચુર હતા. એવજી ધણા કટલ અને અનુભવી હતા.

તા. ૫ થી અક્ટોબર.

શેઠ મનચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરી, સી. આઇ. ઇ. ને ખીજવાર લંડનનાં મેથનલ ગ્રીન તરફથી પાલામિંટના મેમબર તરીકે (લીબરલ હરીફ કરતાં ૩૭૯ વધુ મતે) ચુંટી કાઢ્યા.

મુખ્યધના નામદાર ગવરનર બૉરડ નારથકોટ આગેવાની લઇ યુજરાતનાં ઢોરોની વધારે સારી ઉત્પત્તી કરવા માટે એક ફાંમ ઉભું કરવાને ફંડ કીધું હતું, તેમાં રૂ. ૧૦૦૦) શેઠ નવરોજી માણેજી વાડીઆ, ખા. ૫૦ જાંગીર પેચતનજી વકીલ; રૂ. ૫૦૦) ખા. ૫૦ નવરોજી પેચતનજી વકીલ, જમશેદજી અરદેશર વાડીઆ, હાનરેબલ પીરોજથાહ મેહરવાનજી મેહતાએ બપાં હતા.

તા. ૬ થી અક્ટોબર.

રોજ ૨૫ માહ ૧ (શિ.) ૧૨૭૦ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરજી—નવરોજી બરજોરજી મેહતા, રંચુનના—એવજી ૧૮૫૯ માં પોતાના બાઇ નાહનાબાઇ બરજોરજી સાથે રંચુન ગયા હતા, જ્યારે તેમની ઉમર ધણી નાહની હતી. ત્યાંની રકુમમાં અભ્યાસ કરી પોતાના બાઇના

૭ તા. ૩૧ થી અક્ટોબર ૧૯૦૦ ને દીને કપાવાલાની ફરેમેહરની સાલગરેહનાં જશનની ચીજલસમાં દસ્તુર કેપ્તરજી બખાસપજી એવજી નાથ બીબા યુજગોની સાથે ધર્મક્રિયામાં દેવાને અધીરનાનોને સુચના કીધી હતી. તેને એ. શરાબજી હોરમજી માદને ટેકા આપ્યો હતો.

૮ એ ચાટે અખદાવાદ છાત્રાં ચાનંદની પડોસનાં બિરોડી ખાતે ૨૦૦૦) એકર જમીન લઇ ત્યાં નવાં તંદ-રોસ્ત ઢોરો પેદા કરવા અને જીરવાવું કાચ શરૂ કર્યું હતું.

૯ શેઠા નાહનાબાઇ (પીરોડર), રસતજી (પીરોડર), બરજોરજી અને ડા. બહનજી નવરોજી પેહાના પાપા.

દલાઈના પંચામાં જોડાયા હતા, અને આદરે ૩૭) વર્ષ ૫૨ બાબત મરણ પછી ચોતાને જોખમ વેપાર કરવા હતા. એવણે રૂબરૂ પારસીઓમાં આગેવાન અને વેપારી મંડળમાં જાણીતા હતા, અને રૂબરૂમાં ગાડી હાકતાં મહત્ત્વના યવાથી યુગ્મ્ય હતા. એવણનાં માનમાં ત્યાંનું સ્થાવરનું બજાર બંધ રાખવામાં આવ્યું હતું.

સુરતની પારસી ડીસ્ક્રીક્ટ મેટ્રીમાનીઅલ કોરટના એક ડેલીગેટ મરહુમ શ્રી રતનજી નરવાણજી કોઠાવાખાની જગ્યાએ શ્રી નસીમાન રતનજી કોઠાવાલાને નેમા હતા.

શ્રી જાંહોરજી રસતમજી મેહરવાનજી પટેલ, બી. એ; એલ. એન. બી. એ હાલ કોરટના સોલીસીટરની પરીક્ષા ફેલેમંદીથી પસાર કીધી હતી.

તા. ૧૩ મી અક્ટોબર.

રોજ ૨૯ માઈ ૧ (શે. ૦) ૧૨૭૦ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—કેપ્ટન હૈરમજી આલપાહવાલા—ઉમર વર્ષ ૭૦). એવણે ૧૮૪૯ માં અત્રેની એક્ષીનસ્ટન ઇનસ્ટીટ્યુટમાંથી નોરમલ સ્કોલરની ખીજ પદી તથા ૧૮૫૦ માં પહેલી પદી મેળવી હતી. તે બાદ તેજ ઇનસ્ટીટ્યુશનમાં એક શિક્ષક તરીકે નેમાયા હતા. એ ઇનસ્ટીટ્યુશનના આગલા વિદ્યાર્થીઓએ સ્થાપેલી સ્ટુડન્ટ્સ લીટરરી એન્ડ સાયંટીરીક સોસાયટીમાં એવણે આગેવાન ભાગ લીધો હતો, અને છોકરીઓને બરની ચોપડીઓ રચવા નેમેલી બુક કમીટીના એક અધિકારી હતા. એજ મંડલીની જાહેર સભાઓમાં એવણે ૧૮૫૦ થી ૫૫ સુધીમાં “આપણી કેળવણી આપવાની રીત,” “અરીમના વેપારનું ગેરવાળખાણ,” “સુબધ હાલાકાના દેશીઓમાં કેળવણી, તેનાં હાલના અને હવે પછીનાં પરીણામો” વગેરે બાબતોપર હંમેશાં નીબંધો વાંચ્યા હતા. ૧૮૫૨ માં એ ઇનસ્ટીટ્યુટ તરફનું સરવેથી સંદર્ભ ૩૨૫૦) નું આનરેબલ મી. વીલીપ્પીવાળું ઇનામ ‘સમાધની જરૂરી આત તથા ફાયદા, સુખ્યકરી ઇનસાફ અને સંસારવાળી બાબત’ ઉપર યુજરાતના બાબામાં ‘બોરડ ઓફ એડ્યુકેશને’ મંત્રિણી સરવથી સરસ નીબંધ લખવા માટે મેલબુ હતું. ૧૮૫૩ માં એવણે ‘હરકોષ દેશમાં ધોહાની સડક હોવાથી તેથી થી ફાયદા નીપજે છે અને જુદા જુદા દેશો વચે પાડવા સંચાની મારફતે સંદેશો ચલાવ્યાથી થી ફાયદા થાય છે અને સુબધ સંસ્થાને તે કેમ લાગુ પડે છે’ એ

બાબત ઉપર બોરડ ઓફ એડ્યુકેશને મંત્રિણી સરવથી સરસ નીબંધ લખવા માટે ૩૧૫૦) નું ઇનામ મળ્યું હતું. એજ યુગ્મ ૧૮૫૪ માં પણ બોરડ ઓફ એડ્યુકેશને મંત્રિણી સુબધ સંસ્થાનમાં દેશીઓની કેળવણી તેના હવેના તથા હવે પછીનાં પરીણામ’ એ બાબત ઉપર સરવથી સરસ નીબંધ યુજરાતી બાબામાં લખવા માટે ૩૨૫૦) નું ઇનામ મળ્યું હતું. ૧૮૫૫ માં પ્રોફેસર દાદાબાઈ નંવરોજી અત્રેથી ઇન્સ્ટ ઓફ પદી ચોટક સુધી એક્ષીનસ્ટન કોલેજમાં એવણે તવારીખના આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર તરીકે કામ ચલાવ્યું હતું. ૧૮૫૮ ના આગસ્ટ માસમાં નામદાર સરકારે એવણને સુરતના યુનિવર્સિટી ઓફ આર્ટ્સ હતા, અને સુરતમાં પણ એવણે કેળવણીને લગતાં બહાંક ઉપયોગી કામો બજાવ્યાં હતાં તથા ૧૮૫૯ માં ઉભી થયેલી સુરતની જરથોસ્તી ફારસી મદરેસાના એવણે કેટલુંક સુધી આંનરરી સેક્રેટરી રહ્યા હતા. ૧૮૬૧ માં સુરતના યુનિવર્સિટી ઓફ ઉપરથી એવણની બદલી અત્રેની સેક્રેટરીયટ આશીસમાં એડ્યુકેશન ડીપાર્ટમેન્ટમાં થઈ હતી. પારસીઓના ધારા વીચે પુછપરછ તથા તપાસ કરવાને સુબધની સરકારે ૧૮૬૨ માં જે સા-કમીશન નેમ્યું હતું, તેના એવણને સેક્રેટરી નેમા હતા. ૧૮૬૬ થી એવણે સુરતની અદાલતમાં વકીલનું કામ કરવા માંડ્યું હતું તથા ૧૮૬૯ થી ૧૮૭૫ સુધી એવણે સુરતના સરકારી વકીલ નેમા હતા. એ ૧૮૬૬ માં સુરત મધે પારસી ડીસ્ક્રીક્ટ મેટ્રીમાનીઅલ કોરટ સ્થાપી તેના એવણને ડેલીગેટ નેમા હતા. ૧૮૭૫ માં એવણે સુરતની સમોલ કોલ કોરટના જડજનો ઓફો મળ્યો હતો, જે ૧૬ વરસ પુરતાં માન અને ઇજત સાથે ચલાવી એઓએ તા. ૧ લી માર્ચ ૧૮૯૧ થી પેનશન લઈ છોડ્યો હતો અને સુબધ આવી વસ્યા હતા.

રોજ ૨૯ માઈ ૨ (કં. ૦) ૧૨૭૦ યજ્ઞદેવરદી.

મરણ—પાંડલજી ફરામજી મેહતા—ઉમર વર્ષ ૭૩). એવણે ૧૮૪૯ માં નોરમલ સ્કોલરની ખીજ પદી શ્રી કેપ્ટન હૈરમજી આલપાહવાલાની સાથે મેળવી હતી. એઓ હીસાબકેતાબનાં કામમાં પુત્ર રીતે માહીતગાર હતા. સ્ટુડન્ટ્સ લીટરરી સોસાયટી તરફથી સુબધ મધે જીકિંગ વણી માટે સહવારના ત્રણ કલાક શીખવવાના જે જોઈ

૪ એવણનાં નામથી એવણનાં દીકરી બાઈ પુતલી બાઈ ૩. ૬. શેકનાએ સુરત હાઈ સ્કુલમાં ૬ થી અથવા ૭ થી ધોરણના કોઈ પારસી વીદ્યારથીને ૩.૫) ની ચારીક સ્કાલરશીપ આપવાને ૩.૧૫૦૦) ની રકમ ઇ. સ. ૧૯૦૧ થી સરકારમાં આપી હતી.

૫ શ્રી કો. કો. મજાલ, મં. મેરયાફ. (વકીલ), તથા દાદા બાઈ અને રસંચલ પાંડલજી મેહતાનાં બાપ.

૧ મે. ૧૧ મં. ૧૧, તા. ૧૧ થી અક્ટોબર ૧૯૦૦.
૨ બ. ૧૧ જાન્યુ. ૧૯, તા. ૧૧ થી અક્ટોબર ૧૯૦૦.
૩ શ્રી મેહરવાળજી કે. ૧૧. આલપાહવાલા (સોલીસીટર) ના તથા અને ફરી મેહરવાળજી.

સ્થાપના હતા, તેમાં વિભીનલાવના વર્ષમાં સ્થાપવાને એવણે વૉખંડીયર થયા હતા. ૪૦ સં ૧૮૪૮ માં એજ મંડલીની એક જાહેર મંથામાં “રચાયણુ યાચથી ઉપજતા ફાવદા” બાબે ઇંગ્રેજીમાં એક નીબંધ વાંચ્યો હતો. ૧૮૫૮ થી ૧૮૬૬ સુધી એવણે મિસરસ ખરચેદજી નથર-વાનજી કામા કંપનીમાં એક બાબ્યા તરીકે જોડાયલા હતા, અને એ અરસામાં કલકત્તા તથા ચીનની ધણીક સફરો કરી હતી. ચીનનાં જરથોસ્તીઓના ધરમખાતાઓનાં ફંડના એવણે એક ટ્રસ્ટી તથા ૧૮૬૫ થી એનરરી સેક્રેટરી હતા. તે બાદ બે વરસમાં મુંબઈ આવી અને ધણીક જોઈન્ટ સ્ટોક કંપનીઓના ઓડીટર તરીકે કામ કરતા હતા.

ઈંગ્લંડમાં વસતા ડાકટર મલીક નામના હિંદીવાન કામેલ તખ્તિ ગઈ તા. ૧૩ મી અક્ટોબરને દિને હિંદીવાનોના બુદ્ધગ એરખાહ મી. દાદાભાઈ નવરોજીનાં માનમાં આશ્ચર્યજનક જીવનના હોટલ ટ્યુડગમાં “ડીસેપ્શન” નો એક મેળાવડો કર્યો હતો.

તા. ૧૮ મી અક્ટોબર.

સુરત મધે મુશ્કાં ચકલા ખાતે ધનજીશાહ નવરોજી શરફ નામના એક પારસીએ પોતાની સાથે રહેલી શીરીન-ખાહ નામની સ્ત્રીને છુરી ભોજી ખુન કરવાની કોશિશ કરી પોતે પોતાનાં ગદામાં છુરી ભોજી આપખાત કીધી હતો.

તા. ૧૯ મી અક્ટોબર.

રોજ ૫ માહ ૩ (ક) ૧૨૦૦ યજ્ઞદેવરદી.

મહજી—શીરામજી જાંહગીરજી તાલેવારખા—ઉમર વર્ષ ૬૪). એવણે અત્રેની એલફીનસ્ટન ઇનસ્ટીટ્યુટમાંથી ૧૮૫૬ મા કલેર સ્કોલરની પદ્વી મેળવી હતી. એજ વર્ષમાં ફોર્ટ રીડીંગ રમ (હાલનું જ. ન. પીટીટ ઇનસ્ટીટ્યુટ) ની ફોર્ટ મોદીખાના તરફની નાહની શરૂઆતમાં એવણેના હાથ હતા. ૧૮૫૯ ની આખેરીએ ‘આખિષ’ ચોપાનીઆના એવણે થોડુંક સુધી અધીપતી હતા. ૧૮૬૭ ના ફેબ્રુવારી માસમાં નામદાર સરકારે એવણને ઉત્તમ વીભાગના સબ-આસિસ્ટન્ટ સેક્રેટરી આપીશર નેમ્યા હતા, જે ઓફીસે કેટલાંક વરસો ચલાવી એવણે ગાયકવાડ સરકારની

૧ જાને જાન્યુરી, તા. ૩ જા નવેમ્બર ૧૯૦૦.

૨ જાને જાન્યુરી, તા. ૨૦ મી અક્ટોબર ૧૯૦૦.

એ બાબને હાસીટલમાં ચારવાર માટે લઈ ગયા હતા, જ્યાં તે તા. ૨ જા નવેમ્બર ૧૯૦૦ ને દિને ચરણ પાચી હતી.

૩ થોડા ફરફનજી (ખારીસ્ટર), જાંહગીર તથા પીરોજ-શાહ શીરામજી તાલેવારખાના બાવા.

નોકરીમાં જોડાયા હતા. એ દરમ્યાન તાલેવારખાના નામથી મુખ્ય વગેરે ઓળા મરનારે ચલાવ્યા હતા. આ-કલા સરકારની નોકરી છોડી એઓ મુંબઈ આવ્યો રહેવા હતા, અને ૧૮૮૯ ના ડીસેમ્બર માસમાં ‘હિન્દુ-સ્તાનના માતવંત નરો’ ખાંના ૪૪ નરોની સખી તથા ઇંગ્રેજી હેવાલ સાથનું એક પ્રસતક લંડનમાં જાવી પ્રકટ કીધું હતું, અને તેના સંબંધમાં એવણે ૩ વરસ સુધી લંડનમાં રહેવું પડ્યું હતું. એથી પણ એક ખાંજી વધારે પ્રસતક પ્રગટ કરવાની તૈયારીમાં હતા, તેટલાં મરણ નીપજવાથી તે ઉપેદ રહી ગઈ હતી. ૪૦ સં ૧૮૯૧ માં મુંબઈ સરકારે એવણને એક મુલેહના અમલદારનું માન આપ્યું હતું.

તા. ૨૦ મી અક્ટોબર.

ઉદવાડાનાં પુરાતમ આતશખેહરામ સાહેબને માટે મરહુમ બાઈ મોટલાખાઈ જાંહગીરજી વાડીઆએ ૪૦ સં ૧૮૯૪ માં નવું મકાન બંધાવ્યા પછી લાંબી અંજીમનની કશીમી મંજુરીઆત વગર તા. ૨ જા સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૬ ને દિને રૂ. ૬૧૦૦૦ ની રકમનું એક ટ્રસ્ટ દોડ કરી તેના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે પોતાના બે મિટાઓ થોડા નવરોજી માણેજી વાડીઆ અને નથરવાનજી જાંહગીરજી વાડીઆ તથા થોડા કાવસજી ખરચેદજી જમશેદજી (પછવાડેથી સર જમશેદજી જીજીભાઈ ચોથા ખારેનિટ), જીજીભાઈ મેહરવાનજી વાડીઆ, અને એ. બેહરામજી પેચતનજી ભરડાને નેમ્યા હતા; અને ઉપલી રકમની ઉપજમાંથી એ નવાં મકાનની મરામત કરાવવા, આતશખેહરામના કેબકાને માટે કાઠી, તેલ, સુખડ, વગેરે પુરું પાડવા, તથા પોતાનાં ગુજરેલાં બેશીઓની ચોક્કસ ધર્મ-ક્રિયા કરાવવાનો બંદોબસ્ત કીધો હતો. એ ઉપરાંત ૧૨૦૦ વર્ષનાં પુરાણાં આતશખેહરામના કેબકાને લગતો તમામ વહીવટ કરવાનો મકાન બંધાવ્યાથી પોતાને હક હોય તેમ આતશખેહરામના તમામ વહીવટ કરવા, તેના કામેદા કાનુનો બાંધવા, તે અમલમાં ચુકવા, વગેરેના હોકા એ ટ્રસ્ટીઓને આપ્યા હતા. એ ટ્રસ્ટીઓએ પ્રથમ-માંજ—૧૮૯૬ ના નવેમ્બર માસમાં—કયાં જાણવાજોગ કારણ વગર આતશખેહરામનાં મકાનમાંથી પડોસની સર દીનશાહજી માણેજી પીટીટ ખારેનિટની દરમિહર (જે સર દીનશાહજીએ ઉદવાડાની અંજીમને તેવણને તા. ૨૮ મી ફેબ્રુવારી ૧૮૮૮ ને દિને કરેલી અરજી ઉપરથી બંધાવી હતી) માં જવાનો એક દરવાજો (જે પણ સર દીનશાહજીએ મળકુર અંજીમને તેમને અરજ કરવાથીજ આતશખેહરામમાંથી દરમિહરમાં સ્થળ જવા આવજાને બંધાવ્યો હતો) પુરાવી નાખી બંધ કીધો હતો. આ ઉપરથી ઉદવાડાના

મોજિદા જેઓ અમલદારોએ આતથ્યપેદરામના કેમલાને નામનાર તથા તેની સાથે પાહડ પવતે અને નામનામાં રાખનાર તથા સુખ્ય મોજિદા બેલસેદ કામદીન, નામનાર, અને આંધીમાં થઈ આવના નવ મેલસેદની ઓલાદના છે, અને જેઓ આગમુખી મુજેસાહેડ એ કેમલાની સેવા બળથી તેના તમામ વહીવટ કરનાર તથા પેદાય આનાર છે તેઓએ આગવેદ પોતાના હકોને નુકસાન પુરે તે માટે ઉપલું દસ દીડ ૨૬ કરાવવા તથા ઉપલે બંધ કરાવેલા દરવાજો પાછો ખોલે, મેલાવા વગેરેની દાદ મેલવવા પોતામાંથી તથા આગેવાનો દસુર પુર શેદ જ મીનિએદરજ, એં એદલજ ખરેદજ ભરડા અને એં બીખાજ દીનયારજ ઉનવાલાને વાદીઓ તેમ મળુર ખાધ મોટલાંખાધના નેમેલા મળુર દસુરીઓ ઉપર રૂ.૧૦૦૦૦) ના દાવાનો આંક બાંધી મુરતની ડીસીકટ કોરટમાં ૧૮૯૭ ના ડીસેમ્બર માસમાં ફરીઆદી માડી હતી. આ મુકદ્દમા ફરેદ કલાસ સખ-જડજ રાવખાહુર કુખ્યામુખરાંમ આતથ્યપેદરામ મેલતાની હજુરમાં તા. ૧ લી આગસ્ટ ૧૮૯૯ થી નીકળ્યો હતો, અને તે દરમિયાન વાદીઓ તરફથી કોરટમાં દસુર પુર શેદ જ મીનિએદરજ, એં બીખાજ દીનયારજ ઉનવાલા, ખાંનખાહુર બહમનજ મેહરામજ પોલ, શેં રતનશાહ શેરાખજ તલાડી, એં કેરથાસપૂજ શાપુરજ પોલ, શેં જમશેદજ શેરાખજ એડી, એં શેરાખજ હોરમજ સીધવા, હરીથચંદર કેરથા સરવેયર, એં બીખાજ રસતમજ દસુરના, એં ખરેજેરજ મનચેરજ માકુજ, હીરજબાધ નપુબાધ, એં તેહમુજ પેસતનજ પોલની સાક્ષી લેવાધ હતી, તથા સુખ્ય મધે કમીથનથી સર દીનશાહજ માલેકજ પીડીટ ખારેનિટ અને શમશુલ ઓલમા એં જીવલુજ જમશેદજ મોદી, ખી. એ. ની સાક્ષી લેવાધ હતી. એ પાદ જડજની બદલી થવાથી નવા જડજ રાવસાહેબ લલુબાધ પ્રાલુ-વલબદાસ પારખ હજુર તા. ૨૩ મી જુલાઈ ૧૯૦૦ થી પરતીવાદીઓ તરફનો મુકદ્દમા થઈ થયો અને તેમના તરફથી શેં દાદાબાધ મેહરવાંનજ વાડીઆ, એં મેહરાંમજ પેસતનજ ભરડા, એં પેસતનજ હોરમજજ દસુર (બાકુકથ), એં રસતમજ ફરામજ દસુર (બાકુકથ), એં કાવસજ નવરોંનજ કડીલા, એં નચરવાંનજ બહમનજ ઉનવાલાની સાક્ષી લેવાધ હતી, તથા ઉદવાડા મધે કમીથનથી એક વાદી એં એદલજ ખરેદજ ભરડાની સાક્ષી લેવાધ હતી, ને પછી બધે બાજુના વકીલોની તકરાર સંબંધી નામદાર જડજે આગ દીને લખાણથી પોતાનો મુકદ્દમા આપ્યો હતો કે—

“તેટલામોડે હું બહેર કહું કે, (‘એ’) હરાંન-શાહનાં નામથી ઓળખાતો પવીન આતથ તથા આતથ-પેદરામની હમારતો અને પવીન આતથ તથા તેને લગતી મીથન, ફરે, આંક, હમારતો, મેલસેદો વગેરેને

લગતી મધળી બાખરોના કરબાર તથા વહીવટમાં વચે પડવાનો કાંધપલુ હકપહોડો, નીચલા હકો સીમાય, પ્રતીવાદીઓ (દસુરીઓ) ધરાવતા નથી:—

(૧) ૧૪૧ નંબરની એકબીબીટવાળાં ‘હનડેનચર’ ની રૂએ અલાહેદા રાખવામાં આવેલા પૈસામાંથી આતથ-પેદરામની હમારતની મરામત કરવી અને મોજિદો તથા સેન્દો કરનારાઓને ધરમ સંબંધી કામો માટે વધુ સગવડ કરી આપવી, પલુ એવી સરતે કે તેમ કરતાં ‘હનડેનચર’ માં પાધ મોટલાંખાધએ બહેર કરેલી ખાએસોની વીરૂધ અથવા એવે ટાંકણે અમલ કરવામાં આવતી લાંબા વખતની ચાલતી આવેલી રૂઠીની વીરૂધ તેઓ (પ્રતીવાદીઓ) જાય નહી.

(૨) મેરવાંનજ વહાડયાના વારસો અથવા પ્રતીનીધીઓ તેઓને પરવાનગી આપે ત્યારે આતથને રાશન રાખવા, તેની સેવા કરવા અને તેને નીબાવવા માટે કાઠી, સુખડ, અને ખીજ જરૂરી ચીજો પુરી પાડવી.

(૩) દીવા બતી માટે તેજ પુર પાડવું અને આતથ-પેદરામમાં રાખેલા બાકુકથ નોડરોનો પગાર આપવો.

(૪) આતથપેદરામની સુખ્ય હમારત તથા ખીજ હમારતો અને તેને લગતી ખુદી જગાઓ, કમપાઈડની દીવાલો મુખાં ધર્મ સંબંધી કામો માટે વપરાયેલે કે નહી, તેની તપાસ રાખવી, પલુ એવી સરતે કે, તેમ કરતાં ઉદવાડાની અંજુમન તથા ખીજ સેન્દો કરવા આવનારાઓના ધરમ સંબંધી આચારવીચારો તથા લાંબા વખતથી ચાલતી આવેલી ધરમ સંબંધી રૂઠીની વીરૂધ તેઓ (પ્રતીવાદીઓ) જાય નહી.

(૫) પાધ મોટલાંખાધએ અથવા તેવલુના તસુરીઓ તરીકે પ્રતીવાદીઓએ આતથપેદરામમાં મેલાવેલું આફર-ગાનીઈ તથા ખીજ ચીજો વપરાયેલે કે નહી અને તેની બરાખર સંબાળ લેવાયેલે કે નહી, તેની તપાસ રાખવી. એ ચીજોની સલામતી તથા તેના ખેસમજ ઉપ-ચોખના સંબંધમાં કીયાકામ કરનારા મોજિદો અને તેઓ વચે કાંઈ બગડો ઉડવાની વકી જણાય, તો તેઓ (પ્રતીવાદીઓ) માટે હુદાપલુભયો મારગ એ થઈ પડશે કે, મોજિદો સાથે કોરટ દરબારે અહડવાને બદલે, ઉદવાડાની અંજુમનની પરવાનગી લઈને એ ચીજો ઉંચી મેલી દેવી.

(૬) ૧૪૧ નંબરની એકબીબીટવાળાં હનડેનચરના ૧૨ મા ફરમાં પાધ મોટલાંખાધએ જણાવેલું કીયાકામ, આતથપેદરામમાં કીયાકામ કરનારા મોજિદો મારફતે બરા-ખર થાયેલે કે નહી, તેની તપાસ રાખવી.

(૭) પાધ મોટલાંખાધ અથવા તેવલુના પ્રતીનીધી તરીકે તેઓએ પુર પાડેલું ફરનીચર તથા ખીજ ચીજો, ને દરરોજ વપરાયેલાં આવતી ન હોય, તે એક ચોરડામાં રાખવી, પલુ તે એવી સરતે કે તેઓ (પ્રતીવાદીઓ) ઉદ-

વાડાની અંગુષ્ઠાને એ ચોરડાના તેમજ દરનીયર વગેરેના ઉપયોગમાંથી બાતલ રાખે નહીં.

(૮) પોતાના હાથમાંનાં નાણાંના ઉપયોગ પડતેન-યરમાં જીવિલાં ધરમ સંબંધી અને સખાવત્તાં કામો માટે કરવા, પણ તે એવી યરતે કે, તેમ કરતાં વાદીઓ તથા ઉદવાડાની અંગુષ્ઠાના ખીજ સખાસદોના હકો ઉપર તેઓ (પ્રતીવાદીઓ) હુમલો કરે નહીં.

હું વધુ જાહેર કરું છું કે, પડતેનયરની રૂએ દુસ્તમાં અપાયલી જમીનો તથા અમલાઓના, પ્રતીવાદીઓ ઉદવાડાની પારસી કોમ તરફના ફક્ત દુસ્તીઓ છે.

હું વધુ જાહેર કરું છું કે, ("ખી") ૨૭૩ નંબરની એકઝીપીટવાળા નકશામાં જીવિલાં "ઇ. એફ." મારકાવાળો દરવાજો બંધ કરી નાખવાનું તથા ખી. સી. અને ડી. મારકાવાળા ત્રણ દરવાજાઓ રાતની વખતે બંધ કરવાના પ્રતીવાદીઓના કામો નુકસાનકારક કામો હતાં, અને ૧૪૧ નંબરની એકઝીપીટની રૂએ અથવા ખીજ કોઇપણ રીતે પ્રતીવાદીઓને મળેલા હક અથવા સત્તાના રૂએ તે વાજખી હતાં નહીં.

૧ જાને જાન્યુઆરી, તા. ૮ થી ૨૭ થી નવેમ્બર ૧૯૦૦.

એ સુકાદા ઉપરની અપીલ નાજદાર બીજ જસદીસ સર લોરેન્સ જેનકીનસ અને જસદીસ મિસ્ટરન આગ્રહ તા. ૧૬ થી ચાલ્યો તે તા. ૧ થી આપરેલ ૧૯૦૩ સુધીના અરસામાં ૧૦) દીવસ સાંભળ્યા બાદ નાજદાર જસદીસે જસદીસે કે જે વાદીઓની તરફથી સુકાદો બંધ તે આતશબેહરાની જમીન, ચીલકતો અને બાઈ ચોરલીબાઈએ દુસ્તરી કરી આપેલી થોડી રકમને ઉદવાડાની પારસી કોમને જે હક ચલ્યો તે સુચાવવાનો જોખમ ત્યાંની અંગુષ્ઠા પોતાને થાયે બેંચી લેશે તેથી તે અંગુષ્ઠાને એ વીશે ખચકરી તેમનાં ચત લેવા માટે ઉદવાડાના રહીશોની એક સમા યોલાવવી અને તેના પ્રખુ તરીકે હાઈ કોર્ટના રેલજાર શેડ રસ્ટબજ બનજબાઈ શેકનાને નેચવા, જેવે નીચલી બાબદોસર કાયદાપુર્વક ચત લેવાં:—

(૧) વાદીઓએ જાંગેલી હાદ સખી અથવા થોડી જે કોરડ બપથે તો કદાચ એચ અને કે બાઈ ચોરલીબાઈના તુસ્તીઓ અથવા વારસો બાઈ ચોરલીબાઈની સખાવતો એટલેકે તા. ૨ જ સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૬ નાં "તસદ દીડ" ખુબ તસદ કીધેલી ૩૬૧૦૦૦) ની રકમ અને આતશબેહરાના સાદ તે બાઈએ ખરીદ કીધેલી જમીન અને આતશબેહરાને બપથેશ આપેલી દરનીયર અને વારસો વીશે હાવો કરી પાછાં લઈ શકે તો આ જોખમ બીડી ખુજ હાવામાં જાંગેલી હાદ કોરડના ઠરાવથી લેવાનું શ્રી ઉદવાડાના જરથોસ્તી રહેવાસીઓ પસંદ કરે છે કે કેમ? અથવા તો બાઈ ચોરલીબાઈના તસદીઓ જે સખા હકો અને સપાઓ તા. ૧ જ સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૬ નાં "તસદ દીડ" ની રૂએ ભેગવવાનો હાવો કરે છે તે હકો અને સપાઓ તેમને આપી દેવાનું પસંદ કરે છે કે કેમ? બાઈ ચોરલીબાઈના તસદીઓ અથવા વારસોને તેણીએ કીધેલી બપથેશો

હું પ્રતીવાદીઓને તેમજ તેઓમાંના દરેક જાહેર વધુ હુકમ કરું છું ("સી") કે, તેઓએ "ઇ. એફ." મારકાવાળો દરવાજોની આરપાર બાંધેલી દીવાલ ત્યાંથી કહાડી નાખવી (કે જે દીવાલને ૨૭૩ નંબરની એકઝીપીટવાળા નકશામાં જી. મારકો આપવામાં આવ્યો છે), કે જેથી મજદુર દરવાજોના મારગ તેની આગલી ખુશી હાલતમાં પહોંચે મેલાય.

હું વધુ હુકમ કરું છું કે ("ડી") પ્રતીવાદીઓએ તેમજ તેઓમાંના દરેક જાહેર ૨૭૩ નંબરની એકઝીપીટવાળા નકશામાં જીવિલાં ખી. સી. અને ડી. મારકાવાળા દરવાજાઓ કોઇપણ વખતે બંધ કરવાથી વેગળા રહેવું, અને હું વધુ હુકમ કરું છું કે (ઇ.) પત્રીત આતશ અને આતશબેહરાની ધમારતો, મીલકતો, આવક વગેરેના વહીવટમાં, વાદીઓને બક્ષવામાં આવેલા પહેલા હુટકારા (એ.) માં જીવિલાં સીવાય ખીજ કોઇપણ રીતે આરે આવવાથી પ્રતીવાદીઓએ સદાના વેગળા રહેવું.

પ્રતીવાદીઓએ પોતાના ખચ પોતે જાંગેલી લેશે અને વાદીઓને ખચ પણ તેઓએ જ પગાર કરેલાં.

સરજી "તસદ દીડ" સહીત પાછી બેંચી લેવાનો હક છે થા નહીં, એ સવાલ હાલના તુકદયામાં ભેલો થયો નથી, તેમજ તે સંબંધીને સુકાદો પણ આ કાચમાં થવાનો નથી. એ સવાલ ઉપર હાલનાં કાચમાં એક યા બીજ તરફ આ નાજદાર કોરડે પોતાનો અનીપ્રાથ પણ આપશે નહીં.

(૨) જે ધરમ સંબંધી બાબદોના કાણુ, એટલે કે ધરમ સંબંધી કીધાકામો અને બાબદો શ્રી ઉદવાડા અંગુષ્ઠાના હાથમાં રહેવા દેવામાં આવે, અને મજદુર અંગુષ્ઠાના એ વહીવટમાં કોઇપણ રીતની ફરકત કરવામાં નહીં આવે તો ધરમકીયાઓને નહીં લગતી પણ આતશબેહરાની ધમારત વીજેરે સંબંધીને કાણુ એટલેકે જમીનો, ચકામે અને "તસદ દીડ" ને લગતો વહીવટ બાઈ ચોરલીબાઈના તસદીઓના હાથમાં રહેવા દેવા ઉદવાડાના જરથોસ્તી રહેવાસીઓ રાજ છે કે કેમ?

એ ખુબ તા. ૨૦ થી આપરેલ ૧૯૦૩ ને દીને સમા યોલાવી જત લીધાં હતાં, જેમાં તથાજ જતો અંગુષ્ઠાની તરફથી પડ્યાં હતાં.

એ પછી નાજદાર જસદીસે તા. ૨૪ થી જુલાઈ ૧૯૦૩ ને દીને સુકાદો આપી અપીલ જોરાડી નાખી નીચલી કોર્ટને સુકાદો બાદલ રાખી બધે બાણુનો ખચ અપીલ કરનારા તસદીઓને થાયે નાખતાં ફરજી કે:—

In this country a fluctuating body of persons, such as a village community, is capable of owning property.

It is opposed to the notions of the Parsi community that the Iran Shah (sacred fire) should be regarded as capable of, or the subject of, ownership; but even if there be difficulty or doubt as to the ownership, it is obvious that there must be some one entitled to protect from improper invasion the temple property, and those who can predominate of themselves

તા. ૨૨, મી. અક્ટોબર.

ડાક્ટર સાયરજી હારમજી મોદી લંડનની કોલેજ કાલેજ આર્ટ્સ કોલેજીયલ સ્કૂલ યિમ્પરિયલ પબ્લિક આર. સી. એચ. થયા હતા.

તા. ૨૩ મી. અક્ટોબર.

રોજ ૬ માહ ૩ (૬૦) ૧૨૭૦ યન્દેનરદી.

મરણ—ડાયાબાઈ અરશેદજી મોદી, ૧ દમણવાલા—ઉમર વર્ષ ૮૩ એવલુ દમણના મોદી ખાતદાનના હતા, અને એમનો જનમ પણ ત્યાં જ થયો હતો, જેથી પોરટુગીઝ બાપા ઠીક જાણતા હતા. પછી અત્રે મુંબઈ આવી ઇંગ્લેન્ડ કોલેજી બધ અત્રેની એસીપ્ટન બેંકના વડા કૅશિયર થયા હતા.

લેડી ડક્ટરીન ફંડની મુંબઈની શાખાને માટે એક નવું ફંડ નામદાર ગવરનરની ખાતુ લેડી નારથકોટે આગેવાની બધ ઉભું કીધું હતું. એ ફંડના ખર્ચાની તરીકે ડાક્ટર તેજુભાઈ ભીખાઈ નરીમાનને નેમ્યા હતા.

that they have exercised the management, authority and supervision as alleged in the plaint, are so entitled.

The Parsi inhabitants of Udwade, as the Anjuman (that is, a constituted council or assembly to which all questions regarding their peculiar customs are referred) of that town, are vested with the control, management and supervision of the Atash Behram at that place and all that appertains to it—Navroji Manekji Wadia v. Dastur Kharsedji Manoharji - I. L. R. 28 Bom. 20).

એનો મુજરાતી તરુમો નીચે મુજબ છે :—

“નામદાર હાઈ કોર્ટે અપીલમાં કેસનું ફ પવીત્ર આતશ હરન શા કોઈની પણ જાહેરના હોય એ વીચાર પારસી કાખના ખાલેથી જીલ્લો છે.

પણ જો તેની માલેકી વીશે મુશ્કેલી યા શક હોય તોપણ આતશખરેરામની જીલ્લત જીવર થતા અધીત કુતલા-જાંથી બચાવવાને કાઠપણ હક ધરાવતો હોવો જોઈએ અને જેઓએ એવી બચાવના, સત્તા યા દેખરેખ જોગવી હોય તેઓ એ હક ધરાવે છે.

જિવાડાના પારસી રહેવાસીઓએ એ શરેરની અંજુ-ન (એટલે જે સમા અથવા મંડલીને તેના ખાસ રીવાજોને લગતા સવાસો સોપાના હોય તે) તરીકે તેને ત્યાંના આતશ-ખરેરામ જીવર તથા તેને લગતી ફરક ચીજ જીવર કાપુ, વહીવટ અને દેખરેખ રાખવાનો હક છે.”

એ બાદ તા. ૬ ડી. આગસ્ટ ૧૯૦૩ ને રીને ફરવાળો જામેદારીએ જળી બાંલ નાખ્યો હતો.

૧ જામે જામેદાર, તા. ૨૬ મી. અક્ટોબર ૧૯૦૦.

૩. શ્રી જાંત્રીરજ ડાયાબાઈ મોદીના કરી લેનાર બાવા,

૩ એ ફંડમાં પારસીઓએ લગતી ૩.૧૦૦૦૦)

ખર્ચા ૩.૧૦૦૦૦) શર ફાંજીશાહ પાલિકા પીટીઃ ૩.૧૦૦૦૦) શર જામેદારી લગતી, લગતી

તા. ૨૭ મી. અક્ટોબર.

રોજ ૧૩ માહ ૩ (૬૦) ૧૨૭૦ યન્દેનરદી.

મરણ—નથરવાનજી કોયાજી—ઉમર વર્ષ ૮૨, શ્રી કુવરજી કોયાજી વકીલના વડા બાપ. એવલુ પહેલ-વહેલા એડજુટન્ટની એસીપ્ટમાં હેડ કલારક હતા, જે પછી અરથી મોદીની વાત ઉપર મુનસફની પરીક્ષા પસાર કરી હતી. અને ૧૮૯૧ માં એવલુ મુરત મુનીસીપાલીટીના સેક્રેટરી નેમાયા હતા, જે પછી ૧૮૯૯ માં મુંબઈની મુનીસીપાલીટીના હેડ એકાઉન્ટન્ટના કન્ટ્રોલર નેમાયા હતા. તે બાદ ૧૮૭૨ થી આસીસ્ટન્ટ એસેસર તથા વીસીસ ટેક્સ કલેક્ટર નેમાયા હતા, અને ૧૮૮૯ માં પેનથન બધ ઓફી હોડયો હતો.

તા. ૧ લી નવેમ્બર.

લંડનમાં પ્રગટ થતાં “કોમ્મ બીલડર્સ આર્ટ જર-નલ” ના આગે. માસના આકમાં અતરેની કોમ્મ ફેક્ટરીવાલા શ્રી પેસનજી બેહરામજી પ્રેસની એક તમચીર તથા તેમણનાં કારખાનાંના જુદા જુદા ભાગોના ફોટો-ગ્રાફો તેની મુજબજી સાથે આપ્યા છે.

તા. ૬ થી નવેમ્બર.

રોજ ૨૩ માહ ૨ (થો) ૧૨૭૦ યન્દેનરદી.

મરણ—કુવરજી એલજી ઉમરીગર—ઉમર વર્ષ ૭૪, અત્રેના જાણીતા દારૂના વેપારીઓ મિસરસ કુવરજી અને બેહરામજીના વડા બાપા. એવલુ ઉપલે નામે ગામડી તથા વીજાવતી દારૂનો મોટો વેપાર કરતા હતા, અને કલ્યાણી તથા આસા વગેરે શહેરમાં દારૂના ધંજરાઓના ભાગીદાર હતા. છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષો અપંગ હોવા છતાં પોતાની પવીત્ર બંદગીની ફરજ સુકતા નહીં.

તા. ૧૧ મી નવેમ્બર.

૭. રોજ ૨૮ માહ ૨ (થો) ૧૨૭૦ યન્દેનરદી.

મરણ—નવરોજી કાવજી બાપાસોહા—અત્રેની અકાબર મેન્સફેક્ટરીંગ એન્ડ પ્રેસ કંપનીના ખંડવા અને

જાહેરજી દીનશાહ પીટીઃ, શેકો નવરોજી માલિકજી વાડીઆ, પીરશાહ બેહરામજી મેહતા, જામેદાર નથરવાનજી તાતા; ૩.૫૦૦) ધનભાઈ બેહરામજી, જામેદાર અરદેશર વાડીઆ, અને હરામજી સનસ એન્ડ કુંપની; ૩.૭૦૦) અરદેશર માલિકજી અરદેશર; ૩.૨૫૦) સરદાર ખા. બા. દોરાબજી પદમજી; ૩.૨૦૦) રૂરતજી શોરાબજી પાર્ડિવાલા, કાવજીશાહ શોરાબજી પાર્ડિવાલા, હરામજી દીનશાહ પીટીઃ, આવાબાઈ જામેદાર અ. વાડીઆ વગેરે.

૪ જરુજી સત્તવન બેહરામજી, રૂરતજી, કોલેજી (વકીલ) તથા જરુજી શોરાબજી અને દોરાબજી નથરવાનજી કોયાજી બાપ.

૫ શ્રી પીરશાહ કુવરજી બેહરામજી બાપ.

ખરદાનપોરનાં કારખાનાંઓના મેનેજર હતા, અને ખરદાનપોર ખાતેજ ગુજ્યાં હતા. ઉપલાં મથકોએ પ્રેસો ઉંધાડવાની બકામણુ એ મરફુજન એ કંપનીના ડાયરેક્ટરોને કરી હતી, અને તે કારખાનાંઓ એવણુની કારખાણથી થયું હતેમંદ થયાં હતાં.

ગુંબઘની યુનીવર્સિટીની આરટચની ફેકલ્ટીના એક સીનકીકની ખાલી પડેલી જગા ઉપર શેઠ કાવચજ દાદાબાઈ નાએગામવાલા, એમ. એ. ને ચુટી કાઢ્યા હતા.

શેઠ દાદાબાઈ નવરોજજી પ્રોફેસરની ઇ. સ. ૧૮૯૬ માં તેમની યાદગારી માટે ઉભાં કરેલાં ફંડ મધેથી પડાવેલી આખાં કદની તસવીર આજ દીને ફરામજ કાવચજ ઇનસ્ટીટ્યુટમાં ટાંગવાને એક મોટા મેજાવડાની હજુરમાં નામદાર જડજ આંનરેબલ મીંડ જસ્ટીસ માહેદેવ ગોવીંદ રાનાડેએ જાણી મુકી હતી.

તાં ૨૫ મી નવેમ્બર.

રોજ ૧૨ માહ ૩ (શિં) ૧૨૭૦ મહરેજરદી.

મરજી—મેહરવાનજી મનચેરજી બાવનગરી—ઉમર વર્ષ ૨૬). સર મનચેરજી મેહરવાનજી બાવનગરીના વડા દીકરા. અત્રે મેટ્રીક્યુલેટ થઈ વીઢસન કૉલેજમાં જોડાઈ, પ્રોપ્રયસની પરીક્ષા પસાર કરી વજ્ર અભ્યાસ માટે ઇંગ્લાંડ ગયા હતા, જ્યાં ૧૮૯૮ માં એક્સકેરડ યુનીવર્સિટીની ખી. એ. ની પરીક્ષા પસાર કરવા પછી ખારીસ્ટર થયા હતા, અને બે વરસના અરસામાં લંડન મધે ઉપલી જવાન વયે મરજી પામ્યા હતા.

મરફીના સંબંધમાં સારી સેવા બજાવવા માટે નામદાર સરકારે દેશવરે ખાતેના નીચલા મહરયોને "સરટીફિકેટ ઓફ મેરીટ" આપી હતી.

સુરત છલકા ખાતે—શેઠો બેજનજી માણેકજી જંબુસરીઆ, ખી. એ; એલ. એલ. ખી; પેચતનજી રસતમજી મેહતા, હોરમજ્યાહ કાવચજી ધાલા, હોરમજી નવરોજજી ગોલવાલા, મનચેરજી ફરાંમજી વખારીઆ, ખાંનામાહેદુર કુવરજી કાવચજી સખાવાલા, જમાસપજી જવાજી ડાકટર, દારાશાહ રતનજી પટેલ, હીરજીબાઈ જવાજી પટેલ, મુસરબાઈ નશરવાનજી ખાંનસાહેબ, બીંબુભાઈ માણેકજી સદરઅમીનના, શેરાખજી કુવરજી, માણેકજી શાપુરજી, એદમજી પેચતનજી, શાપુરજી ફરામજી, રસતમજી ધનજીબાઈ, દીનશાહ શાપુરજી, હોરમજી ફરીરજી, જમશેદજી એન. ગદેવીઆ.

૧ દાઈમસ ઓફ ઇં, તાં ૧૭ મી નવેમ્બર ૧૯૦૦.

૨ દાઈમસ ઓફ ઇં, તાં ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૯૦૦.

૩ બોમ્બે ગંડે ગ્રેડ, તાં ૨૮ મી નવેમ્બર ૧૯૦૦.

થાણ છલકા ખાતે—રસુર દારાશાહ રસતમજી સંબલ.

બેજમમ ખાતે—ડાં અરશેદજી પેચતનજી બાઈસ.

ગુંબઘની પારસી પંચાતનાં ફંડનાં તાં ૧ લી નવેમ્બર ૧૮૯૮ થી તાં ૩૧ મી ઓક્ટોબર ૧૮૯૯ સુધીનાં હિસાબની ચોપડી ટ્રસ્ટીઓએ જમાવી પ્રગટ કરી હતી. તે-પરથી જોવામાં આવેછે કે, વરસની સેવટે પંચાતનાં ફંડના

૪ આ સાલમાં અનાગત રકમનો વધારો નીચે પ્રમાણે છે:—

જુદાં જુદાં ખાતાંઓનાં આ સાલ તથા આગલાં સાલના વધારામાંનો નોટ તથા બોંડો ખરીદ કર્યાં તેના	૪૧૮૦૦)
જુદાં જુદાં ધણીઓએ ધરચ ખાતે અનાગત રાખવા રકમો આપી	૧૧૫૬૦૦)
	કુલે. ૨૧૫૭૪૦૦)

પારસી સંકરનીવારજી ફંડ ખાતે ખરચને માટે રોકડા રૂપીયા જોડાતા ફાવણી એ ખાતાંની નોટ રૂ.૫૦૦૦૦) ની વધી તે ખાદ ... ૫૦૦૦૦)

૩૧૦૭૪૦૦)

જુદાં જુદાં ધણીઓએ આપેલી રકમનાં આગી સાલ નવ નવાં ખાતાં નીચે પ્રમાણે પાડ્યાં છે:—

૧—ચરફુજ સર જમશેદજી જીજીબાઈ તરીબ ખારોનેટ સી. એસ. આઈ. ની નધયતે સર જમશેદજી જીજીબાઈ આગી ખારોનેટે પડાવેજી ધરચ ખાતું રૂ.૫૦૦૦) ગું.

૨—ખાઈ દીનશાહ જેડેસવાનજી જીજીબાઈ ગુંગાના, વીધવા ચરફુજ શેઠ નશરવાનજી માણેકજી પીટીટનાં પુનને સાઈ તેવજીના જોડ સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ ખારોનેટ તથા ઊકરંઓએ કીધેજી ધરચ ખાતું રૂ.૬૦૦૦) ગું.

૩—ખાઈ બીખાઈ દીનશાહ પીટીટ, ધણી શેઠ દાદી નશરવાનજી દાદીશેઠનાં પુનને સાઈ તેવજીના પીતાજી સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ ખારોનેટે તથા ઊકરંઓએ કીધેજી ધરચ ખાતું રૂ.૨૭૫૦૦) ગું.

૪—સર દીનશાહ માણેકજી પીટીટ ખારોનેટે પોતાના બેડેસતનશીન પીતાજી શેઠ માણેકજી નશરવાનજી પીટીટ તથા બેડેસતનશીન ચાતાજી ખાઈ જમાખાઈ જીજીબાઈ દાદાખાઈ ગુંગાનાનાં પુનને સાઈ કીધેજી ધરચ ખાતું રૂ.૬૦૦૦) ગું.

૫—શેઠ કાવચજ બેજનજી પારખે પોતાના બેશી-ઓની નધયતે પડાવેજી ધરચ ખાતું રૂ.૭૦૦૦) ગું.

૬—બેડેસતનશીન શેઠ બદચનજી દીનશાહ ખાનનાં પુનને સાઈ તેવજીની પોતાની પુંજમાંથી તથા તેવજીનાં વીધવા અને જરજોડેએ મલી કીધેજી ધરચ ખાતું રૂ.૮૦૦૦) ગું.

૭—શેઠો બીખાઈ જરાચજી ખાન તથા ચનચેરજી જરાચજી ખાને પોતાના બેડેસતનશીન ગુરખીજી શેઠ જરાચજી બીખાઈ ખાન તથા બેડેસતનશીન ચાતાજી ખાઈ જમાખાઈ તે ચરફુજ શેઠ પાલજી પેચતનજી ખાંડીવાલાનાં બેડીનાં પુનને સાઈ કીધેજી ધરચ ખાતું રૂ.૬૦૦૦) ગું.

ક્રેડીટી હાથમાં પરમના ફંડખાતાઓની પ્રાંત એક-
દર રૂ.૪૨૫૧૩૭૫૧૨૨ ની હતી, આગમાં સાબની સેવરે
એ પ્રાંત રૂ.૪૧૪૨૧૪૧૦૧ ની હતી. એકસે આ

૮-થેક એક્સલ રૂસતમલ રૂપારમ, તેવણનાં ધણી-
યાણી બાઈ આવાંબાઈ અને બેટા થેક બંદગીરની નધયતે
થેક એક્સલનાં રૂસતમલ પડાવેલું ધરમ ખાતું રૂ.૫૦૦૦) ગ્રં.

૯-ચરકુથ થેક રતનશાહ બેનનલ નાનાબાઈ કાપ-
ડીયાની નધયતે તેવણના પીતા તથા ચાતાલએ પડાવેલું
ધરમ ખાતું રૂ.૫૦૦૦) ગ્રં.

બાબરોજારનાં ટ્રસ્ટ ફંડો કાપમ રાખવા બાબે નાચ-
દાર સરકારને અરજ કરવા ચાટે તા. ૪ થી જુલાઈ ૧૮૬૭
ને દીને ચલેલી બહેર સભાએ જે કરાવ કરો હતો તે
બાબરોજારને લગતી સધળી હકીકત તથા કાચકાળની વીગત
પંચાયતના આ ચોપડા થઈ આવેલીછે.

સાબમાં કુલે વધારે રૂ.૧૦૬૨૩૪૧૧૧ ને વધે હતો.

ગિપલી અરજ વીરકે ધયલી નીચલા રૂ.૧
ધાત્રીએ તરફની સરકાર બેગી અરજ પણ ગિપલા રીપોર્ટ-
થઈ આપીછે :—થેકો જમથેલ નશરવાનલ તાતા, દીન-
શાહ છલબાઈ, કુપરા રૂ નવરોજલ કાપરાલ, દારાશા
રતનલ ચીનગર, દીનશાહ એક્સલ વાહા, છવાલ દીનશાહ
ગાંધી, ચાલેકશાહ બંદગીરશાહ તાલેયારખાં, કાવરાલ દાદા-
બાઈ નાપગાંધવાલા, એક્સલ મેહરવાંનલ કુપરા, રૂસતમલ
ધનલબાઈ થેકનાં, સ્વાવકશાહ રતનલ બંદગનલ, રૂસતમ
એક્સલ દાવર, લીચલ નવરોજલ બનાલ, છલબાઈ
બંદગીર લાંચ, દાદાબાઈ બરજોરલ લાંચ, બંદગીર છલ-
બાઈ લાંચ, શાપુરલ નશરવાંનલ પારમ, ડા. દારા ચંચેરલ
દેસુર, રૂસતમ કે. આર. કાચા, મેહરવાંનલ રૂસતમ
ચરમખાન, અને દીનશાહ ધનલબાઈ દાવર.

આ સેધમાં જુદા જુદા ધણીઓએ રૂ.૪૦૧૦૦) ની રકમ અનામત જુદે જુદે ખાતે આપીછે તેની ટીપ.

નોટ તથા બાંડ આપનારનું નામ.	રકમ. રૂ.	ખાતાનું નામ.
થેક ચનચેરશાહ નશરવાનલ ડોસાબાઈ રૂસતમચરાચના.	૫૦૦	ગુંબઘનાં આંધલાંખાંખાં તથા લાચાર જરતોસતીઓનો પરવરશી કરવા ચાટે પગાર આપવાનાં ફંડ ખાતે.
થેક જમથેલ ડોરચનલ બાચબોડ.	૧૦૦૦	" " " " " "
થેક મેહરવાંનલ તથા ડોરચનલ ચનચેરલ કાચા.	૫૦૦	" " " " " "
બાઈ છવણુલ તે થેક રૂસતમલ બંદગનલ કુપરાનાં વીધવા.	૧૦૦૦	" " " " " "
બાઈ ચાલેકબાઈ તે થેક પીરોજશાહ બંદગનલ છલ- બાઈનાં ધણીયાંબી.	૨૦૦૦	ગુંબઘ તથા દેશાવરો ખાતેની જરતોસતી જંદ અવ- સ્તાની નીશાલોનાં ફંડ ખાતે.
થેક ચનચેરશાહ નશરવાનલ ડોસાબાઈ રૂસતમચરાચના.	૫૦૦	કુલ જરતોસતી રવાનેને અવલખંબલ પોહોંચાડવાનાં ફંડ ખાતે.
થેક ટેકેચુલ મેહરવાંનલ ચીસતરી.	૫૦૦	" " " " " "
થેક ધનલબાઈ બરથેલ થેકના તથા બેશીઆ.	૫૦૦	" " " " " "
થેકો છલબાઈ તથા બરજોરલ અને બંદગનલ દાદા- બાઈ બંદગનલ છલબાઈ.	૫૦૦	" " " " " "
થેક રતનલ ડોરચનલ કુપરા.	૧૦૦૦	" " " " " "
થેક રૂસતમલ ચનચેરલ બાબા.	૫૦૦	" " " " " "
થેકો રૂસતમલ તથા જમથેલ પેસતનલ ડાકટર.	૫૦૦	" " " " " "
થેકો રૂસતમલ તથા જમથેલ પેસતનલ ડાકટર.	૫૦૦	" " " " " "
બાઈ પીરોજબાઈ તે થેક દારાશાહ રૂસતમલ પટેલનાં વીધવા.	૫૦૦	" " " " " "
બાઈ ગુલબાઈ દીનશાહ બાબલીવાલા.	૫૦૦	ગુજરાતને ડાંકલે દેશાવરો ખાતેના ગરીબ જરતોસતી- ઓને આશરો આપવાનાં ફંડ ખાતે.
થેક રૂસતમલ ચનચેરલ બાબા.	૩૦૦૦	ચોપાટીની ધરચશાલાચાં આંધલાંખાંખાં તથા લાચાર જરતોસતીઓને સખી પરવરશી કરવાનાં ફંડ ખાતે.
બાઈ પીરોજબાઈ તે થેક ચાલેકલ ડોરચનલ કુપરાશી વાલાનાં વીધવાના એકઝીકયુટરો.	૪૦૦૦	" " " " " "
થેક બંદગીરલ ડોરચનલ ચાદીના એકઝીકયુટરો.	૩૦૦૦	" " " " " "
થેક બંદગીરલ ડોરચનલ બાચબોડ.	૧૦૦૦	ગરીબ લાચાર જરતોસતી વીધવાઓને આશરો આપ- વાનાં ફંડ ખાતે.
થેક રતનલ ડોરચનલ કુપરા.	૧૦૦૦	" " " " " "
બાઈ કુકીબાઈ તે થેક જમથેલ ધનલબાઈ થેકના વીધવા.	૫૦૦	" " " " " "

તા. ૫ મી ડિસેમ્બર.

રે.નં ૨૨ માહ ૩ (ચિં) ૧૨૭૦ યજ્ઞેનરૂદિ.

મરણ—કાવચજી જાંઠીરજી જ્યાવાલા!—ઉમર વર્ષ ૮૨). એવલુ નાની ઉમરથીજ પોતાની બાપીકી 'મિસરસ જાંઠીર નયરવાનજી જ્યાવાળા' ની બહુલીથી પેહીડીમાં જોડાય હતા, તે પેહીડીની સાખાએ હાંદુસ્તાનના જુદા જુદા ભાગોમાં ઉઘડી ચુકેલી હતી. પોતાની એ બાપીકી પેહીડીની નીલગીરી, કરાંચી, પેશાવર, શીરામપુર, સીંધ હેરાબાદ, વગેરેની દુકાનો ઉપર એવલુ દેશોક વખત ફરતા રહેલા હતા. ૧૮૩૬ માં કાજુલ બહી તે બ્રીટીશ ફોર્સ ગઇ હતી, તે વેળા સર એલેક્ઝાંડર બરનસની બલા-મલુ ઉપરથી એવલુની પેહીડીએ કાજુલ ખાતે દુકાન ઉઘાડી હતી. અકધાનીસ્તાન તથા પેશાવર ખાતે બ્રીટીશ અમલ વધતો ગયો તેમ સ્પષ્ટ, જલાલાબાદ અને છેક કાજુલ સુધી એવલુ દેશોક દેખાતો જોખમ વેડી પોતાની પેહીડીની દુકાનો પોતે ઉઘાડી આવ્યા હતા. એ પછી પોતાની બાપીકી પેહીડીમાંથી છુટા થઇ મિસરસ વોલકરર બ્રધરસની

પૃથ્વીના ગેરંદ્રી બોક્કર તેમજ મધ્યમ ગુપ્તી કંપનીના
 ગેરંદ્રી બોક્કર તરીકે જોડાયા હતાં. એએએ પાઠનથી
 બાંની મુક્ત મુખી એકાંત જીવંતી મુળથી હતી.

તા. ૧૩ મી ડિસેમ્બર.

हिंदुस्थानना छेला कुकलथी नावारेश थयलां भाज-
हाने माटे आगरी आते ओक आरक्षेन उधाउवा थकी
मुंजधमां उलां थयलां कुंआं सर दीनयाहण भाजेकण
पीडी आरेनेटे रु.५००) लायां हता.^१

તા. ૧૯ મી ડીસેમ્બર.

મુખ્યધના નામદાર ગવર્નર લારડ નાથકિટિ આજ
દિને અતરના ટાઉનહાલમાં એક “ સેબી ” બરી હતી, જે
વેળાએ નીચલા પારસી મહરથે। ખાનગી એનજીમં
ત્યાં હાજર થયા હતા:—

દસુર બહમનજી જમામણી જમામણાયાના,
સી. આઇ. ૪; ડાક્ટર કાવજી હોરમજી, સર જમશેદજી

(કુદનેાદ પાને ૮૧૧ થી આધુ.)

નોટ તથા બાંડ આપનારનું નામ.	રકમ રૂ.	ખાતાનું નામ.
બાઈ નવાબબાઈ જમશેદજી લાલા.	૫૦૦	ઝરીબ લાભાર જરતોસતી વીધવાઓને ઓશરો આપવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ સોરાબજી હાદાબાઈ કુબાસ.	૫૦૦	
સર દીનશાહ ચાણેકજી પીઠીઠ ખારોનેઠ.	૩૦૦૦	સર જમશેદજી જીભાઈ પારસી બેનીવાલેઠ ઇનસ્ટીટ્યુશનની સહુલોને આશરો આપવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ રમદનજી હાદાબાઈ દેશાઈ.	૫૦૦	શ્રી નવસારીનાં જરતોસતી રવાનોને અવલખ જળ પાકોંઆડવાનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ મનચેરજી શરાખજી તંબોલી.	૫૦૦	
શેઠ એલજી રમદનજી મોદી.	૫૦૦	
શેઠ બેકુરાખજી ખરશેદજી દોરડી.	૫૦૦	
શેઠ મનચેરજી શરાખજી તંબોલી.	૫૦૦	
શેઠ રતનજી રસતખજી દેશાઈ.	૫૦૦	
શેઠ ઉકાબાદ શરાખજી બાગજી.	૫૦૦	
શ્રી અહમદનગરની અનજીમન હસતકના જરતોસતી ધરખખાતાનાં બેનેજરો.	૫૦૦૦	શ્રી અહમદનગરની અનજીમન હસતકનાં જરતોસતી ધરખનાં કાખોનાં રૂંડોને ખાતે.
બાઈ હમબાઈજી તે શેઠ નશરવાનજી ખરશેદજી શેઠનાં ધણીયાંણી.	૫૦૦	શ્રી સોભાપુરની જરતોસતી અનજીમનનાં ધરખનાં રૂંડ ખાતે.
શેઠ સોરાબજી શરાખજી ચહરાસવાલા.	૫૦૦	શ્રી મહરાસની જરતોસતી અનજીમનનાં ધરખનાં રૂંડ ખાતે.
શ્રી નાગપુર તથા કાચદીની જરતોસતી અનજીમનનાં રૂંડનાં બેનેજરો.	૨૬૦૦	શ્રી નાગપુર તથા કાચદીની જરતોસતી અનજીમનનાં રૂંડ ખાતે.
સર દીનશાહ ચાણેકજી પીઠીઠ ખારોનેઠ.	૧૦૦૦	સર દીનશાહ ચાણેકજી પીઠીઠ ખારોનેઠે પોતાની યાદ-આરી સાથે કીધેલા ધરખ ખાતે.

૪૭૧૦૦

૧ થી ૬ કુવરલ, નક્કરવાનલ, ફોરપનલ, દોસપલ, શાકામાઝ, અને જમશેદલ કાવસલ જ્યાંયાળીનાં બાંધા.
૨ બેજે જમશેદ, તા. ૨૦ જી ડીસેમ્બર ૧૯૦૦.

છજાણા આરોગ્ય, યર બાંહીર કાવચ છ બાંહીર, ખાંખાહકર મનચેર છ કાવચ છ મરજાખાન, સી. આહ. ૪; થેકા નવરોજ છ માણેક છ વાડીઆ, સી. આહ. ૪; પેચ-તન છ બાંહીર છ તાણેચારખાં, સી. આહ. ૪; આંતરેખલ પીરોજથાહ મેહરવાન છ મેહતા, સી. આહ. ૪.^૧

તાં ૨૧ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૮ માહ ૪ (થિ) ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

મહા—કેપ્પચર દાદાબાહ નાદરથાહ—ઉમર વષ ૫૬. અત્રેનાં “ઠામચ આંક ઇંડીઆ” ઠાપખાનાના જોખખાતાના વડા પ્રીટર હતા, અને ૨૫) વષ સુધી માણેકાના સંતોષ વચે કામ બજાવ્યું હતું. એમનાં માનમાં એ ખાતું અધાં દીવચ બંધ રાખ્યું હતું.

તાં ૨૨ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૬ માહ ૪ (થિ) ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

નવસારીની પાસે આવેલાં તવડી ગામ મધે ગયે સાલ અંજીમનના ઉધરાતથી બંધાવેલી નવી દરેમેહરમાં થેક કુવર છ કાવચ છ તવરીઆએ પોતાના થેટા મરહુમ ડાકટર હોરમજ છ કુવર છ તવરીઆની નહઅતે આજ દીને આતથ આદરાન પરકાઆ હતા. જયનની ક્રિઆ એ દરેમેહરના પંથકી એં દારાખ છ રસતમ છ દાદાઆન છ એ થર કીધી હતી, જે પુરી થવા બાદ થેક કુવર છ તરફથી એક અંજીમનપત્ર વાંચી સંભાવવામાં આવી, જેમાં જણાવ્યું હતું કે એ નુરી કેપ્પચો જરથોસ્તી આલમને બંદગી કરવા જાણો સુચેયો, તથા તેના નીભાવ ખરચને સર્વે બદાખસ્ત તથા ગોઠવણ કરીછે. એ બાદ અંજીમન તરફથી થેક એદલ છ રસતમ છ મોજરાએ થેક કુવર છ ને ઉવકાર માનનાઈ એક માનપત્ર વાંચી સંભાવવી તેમને એનાયત કીધું, તથા એડનવાલા દસ્તુર ફરામ છ રસતમ છ કોઠવાસે આતથ ઉવર એક વાએજ કરી સંભાવવી હતી, જે પછી થેક કુવર છ તરફથી નવસારીના વડા દસ્તુર દારાખ છ માહીચાર છ, તવરીના પંથકી એં દારાખ છ રસતમ છ દાદાઆન છ, એં રસતમ છ દારાખ છ દાદાઆન છ તથા ખાનસાહેબ કાવચ છ હેરમજ છ દાદાઆન છ ને શેઆસિ હોરાડવામાં આવી હતી, તથા છેલ્લા મહસ્થને અંજીમન તરફથી તેવજી લીધેલી દરેક તકલીફ માટે ઉવકાર માંની શેઆલ હોરાડી હતી. એ બાદ આયની કરી સર્વે સૌંક વદાય થયું હતું.^૨

૧ ઠામચ આંક ઇંડીઆ, તાં ૨૦ મી ડીસેમ્બર ૧૮૦૦.

૨ મરહુમ થેક માણેકથાહ (જનસર), કેકાખાહ (મનનેર) તથા કેપ્પચર નાદરથાહનાં ખાવાં.

૩ બધે જયથેદ, તાં ૨૪ મી ડીસેમ્બર ૧૮૦૦.

તાં ૨૪ મી ડીસેમ્બર.

રોજ ૧૧ માહ ૪ (થિ) ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞરદી.

રાજકોટ મધે નવાં બંધાવમાં હોખમાંની યામી મરહુમ બાહ દીનખાહ તે મરહુમ થેક નચરવાન છ માણેક છ પીટીટનાં વીધવાએ પોતાના થેટા મરહુમ થેક જમથેદ છ નચરવાન છ પીટીટની નહઅતે ૩૩૦૦૦ ને ખરચે બંધાવેલી થગડી આજ દીને પરકાવવામાં આવી હતી. એ થગડીની નજદીક થેક ફરામ છ ખરથેદ છ થેકનાએ કુવા બંધાવી આપેા હતો, તથા મરીયામ રસ્તાથી તે એ હોખમાં સુધી જવાનો પાકો રસ્તો બાહ આવાંખાહ તે મરહુમ થેક ફરામ છ દીનથાહ છ પીટીટનાં વીધવાએ ૩.૮૦૦ ને ખરચે બંધાવી આપેા હતો.^૩

એ આદરાનના સુખજની બાહેર નીચની તખ્તી મારવામાં આવીછે:—

પાક દાદાર અકુરજજ્ઞની મદદ હોજો.

“મરહુમ ડાકટર હોરમજ છ કુવર છ તવરીયાનું આદરાન, આ દરેકમેહેરમાં આતથ આદરાનનેા નુરી કેપ્પચો પારસી કુવર છ કાવચ છ તવરીયાએ પોતાના એકપુરા ફોકરા મરહુમ ડાકટર હોરમજ છ કુવર છ તવરીયા, જેવજી રોજ ૬ થે આદર યજ્ઞ માહા ૧૦ થે દે દાદાર થેકેનશાહી સને ૧૨૬૬ યજ્ઞેજ્ઞરદીને દીને હક થયા, તેવજીનાં પુન માટે પોતાને ખરચે પરથાવ્યોછે, તથા તેના બધુકના નીભાવ ખરચનેા બંદાખસ્ત તેવજે કર્યોછે. રોજ ૬ થે આદર યજ્ઞ માહા ૪ થે તેસતર તીર યજ્ઞ થેકેનશાહી સને ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞરદી, તાં ૨૨ મી ડીસેમ્બર સને ૧૮૦૦ ઇસ્વી.”

૪ બધે જયથેદ, તાં ૨૮ મી ડીસેમ્બર ૧૮૦૦.

સગડી ઉવર નીચે સુખજ તખ્તી મારેલીછે:—

“આ સગડી મરહુમ બાહ દીનખાહ નચરવાન છ “પીટીટ પોતાના વકાલા થેટા મરહુમ થેક જમથેદ છ નચર- “વાન છ પીટીટનાં પુનને સાથે પોતાના ખરચે બંધાવી ૪ આપવાને જણાવ્યું હતું તે બંધાવ તૈયાર થવાથી રાંજ. “કોઠની જરથોસ્તી અંજીમનના તરફીઆને કુલે જરથોસ્તી “અંજીમના વધરાસ સાથે આજ દીને ઇબવી સવાઈની “કીધીછે. રોજ ૧૧ થે મોરથેદ ઇબદ, માહા ૪ થે તૈર “ઇબદ સને ૧૨૭૦ યજ્ઞેજ્ઞરદી, તાં ૨૪ મી ડીસેમ્બર “સને ૧૮૦૦ ઇસ્વી. મીં દીનથાહ દારાખ છ મીત્તી, એ. “એસ. એ., આંનસી થીલથાહી મીં રતનથાહ પેસ્તન છ “કચરી થેકેટરીની દેખરેખ ફેકળ બાંધીછે.”

હોખમાંની મરીયામ રસ્તા સુધીની સડકપર નીચે સુખજ તખ્તી મારેલીછે:—

“આ હોખમાંની મરીયામ રસ્તા સુધીની સડક નાળી “સાથે બાહ સાહેબ આવાંખાહ દરાખ છ પીટીટ તસરથી “બંધાવી આપવામાં આવીછે. ખરચ ૩.૮૦૦. સને ૧૨૬૬ “યજ્ઞેજ્ઞરદી, ૧૮૬૬ ઇસ્વી.”

તા ૨૫ મી ડીસેમ્બર.

રાજ ૧૨ માહ ૪ (ચિ) ૧૨૦૦ યજ્ઞેન્દ્રદી.

રાજકોટ મધે મરહુમ શેઠ કાવસજી દીનશાહજી એડનવાલા, સી. આઈ. ઇ. ને ખરચે બંધાવણું દોખણું આજ દીને પરવામાં આવ્યું હતું. જયનતી કિઆ મુબબલા દસ્તુર કેમશર જમાસપણ જમાસપઆશાએ શરૂ કીધી હતી, જે પુરી થવા બાદ તેવણે દોખમાં બંધાવવાની ફરજની ખાચમાં એક વાએજ કરી સંભાવી હતી. તે પછી રાજકોટની અંગુમનના સરનશીન શેઠ કુવરજી કોયાજીએ દસ્તુર કેમશરને તથા મરહુમ શેઠ કાવસજી દીનશાહ એડનવાલા મરહુમ બાઇ દીનબાઇ નશરવાનજી પીટીટના આએ દોખમું તથા શગડી બંધાવી પાર પાડી આવવા માટે ઉપકાર માન્યા હતા, જે પછી મરહુમ શેઠ કાવસજીના સાહેબજીએ તરફથી નેઆતનું જમન તૈયાર કરાવવામાં આવ્યું હતું તેની માથની કરી સર્વે ભોક્ વદાય થયાં હતાં.

સાંજના ચાર કલાકે પાછો અંગુમનનો મેલાવડો શેઠ કુવરજી કોયાજીનાં પ્રમુખપણાં હેઠળ કરવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં મરહુમ શેઠ કાવસજી દીનશાહજી એડનવાલાનાં સાહેબજીએ, દસ્તુર કેમશર જમાસપણ, તથા મરહુમ બાઇ દીનબાઇ પીટીટની વતી તેમનાં બેટી બાઇ આવાંબાઇ તે મરહુમ શેઠ ફરામજી દીનશાહજી પીટીટનાં વીધવાને આપવાનાં માનપત્રો વાંચી સંભાળ્યાં હતાં, તથા અંગુમન તરફથી મરહુમ શેઠ કાવસજી એડનવાલાના ત્યાં હાજર થયલા બેટા શેઠ શયાવકશાહ કાવસજી એડનવાલાને, દસ્તુર કેમશરને, શેઠ દોરાબજી દીનશાહજી એડનવાલાને, શીલ્પી શેઠ દીનશાહજી દોરાબજી મીસ્ત્રીને, નવસારીના નાયબ દસ્તુર એદલજી નવરોજજી મેહરજીરાણુને, તથા રાજકોટના પંથકી એં આદરજી માણેકજી મેહરજીરાણુને એકકી શેઆલ હોરાડવામાં આવી હતી, તથા બાઇ સાહેબ આવાંબાઇ પીટીટ અને નવસારીના દસ્તુર દોરાબજી માણીયારજીને વરે એકકી શેઆલ મોકલવામાં આવી હતી, તે બાદ શેઠ શયાવકશાહ એડનવાલાએ પણ અંગુમનના પ્રમુખ શેઠ કુવરજી કોયાજી, શેફ્ટરી શેઠ રતનશાહ પેસતનજી દમરી, દસ્તુર કેમશર, પંથકી એં આદરજી, તથા શીલ્પી શેઠ દીનશાહ મીસ્ત્રીને પોતાની તથા બાઇઓની તરફથી એકકી શેઆલ હોરાડી હતી. એ બાદ એં જમશેદજી મેહરવાનજી આંતીયા, એમ. એ. એક

બાવજી કરી પ્રમુખનો ઉપકાર માન્યો, અને મેલાવડો ખરખાસ્ત થયો હતો.

તા ૨૬ મી ડીસેમ્બર.

રાજ ૧૩ માહ ૪ (ચિ) ૧૨૦૦ યજ્ઞેન્દ્રદી.

મરહુ—ખરશેદજી ડાશાબાઇ લાલકાકા—દમર વર્ષ (૧૫). એવલ પોતાની નાહની વયે અત્રે ૧૮૫૩ માં ચીન નોકરીએ ગયા હતા, અને ૨૫ વર્ષ સુધી ચીનના જુદા જુદા ભાગોમાં રહ્યા હતા. જેમાંનાં કેટલાંક વર્ષ શેધાહી ખાતે વેપાર કરવામાં તેવણે મુજબાં હતાં, બાદ રીટાયર થઇ મુબબ આપ્યા, અને મેસરસ મોરટન માજીની કંપનીને નામો ચાહેનો વેપાર કરવા લાગ્યા.

તા ૩૧ મી ડીસેમ્બર.

આએ વર્ષમાં ચાને તા ૧ મી જાનેવારીથી તે તા ૩૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૦ સુધીમાં મુબબના પારસીઓમાં ૧૦૧૭ જન્મ થયાં હતાં.

એજ વર્ષમાં મુબબ મધે પારસીઓમાં ૭૪૬ જોડાંનાં લગન તથા ૧૬ જોડાંનાં ગરબનાં નીચે મુજબની વીગતે થયાં હતાં:—

૧૨. નારી. જુમલે.

જામન—૧૧ થી ૧૫ વર્ષનાં... ૧ ૨૩ ૨૪

૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં... ૧૪ ૧૪૨ ૧૫૬

૧ જાને જમશેદ, તા ૨૮ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૦.

આએ દોખમાં બપર નીચે મુજબ તપ્તો મારેલીછ:—

“આ દોખમું શેઠ કાવસજી દીનશાહજી એડનવાલા, “સી. આઈ. ઇ. એ શેઠ રતનજી દોરાબજી એડનવાલાનાં “પુને સાક પોતાના ખરચે રાજકોટની જરથેસ્તી અંગુમનના ત્રસ્ટી સાહેબને કુલે જરથેસ્તી આવજના વપ. “સાક સાક આજ દીને ઇબવી સવાધીન કાઢુંછ. રોજ “૧૨ મો મોહોર ઇબદ, માહ ૪ થો તીર ઇબદ અને ૧૨૭૦ “યજ્ઞેન્દ્રદી, તા ૨૫ મી ડીસેમ્બર ૧૯૦૦ ઇસ્વી.

“મી દીનશાહ દોરાબજી મીસ્ત્રી, એજ. એસ. એ. “આંનરરી શીલ્પશાસ્ત્રી, મી રતનશાહ પેસતનજી દમરી “સેફ્ટરીની દખરેખ ફેલ બાંધુંછ.”

આ દોખમું બંધાયા આજમજ રાજકોટમાં “આખર બામ” નામની જગા કે જ્યાં જરથેસ્તી રવાંનોને ભુચિલા કરવામાં આવતાં હતાં તેનાં કંપાઉડમાં એક સમડીજી મકાન ચરફુમ શેઠ મેહરાંજી રસંજી તલારીનાં પુને માટે શેઠ એદલજી ડાશાબાઇ તલારીએ બંધાવી આપી રોજ ૨૮ માહ ૮ શેફનશાહી અને ૧૨૭૧ યજ્ઞેન્દ્રદી તા ૧૦ મી જાને ૧૯૦૨ ને દીને ઇબવી હતી.

નર. નારી. જુમલે.

૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં....	૧૦૩	૧૨૭	૨૩૦
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં....	૧૧૮	૪૦	૧૫૮
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં....	૬૫	૧૨	૭૭
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં....	૨૫	૧	૨૬
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં....	૧૦	૦	૧૦
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં....	૭	૦	૭
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં....	૨*	૦	૨
	૩૪૫	૩૪૫	૬૬૦

નર. નારી. જુમલે.

અમરનાં-૧૬ થી ૨૦ વર્ષનાં....	૦	૨	૨
૨૧ થી ૨૫ વર્ષનાં....	૧	૬	૭
૨૬ થી ૩૦ વર્ષનાં ..	૧	૩	૪
૩૧ થી ૩૫ વર્ષનાં ..	૨	૩	૫
૩૬ થી ૪૦ વર્ષનાં ..	૫	૧	૬
૪૧ થી ૪૫ વર્ષનાં ..	૩	૦	૩
૪૬ થી ૫૦ વર્ષનાં....	૦	૦	૦
૫૧ થી ૫૫ વર્ષનાં....	૩	૦	૩
	૧૫	૧૫	૩૦

એજ વર્ષનાં મુખ્ય મધે પારસીઓમાં નીચે મુજબની

થી તે ૧૯૦૨ મરણ નિપજ્યાં હતાં:—

નર. નારી. જુમલે

તરતનાં જનમેલાં, ...	૪૪	૩૪	૭૮
૧ દિનથી ૧ માસ સુધીનાં..	૩૨	૩૭	૬૯
૧ માસથી ૧ વર્ષ સુધીનાં..	૧૩૯	૧૦૭	૨૪૬
૧ થી ૫ વર્ષનાં.....	૧૨૬	૧૧૭	૨૪૩
૬ થી ૧૦ વર્ષનાં.....	૨૧	૪૧	૬૨
૧૧ થી ૨૦ વર્ષનાં.....	૭૨	૮૨	૧૫૪
૨૧ થી ૩૦ વર્ષનાં.....	૭૯	૧૦૩	૧૮૨
૩૧ થી ૪૦ વર્ષનાં.....	૮૨	૮૧	૧૬૩
૪૧ થી ૫૦ વર્ષનાં.....	૫૬	૭૧	૧૨૭
૫૧ થી ૬૦ વર્ષનાં.....	૧૦૭	૯૧	૧૯૮
૬૧ થી ૭૦ વર્ષનાં.....	૧૦૦	૮૭	૧૮૭
૭૧ થી ૮૦ વર્ષનાં.....	૪૭	૭૩	૧૨૦
૮૧ થી ૯૦ વર્ષનાં.....	૨૦	૨૦	૪૦
૯૧ થી ૧૦૦ વર્ષનાં.....	૧	૨	૩
	૯૨૬	૯૪૬	૧૮૭૨

* એમાં એક ૫૫ તથા બીજા ૫૭ વર્ષના બીજ-
વર ૨૭ તથા ૭૨ વર્ષની કુંવારી સ્ત્રી.

એ ૧૮૭૨) મરણ નીચલા લતાઓ ઉપર થયાં હતાં:—

કોલાખા	૧૩	નાયગામ	૨
કોટ	૪૨૪	મળુંગા	૨
ધોબીતલાવ ..	૩૪૩	માહીમ	૧૫
કરેલવાડી.....	૩૬	વાંદરા	૧૮
ગીરગામ	૪૪	કુરલા	૨
ચોપાટી	૪૦	વસાઇ	૨
ગ્રાંટ રીડ.....	૬૦	ઉરન	૨
તારદેવ.....	૩૦	ખંડાલાથી લાખ્યા..	૨
ગોવાલીઆ ..	૧૧	પુણાથી લાખ્યા..	૧
ખંખાલા	૪	સર જમશેદજી છ.	
માહલક્ષ્મી ...	૩	હાસ્પીટલ ..	૩૦
વાલકેશ્વર.....	૬	મોટલાંમાઘ હાસ્પી-	
ખાહિરકોટ.....	૧૪૫	ટલ	૧૭
ખેતવાડી	૧૬૩	ઓલખલેસ હાસ્પી-	
નજ ખજર.....	૩૫	ટલ	૨૧
કામાટીપુરા ..	૭	કામા હાસ્પીટલ..	૧
ખેટાંકી.....	૭	ગોકળદાસ હાસ્પી-	
ઉમરખાડી ..	૧	ટલ	૪
ભીડીખજર.....	૨૭	પારસી હાસ્પીટલ, ૬૪	
બાંચેખલા	૧૫	મોદીખાના હાસ્પી-	
મજગામ	૯૩	ટલ	૧૫
પરેલ	૫૨	પારસી સુવાવડખાનું ૩૧	
ચાચપોગલી	૭	કોટની એલાહેદી	
દાદર	૧૫	ઝાવણી	૨

૧૮૭૨

એ ૧૮૭૨) મરણ નીચલાં કારણોથી નિપજ્યાં હતાં:—

તાવ	૧૫૬	મરડો	૭૮
મરખી.....	૧૮૫	પેટ	૧૬૩
માનતંત્રને લગતાં દરદો. ૨૨૫		છુપા ભાગોને લગતાં	
ફેફસાંને લગતાં દરદો. ૨૨૬		દરદો	૧૬
ધોહી વિકાર	૪૯	પીચાખને લગતાં દરદો. ૩૨	
ખહી.....	૧૦૧	ચામડીને લગતાં દરદો. ૧૨	
જલંદર	૮	હાલચામ તથા તંત્રને	
શીતલા	૩૭	લગતાં દરદો ..	૬
ગોવર	૨૬	આંખ કાનનાં દરદો. ૧	
કાંચિરા	૬૮	તરતનાં જનમેલાં ..	૭૮
		જમણી તથા નાકવતી. ૧૪૩	

આપણાંત ૧૮*

- (૬ કુખી જાળને, ૧ બારીએથી કુદકો
૧ જેઠર આપને. મારીને.)
૨ રેલવે તમે કમ-
ડાખને.

* એ ૧૮) આપણાંતો ૧૬) પુરુષ અને ૨) સ્ત્રીઓએ કીધા હતા. પુરુષોમાં એક ૪૭) વર્ષનાએ ચાંદગીને બીધે નાણાંની તંત્રીમાં આવવાથી, એક ૫૨) વર્ષનાએ રીવાના-પણાંની સુગર્ભા, એક ૧૪) વર્ષના છોકરાએ મળજની અસ્થિર હાલતમાં, એક ૨૨) વર્ષના બપરચીએ શેઠ ઘણકા-વ્યાથી ગીરસે થઈ, એક ૧૮) વર્ષના જવાને નોકરી નહિ ચલવાથી બિદાસ થઈ, એક ૨૫) વર્ષના જવાને, એક ૫૦) વર્ષના સુધારે, અને એક ૫૨) વર્ષના બપરચીએ માંદગી-થી કંઠાળી કુખી જાળને, એક ૬૦) વર્ષના શેરના ફલાલે સરખામાં નાણું સુચાવ્યાથી, એક ૭૮) વર્ષના ઇન્જનેરે તથા એક ૭૮) વર્ષના કબાઈ ચાંદગીથી કંઠાળી, એક ૭૫) તથા એક ૭૨) વર્ષના તખીએ સંસારી કલેસથી કંઠાળી, અને એક ૨૫) વર્ષના જવાને બેકારીને બીધે બિદાસ થઈ જેઠર આપને, એક ૨૫) વર્ષના જવાને બેકારીને બીધે તથા બીજા ૨૭) વર્ષના કબાઈ ચોરીનું બિટું બિહતાંન આવે એવી બીહકથી રેલવે તમે કમડાખને આપણાંતો કીધા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૫૦) વર્ષનીએ મળજની અસ્થિર હાલતમાં કુખી જાળને, તથા બીજા ૫૭) વર્ષનીએ તાવની સુગર્ભા બીજા ચાલની બારીએથી નખાવી હતી આપણાંતો કીધા હતા.

આપણાંતો ૧૮*

- વર્ગે ૭
(૩ કુખી જાળથી. ૨ કપડાં મળગી
૧ રેલવે તમે કમ- જાળથી.)
ડાવાથી. બીજાં ફરેથી ૨૭૫
૧ સ્ટીમ રોલર તમે (૩૩ તાવને ભગતાં,
કમડાવાથી. ૧૧૩ પાંચસુથકિતને
૧ બારીએથી પડી ભગતાં,
જાવાથી. ૮૬ છાતીને ભગતાં.)
નહિ જાણાયલાં કારણો. ૨

૧૮૭૨

આએ વર્ષમાં નાદારીની અરજી ૪૮) પારસીઓએ કરી હતી તેમાં બે ચોરસ હતી.

† હોનારતથી જરણ પામેલાં ૭) જાણીમાં ૭) પુરુષ અને ૪) સ્ત્રી હતાં. પુરુષોમાં એક ૪૬) વર્ષના રીઠર અકસચાત રેલવે તમે કમડાખને, એક ૪૭) વર્ષના ચોરંગા-બાદની મ્યુનીસીપાલીટીમાં ઇન્જનેર સ્ટીપ રોલર તમે આવી જાવાથી, અને એક ૬) વર્ષના છોકરો અકસચાત કુવામાં પડવાથી જરણ પામ્યા હતા. સ્ત્રીઓમાં એક ૨૪) તથા બીજા ૭૮) વર્ષની કુવામાંથી માણી કાઢતાં સજતોલપણું બાવાથી, એક ૭૧) વર્ષની બીજા ચાલની બારીએથી અકસચાત રસ્તામાં પડી જાવાથી, તથા એક ૧૧) વર્ષની છોકરી રીજ-માંનો સરો સળગી જાવાથી જરણ પામી હતી.

ઉઠમણમાં સખાવત ઈં ૨૦ ૧૯૦૦.

ઈં ૨૦ ૧૯૦૦.

વારીખ.	ઉઠમણું કોલનું.	રકમ રૂપિયા.	આવનાર.	આધાર.
એ ૧૨૧૯ વહેનરદી. એ ૧૯૦૦ હસવી.				૧૯૦૦. તારીખ.
રાજ ૨૧ માહ ૪ (ચિં), ૩ છ જાનેવારી.	આપ ધનખાપલ તે શેડ ચારુલું રસ-તમણ સુખીઆનાં ધણીઆંની.	૫૩૦ ખાવૈદિ ૩.૫૦૦) અને બેશીઆંએ.	બસે ભમશેદ, ૫-૧	
" ૨૮ " ૪ (ચિં), ૧૦ મી "	શેડ દોરાખણ નવરોજણ ગોરધત, દારવાલા.	૧૨૦૨ પોતાની પુંછમાંથી તથા બેશીઆંએ.	" " , ૨૩-	
" ૩ " ૫ (ચિં), ૧૫ મી "	આપ ગુલખાપલ તે શેડ માણેકલ સેહર-વાંનણ ધોડાદલાલ હજનેરનાં ધણી-આંની.	૧૦૩૬ પોતાની પુંછમાંથી તથા બેશીઆંએ.	" " , ૧૬-	
" ૫ " ૫ (ચિં), ૧૭ મી "	શેડ મનચેરણ પોરોજથાહ ખ. સોને-દાર.	૧૮૨૫ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૧૦૦૦) અને બેશીઆંએ.	" " , ૨૫-	
" ૭ " ૫ (ચિં), ૧૯ મી "	શેડ માણેકલ કાવથણ કુમસીઆ (સુરત).	૭૨૨ પોતાની પુંછમાંથી અને બેશીઆંએ.	" " , ૨૨-	
" ૨૧ " ૫ (ચિં), ૨ છ ફેબ્રવારી.	આપ રતનખાપલ તે શેડ રસતમણ પુંછ-આણ દલામનાં ધણીઆંની (સુરત).	૫૪૫ ખાવૈદિ તથા બેટાઆંએ.	ગુજરાત મિત્ર, ૧૧-૩	
" ૨૪ " ૫ (ચિં), ૫ મી "	શેડ મનચેરણ ભમશેદલ ખાપલ.	૫૮૧ ખાવા તથા બેશીઆંએ.	ભસે ભમશેદ, ૧૭-૨	
" ૨૬ " ૫ (ચિં), ૧૦ મી "	શેડ સેહરવાંનણ ચોરાખણ ભમશેદલ છુલબાપ.	૨૧૫૫૦ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૪૦૦૦), ધણી-આંનીએ ૩.૧૦૦૦), અને બેશી-આંએ.	" " , ૧૨-	
" ૨૬ " ૫ (ચિં), ૧૦ મી "	આપ ધનખાપલ તે શેડ રસતમણ પાલણુલ શેડનાં ધણીઆંની.	૫૧૦ પોતાની પુંછમાંથી અને બેશીઆંએ.	" " , ૨૧-	
" ૩ " ૬ (ચિં), ૧૪ મી "	આપ નવાજખાપલ તે શેડ એલલણ હીરજખાપલ વારડનાં વીધવા.	૧૬૦૦ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૨૫૦) અને બેશીઆંએ.	" " , ૧૫-	
" ૭ " ૬ (ચિં), ૧૮ મી "	આપ સેહરખાપલ તે શેડ ખરશેદલ જાહેરીરણ તારાચદનાં વીધવા.	૧૫૧૬૨ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૫૦૦૦) અને બેશીઆંએ.	" " , ૨૦-	
" ૧૭ " ૬ (ચિં), ૨૮ મી "	શેડ જાહેરીરણ જામાચપણ જામા.	૪૬૬૦ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૨૦૦૦) અને બેશીઆંએ.	" " , ૨૦-	
" ૨૪ " ૬ (ચિં), ૭ મી મારચ.	આપ માણેકખાપલ તે શેડ મેહરામજી દોરમજી પટેલનાં ધણીઆંની.	૨૨૮૬ બેશીઆંએ.	ભસે ભમશેદ, ૮-૩	
" ૨૭ " ૬ (ચિં), ૧૦ મી "	આપ દીનખાપલ તે શેડ મેહરામજી એલ-લજી ઉમરીગરનાં ધણીઆંની.	૬૭૬૦ પોતાની પુંછમાંથી ૩.૩૦૦૦) અને બેશીઆંએ.	" " , ૧૩-	

૮૨૬

તારીખ.	હિસાબનું કોલનું.	રકમ રૂપિયા.	આવેતાર.	આવેતાર.
એને ૧૨૧૬ યજ્ઞેન્દ્રી. અને ૧૬૦૦ ધરેલી.	શેઠ ધનજીશાહ નમશેદજી આકલિશરીઆ (પુણી).	૪૨૦૦૦	જેથીઓએ.	૧૬૦૦૦ તારીખ.
૨૦૧ ૬ માહ ૬ (શિં), ૨૧ મી મેએ.	શેઠ બહમનશાહ બેનનજી યરાફ (વહ-શાડ).	૬૦૮	જેથીઓએ.	નમી નમશેદ, ૨૨—૧
૧ ૧૩ ૧ ૬ (શિં), ૨૫ મી	શેઠ પેશતનજી મેહરવાનજી તલાટી.	૨૪૦૧	પોતાની પુંજમાંથી ૩,૨૫૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૨૬—૧
૧ ૨ ૧ ૧૦ (શિં), ૧૩ મી જુન.	બાપ દીનબાપ તે શેઠ નમશેદજી શાપુ-રજી વરકીબાક્ષવાલાનાં વીધવા.	૧૭૪૨	પોતાની પુંજમાંથી ૩,૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૩૦—૧
૧ ૬ ૧ ૧૦ (શિં), ૧૭ મી	બાપ ગુલબાપ તે શેઠ અરદેશર હોર-મજી સીતાસનાં ધણીઆની.	૧૫૩૫	પોતાની પુંજમાંથી ૩,૩૩૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૩૭—૧
૧ ૬ ૧ ૧૦ (શિં), ૨૦ મી	ડાકટર હોરમજી કુવરજી તવરીઆ.	૩૫૦૩	માબાપે ૨૦૦૦, પોતાની પુંજમાંથી ૧૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૨૭—૧
૧ ૧૧ ૧ ૧૦ (શિં), ૨૨ મી	શેઠ કાવયજી દીનશાહજી એડનવાલા, સી. આઈ. ઇ.	૫૮૧૫૭	આવેદિ ૩,૧૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૨૬, ૨૭—૧
૧ ૧૪ ૧ ૧૦ (શિં), ૨૫ મી	બાપ આલીબાપ તે બાપ બાં મેહર-હોશંગ દસ્તુર નમાસપઆશાનાં ધણીઆની (પુણી).	૧૬૦૧	આવેદિ ૩,૧૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૨—૧
૧ ૧૬ ૧ ૧૦ (શિં), ૩૦ મી	બાપ જીવજીબાપ તે શેઠ પેશતનજી મનચેરજી ખાનાનાં વીધવા.	૫૫૫	જેથીઓએ.	૧ ૧, ૬—૧
૧ ૧૬ ૧ ૧૦ (શિં), ૩૦ મી	બાપ ખરશેદબાપ તે શેઠ ધનજીબાપ માલેકજી સુમાશેદનાં ધણીઆની (કલીકટ).	૧૫૧૧	જેથીઓએ.	૧ ૧, ૩૦—૧
૧ ૨૧ ૧ ૧૦ (શિં), ૨ જુલાઈ.	શેઠ ફરકુનજી હોરમજી આલીઆજી (બરચ).	૨૩૪૦	પોતાની પુંજમાંથી ૩,૨૦૦૧ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૪—૧
૧ ૨૫ ૧ ૧૦ (શિં), ૬ થી	શેઠ નમશેદજી ફરકુનજી યરાફ (કલી-આંબી).	૧૩૮૬	પોતાની પુંજમાંથી ૩,૧૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૨૧—૧
૧ ૪ ૧ ૧૧ (શિં), ૧૫ મી	શેઠ બહમનજી ખરશેદજી સોબિદાર, બાપ ખરશેદબાપ તે શેઠ રમેશજી મેંગુસીનાં વીધવા (બીલીમોરા).	૫૫૨૧ ૧૧૩૨	પુંજમાંથી અને દીકરાઓએ ૩,૫૦૦૧). દીકરાએ ૩,૧૦૦૦ અને જેથીઓએ.	૧ ૧, ૧૧—૧ ૧ ૧, ૨૦—૧

તારીખ.	ઉદ્ભવું કોષ્ટકું.	રકમ ફરીયા.	આવનાર.	આધાર.
એને ૧૨૧૬ જાન્યુઆરી. એને ૧૬૦૦ ધસવી.				૧૬૦૦. તારીખ.
દોન ૧ માઈ ૧૧ (ચિ), ૨૫ મી જુલાઈ.	ચેડ અરેથર રક્ષતમજ દીવેયા.	૨૧૮૨	ચોતાની પુંજમાંથી ૩.૫૦૦ અને જમીન ૩૧-૭	૧૬૦૦. તારીખ.
" ૨૦ " ૧૧ (ચિ), ૩૧ મી "	ચેડ આદરજ દોરાળજ ધાસવાલા (પુણી).	૫૫૦૦	ચેડીઓએ.	" " ૪-૮
" ૧ " ૧૨ (ચિ), ૧૧ મી આગસ્ટ.	ચેડ શાપુરજ ફરામજ મેહતા અથવા મીનાઈ (નવસારી).	૧૦૧૫	ચોતાની પુંજમાંથી ૩.૫૦૦ અને ચેડીઓએ.	" " ૧૩-૮
" ૧ " ૧૨ (ચિ), ૧૧ મી "	ચેડ મન્સેરજ બેહરામજ તલાડી.	૧૧૫૨	ચોતાની પુંજમાંથી અને ચેડીઓએ.	" " ૧૩-૮
" ૨૧ " ૧૨ (ચિ), ૩૧ મી "	બાઈ ધનનાથજ તે ચેડ ડોશબાઈ માણીજ કોસંબાલાનાં માતાજી (વલસાડ).	૧૧૦૩	(૧) દીકરાએ ૩.૧૦૦૦ અને ચેડીઓએ. મુંબઈ સમાપ્ત, ૫-૬	" " ૫-૬
ગાથા ૨ (ચિ), ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર.	ચેડ બાલાબાઈ ફરામજ નવદોનજ કલીઆણીવાલા.	૨૮૭૪૦	(૩)	જમીન ૧૨-૬
દોન ૨૮ " ૧ (ક), ૧૨ મી "	ચેડ દાદાબાઈ નથરવાંનજ કંત્રાકર.	૧૨૬૨૧	(૪)	" " ૧૩-૬
એને ૧૨૦૦ જાન્યુઆરી. એને ૧૬૦૦ ધસવી.				
દોન ૧ માઈ ૧ (ચિ), ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર.	બાઈ જરબાઈ તે ચેડ ફરામજ ધનજી બાઈ બાટલીવાલાનાં વીસવા.	૩૨૨૬	ચોતાની પુંજમાંથી ૩.૧૦૦૦ અને ચેડીઓએ.	" " ૨૪-૬
" ૧૭ " ૧ (ચિ), ૧ લી ઓક્ટોબર.	ચેડ પાલકજી. ફરામજ તલાડી.	૩૦૩૫	ચોતાની પુંજમાંથી ૩.૧૦૦૦ અને ચેડીઓએ.	અને ૮-૧૦
" ૩૦ " ૧ (ચિ), ૧૪ મી "	બાઈ મેહરબાઈ તે ચેડ જેલનજી માણી-કજી નંદુસરીઆ વકીલનાં ધણીઆની (સુરત).	૬૮૪	આર્વદ તથા ચેડીઓએ.	" " ૧૦-૧૦
" ૬ " ૨ (ચિ), ૨૦ મી "	બાઈ ડોશબાઈ તે ચેડ દોરાબજી દીન-શાહજ એડવાલાનાં ધણીઆની.	૨૭૩૬૦	આર્વદ ૩.૧૧૦૦૦, ચોતાની પુંજમાંથી ૩.૭૦૦૦ અને ચેડીઓએ.	" " ૨૨-૧૦
" ૧૬ " ૨ (ચિ), ૨ જી નવેમ્બર.	બાઈ શુનાંબાઈ તે બાંબા ધનજી-બાઈ ફકીરજી કમીઝોરનાં બેટી (રાવલપીંડી).	૨૦૦૦	માળાપે.	" " ૫-૧૧

૧. જે રકમમાંથી ચલનારના પીતા મરુફમ ચેડ દોરાબજી પેસતનજી ધાસવાળાની ૬૨ વરસની વસંતીર પુનાચાં અંજુચનજી નવજી કંત્રાકર એવો ૬૨વ જાણો નજી-વવામાં આવેલો. ૨. જે રકમમાંથી એક કુવો તથા ફવાડો બાંધવામાં આવનાર હતો. ૩. જુઓ પાનું ૮૦૩. ૪. જુઓ પાનું ૮૦૩. ૫. જુઓ પાનું ૮૦૩. ૬. જેમાં મુખ્ય-કાંચાં ચકામાં કિંમતમાં અને બીજાં ચેડીઓએ ૩.૧૦૨૧ નજીવ્યા હતા.

સાદીખ-	ઉંમરનું કોણનું	રકમ રૂપિયા.	આવકદ.	આવકદ.
સને ૧૨૦૦ યજ્ઞેનરદી. સને ૧૯૦૦ ધસવી				
૨૦૦ ૨૪ માહ ૨ (ચિ), ૭ મી નવેમ્બર.	આપ શુભાંગત તે શ્રેષ્ઠ શિરામળ કવ- ચન પાઉવાલાનાં વીધવા.	૧૭૫૨૫	પોતાની પુત્રમાંથી રૂ.૩૦૦૦), દીકરા- ઓએ રૂ.૧૦૦૦૦) અને બેથીઓએ.	૧૯૦૦. તા.૧૧ નવેમ્બર, ૮-૧૧
૨૪ " ૨ (ચિ), ૭ મી "	આપ કાશીઆપ તે શ્રેષ્ઠ પીરજશાહ માણિકુલ કાકાનાં ધણીઆની.	૬૧૦૦	તેમના આવકદ.	" " , ૨૬-૧૧
૨૫ " ૨ (ચિ), ૮ મી "	શ્રેષ્ઠ કુવરનું એકલુ ઉમરીગર.	૮૪૨૨	પોતાની પુત્રમાંથી રૂ.૩૦૦૦) અને બેથીઓએ.	" " , ૧૨-૧૧
૨૬ " ૨ (ચિ), ૧૨ મી "	શ્રેષ્ઠ કવચનું નંદરવાંગનું કલ્પવાલા.	૬૬૫	પોતાની પુત્રમાંથી તથા બેથીઓએ.	આપનાર સોદાગ, ૧૩-૧૧
૧૦ " ૩ (ચિ), ૨૩ મી "	શ્રેષ્ઠ શિરામળ કવચનું લાહ.	૬૦૪	પોતાની પુત્રમાંથી અને બેથીઓએ.	નવેમ્બર, ૨૪-૧૧
૨૪ " ૩ (ચિ), ૭ મી ડિસેમ્બર.	શ્રેષ્ઠ કવચનું ભાદગીરનું ન્યાવાલા.	૩૧૦૦	વીધવાએ રૂ.૨૬૦૦) અને દીકરાઓએ.	પુનઃ પ્રમાણ, ૧૦-૧૨
૧ " ૪ (ચિ), ૧૪ મી "	શ્રેષ્ઠ હોરમનું માણિકુલ બેનર.	૫૩૬૧	માતાનું તથા વીધવાએ રૂ.૫૦૦૦).	નવેમ્બર, ૨૦-૧૨
૧૬ " ૪ (ચિ), ૨૬ મી "	આપ શુભાંગત તે ખાંડ ખાંડ બેનર. રામનું દાદાભાઈ રાજાનાં ધણી- આની.	૨૭૭૫	પોતાની પુત્રમાંથી રૂ.૫૦૦), આવકદ રૂ.૫૦૦) અને બેથીઓએ.	" " , ૧-૧-૭૧

પુસ્તકો—ઈં ૨૦ ૧૯૦૦.

ક્રમીય.	પુસ્તકો.	કલા.
૧૦ મી બનેવારી.	A literal translation of Habi-Busiar, Life of Tamerlane Parts IV & V.	શેઠ રતનશાહ કબચોજી કંદૂકટર (બાકેના).
૧૧ મી "	The Bombay Landlord and the City Improvement Act.	અરશિદજી ફરામજી બાકેના.
૨ જી ફેબ્રુઆરી.	પંખવાડીક વાર્તા સંગ્રહ. (પંખવાડીક ચોપાનિયું)	જીજીભાઈ અરશિદજી માસટર.
૮ મી "	લીકોક તે છુપી પોલીસનો અમલદાર.	રસતમજી હોરમજી મીસ્ત્રી.
૧૭ મી "	સાચાની શાહનામું.	પાહલનજી અરજોરજી દેશાઈ.
" "	નવું જરથોસ્તનામું.	" "
૧૫ મી માર્ચ.	કારનામક-ઇ-અરતક્ષીર પાપકાન.	એં એદલજી ફેરશાસપજી આંડીઆ.
૧૬ મી "	ઇજથનેની કીઆ.	શેઠ એમ. જી. પોસ્ટવાલા.
૬ મી એપ્રિલ.	શાએર જમીનાં પાહરેસ્તાનને ઇંગ્રેજી તરજુમો.	શીરામજી ફરકુનજી મુલ્લાં.
" "	હીંદુસ્તાનમાં થું થું નવા ઉદ્યોગો, અને સાંઆકામ દાખલ કરી ચકાય.	પીરોજશાહ રસતમજી નરીમાન.
૧૦ મી "	નામાંકીત નારીઓ.	બાઇઓ મેહરબાનુ, યુનબાનુ અને જરબાનુ કાવ-સજી દાવર.
" "	ચાઇનીસ ટેલસ.	શેઠ રતનજી ફરામજી શેઠના.
૧૧ મી "	અવસ્તા બાબાની સંપુર્ણ ફરહંગ.	એં કાવસજી એદલજી કાંગા.
૧ જી મે.	An introduction to the Shah-Namah of Firdousi.	શેઠ જમશેદજી દોરાબજી ખંડાલેવાલા.
૧૧ મી "	રૂપીની આગાહી અને રજપુતાણી લક્ષ્મી.	જંગીરજી નંચરવાનજી પટેલ.
" "	ચાંદબીબી અથવા એક મહાપ્રતાપી બેગમ.	પેસતનજી જમશેદજી સહા.
૨૨ મી "	Elementary Astronomy.	દોરાબજી હીરજીભાઈ વાઘા.
૧૭ મી જુન.	પ્રોફેસર જ્વેકસનની અવસ્તા રીડર ઉપરની નોટસ.	શેઠ અરજોર ફરામજી મેહતા, અને જંગીર દોરાબજી મેહતા.
" "	સચલ ગ્રંથ.	શેઠ રસતમજી હોરમજી અરશિદજી.
૨૮ મી "	ડાકટર બાપુરજીની જીંદગી.	બે પારસી બાનુ.
૫ મી જુલાઈ.	અહેવાલે અશી જરથોસ્ત વ દાસ્તાને ફોર દોરામસ.	મીસ મેહરબાનુ કાવસજી દાવર.
" "	વંદીદાદ, તેના વાચક સાથેના યુજરાતી તરજુમો.	મરહુમ એં ફરામજી અસપદિયારજી રખાડીના.
૧૫ મી "	હેસેના ગ્રાંડ ડચેસ, તે નામદાર માહરાણીનાં એક મરહુમ બેટીની જીંદગીનું વૃત્તાંત.	છપાવનાર એં જમશેદજી ફરામજી રખાડીના.
૨૫ મી આગસ્ટ.	A Companion Reader to Physical Geography.	બાઇ સુનાબાઇ દીનશાહ તાલિયારખાં.
" "	મેહર યહ.	શેઠ મનચેરશાહ પાલનજી કેકોબાદના.
		મેહરામગોર તેહમુરસ અંકલેસરીઆ.

૧. પ્રોફેસર જ્વેકસનના એ પુસ્તકનો તરજુમો શેઠ શીરાબજી એદલજી વારડને એવજી પાસ કરાવી જરથોસ્તીઆનાં પ્રથમ વેંદર્યો હતા.
૨. એનો બીજો ભાગ આગસ્ટ ૧૯૦૦ માં એવજી બાહર પાડયો હતા, અને પ્રો. જીરગાં ફેરતની પાદશીરીને એ પુસ્તકો અરપજી કર્યાં હતાં.
૩. એ પુસ્તક યુજરાત વનાંકયુલર સોસાઈટી તરફથી બાહર પડયું હતું.
૪. "જુલસ ચોહલ" નાં ફેંચપરથી તરજુમો.
૫. બાઇઓ શીરીનબાઇ ફરાજી ઈપશાહ પાટક તથા નવાબબાઇ અમાસપજી પાદશાહ.
૬. નાચીઆ લખનાર ચેરીયન કાર્ડની "ઝોરાસ્ટર" નાચની એક નોંવેલનો યુજરાતીમાં તરજુમો.

તારીખ.	પુસ્તકો.	કર્તા.
૧૦ મી સપ્ટેમ્બર.	ધણી કે ઠેર.	શ્રી જાંહગીરજી બેહરામજી મરજપાન.
" "	Marriage Customs among the Parsees.	એં જીવણજી જમશીદજી મોદી.
" "	Text, translation & Commentary	શ્રી ફરામરોજ શીરામજી માસર.
" "	&c. of Yesna 45.	
૧૫ મી "	હીલી હીલાં, યાને અરેખાધનું અફળ.	• રતનશાહ ફરામજી.
" "	મુખરેલીના સપાટા.	• અચારયા.
" "	Le Phrenologie. ¹	• જાંહગીર બહમનજી પીટી.
૨૦ મી "	કોટન કારડીંગ અને સ્પીનીંગ.	• પીરોજશાહ નથરવાનજી વકીલ, અને બે હાંકુઓ.
૨૭ મી "	The Code of Civil Procedure.	• દીનશાહ ફરુજજી મુદ્દા.
૧ હી અક્ટોબર.	" મ્યુનીસીપાલ જરૂનન " (માસીક). ²	• શીરામજી મનચેરજી રતનાચર.
૩ જી "	Commercial Education (A Lecture)	• પેસતનજી નથરવાનજી વાડીઆ.
૧૧ મી "	નવી અરેખન વારતાઓ.	શ્રી માણિકજી એલજી વાઢા, અને ડાસાબાહ ફરામજી બંગરાના.
" "	અકસમાત અને તેના તાતકાલીક ઉપાય. ³	ડા. ધનજીભાઈ હોરમજી મેહતા.
૧૮ મી "	The Code of Criminal Procedure.	શ્રી અરશીદજી કાવસજી મંતોક.
" "	A Practical Treatise on Interest and Discount.	• મનચેરજી જમાસજી ભાઠેના.
૩ જી નવેમ્બર.	મરસ્તવતી. (માસીક ચોપાનપું).	દાવર મેહનો, (અમદાવાદવાળા શ્રી કાવસજી દાવરની બેટીઓ).
૧૨ મી "	ધરાની વિષયો. (ભાગ ૨ જો).	એં જીવણજી જમશીદજી મોદી.
" "	માન ચક્ષુ, (ભાગ ૨ જો).	શ્રી રતનજી ફરામજી શેઠા.
૧૬ મી "	રેનો પાક ઉગાડનારા જીવણાઓનાં નામો અક્ષરના અનુક્રમે અને તેને લગતી વીગતો.	• માણિકજી મેહરવાનજી તાહનપોરીઆ.
૧૪ મી ડિસેમ્બર.	ગંજે મુલિમાની.	• રતનજી બેહરામજી માદન.
૨૬ મી "	હીદી નેશનલ કૉનગ્રેસ તથા હીદી સોશીયલ કૉનફરંસને લગતાં હીદી પંચમાંથી ચુટેલાં ચીત્રો, (૧૮૮૬ થી ૧૯૦૦).	• અરજોરજી નવરોજજી તે " હીદી પંચ " ના માલિક.

૧. એ ચોપાનીપું એના કતાએ અત્રેની ક્રેંચ કલપ હજુર તા. ૩૦ મી આગસ્ટ ૧૮૯૬ ને દીને કરેલાં નાવજીવું જાણ્યું હતું.

૨. એ ચોપાનીપું તેએ ૧૯૦૪ થી બંધ પડ્યું હતું.

૩. ૧૯૦૩ સુધીનાં એની ત્રણ આવૃત્તિઓ નીકળી હતી.

૧૯૦૦.

ભાષા તથા વાચનનો અતિ વાંચન.

તારીખ.	ભાષા.	ક્રમ નં.	કર્તા અને કોણની સહાયતા.	આકાર.
૧૯૦૦. તારીખ.				૧૯૦૦. તારીખ.
૬-૧ સ્વર્ણ.		ખાઈ રતનખાઈ માર્કેટલાઈ કપડાં.	ખાઈ ભીખાઈ બંધાવી નિશાળનાં મુખ્ય પ્રમાણમાં, દીવાનખાનામાં ખાનુજી હજુર.	૬-૧
૭-૧ પારસી અને જાળ સુધારા.		ચેક કેપ્સર નવરોજી કામરાજ.	જાળ સોશીયલ યુનિયન તરફથી.	૬-૧
૨૪-૨ વેપારી કેળવણી.		" પેશન્ટ નયરવાંનજી વાડીયા.	ડીયર એસોસિએશન તરફથી.	૨૬-૨
૧૫-૩ પુસ્તકોના પાઠ્યાલેખોનાં એક નવા સીકો થયું.		ચોં એરવદ જીવજીત જીવજીત સોદી.	અંગ્રેની રોયલ એસોસિએશન સોસાયટીની પ્રમાણમાં.	૧૬-૩
૨૩-૮ સંગત, સંદિન, અને હંજમ શેહર એકજ છે કે?		ચોં એરવદ જીવજીત જીવજીત સોદી.	અંગ્રેની રોયલ એસોસિએશન સોસાયટીની પ્રમાણમાં.	૨૪-૪
૩૧-૧૦ પેશન્ટ મજદા અસહ્યતા એકમત્યા-મનોમત્યા પ્રત્યક્ષ મીના માધાના કલાંમ.		ચોં એરવદ જીવજીત જીવજીત સોદી.	વાડીયાના આપસજીરોની આલ-ગરેહનાં જીવજીતની મીજલસમાં.	૧-૧૧
૨૬-૧૨ નરયોસ્તી ધર્મ અને ધાલંપાર.		ચેક ખરેજી રસમજી કામરાજ.	મળવાંમની પેલવાલી દરેજીરમાં.	૨૭-૧૨

૧. એવજી પુસ્તકોની દસ્તુર નોંધવાંનજી ધાઈ રુકુલનાં શિક્ષક જાં.

૨. એજ ખાખદ કીપર એવજી જાં ૨૮ થી એપ્રિલ ૧૯૦૦ ને દીનિ કોલનાં જ. ન. પીડી પ્રસ્તીરુકનાં દીવાનખાનામાં બાષણ આપ્યું હતું.

ઈં ૨૦ ૧૯૦૦ માં નીચલા પાંચસીઓએ બાહુરની જુદી જુદી પરીક્ષાઓ પસાર કરી પદવીઓ મેળવી હતી.

તારીખ.	નામ.	પદ્વી.	આવકાર.
૧૮ મી જાન્યુઆરી.	શ્રી રસતમજી એલજી દાવર.	બોમ્બે વેટરીનરી કોલેજના ગ્રેડ્યુએટ.	બોમ્બે ગવર્નમેન્ટ, તાં ૧૮-૧૯
૨૬ મી " "	" તવડોનજી નથરવાનજી ચરવેયર.	હંડગાંડના નોર્થ સીલેન્ડર ખાતે લેવાયેલી માચટર મરીન બોમ્બે નેમશીફ,	તાં ૧૪-૧૫
" "	" હુલમં કાવશજી મણિગાંમવાલા.	એનજીનીઆરની પરીક્ષા ૧ લા વર્ગમાં.	તાં ૧૧-૨૦
૬ મી આપરેલ.	ચરભન જીન્ડો ધનજીભાઈ બરજોરજી સેનચર, ૨૦ વર્ષની લક્ષ્મી નોકરી પુરી કરવાથી ચરભન લક્ષ્મી નેમશીફ,	મધરાજ યુનીવર્સીટીની એલ. ઇ. એ.	તાં ૧૦-૧૧
" "	કુવરજી કાવશજી વણદ, તથા રસતમજી હોર-મનજી કામા.	નંદ કરનલની પદ્વી.	તાં ૧૦-૧૧
૨૨ મી એપ્રિલ.	શ્રી નથરવાનજી રસતમજી ધનજીભાઈ મેહતા.	કલકત્તા યુનીવર્સીટીની બી. એ.	તાં ૨૩-૨૪
૧૪ મી જુન.	" બરજોરજી શોરાખજી કુવર.	હંડગાંડની એનજીનીઆર તથા સીપબીસીટીની એસોસીએટ.	તાં ૧૫-૧૬
૨૬ મી "	" જાંહગીર દીનશાહ ધનજીભાઈ દાવર.	થનના એક મેમબર (એમ. આઇ. ઇ. એસ.)	તાં ૨૦-૨૧
૧૧ મી આગસ્ટ.	" જાંહગીર હોરમજી બાબા.	બારીરરર.	તાં ૧૩-૧૪
૨૫ મી "	શ્રી જીનજી ડાયાબાઈ ડાકટર તથા પીરોજશાહ એડીનખડો.	આલ્ફર્ડ યુનીવર્સીટીની તવારીખને લગતી " હાનર " ની વારસીક પરીક્ષામાં ફોલ.	તાં ૨૩-૨૪
૮ મી ઓક્ટોબર.	ચરભન જીન્ડો કાવશજી બરજોરજી મંજી, હોર-મનજી કામા, હોર-મનજી મજી, મણિગાંમવાલા, મણિગાંમવાલા હાજીમ, માણિકશાહ નેમશીફ, કરોવાલા, મેહરવાનજી વેશતજી ખરેધાત, અને કાવશજી હોરમજી મીસ્ત્રી.	એલ. આર. સી. એસ.	તાં ૨૩-૨૪
૧ મી નવેમ્બર.	શ્રી શોરાખજી એલજી વાજા.	એલ. આર. સી. એસ.	તાં ૨૩-૨૪
૮ મી "	" દારાશાહ શાપુરજી જીન્ડો.	હંડગાંડની " બી શાપુલ " એનજીનીઆરની હનસીટીટા. મુંબઈ ચરભન,	તાં ૨૩-૨૪
૨૨ મી "	" ડાંગ બાઈ આમીએ નેમશીફ તાંજીવાલા.	મેમબર.	તાં ૨૩-૨૪
૧૦ મી ડિસેમ્બર.	શ્રી લીમજી બરજોરજી મીઠી.	બારીરરર.	તાં ૨૩-૨૪
		એલ. આર. સી. પી. તથા એલ. આર. સી. ડી.	તાં ૨૩-૨૪
		એલ. આર. સી. પી. તથા એલ. આર. સી. ડી.	તાં ૨૩-૨૪
		એલ. આર. સી. પી. તથા એલ. આર. સી. ડી.	તાં ૨૩-૨૪

ન મ ભુક ત થા ઓ ધ્યા—૧૯૦૦.

તારીખ.	નામ.	ઓર્થો.	આધાર.	૧૯૦૦ તારીખ.
૨ જી જાન્યુઆરી.	શ્રેષ્ઠ હીરજીભાઈ પેશનજી વાડીઆ.	ગાયકવાડ યરકારે, અમરેલી પ્રાંતના જડજ.	ભાગે જમશેદ,	૪—૧
૩ જી	" જિહરામજી રૂચનજી મેહતા (સીવીલન).	અંગાલની યરકારે, અલીપુર ડીસ્ટ્રિક્ટમાં એસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર.	રાસત ગોહાતાર,	૭—૧
૮ મી	" ગોદરેજી હોરામજી પદમજી.	હિંદુસ્થાનની યરકારે, મુંબઈના ડાયુટી એકાઉન્ટન્ટ જનરલ.	ભાગે જમશેદ,	૮—૧
૨૬ મી	" પેશનજી ખરશેદજી થાણેવાલા.	ગાયકવાડ યરકારે, અમરેલીનાં દામનગરમાં મેજિસ્ટ્રેટ.	" " " "	૨૬—૧
૮ મી ફેબ્રુઆરી.	યરકારે ખાં બાં હોરામજી પદમજી.	મુંબઈની યરકારે, પુણેની પબ્લિક કમીટીના એક અધિકારી.	ભાગે ગવર્નમેન્ટ એજેડ,	૮—૨
૧૫ મી	શ્રેષ્ઠ રૂચન પેશનજી જાંહંગીર.	મુંબઈનાં કચેરીમાં ચોથા આસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર.	" " " "	૧૫—૨
૧ જી માર્ચ.	" જાંહંગીર રૂચનજી ફરામજી.	કરાંચીના પોસ્ટ ટ્રસ્ટના વાઇસ ચેરમેન.	" " " "	૧—૩
"	" ખરશેદજી નથરવાનજી કંટ્રાક્ટર.	કરાંચીના હાઇ સ્કૂલના કામચલાઉ હેડ-માસ્ટર.	" " " "	૧—૩
"	" નાનાભાઈ જિહરામજી કાક્ટર.	ભાવનગરના પેહલા વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ.	ભાગે જમશેદ,	૩—૩
"	શ્રેષ્ઠ નથરવાનજી ફરામજી મીરજા તથા મનચેરશાહ નાનાભાઈ રાણીના.	ભાવનગરના જાંહંગીર યર-ચાએવીશ.	" " " "	૩—૩
૮ મી	ખાં બાં રતનજી એલજી કાંગા.	પંચમાલના કલેક્ટરના કુટુંબ સંબંધી કામોના " પરચેનલ એસીસ્ટન્ટ."	ભાગે ગવર્નમેન્ટ એજેડ,	૮—૩
૧૫ મી	શ્રેષ્ઠ નાનાભાઈ અરેશ્વર મુન.	અત્રેની વિદ્યોતીયા જીવીલી ટેકનીકલ હનસ્ટીટ્યુટની કમીટીના યરકાર તરફના એક મેમ્બર.	" " " "	૧૫—૩
૨૨ મી	ખાં બાં રૂચનજી હોરમજી કાલવાલ.	થાણેના આસીસ્ટન્ટ પોલીસ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ.	" " " "	૨૨—૩
"	શ્રેષ્ઠ જહનજી હોરમજી પાવરી.	પુણેની સાયનસ કૉલેજના હનજીનીઆરીંગના કામચલાઉ પ્રોફેસર.	" " " "	૨૨—૩
૨૬ મી	" રૂચનજી હોરમજી માદન.	દક્ષિણ થાણેના ડીવીઝનલ ફોરેસ્ટ ઓફીસર.	" " " "	૨૬—૩
૧ જી આપ્રેલ.	" રૂચનજી બેનજી મોતીવાલા.	અત્રેની હાઇ કોર્ટના ચીફ ટ્રાન્સક્રેટર તથા હનટરગ્રેડર.	ભાગે જમશેદ,	૩—૪
૨ જી	" હીરજીભાઈ માણેજી રૂચનજી.	કલકત્તાની મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના ભાંગી યરકાર તરફના અધિકારી.	" " " "	૫—
૬ મી	" અરેશ્વર દીનશાહ ચીનાસ.	૬૦ સં ૧૯૦૧ માં થનારી વસ્તીની ગણતરીના હેઠરાખાદ એસાઇનડ ડીસ્ટ્રિક્ટના સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ.	" " " "	૧૦—
૨૦ મી	ખાં બાં દીનશાહ ડી. ખંખાતા.	પુણેની વાલ્ડીયર કોર્ટના કામચલાઉ એડજુડન્ટ.	" " " "	૨૦—૪
"	શ્રેષ્ઠ જિહરામજી હોરમજી કાથારી.	અત્રેના યરકારી સ્ટેશનરીખાતાના એસીસ્ટન્ટ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ.	" " " "	૨૦—૪
૨૬ મી	" ખરશેદજી માણેજી ખરશેદજી.	અત્રેની રમૉલ કૉલ કોર્ટના કામચલાઉ ખાંબા જડજ.	ભાગે ગવર્નમેન્ટ એજેડ,	૨૬—૪

તાલીખ.	શીખ.	ઓશીય.	આધાર.
૧૬૦૦.			
૨૬ મી આપરેલ.	શુદ્ધ હોરમનજી દાદાબાહ.	અત્રેની સમીલ કૅલ કોરટના કામચલાઉ તીજ નડન.	ગોમ્મે ગવરમેન્ટ એક્ટ,
	જી.જી.બાહ એલજી મોદી.	ખાનદેશના એસીસ્ટન્ટ કલેક્ટર.	પાંચમા
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની ગોમ્મે બેંકના વડા શરફ.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	કરાંચીના સીડી મેજીસ્ટ્રેટ.	ગોમ્મે ગવરમેન્ટ એક્ટ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	ખાનદેશ જીલ્લાના પેલવા વર્ગના મેજીસ્ટ્રેટ.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની હાઇ કોરટની અપેલેટ સાઇડના ડ. રેજીસ્ટ્રાર અને સીલર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	વડોડરા રાજ્યના કામદેશ વીભાગના નાયબ મુખા. ઉત્તર વિભાગના એડ્યુકેશનલ કન્ટ્રોલર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદ હાઇ સ્કુલના હેડ-માસ્ટર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	પુણાની યેરોડા રેફરેન્સરી સ્કુલના સુપરિન્ટેન્ડ.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	પુણાની દમણ કોલિંગના ગણીતના કામચલાઉ ઓફિસર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની વેટરીનરી કોલિંગના કામચલાઉ એસીસ્ટન્ટ પ્રોનસી-પાલ.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદની મેડીકલ સ્કુલના રસાયણ તથા જ્યુરીસ-યુડેન્સના શિક્ષક.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	ધાંણીના સીવીલ સરજન.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદની મેડીકલ સ્કુલના થયીર વિદ્યા અને શિક્ષક પદાર્થ વિમાનના શિક્ષક.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	કલીઆણીના સખારડીનિટ નડન.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	કેલ પુણાની યેરોડા રેફરેન્સરી સ્કુલની વીઝીટરોની કમીટીના મેમ્બર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	મુંબઇની પોલીસના કામચલાઉ મુંબઇ મહાકાનાં જતીવાડીઆ.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	ડાએક્ટર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની હાઇ કોરટની અપેલેટ મોં.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદ હાઇ સ્કુલના ઓફિસર હેડ	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની હાઇ કોરટના નાજર.	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેનાં હાઇ કોરટની ડ્રેસની રમ્મે જામે	જામે જમશીદ,
	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	પાંચ કલેક્ટર.	જામે જમશીદ,
૧૬૦૦.			
૧ મી જુન.	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદની મેડીકલ સ્કુલના રસાયણ તથા જ્યુરીસ-યુડેન્સના શિક્ષક.	જામે જમશીદ,
૨ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	ધાંણીના સીવીલ સરજન.	જામે જમશીદ,
૩ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદની મેડીકલ સ્કુલના થયીર વિદ્યા અને શિક્ષક પદાર્થ વિમાનના શિક્ષક.	જામે જમશીદ,
૪ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	કલીઆણીના સખારડીનિટ નડન.	જામે જમશીદ,
૫ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	કેલ પુણાની યેરોડા રેફરેન્સરી સ્કુલની વીઝીટરોની કમીટીના મેમ્બર.	જામે જમશીદ,
૬ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	મુંબઇની પોલીસના કામચલાઉ મુંબઇ મહાકાનાં જતીવાડીઆ.	જામે જમશીદ,
૭ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	ડાએક્ટર.	જામે જમશીદ,
૮ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની હાઇ કોરટની અપેલેટ મોં.	જામે જમશીદ,
૯ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અમદાવાદ હાઇ સ્કુલના ઓફિસર હેડ	જામે જમશીદ,
૧૦ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેની હાઇ કોરટના નાજર.	જામે જમશીદ,
૧૧ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	અત્રેનાં હાઇ કોરટની ડ્રેસની રમ્મે જામે	જામે જમશીદ,
૧૨ મી	જી.જી.બીર કેપ્પશર કાપરાજી.	પાંચ કલેક્ટર.	જામે જમશીદ,

કારીખ.	નામ.	વર્ણના.
૬ થી ૨૫૦૨ખર.	શ્રીઃ જમશેદજી જીવજીત ગજધર.	હાલ કોરાળના કામચલાઉ રજા અને
"	ખાઃ બાં ૬૩૪૨ કેપ્પર બરજોરજી કુપર.	રેલ્વેમાં માર્કટ.
૨૦ મી	ડાં બાલ માલેકબાલ હોમી મત્તેરજી દાદીના.	બાલના કામચલાઉ સીવીલ અગળના.
૪ થી અકોળખર.	શ્રીઃ મત્તેરજી પેશતનજી ખરેલાત.	વરોડરાની કુરુન હાથપાટલાં વડાં તખીખ.
૨૫ મી	ડાં જોરખજી શેઠવીઆરજી ભર્યા.	શીકારપુરના જડજ અને શેઠન જડજ.
૧ થી નતેમખર.	શ્રીઃ જોદધજી દોરાખજી તલાટી.	પુલ્હાની જે. જી. એડીકલ સ્કુલના કુમીસી અને મે.
"	" જોજનજી મેહરવાંનજી.	જીવિયમુડના શિક્ષક.
"	ખાઃ શાં પેશતનજી ખરજોરજી મેહના અને શ્રી	એલધીનરડન હાલ સ્કુલના કામચલાઉ પ્રીનસીપાલ.
"	મેહરવાંનજી માલેકજી મુનશી.	કાઠીયાવાડના માળશિયા રાજના કારબારી.
૮ મી	" ફતમ પેશતનજી બાંદગીર.	નવસારીના આનરરી મેજસ્ટ્રેટ.
૨૨ મી	" હીરજીબાલ દોરામજી વાડીઆ.	પાટણના આનરરી મેજસ્ટ્રેટ.
૭ મી ડિનેમખર.	ડાં અરદેશર ડોશબાલ કુપર.	ઓળીમમ પ્રતિનિધીવ ચરવીચના મુખરિડ'ડંડ તથા કચ્છમ
૧૩ મી	શ્રીઃ જીવજીત દોરામજી આલેવાલા.	કમીશનરના એસીસ્ટન્ટ.
૨૭ મી	ડાં રજામજી જમશેદજી પેતીગરા.	પુલ્હાની કલિજ આંકિ ચાએનકમાં અલિતથાસના એકઠીય

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

જોડને મરસિંદ એક,

૧૦ ૧૬૦૦.

